

DİSİPLİNLERARASI ULUSLARARASI - DİSİPLİNLERARASI KADIN ÇALIŞMALARI KONGRESİ 05-06-07 MART 2009

SAKARYA UNIVERSITY
INTERNATIONAL INTERDISCIPLINARY
WOMEN STUDIES CONGRESS
March 05th-06th-07th, 2009

KONGRE PROGRAMI BİLDİRİ ÖZETLERİ

Destekleyen Kuruluşlar

*Destek Olan
Kurum ve Kuruluşlar*

*SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
REKTÖRLÜĞÜ*

*T.C
SAKARYA İLİ
TARAKLI BELEDİYESİ*

*SAKARYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
KENT KONSEYİ
KADIN MECLİSİ*

**SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
ULUSLARARASI
DİSİPLİNLERARASI KADIN ÇALIŞMALARI KONGRESİ
05-07 MART 2009**

**SAKARYA UNIVERSITY
INTERNATIONAL
INTERDISCIPLINARY WOMEN STUDIES CONGRESS
March 5th-7th, 2009**

KONGRE PROGRAMI

BİLDİRİ ÖZETLERİ

**SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
ULUSLARARASI KATILIMLI
DİSİPLİNLERARASI KADIN ÇALIŞMALARI KONGRESİ**

Onursal Başkan

Prof. Dr. Mehmet DURMAN (Rektör)

Başkan

Prof. Dr. Binnaz BAYTEKİN (Rektör Yardımcısı)

Genel Koordinatörler

Yrd. Doç. Dr. Fatma FİDAN

Yrd. Doç. Dr. Gülsemin HAZER

Yrd. Doç. Dr. Dilek AYGİN

Düzenleme ve Yürütme Kurulu

Yrd. Doç. Dr. Pınar PAZARLI

Yrd. Doç. Dr. Neşide YILDIRIM

Yrd. Doç. Dr. Tülin ÇORUHLU

Yrd. Doç. Dr. Meryem HAYIR

Yrd. Doç. Dr. Ferruh TUZCUOĞLU

Öğr. Gör. Alev DEMİRKESEN

Öğr. Gör. Emel DEMİRGEN

Nafi FİLİZ

Arş. Gör. Hale BİRİCİKOĞLU

Arş. Gör. Havva SERT

Okt. Fatih ŞİMŞEK

Yasemin TUNA

Duygu AKTAŞ

Dilek NAM

BİLİMSEL DANIŞMA KURULU*

Prof. Dr. Emine AKYÜZ

Ankara Üniversitesi

Prof. Dr. Hülya ARGUNŞAH

Erciyes Üniversitesi

Prof. Dr. Serpil AYTAÇ

Uludağ Üniversitesi

Prof. Dr. Gül CELKAN

Doğu Akdeniz Üniversitesi

Prof. Dr. Ahmet ÇİFTÇİ

Gazi Üniversitesi

Prof. Dr. Şerife DOĞAN

Hacettepe Üniversitesi

Prof. Dr. Yıldız ECEVİT

Orta Doğu Teknik Üniversitesi

Prof. Dr. Yakın ERTÜRK

Orta Doğu Teknik Üniversitesi

Prof. Dr. Fatma ETİ ASLAN

Marmara Üniversitesi

Prof. Dr. Ramazan KAPLAN

Ankara Üniversitesi

Prof. Dr. Sema KUĞUOĞLU

Marmara Üniversitesi

Prof. Dr. Kuvvet LORDOĞLU

Marmara Üniversitesi

Prof. Dr. Nermin OLGUN

Marmara Üniversitesi

Prof. Dr. Mustafa ÖZBİLGİN

University of East Anglia

Prof. Dr. Nazmiye ÖZGÜÇ
İstanbul Üniversitesi

Prof. Dr. Kadriye ÖZTÜRK
Anadolu Üniversitesi

Prof. Dr. Nuran ÖZYER
Hacettepe Üniversitesi

Prof. Dr. Serpil SANCAR
Ankara Üniversitesi

Prof. Dr. Mine TAN
Ankara Üniversitesi

Prof. Dr. Nermin ABADAN-UNAT

Boğaziçi Üniversitesi

Doç. Dr. Yakup ÇELİK
Başkent Üniversitesi

Doç. Dr. İlkey SAVCI
Ankara Üniversitesi

Yrd. Doç. Dr. Feyza AK AKYOL
Galatasaray Üniversitesi

Yrd. Doç. Dr. Öznur İŞÇİ
Muğla Üniversitesi

Yrd. Doç. Dr. Ükke KARABACAK
Marmara Üniversitesi

Yrd. Doç. Dr. Firdevs GÜMÜŞOĞLU
Mimar Sinan Üniversitesi

Yrd. Doç. Dr. Funda Rana ÖZBEY
Anadolu Üniversitesi

Yrd. Doç. Dr. Elif Asude TUNCA
Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi

*Soyadına göre düzenlenmiştir.

DANIŞMA KURULU

Prof. Dr. Muzaffer ELMAS

Prof. Dr. Rıza GÜVEN

Prof. Dr. Mehmet ALPARGU

Prof. Dr. Engin YILDIRIM

Prof. Dr. Sevin ALTINKAYNAK

Prof. Dr. Murat TÜTÜNCÜ

Prof. Dr. Nilgün BİLGE

Prof. Dr. Fatma Tülay KIZILOĞLU

Prof. Dr. Nurgül KESER

Prof. Dr. Özay ORAL

Doç. Dr. Zafer DEMİR

Doç. Dr. Hayriye KOÇ BAŞARA

Yrd. Doç. Dr. Türker EROĞLU

Tevhide YAĞAN

Kongre Programı

SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
ULUSLARARASI - DİSİPLİNLERARASI KADIN ÇALIŞMALARI KONGRESİ

05 – 07 MART 2009

5 MART 2009 PERŞEMBE

9.30 – 10.30

İstiklâl Marşı / Açılış Konuşmaları

Prof. Dr. Binnaz BAYTEKİN (*Rektör Yardımcısı*)

Prof. Dr. Mehmet DURMAN (*Sakarya Üniversitesi Rektörü*)

Arzuhan DOĞAN YALÇINDAĞ (*TÜSLAD Başkanı*)

Nimet ÇUBUKÇU (*Kadın ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanı*)

10.30 – 10.45

Çay/Kahve Arası

10.45 – 11.45

“Akademik Yaşamda Kadın / Akademik Bakış Açısıyla Kadın”

Konuşmacı Rektörler

Prof. Dr. Deniz Ülke ARIBOĞAN

(*Bahçeşehir Üniversitesi Rektörü*)

Prof. Dr. Ramazan KAPLAN

(*Bartın Üniversitesi Rektörü*)

Prof. Dr. Funda SİVRİKAYA ŞERİFOĞLU

(*Düzce Üniversitesi Rektörü*)

Prof. Dr. Ufuk TANERİ

(*Doğu Akdeniz Üniversitesi Rektörü*)

11.45 – 12.15

Müzik Dinletisi – Devlet Konservatuvarı

Sergiler

- **“IşığI Yakalamak” - “Gemiler” Fotoğraf Sergisi**

Prof. Dr. Ufuk TANERİ (*Doğu Akdeniz Üniversitesi Rektörü*)

- **“En Güzel Çiçekler Onlara” Ebru Sergisi**

Sakarya Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi

- **“Cumhuriyet Dönemi Kadın Giysileri” Fotoğraf Sergisi**

Edirne

- **Sakarya L Tipi Kapalı ve Açık İnfaz Kurumu'ndaki Kadınlarımızın Sergisi**

- **Taraklı Belediyesi Standı**

12.30

Öğle Yemeği

Yer: *Personel Yemekhanesi*

Genel Program

- 14.00 – 15.15** **Panel ve Paralel Oturumlar**
- 15.15 – 15.30** **Çay/Kahve Arası**
- 15.30 – 16.45** **Panel ve Paralel Oturumlar**
- 16.45 – 17.00** **Çay/Kahve Arası**
- 17.00 – 18.15** **Yazarlarla Söyleşi**
Yer: *Salon 1*
Prof. Dr. Erendiz ATASŪ
Çiğdem SEZER
- 17.00 – 18.15** **Poster Bildiriler**
Yer: *Giriş Katı Fuaye*
- 17.00 – 18.15** **Paralel Oturumlar**
- 19.00** **Kokteyl**
Yer: *Personel Yemekhanesi*
- 20.00** **Türk Güneşi Dans Gösterisi**
Devlet Konservatuarı
Yer: *SA.Ü. Kültür ve Kongre Merkezi – Salon 1*

6 MART 2009 CUMA

- 09.30 – 10.45** **Paralel Oturumlar**
- 10.45 – 11.00** **Çay/Kahve Arası**
- 11.00 – 12.15** **Paralel Oturumlar**
- 12.30** **Öğle Yemeği**
Yer: *Personel Yemekhanesi*
- 14.00 – 15.15** **Panel: “Kadın Olmak”**
Yer: *Salon 1*
Oturum Başkanı:
Prof. Dr. Nermin ABADAN UNAT (*Boğaziçi Üniversitesi*)
Prof. Dr. Serpil AYTAÇ (*Uludağ Üniversitesi*)
Prof. Dr. Füsun SOKULLU (*İstanbul Üniversitesi*)
Prof. Dr. Yıldız ECEVİT (*Orta Doğu Teknik Üniversitesi*)
Prof. Dr. Mustafa ÖZBİLGİN (*University of East Anglia*)
- 15.15 – 15.30** **Çay/Kahve Arası**
- 15.30 – 17.00** **Paralel Oturumlar**

Genel Program

- 17.00 – 18.00** **Defile**
Sakarya Üniversitesi, Geyve Meslek Yüksek Okulu Öğrencileri
Yer: *Kültür ve Kongre Merkezi*
- 18.00 – 18.30** **Kapanış ve Teşekkür**
Prof. Dr. Serpil SANCAR (*Ankara Üniversitesi*)
Yrd. Doç. Dr. Fatma FİDAN (*Sakarya Üniversitesi*)
- 19.00** **Gala Yemeği**
Yer: *Seçkin Otel*
(*Sakarya Büyükşehir Kent Konseyi Kadın Meclisi 8 Mart Etkinlikleri*)

7 MART 2009 CUMARTESİ

Taraklı Kültür Gezisi

- 09.30** SAÜ. Kültür ve Kongre Merkezi Taraklı'ya Hareket
- 14.00** Taraklı'dan Hareket

SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
ULUSLARARASI - DİSİPLİNLERARASI KADIN ÇALIŞMALARI KONGRESİ
05 – 07 MART 2009

5 MART 2009 PERŞEMBE

9.30 – 10.30

Açılış Konuşmaları

Prof. Dr. Binnaz BAYTEKİN (*Rektör Yardımcısı*)
Prof. Dr. Mehmet DURMAN (*Sakarya Üniversitesi Rektörü*)
Arzuhan DOĞAN YALÇINDAĞ (*TÜSİAD Başkanı*)
Nimet ÇUBUKÇU (*Kadın ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanı*)

10.30 – 10.45

Çay/Kahve Arası

10.45 – 11.45

“Akademik Yaşamda Kadın / Akademik Bakış Açısıyla Kadın”

Konuşmacı Rektörler

Prof. Dr. Deniz Ülke ARIBOĞAN
(*Bahçeşehir Üniversitesi Rektörü*)

Prof. Dr. Ramazan KAPLAN
(*Bartın Üniversitesi Rektörü*)

Prof. Dr. Funda SİVRİKAYA ŞERİFOĞLU
(*Düzce Üniversitesi Rektörü*)

Prof. Dr. Ufuk TANERİ
(*Doğu Akdeniz Üniversitesi Rektörü*)

11.45 – 12.15

Müzik Dinletisi – SA.Ü. Devlet Konservatuarı

SERGİLER

- **“Işığın Yakalamak” - “Gemiler” Fotoğraf Sergisi**
Prof. Dr. Ufuk TANERİ (*Doğu Akdeniz Üniversitesi Rektörü*)
- **“En Güzel Çiçekler Onlara” Ebru Sergisi**
Sakarya Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi
- **“Cumhuriyet Dönemi Kadın Giysileri” Fotoğraf Sergisi**
Edirne
- **Sakarya L Tipi Kapalı ve Açık İnfaz Kurumu’ndaki Kadınlarımızın Sergisi**

12.30

Öğle Yemeği

Yer: Personel Yemekhanesi

14.00 – 15.15

PANEL: KADIN KALBI

Yer: SALON 1

Açılış Konuşması:

Av. Çetin YILDIRIMAKIN (*Türk Kalp Vakfı Mütevelli Heyet Başkanı*)

Oturum Başkanları:

Prof. Dr. Necati SIRMACI (*Türk Kalp Vakfı*)

Prof. Dr. Bekir Sıtkı CEBECİ (*GATA Haydarpaşa Eğitim Hastanesi*)

“Kadınlarda Koroner Arter Hastalığına Genel Bakış”

Prof. Dr. Filiz Ersel TÜZÜNER (*Türk Kalp Vakfı*)

“Kadınlarda Koroner Risk Faktörlerinden Tanıya”

Prof. Dr. Nurgül KESER (*Sakarya Üniversitesi*)

“Kadınlarda Koroner Girişimler”

Doç. Dr. Ejder KARDEŞOĞLU (*GATA Haydarpaşa Eğitim Hastanesi*)

“Vaka Örnekleri”

Doç. Dr. Ejder KARDEŞOĞLU (*GATA Haydarpaşa Eğitim Hastanesi*)

“Kalp Hastalığı ve Buna Yönelik Girişimlerin Kadın Ruh Sağlığı Üzerine Etkisi”

Yrd. Doç. Dr. Gülgün DURAT (*Sakarya Üniversitesi*)

14.00 – 15.15

I. OTURUM

Yer: SALON 2

Oturum Başkanı: Doç. Dr. Yakup ÇELİK (*Başkent Üniversitesi*)

“İslam Tasvir Sanatında Kadın İmgesine Bir Örnek: Şirin”

Yrd. Doç. Dr. Gülsen TEZCAN (*Gaziosmanpaşa Üniversitesi*)

“Osmanlı İmparatorluğu'nda Kadın Besteciler”

Yrd. Doç. Dr. Feyzan GÖHER (*Niğde Üniversitesi*)

“Âdile Sultan Divanında Musikiye Dair”

Okt. Emine Şule ERTÜRK (*Sakarya Üniversitesi*)

“Arşiv Belgeleri Işığında Frumet Tektaş (1912-1961) ve Sanatı”

Arş. Gör. Burcu PELVANOĞLU

(*Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi*)

Tartışma

14.00 – 15.15

I. SESSION

Place: SALON 3

Moderator:

Prof. Dr. Mustafa ÖZBİLGİN (*University of East Anglia*)

"Imaginary Self: Virtual Women Personae in Second Life"

Lec. Nil Göksel CANBEK (Anadolu University)

Assoc. Prof. Dr. Gülsün KURUBACAK (Anadolu University)

"Utilizing Adult and Community Education for Women Empowerment in Nigeria"

Joshua Olusol AKANDE (Obafemi Awolowo University)

"Motherhood and Early Childhood Education: Who Pays, Who Benefits"

Abosede O. Gbenga-Akinbiola (Osun State Polytechnic, Iree)

"Gender And Cooperative Development: Evidence From Spain"

Ana Gargallo CASTEL (University of Zaragoza)

Javier PÉREZ SANZ (University of Zaragoza)

Assoc. Prof. Luisa ESTEBAN SALVADOR (University of Zaragoza)

Discussion

14.00 – 15.15

I. OTURUM

Yer: SALON 4

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Serpil AYTAÇ (Uludağ Üniversitesi)

"Erkek Egemen İş Alanlarına Yönelen Kadınlar Bir Örnek Model Olarak Yüzü Gülen Operatörler Projesi"

Uzm. Tülay DEMİRALAY (Trakya Üniversitesi)

Oral KAYA

"Konaklama İşletmeleri Yöneticilerinin Teknoloji Kullanımına Yönelik Tutumlarında Cinsiyetin Rolü"

Arş. Gör. Dr. Didar B. İŞLER (Süleyman Demirel Üniversitesi)

"İş-Aile Yaşam Çatışmasının Kadın Çalışanların İş Tatmini Ve Örgütsel Bağlılıkları Üzerindeki Etkisini Belirlemeye Yönelik Turizm Sektöründe Bir Araştırma"

Öğr. Gör. Dr. Fatma Nur İPLİK (Çukurova Üniversitesi)

Öğr. Gör. Sibel ÇINAR OĞUZ (Çukurova Üniversitesi)

Adalet Sektöründeki Çalışan Kadınlara Yönelik Taciz Davranışı: Avustralya - Viktorya Eyaleti Örneği

Prof. Dr. Serpil AYTAÇ (Uludağ Üniversitesi)

Arş. Gör. Dilek MURAT (Uludağ Üniversitesi)

Assoc. Prof. Julian BONDY (RMIT University)

Tartışma

14.00 – 15.15

I. OTURUM

Yer: SALON 5

Oturum Başkanı:

Prof. Dr. Kuvvet LORDOĞLU (Marmara Üniversitesi)

“Üniversitede Kız Öğrencilere Yönelik Taciz Üzerine Bir Araştırma”

Prof. Dr. Serpil AYTAÇ (Uludağ Üniversitesi)

Oğuz BAŞOL (Uludağ Üniversitesi)

Prof. Dr. Mustafa AYTAÇ (Uludağ Üniversitesi)

“Tekstil Sektöründeki İşgörenlerin Maruz Kaldıkları Mobbing Eylemlerinin Cinsiyet Yönünden İncelenmesi”

Dr. Hülya KAYMAKCI (Sakarya Fen Lisesi)

“İş Yaşamında Kadına Karşı Psikolojik Taciz Davranışı: Bullying”

Gülşen ÇETİN (Uludağ Üniversitesi)

Tamilla SAFAROVA (Uludağ Üniversitesi)

“Proje Yöneticisi Olarak Kadın”

Arş. Gör. Ebru KARATAS (Uşak Üniversitesi)

Öğr. Gör. Ayşin ŞİŞMAN (Uşak Üniversitesi)

Arş. Gör. Burcu KARABULUT (Uşak Üniversitesi)

Tartışma

14.00 – 15.15

I. OTURUM

Yer: SALON 6

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Emine AKYÜZ (Ankara Üniversitesi)

“Kültürel ve Toplumsal Değişimin Kadın Ekseninde Reklamlara Yansımaları ve Reklamlarda Değişen Kadın İmgesi”

Doç. Dr. Hanife GÜZ (Gazi Üniversitesi)

Sevda ÇOŞMUŞ (Gazi Üniversitesi)

“Medyada Kadınların Temsil Sorunu: Kamu Hizmeti Yayın Kurumları Bir Alternatif Olabilir Mi?”

Arş. Gör. V. Ertan YILMAZ (Gazi Üniversitesi)

“Televizyon Reklamlarında Kadının Yeri”

Öğr. Gör. Selcen VODİNALI (Sakarya Üniversitesi)

“Yerli Televizyon Dizilerinde ‘Yabancı Kadın’ Kimliğinin ‘Öteki’ Olarak İnşası”

Yrd. Doç. Dr. Aydan ÖZSOY (Gazi Üniversitesi)

Tartışma

14.00 – 15.15

I. OTURUM

Yer: SALON 7

Oturum Başkanı: Yrd. Doç. Firdevs GÜMÜŞOĞLU
(Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi)

“Sınıfsal Eşitsizlikler Temelinde Kadının Toplumsal Konumu”
Mine ERSOY (TSK Reh. ve Bkm. Mrk)

“Feminist Kuramda Özcülük / Özcülük – Karşılıklı Tartışması”
Dr. Özge ÖZAYDIN (Doğuş Üniversitesi)

“Gri Alanlarda Yüzmek: Feminist Etik İle İş Etiği Uyumlaştırılabilir mi?”
Arş. Gör. İlke Oruç (Anadolu Üniversitesi)

“Kadının Değişen Konumu; Modernleşme Teorisine Eleştirel Bir Yaklaşım”
Yrd. Doç. Dr. Murat Tek (Mustafa Kemal Üniversitesi)

Tartışma

14.00 – 15.15

I. OTURUM

Yer: D8 BLOK SALON 11

Oturum Başkanı: Doç. Dr. Engin YILMAZ (Sakarya Üniversitesi)

“Öğretmen, Müdür ve Müfettişlerin Kadın Yöneticilere Yönelik Tutumları”

Yrd. Doç. Dr. Özlem Yeşim ÖZBEK (Gaziosmanpaşa Üniversitesi)
Bünyamin ÇELİK (Gaziosmanpaşa Üniversitesi)

“Millî Eğitim Bakanlığı Uygulama ve Çalışmalarının Cinsiyet Eşitliği Açısından Değerlendirilmesi”

Dr. Sevim CAN (Millî Eğitim Bakanlığı)

“Fen Eğitiminde Annenin Rolü”

Yrd. Doç. Dr. Ünsal UMDU TOPSAKAL (Sakarya Üniversitesi)

Bayan Öğretmenler ve Topluma Katkıları

Yrd. Doç. Dr. Çetin BAYTEKİN (Sakarya Üniversitesi)

Tartışma

14.00 – 15.15

I. OTURUM

Yer: D8 BLOK SALON 12

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Gül CELKAN (Doğu Akdeniz Üniversitesi)

“Kadının Siyasal Yaşamdaki Yeri”

Yrd. Doç. Dr. Safiye Kırlar BAROKAS (İstanbul Kültür Üniversitesi)
Öğr. Gör. İnci ÇAĞLAYAN (İstanbul Kültür Üniversitesi)

“Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde Politik Yaşamda Kadının Rolü ve Kadınların Siyasete Bakış Açuları”

Prof. Dr. Gül CELKAN (Doğu Akdeniz Üniversitesi)
Pembe TOLUK (University of Leicester)

“Kadınların Siyasal Hayata Katılımını Artırmaya Yönelik Bir Araç Olarak Kota Uygulamaları”

Arş. Gör. Dilek MEMİSOĞLU (Süleyman Demirel Üniversitesi)

Arş. Gör. Hamza Bahadır ESER (Süleyman Demirel Üniversitesi)

Mehmet DİNÇ (Süleyman Demirel Üniversitesi)

“Türkiye’de Cinsiyete Dayalı Ayrımcılığın Kadının Çalışma ve Siyasal Yaşamındaki Yerine Etkisi”

Yrd. Doç. Dr. Hatice EROL (Adnan Menderes Üniversitesi)

Yrd. Doç. Dr. Abdullah ÖZDEMİR (Adnan Menderes Üniversitesi)

Tartışma

14.00 – 15.15

I. OTURUM

Yer: D8 BLOK SALON 14

Oturum Başkanı: Prof. Dr. İlyas ÖZTÜRK (Sakarya Üniversitesi)

„Die Frauenpolitik der EU und der Türkei: Ein Vergleich“

Dr. Naciye YILDIZ (Dicle Üniversitesi)

„Doppelte Perspektive bei Emine Sevgi Özdamar“

Yrd. Doç. Dr. Nurhan ULUÇ (Sakarya Üniversitesi)

„Die Darstellung der Frau als das Fremde in der Literatur am Beispiel von Orhan Kemals Roman ‚El Kızı‘“

Prof. Dr. Kadriye ÖZTÜRK (Anadolu Üniversitesi)

„Disiplinlerarası Yaklaşımla Kadın“

Yrd. Doç. Dr. Funda KIZILER (Sakarya Üniversitesi)

Tartışma

14.00 – 15.15

I. OTURUM

Yer: D8 BLOK SALON 17

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Musa TAŞDELEN (Sakarya Üniversitesi)

“Osmanlı Toplumunda Sıkça Başvurulan Bir Boşanma Yöntemi: Muhala'a”

Yrd. Doç. Dr. Ümit EKİN (Sakarya Üniversitesi)

“Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Kadın Sığınma Evlerinin Yaşam Stratejileri”

Prof. Dr. Songül SALLAN GÜL (Süleyman Demirel Üniversitesi)

Hande ÖZDAMAR TIĞLI (Süleyman Demirel Üniversitesi)

Arş. Gör. Ayşe ALİCAN (Süleyman Demirel Üniversitesi)

Kadına Yönelik Şiddet Açısından Sığınmacılık, Mültecilik ve Göçmenlik

Yrd. Doç. Dr. Seher CESUR KILIÇASLAN (Hacettepe Üniversitesi)

Tartışma

15.15 – 15.30 Çay/Kahve Arası

15.30 – 16.45 **PANEL: KADIN HASTALIKLARI**

Yer: SALON 1

Oturum Başkanları:

Prof. Dr. Sevin ALTINKAYNAK (Sakarya Üniversitesi)

Prof. Dr. Tayfun YÜCEL (Sakarya Üniversitesi)

“Menopoz un Kadın Üzerine Etkileri”

Prof. Dr. Özay ORAL (Sakarya Üniversitesi)

“Kısırlığın Sosyal Boyutu”

Doç. Dr. Serhan CEVRİOĞLU

(Sakarya Eğitim ve Araştırma Hastanesi)

“Rahim Ağzı Kanserinden Korunma”

Op. Dr. Mehmet KÜÇÜKBAŞ

15.30 – 16.45 **II. OTURUM**

Yer: SALON 2

Oturum Başkanı:

Prof. Dr. Alâeddin MEHMEDOĞLU (Sakarya Üniversitesi)

“Bir Erkek ve Bir Kadın Yazarın Ortak Romanları: Hayal ve Hakikat”

Doç. Dr. Engin YILMAZ (Sakarya Üniversitesi)

“17. Yüzyıl’da Bir Osmanlı Kadını: Asiye Hatun”

Serhat DEMİREL

“Anadolu Geleneksel El Sanatları Çevresinde Gelişen ve Kadınların Kullandığı Yöresel Terimlerden Örnekler”

Yrd. Doç. Dr. Emine NAS (Selçuk Üniversitesi)

Yrd. Doç. Dr. Gülizar ALTUN (Selçuk Üniversitesi)

“Orta Asya’dan Anadolu’ya Türk El Dokumalarında Kadın”

Öğr. Gör. Mustafa GENÇ (Sakarya Üniversitesi)

Tartışma

15.30 – 16.45 **II. SESSION**

Place: SALON 3

Moderator: Prof. Dr. Engin YILDIRIM (Sakarya Üniversitesi)

“Gender and Technologies: Individual and Firm Level Evidence from Spain”

Ana Gargallo CASTEL (University of Zaragoza)

Assoc. Prof. Luisa ESTEBAN SALVADOR (University of Zaragoza)

Javier PÉREZ SANZ (University of Zaragoza)

“Leadership Roles in Creating a New Generation of Nigerian Secondaryschools for Tomorrow”

O.B AKINOLA (Obafemi Awolowo University)

“The Crosscultural Implications of Web 2.0-Based e-Books: Building Social Networking for Women in Higher Education”

Assoc. Prof. Dr. Gülsün KURUBACAK (Anadolu University)

“Acceptance And Integration Of Students With Migration Background: The Example of the Upper Palatinate Area”

Gabriele M. MURRY (University of Applied Sciences Amberg-Weiden)

Chi-Kobi C. MURRY (University of Applied Sciences Amberg-Weiden)

Discussion

15.30 – 16.45

II. OTURUM

Yer: SALON 4

Oturum Başkanı: Doç. Dr. İlkay SAVCI (Ankara Üniversitesi)

“Sanayide Kadın İşgücünün Konumu: Bursa Örneği”

Prof. Dr. Serpil AYTAÇ (Uludağ Üniversitesi)

Öğr. Gör. Gizem AKALP (Uludağ Üniversitesi)

Öğr. Gör. Ebru YENİMAN YILDIRIM (Uludağ Üniversitesi)

“Tasarım Olarak Ev Eksenli Üretim”

Arş. Gör. Çiğdem KAYA (İstanbul Teknik Üniversitesi)

“Kadınların İşgücü Piyasasına Katılımını ve Çalışma Koşullarını Etkileyen Sosyo-Demografik ve Kültürel Faktörler”

Arş. Gör. E. Özlem ÖZÇATAL (Ankara Üniversitesi)

“İşgücünün Kadınsulaşması ve Çalışan Yoksullar”

Öğr. Gör. Ekrem CESUR (İstanbul Aydın Üniversitesi)

Tartışma

15.30 – 16.45

II. OTURUM

Yer: SALON 5

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Serpil SANCAR (Ankara Üniversitesi)

“Feminizm ve Devlet Bütçesi: Türkiye’de Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme Olasılığı Üzerine Bir Değerlendirme”

Arş. Gör. Deniz SAHİN (Anadolu Üniversitesi)

“Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinde Kadın Hakları”

Uzm. Deniz ÇÜRÜK (Yakın Doğu Üniversitesi)

“Toplumsal Hayatta Cinsiyet Temelli Farklılaşmalar”

Yrd. Doç. Dr. Tancer TATAR (İnönü Üniversitesi)

“Sakarya Üniversitesindeki Bayan Akademisyenlerin Küreselleşmeye Bakışı”

Yrd. Doç. Dr. Zerrin KARAKUZULU (Sakarya Üniversitesi)

Tartışma

15.30 – 16.45

II. SESSION

Place: SALON 6

Moderator: Prof. Dr. Remzi ALTUNIŞIK (Sakarya Üniversitesi)

“Political Empowerment of Women: A Comparative Study of South Asian Countries”

Assist. Prof. Dr. Amna Mahmood SANDHU
(International Islamic University - Pakistan)

“The Effect of Eduation Women's Entrepreneurship and Development: A Study in a Nigerian Town”

Simeon – Fayomi Bolanle Clara
(Obafemi Awolowo University - Nigeria)

“Republican Womanhood and Motherhood in Turkey and America in the Wake of Industrialization and the Republican Period”

Tuğba GÖNEL

“Breaking the Glass Ceiling..!”

Dr. Uzma QURESHI (University of Management & Technology)
Seema ARIF (University of Central Punjab - Pakistan)

Discussion

15.30 – 16.45

II. OTURUM

Yer: SALON 7

Oturum Başkanı:

Doç. Dr. Hayriye KOÇ BAŞARA (Sakarya Üniversitesi)

“Özgün Dokuma Sanatında Öne Çıkan Kadın Sanatçılar”

Yrd. Doç. Dr. Sevim ARSLAN (Marmara Üniversitesi)

“Koza Levhadan Koza Takıya”

Öğr. Gör. Zeynep ÇAVDAR KALELİ (Sakarya Üniversitesi)

“Çağdaş Türk Seramik Sanatında Kadın Konulu Eserleriyle: Ayfer Karamani”

Öğr. Gör. Gül ERBAY ASLITÜRK (Adnan Menderes Üniversitesi)

“Modern Resim Sanatında Kadın Figürü Üzerine Bir Değerlendirme”
Yrd. Doç. Dr. Gülseren İLDEŞ (Sakarya Üniversitesi)

“Kadının Sanata Müdahalesi Bağlamında Feminist Gestus ve Feminist Katarsis”
Dr. Hakan ALTUN

Tartışma

15.30 – 16.45

II. OTURUM

Yer: D8 BLOK SALON 11

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Hasan AKAY (Sakarya Üniversitesi)

“Romandan Sinemaya Değişen Kadın Kahramanlar”
Dr. Özlem POLAT ATAN (Boğaziçi Üniversitesi)

“Hayat”
Nazan EGE

“Kıbrıs Türk Şiirinde Üç Kadın Şair: Urkiye Mine Balman-Emine Otan (Engin Gönül) Ve Pembe Marmara'nın Şiirleri Üzerine Bir İnceleme”
Çağın ZORT (Akademisyen)

“Cumhuriyetten Günümüze İslami Basında Kadın Söylemleri”
Okt. Betül YAZGAN (Sakarya Üniversitesi)

Tartışma

15.30 – 16.45

II. OTURUM

Yer: D8 BLOK SALON 12

Oturum Başkanı:
Prof. Dr. Yıldız ECEVİT (Orta Doğu Teknik Üniversitesi)

“Kadın Belediye Başkanının Sahip Olması Gereken Özelliklere Dair Gençlerin Beklentileri Ve Cinsiyetlere Göre Bu Beklentilerin Karşılaştırılması”
Öğr. Gör. Nilay KALELİ (Kocaeli Üniversitesi)

“Siyasal Alan Hangi Kadını Kadınları Temsil Ediyor? Türkiye'de Kadın Parlemlenterlerin Sınıfsal Analizi”
Dr. Leyla KAHRAMAN (İnönü Üniversitesi)

“Edirne Siyasetinde Kadın”
Mehmet AĞIRGAN

15.30 – 16.45

II. OTURUM

Yer: D8 BLOK SALON 14

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Nuran ÖZYER (*Hacettepe Üniversitesi*)

“8 Mart Dünya Kadınlar Günü’nün Yazılı Basında Temsili Üzerinden Medyanın Bilgilendirme ve Toplumsallaştırma İşlevi”

Arş. Gör. Ülkü Ayşe OĞUZHAN BÖREKÇİ (*Gazi Üniversitesi*)

Arş. Gör. Dr. Gülcan IŞIK (*Gazi Üniversitesi*)

“Kırgızistan’da Gazete Haberlerinde Kadının Temsili”

Prof. Dr. Huriye KURUOĞLU (*Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi*)

Arş. Gör. Topçugül NARMAMATOVA (*Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi*)

“Türk Basınında Kadına Yönelik Şiddet İçerikli Haberlerin Analizi”

Yrd. Doç. Dr. Mehmet FİDAN (*Selçuk Üniversitesi*)

Arş. Gör. Dr. Makbule Evrim GÜLSÜNLER (*Selçuk Üniversitesi*)

“Basın İlanlarında Kadının İmajı Kullanımı”

Öğr. Gör. Ayça ÇEVİKELLİ (*Kırklareli Üniversitesi*)

Tartışma

15.30 – 16.45

II. OTURUM

Yer: D8 BLOK SALON 17

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Füsün SOKULLU (*İstanbul Üniversitesi*)

“Kadına Yönelik İşyeri Şiddeti: Sağlık Çalışanları Üzerinde Bir Uygulama”

Prof. Dr. Serpil AYTAÇ (*Uludağ Üniversitesi*)

Doç. Dr. Nuran BAYRAM (*Uludağ Üniversitesi*)

Prof. Dr. Nazan BİLGEL (*Uludağ Üniversitesi*)

Prof. Dr. Füsün SOKULLU (*İstanbul Üniversitesi*)

“Değişen Bir Şey Yok Dün ve Bugün Cinsel Suçlarda Kadının Durumu”

Yrd. Doç. Dr. Şükran SEVİMLİ (*Yüzüncü Yıl Üniversitesi*)

“Mesleki Bir Risk: Hemşirelerin Çalışma Alanlarında Yaşadıkları Şiddet”

Arş. Gör. Fatma COŞAR (*Marmara Üniversitesi*)

Yrd. Doç. Dr. Hatice YILDIZ ERYILMAZ (*Marmara Üniversitesi*)

“Ekonomik Şiddetin Kadın Yaşamına Etkisi”

Arş. Gör. Dr. Özlem CAN GÜRKAN (*Marmara Üniversitesi*)

Arş. Gör. Fatma COŞAR (*Marmara Üniversitesi*)

Tartışma

16.45 – 17.00

Çay/Kahve Arası

17.00 – 18.15

YAZARLARLA SÖYLEŞİ

Yer: SALON 1

Prof. Dr. Erendiz ATASÜ
Çiğdem SEZER

17.00 – 18.15

POSTER BİLDİRİLER

Yer: Giriş Katı Fuaye

“Türk Kadınının Çeyizinde Oyalar”

Öğr. Gör. Ayşen KARAKOÇ (Sakarya Üniversitesi)

“Kültür İnkılabı İçerisinde Kadın Haklarının Dünü ve Bugünü”

Okt. Betül YAZGAN (Sakarya Üniversitesi)

“Sakarya’da Bir Sağlık Kuruluşuna Başvuran Gebelerin Eğitim ve Çalışma Durumları”

Yrd. Doç. Dr. Cefariye ULUDAĞ SÖZERİ (Sakarya Üniversitesi)

Yrd. Doç. Dr. Olcay SEMİZ (Sakarya Üniversitesi)

Öğr. Gör. Reyhan CEVAHİR (Sakarya Üniversitesi)

Öğr. Gör. Sevil ŞAHİN (Sakarya Üniversitesi)

“Demographic Risks Among the Female Population in Romania”

Costela IORDACHE (The University Of Craiova)

“The Divorce Rate Of The Female Population In Romania”

Costela IORDACHE (The University Of Craiova)

“Kadın ve Medeni Hukuktaki Düzenlemeler”

Yrd. Doç. Dr. Esin SAYIN (Adnan Menderes Üniversitesi)

“Kırgızistan’da Televizyon Ana Haber Bültenlerinde Haber Öznesi Olarak Kadın”

Prof. Dr. Huriye KURUOĞLU (Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi)

Arş. Gör. Topçugül NARMAMATOVA (Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi)

“Sanatın Nesnesinden İmgenin Yaratıcısına Sanat Tarihinde Kadın Olgusu”

Yrd. Doç. Dr. Nur ARAL (Yıldız Teknik Üniversitesi)

Öğr. Gör. Ayça TUFAN (Yıldız Teknik Üniversitesi)

“Hemşirelik Mesleği ve Toplumsal Cinsiyet”

Salime TARİHCİ (Ankara Üniversitesi)

“Seksenlerden Bugüne Türk Resim Sanatında İki Kadın Sanatçı: Gülsün Karamustafa, Nur Koçak”

Yrd. Doç. Dr. Sevil SAYGI (Marmara Üniversitesi)

“Kadın Hakları”

Yrd. Doç. Dr. Şengül ÇELİK (Fatih Üniversitesi)

“Kadınların Servikal Kanserin Erken Tanısına Yönelik Tutumlarının

Belirlenmesi”

Yrd. Doç. Dr. Yurdanur DEMİR (Abant İzzet Baysal Üniversitesi)

Dilek ÖZMEN (Celal Bayar Üniversitesi)

Aynur ÇETİNKAYA (Celal Bayar Üniversitesi)

Arş. Gör. Şükran ÖZKAHRAMAN (Ege Üniversitesi)

“Meme Kanseri Tanısı Almış Kadınların Hastalık Süresince Yaşadıkları Deneyimler”

Yrd. Doç. Dr. Yurdanur DEMİR (Abant İzzet Baysal Üniversitesi)

Arş. Gör. Şükran ÖZKAHRAMAN (Ege Üniversitesi)

Yrd. Doç. Dr. Dilek AYGİN (Sakarya Üniversitesi)

“Menopoz Dönemi Sorunlarına Yönelik Kadınların Tamamlayıcı Tedavi Yöntemlerini Kullanımı”

Yrd. Doç. Dr. Yurdanur DEMİR (Abant İzzet Baysal Üniversitesi)

Ayden ÇOBAN (Abant İzzet Baysal Üniversitesi)

“Menopozun Psikososyal ve Kültürel Yönü”

Yrd. Doç. Dr. Yurdanur DEMİR (Abant İzzet Baysal Üniversitesi)

Nursen BOLSOY (Celal Bayar Üniversitesi)

“Üriner İnkontinansı Olan 60 Yaş Üzerindeki Bireylerde Yaşam Kalitesi”

Yrd. Doç. Dr. Zeynep GÜNEŞ (Adnan Menderes Üniversitesi)

“Kim Daha Gönüllü; Erkekler Mi Kadınlar Mı? Stk'larda Kadın ve Erkek Gönüllüleri (Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı Örneği) Üzerine Bir Araştırma”

Öğr. Gör. Zuhal Erol (Sakarya Üniversitesi)

Öğr. Gör. Demet ÖRGÜT (Sakarya Üniversitesi)

17.00 – 18.15

III. OTURUM

Yer: SALON 2

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Muhsin HALİS (Sakarya Üniversitesi)

“Mimarlık Eğitimi, Mimarlık Pratiği Bağlamında; Kadın”

Özgür HASANCEBİ

“Kadın Girişimcilerin Algılanma Farklılıkları: Sakarya Örneği”

Doç. Dr. Rana ÖZEN KUTANİS (Sakarya Üniversitesi)

“Kadının Görünürlüğünde Yeni Eğilim: Girişimci Kadınlar: Karaman Örneği”

Senem YAVUZASLAN (Niğde Üniversitesi)

“Kadın Girişimcilere Yönelik “Strateji Geliştirmede, Yerel Yönetimlerle İşbirliği İçinde Olmak, Mümkün Mü?”

Doç. Dr. Meltem ONAY (Celal Bayar Üniversitesi)

Seniye GEYİKÇİ (Manisa Belediyesi)

Tartışma

17.00 – 18.15

III. OTURUM

Yer: SALON 3

Oturum Başkanı:

Prof. Dr. Fatma Tülay KIZILOĞLU (*Sakarya Üniversitesi*)

“Kentsel Yoksulluk ve Kadın Yoksulluğuna Çöp Alanlarından Bakış”

Arş. Gör. Cem ERGUN (*Süleyman Demirel Üniversitesi*)

Prof. Dr. Songül SALLAN GÜL (*Süleyman Demirel Üniversitesi*)

“Kentleşmenin Kadınlar Üzerindeki Etkileri”

Yrd. Doç. Dr. Mustafa ORCAN (*Kırıkkale Üniversitesi*)

“Sürdürülebilir Afet Yönetimi ve Kadın: Ankara Örneği”

Arş. Gör. Zuhal Yonca ODABAS (*Ankara Üniversitesi*)

“Kent Yönetiminde Yeni Bir Yaklaşım”

Sezen KONUKLAR (*Sakarya Büyükşehir Belediyesi*)

Tartışma

17.00 – 18.15

III. OTURUM

Yer: SALON 4

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Füsün SOKULLU (*İstanbul Üniversitesi*)

“Türkiye’de Kadınlarda İntihar ve Cinayet Sonucu Ölümler: Coğrafi Dağılışı ve Yıllara Göre Değişimi (1998-2006)”

Yrd. Doç. Dr. Semra GÜNAY (*Anadolu Üniversitesi*)

“Töre Cinayetleri Bağlamında Kadın”

Yrd. Doç. Dr. Işıl ALTUN (*Kocaeli Üniversitesi*)

“Feminizm ve Uluslararası İlişkiler”

Arş. Gör. Zehra YILMAZ (*Ankara Üniversitesi*)

“Aile İçi Şiddet Kurban Kim?”

Öğr. Gör. Dr. Selver YILDIZ (*Uludağ Üniversitesi*)

Tartışma

17.00 – 18.15

III. OTURUM

Yer: SALON 5

Oturum Başkanı:

Prof. Dr. Zeynep Fidan KOÇAK (*Muğla Üniversitesi*)

“Çocuğu Etkileyen Aile Problemleri”

Yrd. Doç. Dr. Kazım YILDIRIM (*Sakarya Üniversitesi*)

Yrd. Doç. Dr. Neşide YILDIRIM (*Sakarya Üniversitesi*)

“Matematik Dünyasında Kadının Yeri”

Prof. Dr. Zeynep Fidan KOÇAK (Muğla Üniversitesi)
Özlem IŞIK (Muğla Üniversitesi)

“Tarih Ders Kitaplarında Kadının Görünen Yüzü”

Dr. Sevim CAN (Milli Eğitim Bakanlığı)

“Halkla İlişkiler Politikası Olarak Kadın Sorunlarına Yönelik Sosyal Sorumluluk Kampanyaları”

Yrd. Doç. Dr. Sirel GÖLÖNÜ (Gazi Üniversitesi)

Dr. Dilek GÜRKAN (Gazi Üniversitesi)

Tartışma

19.00

Kokteyl

Yer: Personel Yemekhanesi

20.00

Türk Güneşi Dans Gösterisi

Devlet Konservatuarı

Yer: SA.Ü. Kültür ve Kongre Merkezi – Salon 1

6 MART 2009 CUMA

09.30 – 10.45

I. OTURUM

Yer: SALON 1

Oturum Başkanları:

Prof. Dr. Nermin OLGUN (Marmara Üniversitesi)

Prof. Dr. Sema KUĞUOĞLU (Marmara Üniversitesi)

“Türkiye’de Aile Hekimliği Uygulaması ve Kadınlara Etkileri”

Öğr. Gör. Ayşe DERİCİOĞULLARI ERGUN

Arş. Gör. Cem ERGUN (Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi)

“Kadın Hastaların Doktorla Karşılaşması”

Yrd. Doç. Dr. Aylin DİKMEN ÖZARSLAN

(Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi)

“Eskişehir Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezine Başvuran Kadınların ve Eşlerinin Depresyon Görülme Sıklığının Belirlenmesi”

Doç. Dr. Nedime KÖŞGEROĞLU (Eskişehir Büyükşehir Belediyesi)

Doç. Dr. Ünal AYRANCI (Eskişehir İl Sağlık Müdürlüğü)

Nilüfer SERHAN (Eskişehir Büyükşehir Belediyesi)

Yrd. Doç. Dr. Nilüfer ÖZERDOĞAN (Osmangazi Üniversitesi)

Dr. F. Deniz SAYINER (Osmangazi Üniversitesi)

“1960 Yılların Başlarından Günümüze Değın Süregelen Ana ve Çocuk Sağlığı Hizmetlerine Adanan Bir Ömür Jinekolog Dr. Saadet Yardım”

Yrd. Doç. Dr. Mehmet Emin CENKER (Trakya Üniversitesi)

Tartışma

09.30 – 10.45

I. OTURUM

Yer: SALON 2

Oturum Başkanı:

Prof. Dr. Hasan BOYNUKARA (Yüzüncü Yıl Üniversitesi)

“Susan Glaspell’in Tiyatro Eserlerinde Karşı Tepki Olarak Şiddet”

Yrd. Doç. Dr. Fesun KOŞMAK (Osmangazi Üniversitesi)

“Simone De Beauvoir’a Göre Kadın ‘İkinci Cins’”

Emel KOÇ

“Psikanaliz, Kadın Edebiyatında Kadın Cinselliği ve Meltem Arıkan’ın Eserlerinde Cinselliğin Yansması”

Yrd. Doç. Dr. Bekir ZENGİN (Cumhuriyet Üniversitesi)

“Bir Eleştirmenin Penceresinden 19. Yüzyıl Rusyasında Kadın Yazarlar”

Doç. Dr. Sevinç ÜÇGÜL (Erciyes Üniversitesi)

Tartışma

09.30 – 10.45

I. SESSION

Place: SALON 3

Moderator:

Prof. Dr. Gül CELKAN (Eastern Mediterranean University)

“Balancing the Equation: Enhancing Women's Access and Visibility in Tertiary Education Leadership in Nigeria”

Assoc. Prof. Dr. Oluyemisi OBILADE (Obafemi Awolowo University)

“Exploring the Differences Between Male and Female Entrepreneurs in the Service Sector”

Ana Gargallo CASTEL (University Of Zaragoza)

Assoc. Prof. María Luisa Esteban-Salvador (University Of Zaragoza)

Javier PEREZ-SANZ (University Of Zaragoza)

“Differential Item Functioning in Science Subtest of the SSISSPT”

Assist. Prof. Dr. Özlem Yeşim ÖZBEK (Gaziosmanpaşa University)

“Women's Entrepreneurship in Turkey: Is It an Effective Instrument to Combat with Female Unemployment?”

Feyhan CANBAY

Discussion

09.30 – 10.45

I. OTURUM

Yer: SALON 4

Oturum Başkanı:

Prof. Dr. Kuvvet LORDOĞLU (Marmara Üniversitesi)

“Akademik Basamakları Tırmanan Kadınlar”

Arş. Gör. Ebru KARATAS (Uşak Üniversitesi)

Arş. Gör. Burcu KARABULUT (Uşak Üniversitesi)

Arş. Gör. Nur Leman GÖZ (Uşak Üniversitesi)

“Cumhuriyet Döneminde Türk Kadının İş Dünyasındaki Yeri: Çorum Ölçeğinde Tarihsel Bir Araştırma (1923–2008)”

Dr. Mustafa BAKAN (Hitit Üniversitesi)

Öğr. Gör. Tuğba GÜLEN (Hitit Üniversitesi)

“Güneydoğu Anadolu Projesi Bölgesinde Özel Sektörlerde Çalışan Kadın Yöneticilerin Yaşadıkları Stres Üzerinde Yapılan Bir Araştırma”

Yrd. Doç. Dr. Osman ATAY (Adıyaman Üniversitesi)

“2005 Hanehalkı İşgücü Anketlerine Göre Türk İşgücü Piyasasında Cinsiyet Ayrımcılığı”

Yrd. Doç. Dr. Erhan CANKAL (Sakarya Üniversitesi)

Öğr. Gör. Şuayyip ÇALIŞ (Sakarya Üniversitesi)

Tartışma

09.30 – 10.45

I. OTURUM

Yer: SALON 5

Oturum Başkanı:

Doç. Dr. Muharrem TOSUN (Sakarya Üniversitesi)

Yrd. Doç. Dr. Feyza AKYOL (Galatasaray Üniversitesi)

“İngiliz Kadınları ve Türk Kadınları Kadınlığı Nasıl Algılıyor?”

Öğr. Gör. Dr. Mualla YILMAZ (Marmara Üniversitesi)

Nurcan KOLAÇ (Marmara Üniversitesi)

Rana ÇAVUŞOĞLU (Chartered Management Institute)

“Kadın Kavramının Çağrışımsal Alanı”

Yrd. Doç. Dr. Seher ER (İstanbul Üniversitesi)

“Sosyal Yaşamda ve Değerlerde Kadınlara Karşı Oluşan Ön Yargı, Ayrımcılık ve Eşitsizlik”

Yrd. Doç. Dr. Neşide YILDIRIM (Sakarya Üniversitesi)

“Sosyalleşme Toplumsal Cinsiyet ve Din Geç Ergen Kızlarda Dini Sosyalleşmeyi Etkileyen Faktörler”

Doç. Dr. Mustafa ARSLAN (İnönü Üniversitesi)

Tartışma

09.30 – 10.45

I. SESSION

Place: SALON 6

Moderator: Prof. Dr. Serpil AYTAÇ (Uludağ Üniversitesi)

Mrs Mariama NJIE, Banjul-The Gambia.

Mr Mohamed BAH, Banjul-The Gambia.

Mr Mohamed Alieu BARRY, Banjul-The Gambia.

Mr Abubakar JALLOH, Banjul-The Gambia.

Discussion

09.30 – 10.45

I. OTURUM

Yer: SALON 7

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Nilgün BİLGE (Sakarya Üniversitesi)

“Siyah Kadınların Görsel Sanatta Sergiledikleri Çağdaş Yaklaşımlar”
Arş. Gör. Düriye KOZLU (Marmara Üniversitesi)

“Güncel Sanatta Kadın ve Kadın Sanatçılar”
Yrd. Doç. Dr. Berna KAYA OKAN (Çankırı Karatekin Üniversitesi)

“Sakarya İli Halk Eğitim Merkezlerinde Kadının Rolü ve Geleneksel Türk El Sanatları Açısından Bir Anket Çalışması”
Havva ALTUĞ (Sakarya Üniversitesi)

Türk Resim Sanatında Kadın
Türkan ERDEM (Selçuk Üniversitesi)

Sanat ve Kadın
Yrd. Doç. Dr. Nilgün ŞENER (Kocaeli Üniversitesi)

Tartışma

09.30 – 10.45

I. OTURUM

Yer: D8 BLOK SALON 11

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Mine TAN (Ankara Üniversitesi)

“Kadın Kullanıcıların Yaşam Boyu Öğrenme Etkinlikleri Web Günlükleri”

Doç. Dr. T. Volkan YÜZER (Anadolu Üniversitesi)

Cavidan PAMUKCU (Anadolu Üniversitesi)

Gaye TOPA (Anadolu Üniversitesi)

“Yetişkin Kadın ve Erkeklerin Sahip Oldukları Öğrenme Stilleri Açısından Değerlendirmesi”

Yrd. Doç. Dr. Gülay BEDİR (Gaziosmanpaşa Üniversitesi)

Bilim Ve Eğitim Dalındaki Kırgızistan Kadınları

Doç. Dr. Kalıypa SALIEVA (Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi)

Öğr. Gör. Nurzat ŞAYKİEVA (Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi)

“Yerel Yönetimlerin El Sanatları Perspektifinde Kadın Eğitimi ve Sakarya Örneği Üzerine Bir Değerlendirme”

Öğr. Gör. Orhan ALTUĞ (Sakarya Üniversitesi)

Tartışma

09.30 – 10.45

I. OTURUM

Yer: D8 BLOK SALON 12

Oturum Başkanı: Doç. Dr. Haluk SELVİ (Sakarya Üniversitesi)

“1982 Anayasası ve Anayasa Mahkemesi Kararları Işığında Kadın-Erkek Eşitliği”

Yrd. Doç. Dr. Yüksel METİN (Süleyman Demirel Üniversitesi)

Arş. Gör. Burcu MANOP (Süleyman Demirel Üniversitesi)

“İslam`da Kadına Şahsiyet Kazandıran Haklar”

Yrd. Doç. Dr. Naile SULEYMANOVA
(Azerbaycan Milli İlimler Akademisi)

“XIX. Yüzyıl Başlarında İstanbul`da Kadınlarının Hak Arayışları”

Arş. Gör. Ayşe ÖZDEMİR KIZILKAN
(Süleyman Demirel Üniversitesi)

“Çivi Yazılı Kanun Metinlerinde Kadınlara Ait Suç ve Cezalar”

Arş. Gör. H. Hande DUYMUŞ (Pamukkale Üniversitesi)

Tartışma

09.30 – 10.45

I. OTURUM

Yer: D8 BLOK SALON 14

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Sami ŞENER (Sakarya Üniversitesi)

“Medya ve Kadın”

Prof. Dr. Ahmet ÇİFTÇİ (Gazi Üniversitesi)

“Sinemada Değişen Kadın İmgesinin Almodovar Filmleri Üzerinden Analizi”

Arş. Gör. Filiz ERDEMİR (Gazi Üniversitesi)

“Kadının Tarihini Yazmak: 1980`ler Sinemasının Anlattığı Kadınlar”

Arş. Gör. Hülya DOĞAN (Hacettepe Üniversitesi)

“Türk Korku Filmlerinde Kadının Sunumu”

Yrd. Doç. Dr. Y. Gürhan TOPCU (Erciyes Üniversitesi)

Tartışma

09.30 – 10.45

I. OTURUM

Yer: D8 BLOK SALON 17

Oturum Başkanı:

Yrd. Doç. Dr. Türker EROĞLU (Sakarya Üniversitesi)

“Operadaki Kadın Figürleri Üzerine Yapısal ve Psikoanalitik Bir İnceleme”

Arş. Gör. Eser TIRYAKI (Yıldız Teknik Üniversitesi)

Arş. Gör. Elif Sanem GÜLEÇ (Yıldız Teknik Üniversitesi)

“Müzik Sanatı, Kimlik ve Kadın”

Doç. Dr. Hatice Selen Tekin ERGÖZ (Sakarya Üniversitesi)

“Ülkemizden ve Dünyadan Müzisyen Kadın Portreleri”

Öğr. Gör. Emel DEMİRGEN (Sakarya Üniversitesi)

“Kurtuluşun Kadınları”

Gülten HERGÜNER

Fatma TİLKİ (*Sakarya Üniversitesi*)

Tartışma

10.45 – 11.00

Çay/Kahve Arası

11.00 – 12.15

II. OTURUM

Yer: SALON 1

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Nuran KÖMÜRCÜ (*Marmara Üniversitesi*)

“Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Dayanışma ve Danışma Merkezi”

Nedime KÖŞGEROĞLU (*Eskişehir Büyükşehir Belediyesi*)

“Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Kadın Danışma Biriminde Eğitim Çalışmasına Katılan Kadınların Depresyon ve Cinsel Fonksiyon Durumları”

Dr. Deniz SAYINER (*Eskişehir Osmangazi Üniversitesi*)

Yrd. Doç. Dr. Nebahat ÖZERDOĞAN (*Eskişehir Osmangazi Üniversitesi*)

Doç. Dr. Nedime KÖŞGEROĞLU (*Eskişehir Büyükşehir Belediyesi*)

Nilüfer SERHAN (*Eskişehir Büyükşehir Belediyesi*)

Setenay ÖNER (*Eskişehir Osmangazi Üniversitesi*)

“Boşanmak İçin Başvuran Kadınların Evlilikteki Cinsel Yaşamlarını Boşanma Nedeni Olarak Görme Durumları”

Öğr. Gör. Serpil ABALI (*Koç Üniversitesi*)

Prof. Dr. Nuran KÖMÜRCÜ (*Marmara Üniversitesi*)

Tartışma

11.00 – 12.15

II. OTURUM

Yer: SALON 2

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Nurgül KESER (*Sakarya Üniversitesi*)

“15-49 Yaş Grubu Kadınların Jinekolojik Muayene Öncesi Anksiyete Durumlarının İncelenmesi”

Yrd. Doç. Dr. Hatice BAL YILMAZ (*Ege Üniversitesi*)

Emine NAYMAN ÇETİNKOL (*Ege Üniversitesi*)

Yrd. Doç. Dr. Yurdanur DEMİR (*Abant İzzet Baysal Üniversitesi*)

“Modern Ebeliğin Kurucusu Besim Ömer Paşa’ya Göre Ebeler Ve Ebelik”

Yrd. Doç. Dr. Mükerrerem Bedizel AYDIN (*Sakarya Üniversitesi*)

“Sağlıklı Yaşam ve Egzersiz”

Prof. Dr. Safnaz YILDIZ (*İstanbul Üniversitesi*)

Tartışma

11.00 – 12.15

II. SESSION

Place: SALON 3

Moderator: Prof. Dr. Serpil SANCAR (*Ankara University*)

“My Body Sexuality: Exploring Emerging Forms Of Gender Based Violence In A Nigerian University”

Dr. Oluyemisi Oluremi OBILADE (*Obafemi Awolowo University*)

Tinuade Olubunmi ADEWALE (*Obafemi Awolowo University*)

“Work Style Influence On The Domestic Roles Of The Female Academic Staff In A Nigerian University”

Sherifat Omolola ADESUNKANMI (*Obafemi Awolowo University*)

“The Psychosocial Profile Of Muslimarab Women Living In Polygamous And Monogamous”

Prof. Dr. Alean AL-KRENAWI (*Ben-Gurion University*)

“An Assessment of the Teaching of Entrepreneurship Education to Female Undergraduates in a Nigerian University”

Fayomi Abimbola Olugbenga

Discussion

11.00 – 12.15

II. OTURUM

Yer: SALON 4

Oturum Başkanı:

Prof. Dr. Mustafa ÖZBİLGİN (*University of East Anglia*)

“Türkiye Üniversitelerinin Kadın Rektörleri ve Yönetimsel Yaklaşımları”

Yrd. Doç. Dr. Sevim OZTÜRK (*İnönü Üniversitesi*)

“Kadın Yönetici Olmanın Anlamı: Aydın’da Bankacılık Sektörü Üzerine Bir Araştırma”

Yrd. Doç. Dr. Gülhan DEMİRİZ (*Adnan Menderes Üniversitesi*)

Hülya YAŞAR (*Adnan Menderes Üniversitesi*)

“Kadınların Yönetim Kademelerinde Yer Almalarının Önündeki Engeller ve Cam Tavan Olgusu”

Yrd. Doç. Dr. Şenol YAPRAK (*Afyon Kocatepe Üniversitesi*)

“Cinsiyete Dayalı Eşitsizlik; Kadın Yöneticilerin İş ve Özel Hayatlarını Dengeleme Zorlukları ve Bedelleri”

Yrd. Doç. Dr. Çiğdem MERCANLIOĞLU (*Beykent Üniversitesi*)

Tartışma

11.00 – 12.15

II. OTURUM

Yer: SALON 5

Oturum Başkanı:

Yrd. Doç. Dr. Elif Asude TUNCA

(Kırgızistan – Türkiye Manas Üniversitesi)

Farklı Kültürler Bağlamında Kadınların Günlük Yaşam Pratikleri ve Değerleri: Bişkek'te Vaka Analizlerine Dayalı Bir Değerlendirme

Yrd. Doç. Dr. Elif Asude TUNCA

(Kırgızistan – Türkiye Manas Üniversitesi)

Edirne Sosyal Yaşamından Örneklemeye İle Seçilmiş Beş Kadın ve Çalışmaları

Özlem AĞIRGAN

“Sakarya'daki Kadın İstihdamı ve Sanayinin İş Gücü Talepleri”

Cengiz UFUK (Milli Eğitim Bakanlığı)

Yrd. Doç. Dr. Meryem HAYIR (Sakarya Üniversitesi)

“Yurt Dışı Göç Ortamında Kadınlar”

Prof. Dr. Müzeyyen GÜLER

(Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi)

Tartışma

11.00 – 12.15

II. SESSION

Place: SALON 6

Moderator: Prof. Dr. Recai COŞKUN (Sakarya Üniversitesi)

“Retraining And Retooling Of Female Formal School Teachers Through The Part-Time Degree Programme: An Analyses Of The Nigerian Experience”

Mojisola Victoria BADEKALE (Osun State Polytechnic, Iree)

“Status Of Rural Women In The Western Punjab: Pre And Post-British Period”

Akhtar Hussain SANDHU (International Islamic University)

“The Importance Of Library And Information Resources On Women”

Tinuade Olubunmi ADEWALE (Obafemi Awolowo University)

“Free Professional And Academic Networking Site In Conflict Resolution, Peace Studies, Human Rights, International Development, Gender, Civil Society Development, And More”

Dr. Craig ZELIZER (Georgetown University)

Discussion

11.00 – 12.15

II. OTURUM

Yer: SALON 7

Oturum Başkanı:

Prof. Dr. Yıldız ECEVİT (*Orta Doğu Teknik Üniversitesi*)

“Toplumsal Yaşamda Ekonomik Anlamda Kadın Görseiliğinin Kullanımı”

Yrd. Doç. Dr. Ehlinaz TORUN (*Kocaeli Üniversitesi*)

Yrd. Doç. Dr. Nilgün ŞENER (*Kocaeli Üniversitesi*)

“Ev-İçi Alan Ve Kamusal Alan Çatışması: Afyon Kocatepe Üniversitesi Kadın Öğretim Üyeleri Örneğiyle”

Yrd. Doç. Dr. Nesrin KULA (*Afyon Kocatepe Üniversitesi*)

Sibel KULA (*Afyon Kocatepe Üniversitesi*)

“Kadın Ve Yoksulluk”

Yrd. Doç. Dr. Didem GÜRSES (*Yıldız Teknik Üniversitesi*)

“Cinsiyet Rollerinin Yüz Yüze İletişim Sürecine Yansımaları”

Doç. Dr. Serdar KAYPAKOĞLU (*Marmara Üniversitesi*)

Tartışma

11.00 – 12.15

II. OTURUM

Yer: D8 BLOK SALON 11

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Aytekin İŞMAN (*Sakarya Üniversitesi*)

“Kadın Ve Demokratik Eğitim”

Prof. Dr. Mustafa YILMAN

Deniz KONT (*Dokuz Eylül Üniversitesi*)

“Yükseköğretimde Okuyan Kız Öğrencilerin İş Hayatına Dair Algularını, Beklentilerini Ve Hazır Bulunuşluklarını Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma”

Öğr. Gör. Tuğba ÖZEL (*İstanbul Aydın Üniversitesi*)

Öğr. Gör. Bihter KARAGÖZ (*İstanbul Aydın Üniversitesi*)

“Kadın Öğretmen Adaylarının Hava Kirliliğine Yönelik Görüşleri”

Öğr. Gör. Ayşe AKKURT (*Gaziosmanpaşa Üniversitesi*)

“Dilbilim Ve Biyolojideki Kuramlar Işığında Kadın Ve Erkeklerin Dil Kullanım Farklılıklarının Nedenleri”

Doç. Dr. Seyyare DUMAN

Tartışma

11.00 – 12.15

II. OTURUM

Yer: D8 BLOK SALON 12

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Mine TAN (*Ankara Üniversitesi*)

“Yeni Anayasa Taslaklarında Kadın - Erkek Eşitliği Ve Kadın Haklarına İlişkin Düzenlemeler”

Yrd. Doç. Dr. Yüksel METİN (Süleyman Demirel Üniversitesi)
Arş. Gör. Burcu MANOP

“Türkiye’de Kadın Haklarının Gelişimine Kısa Bir Bakış”

Yrd. Doç. Dr. Leyla ÇAKICI GERÇEK
(Zonguldak Karaelmas Üniversitesi)

“Kadının İnsan Hakları, Din Ve Liberal Değerler Üzerine”

Doç. Dr. Hatice Nur ERKİZAN (Muğla Üniversitesi)

“Eşitlik Bağlamında Kadının Soyadı Sorunu”

Öğr. Gör. Selda İLGÖZ (Kocaeli Üniversitesi)

Tartışma

11.00 – 12.15

II. OTURUM

Yer: D8 BLOK SALON 14

Oturum Başkanı:

Prof. Dr. Nilgün BİLGE (Sakarya Üniversitesi)

“Kadınların Sabah Ve Öğleden Sonra Kuşağı Programlarını İzleme Durumlarının Araştırılması”

Öğr. Gör. Bilge KONAŞOĞLU (İstanbul Arel Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Nedime ŞANLI (Gazi Üniversitesi)

“Kitle İletişimin Gündem Kurma Fonksiyonu 1. ve 4. Sınıf Üniversite Kız Öğrencileri Üzerine Bir Saha Çalışması”

Dr. Çetin Murat HAZAR (Gazi Üniversitesi)
Dr. Muharrem ÇETİN (Gazi Üniversitesi)

“Halkla İlişkilerde İletişim Yönetimi Ve Kadın”

Prof. Dr. Hülya YENGİN (Kocaeli Üniversitesi)

“Üç Kadın, Üç Haber, Üç Yorum”

Doç. Dr. Hüsnüye CANBAY TATAR (İnönü Üniversitesi)

Tartışma

11.00 – 12.15

II. OTURUM

Yer: D8 BLOK SALON 17

Oturum Başkanı:

Prof. Dr. M. Mehdi ERGÜZEL (Sakarya Üniversitesi)

“İlk Türk Kadın Romanculardan Fatma Aliye'nin Refet İsimli Romanında Kadın Sorunları, Doğu-Batı Sentezi Ve Aydınlanma”

Prof. Dr. Binnaz BAYTEKİN (Sakarya Üniversitesi)

“Himayeci Yaklaşımın Türk Kadınına Olumsuz Etkileri”
Nurullah ÇETİN (Ankara Üniversitesi)

“Adalet Ağaoglu'nun Eseri Örneğinde Kadının Bakışının - Kadına Bakışı İle Kıyaslanması”
Prof. Dr. Asuman AĞAÇSAPAN (Anadolu Üniversitesi)

“Kate Chopin'den Gloria Naylor Kadına Bakış Ve Kadın Bakış Açısından Değişen Ve Değişmeyen”
Prof. Dr. Hasan BOYNUKARA (Yüzüncü Yıl Üniversitesi)

Tartışma

12.30

Öğle Yemeği

Yer: Personel Yemekhanesi

14.00 – 15.15

PANEL: KADIN OLMAK

Yer: SALON 1

Oturum Başkanı:

Prof. Dr. Nermin ABADAN UNAT (Boğaziçi Üniversitesi)

Prof. Dr. Serpil AYTAÇ (Uludağ Üniversitesi)

Prof. Dr. Füsün SOKULLU (İstanbul Üniversitesi)

Prof. Dr. Yıldız ECEVİT (Orta Doğu Teknik Üniversitesi)

Prof. Dr. Mustafa ÖZBİLGİN (University of East Anglia)

15.15 – 15.30

Çay/Kahve Arası

15.30 – 17.00

III. OTURUM

Yer: SALON 1

Oturum Başkanları:

Prof. Dr. Akif İNANICI (Marmara Üniversitesi)

Prof. Dr. Sevin ALTINKAYNAK (Sakarya Üniversitesi)

“Türkiye’de ve Dünya’da Kadın Şiddetine Genel Bakış”

Prof. Dr. Akif İNANICI (Marmara Üniversitesi)

“Kadın Şiddeti ve Adli Tıbbi Değerlendirme”

Doç. Dr. Başar ÇOLAK (Kocaeli Üniversitesi)

Tartışma

15.30 – 17.00

III. OTURUM

Yer: SALON 2

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Nurullah ÇETİN (Ankara Üniversitesi)

“Önce Anne Sonra Şaire: Rahile Surri Hanım ve Mersiyesi”

Dr. Yasemin ERTEK MORKOÇ (Celal Bayar Üniversitesi)

“Ayşe Kulin’in Romanlarında Kadın Karakterizasyonu Ve Feminist Bakış”

Dr. Ayvaz MORKOÇ (Celal Bayar Üniversitesi)

“Cumhuriyet Dönemi Kadın Oyun Yazarlarından Adalet Ağaoğlu'nun Oyunlarındaki Kadın Karakterlerin Analizi”

Arş. Gör. Gülden Gözlem KÜÇÜKARAT

(Süleyman Demirel Üniversitesi)

“Samiha Ayverdi'nin Üç Romanında Türk Kadınının Sorunları”

Emine Gözde ÖZGÜREL (Ankara Üniversitesi)

TARTIŞMA

15.30 – 17.00

III. SESSION

Place: SALON 3

Moderator: Prof. Dr. Yıldız ECEVİT (Middle East Technical University)

“Women in the Virtual World: Sharing Power and Voice through Cyber-Feminist Pedagogy”

Assoc. Prof. Dr. Gülsün KURUBACAK (Anadolu University)

“Participation in Science and Technology in Nigeria”

Omoneye Olufunke OLASANMI (Obafemi Awolowo University)

“Nursing Mothers and Educational Development in Nigeria: A Case Study of the Challenges and the Way Forward at Osun State Polytechnic, Iree.”

Lara Olofin OLUFUNMILAYO (Osun State Polytechnic. Iree)

“Women Entrepreneurship and Micro Credit Applications in Turkey”

Assist. Prof. Dr. İlhan EGE (Nevşehir University)

Discussion

15.30 – 17.00

III. OTURUM

Yer: SALON 4

Oturum Başkanı: Doç. Dr. İlkay SAVCI (Ankara Üniversitesi)

“STKlar Da Kadın Kokusu Var... (Türkiye'deki STK larda Kadın Yöneticilere Dair Bir İnceleme)”

Öğr. Gör. Zuhal EROL (Sakarya Üniversitesi)

“Türkiye’de Kamu Emekçisi Kadınların Sendikâl Katılımı Ve Temsil Sorunu”

Dr. Handan ÇAĞLAYAN (Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası)

“Türk Kamu Yönetiminde Kadın Yöneticiler: Sakarya İli Örneği”

Arş. Gör. Hale BİRİCİKOĞLU (Sakarya Üniversitesi)

“Kapitalizm, Kadın ve Cam Tavanlar”
Arş. Gör. Dr. Çağlar ÖZDEMİR (Gazi Üniversitesi)

Tartışma

15.30 – 17.00

III. OTURUM

Yer: SALON 5

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Serpil SANCAR (Ankara Üniversitesi)

“Gelişmiş Ve Gelişmekte Olan Ülkelerde Kadın Olmak”

Yrd. Doç. Dr. Ehlinaz TORUN (Kocaeli Üniversitesi)

Yrd. Doç. Dr. Nilgün ŞENER (Kocaeli Üniversitesi)

“Kadın Bakış Açısıyla Evlilik: Aile Sosyolojisi Açısından Bir Değerlendirme”

Yrd. Doç. Dr. Yelda SEVİM (Fırat Üniversitesi)

Burcu GEZER (Fırat Üniversitesi)

“Kadının Aile İçi Ve Sosyal Rollerinin Dengelenmesi”

Prof. Dr. Sami ŞENER (Sakarya Üniversitesi)

“Refah Rejimi Bağlamında Türkiye’de Bakım Hizmetlerinin Toplumsal Cinsiyet Perspektifinden İncelenmesi”

Ashıcan KALFA (Ankara Üniversitesi)

Tartışma

15.30 – 17.00

III. SESSION

Place: SALON 6

Moderator: Prof. Dr. Hasan BOYNUKARA (Yüzüncü Yıl University)

“Perceived Causes Of Gender Inbalance In Enrolment In Engineering Courses Among Undergraduates Of Obafemi Awolowo University”

Bonke ADEPEJU (Obafemi Awolowo University)

“Q.E.D (Things As They Are): A Search For Identity Through Lesbianism”

Assist. Prof. Dr. Bülent C. TANRITANIR (Yüzüncü Yıl University)

“Land Ownership And The Challenge Of Food Security Among Women In Ozalla Community, Edo State, Nigeria.”

Tunde Charles IRUONAGBE (Covenant University)

“Empowering Nigerian Women In The 21st Century Through Conscientization Literacy Model”

Dr. S.N. OSUJI (Obafemi Awolowo University)

Discussion

15.30 – 17.00

III. OTURUM

Yer: SALON 7

Oturum Başkanı:

Yrd. Doç. Dr. Gülhan DEMİRİZ (Adnan Menderes Üniversitesi)

“Duygusal Emek Olarak Kadın İşgücü: Hasta Kabul Çalışanları Örneği”

Arş. Gör. Umut Sanem ÇİTÇİ (Sakarya Üniversitesi)

“Kadın İçin Kariyer Gelişiminin Önemi”

Elif SARI

Aynur ÇEVİK (Sakarya Üniversitesi)

“Çalışan Hamile Kadınların Sorunları”

Yasemin TUNA (Sakarya Üniversitesi)

Tartışma

15.30 – 17.00

III. OTURUM

Yer: D8 BLOK SALON 11

Oturum Başkanı: Doç. Dr. Serap PALAZ (Balıkesir Üniversitesi)

“Kadın Girişimcilerin Kişisel ve İş Yaşamına İlişkin Özellikleri, Motivasyonları ve Beklentileri Üzerine Bir Araştırma; Bandırma Örneği”

Doç. Dr. Serap PALAZ (Balıkesir Üniversitesi)

Öğr. Gör. Berna TURGUT (Balıkesir Üniversitesi)

“Küçük Kentte Kadın Girişimci Olmak: Afyonkarahisar Örneği”

Arş. Gör. Duygu KIZILDAĞ (Afyon Kocatepe Üniversitesi)

Sibel KULA (Afyon Kocatepe Üniversitesi)

“Türkiye’deki Kadın Girişimcilerin Profili”

Doç. Dr. Yonca GÜROL (Yıldız Teknik Üniversitesi)

Aslı TUNÇ (Yıldız Teknik Üniversitesi)

“Girişimcilik Özellikleri Ve Türleri Açısından Cinsiyet Farklılıkları: Sdü-İibf Araştırması”

Yrd. Doç. Dr. Nilüfer NEGİZ (Süleyman Demirel Üniversitesi)

Yrd. Doç. Dr. Kürşat ÖZDAŞLI (Süleyman Demirel Üniversitesi)

Arş. Gör. Gökhan ÖZKUL (Süleyman Demirel Üniversitesi)

Tartışma

15.30 – 17.00

III. OTURUM

Yer: D8 BLOK SALON 12

Oturum Başkanı:

Prof. Dr. Gülşen DEMİR (Adnan Menderes Üniversitesi)

“Göç Sürecinde Kadın”

Prof. Dr. Gülşen DEMİR (Adnan Menderes Üniversitesi)

Uzm. Arife CENGİZ YILMAZ (Adnan Menderes Üniversitesi)

“Göçün Kadın Yaşamı Üzerindeki Etkileri”

Arş. Gör. Tülay TEKİN YILMAZ

(Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi)

“Göçmen Kadın Ve Temizlikçi Olmak: Almanyada Temizlik Sektöründe Çalışan Türk Kadınları Üzerine Bir Araştırma”

Arş. Gör. Çağla ÜNLÜTÜRK ULUTAŞ (Ankara Üniversitesi)

“Ulusötesi Alanlarda Kimlik Tartışmaları Ve Göçmen Kadın Kimliği Üzerine”

Arş. Gör. Pınar YAZGAN (Sakarya Üniversitesi)

Tartışma

15.30 – 17.00

III. OTURUM

Yer: D8 BLOK SALON 14

Oturum Başkanı:

Yrd. Doç. Dr. Elif Asude TUNCA

(Kırgızistan – Türkiye Manas Üniversitesi)

“Tüketim Toplumu Bağlamında Yeşil Kadın Dergilerinde Yeşil Moda, Yeşil Defileler Ve Reklamlar”

Doç. Dr. Hanife GÜZ (Gazi Üniversitesi)

“Kadının Kaderle Savaşı”

Arş. Gör. Dr. Aslı KOTAMAN (Kadir Has Üniversitesi)

“Türk Basınında Kadın İmgesi”

Arş. Gör. Ahu S. UĞURSOY (Kadir Has Üniversitesi)

“Reklam Filmlerinde Kadının İmgesel Yolculuğu”

Arş. Gör. Dr. Pınar Seden MERAL (Kadir Has Üniversitesi)

Tartışma

15.30 – 17.00

III. OTURUM

Yer: D8 BLOK SALON 17

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Kadriye ÖZTÜRK (Anadolu Üniversitesi)

“Depremde Kadının Özel Alandan Kamusal Alana Geçiş Süreci Ve Sivil Toplum Örgütleri”

Yrd. Doç. Dr. Selma KOÇ (Kocaeli Üniversitesi)

Sinem SIKLON (Kocaeli Üniversitesi)

“Avrupa Birliği Bilim Politikaları Çerçevesinde Uzaktan Eğitim Alanında Kadın -Hollanda Türkiye Örneği”
Tülay GÖRÜ (Anadolu Üniversitesi)

“4. Kuvvet Medyada Topuk Sesleri”
Öğr. Gör. Zuhal EROL (Sakarya Üniversitesi)

“Kent Kadından Ne İster Kadın Kentten Ne İster”
İffet HACİEYÜPOğLU (Kent Konseyi Kadın Meclisi)

“Sakarya’da Kadın Çalışmaları”
Tevhide YAğAN (Sakarya Türk Kadınlar Birliği)

Tartışma

17.00 – 18.00

Defile

Sakarya Üniversitesi, Geyve Meslek Yüksek Okulu Öğrencileri

Yer: Kültür ve Kongre Merkezi

18.00 – 18.30

Kapanış ve Değerlendirme

Prof. Dr. Serpil SANCAR (Ankara Üniversitesi)

Yrd. Doç. Dr. Fatma FİDAN (Sakarya Üniversitesi)

19.00

Gala Yemeği

Yer: Seçkin Otel

(Sakarya Büyükşehir Kent Konseyi Kadın Meclisi 8 Mart Etkinlikleri)

7 MART 2009 CUMARTESİ

Taraklı Kùltür Gezisi

09.30 SA.Ü. Kùltür ve Kongre Merkezi önünden Taraklı'ya Hareket

14.00 Taraklı'dan Hareket

Bildir Özetleri

FAHRE VAKIFINA İLHAM KAYNAĞI

Yazarlar: Doç. Dr. İsmail H. İLHAN, Doç. Dr. Mustafa

ÖZGÜR, Doç. Dr. Mustafa

ÖZGÜR

Özet: Bu makale, Atatürk'ün eğitim politikalarını ve bu politikaların Türkiye'deki etkilerini incelemektedir. Atatürk'ün eğitim politikaları, Türkiye'nin modernleşmesini ve kalkınmasını sağlamaya yönelik olarak geliştirilmiştir. Bu politikaların temel prensipleri, eğitimden önce gelir, eğitimle kalkınma gelir ve eğitimle demokrasi gelir şeklindedir. Atatürk'ün eğitim politikaları, Türkiye'nin eğitim sistemini kökten değiştirmiş ve bu sistem, günümüzde de Türkiye'nin eğitim politikalarını belirlemektedir.

Bildiri Özetleri

Özet: Bu makale, Atatürk'ün eğitim politikalarını ve bu politikaların Türkiye'deki etkilerini incelemektedir. Atatürk'ün eğitim politikaları, Türkiye'nin modernleşmesini ve kalkınmasını sağlamaya yönelik olarak geliştirilmiştir. Bu politikaların temel prensipleri, eğitimden önce gelir, eğitimle kalkınma gelir ve eğitimle demokrasi gelir şeklindedir. Atatürk'ün eğitim politikaları, Türkiye'nin eğitim sistemini kökten değiştirmiş ve bu sistem, günümüzde de Türkiye'nin eğitim politikalarını belirlemektedir.

PROJE YÖNETİCİSİ OLARAK KADIN

Öğr. Gör. Aysin ŞİŞMAN, Arş. Gör. Burcu KARABULUT

Arş. Gör. Ebru KARATAŞ

Uşak Üniversitesi

Bir toplumun uygarlık düzeyi o toplumun kadına verdiği değerle ilişkilidir. Bu değerlerin yeterince anlaşılmadığı ya da değerlendirilmediği dönemlerde toplumlar gelişmemiş ve ilerleyememişlerdir. Toplumların gelişimine katkıda bulunmayı hedefleyen Avrupa Birliği Projeleri ile kadınlarımıza Avrupa ile etkileşim sürecinden faydalanma ve projelerde aktif rol oynama fırsatı verilmiştir. Uluslararası insan haklarının bir parçası olarak kadın hakları Avrupa Birliği mevzuatında önemli bir yere sahiptir. İnsan hakları perspektifinden değerlendirildiğinde konunun özünü toplumsal cinsiyet eşitliği oluşturuyor. Kadınların ekonomik, sosyal ve siyasal alanlara katılmaları ve bu alanlarda kadın-erkek eşitliği Avrupa Birliği'nin temel hedeflerinden biridir. Avrupa Birliği'nin kurumları cinsiyetler arası ayrımcılığın önlenmesi ve kadın-erkek arasındaki sosyal farkların azaltılması için birçok farklı alanda çalışmalar yapıyor. Bu çalışmanın amacı Avrupa Birliği Projelerinde görev almış kadınların bu projelerde yer alma düzeyleri ve istatistiksel araştırma sonucunda bu projelerde kaç kadının yer aldığının tespit edilmesidir. Gelişen ve değişen dünyada Avrupa ile etkileşimin gerçekleşebilmesi için gittikçe öncemi artan Avrupa projelerinin kadınlar tarafından nasıl algılandığının ve bu projelere katılım oranının bilinmesi kadınların güncel konuları ve projeleri takip ettiğinin bir göstergesidir. Araştırmamızın evrenini Uşak İli'nde bulunan ve Avrupa Birliği projelerinde aktif olarak yer alan kadınlar oluşturmaktadır. Bu çalışma ile Uşak AB Eğitim ve Gençlik Programları merkezi kayıtları incelenerek Avrupa Birliği projelerine katılan kadınlarının sayıları tespit edilecektir. Kadın yöneticilerin sayısının az olması, büyük ölçüde geleneksel cinsiyet ayrımcılığına dayalı tutumların eğitim alanına da yansması sonucu, eğitimde fırsat eşitliğinin tam anlamıyla gerçekleştirilememesi ve bunun doğal sonucu olarak kadınların, işlerinin gerektirdiği bilgi ve beceriyle yeterince donatılmamış olmalarına bağlıdır (Altan& Ersöz, 1994:27). Her ne kadar fırsat eşitliği bağlamında kadınların her meslekte ve her mesleki kademedede varlığını sağlam kılma çabaları olsa da kısıtlı çareler üretilebilmiştir. Bu sebeple Avrupa Projelerinde kadınların yer alması bu çabaları tetikleyecek ve kadınların Avrupa Birliği ile entegre olabilmelerini sağlayacaktır. Bu proje ile kadın çalışmalarının gelişimine katkı sağlanacaktır.

AKADEMİK BASAMAKLARI TIRMANAN KADINLAR

*Arş. Gör. Burcu KARABULUT, Arş. Gör. Ebru KARATAŞ,
Arş. Gör. Nur Leman GÖZ
Uşak Üniversitesi*

Bu çalışma, Türkiye’de yüksek öğretim ve sonrasında yüksek lisans eğitimini tercih eden kadınların, akademik eğitimi tercih etme nedenleri ve Uşak İli örneğini tespit etmeye çalışmaktadır. Uşak İli’nin kadınların akademik eğitimi ve yüksek öğrenimdeki durumlarını gösteren verileri elde edilerek, ilin, ülke ortalamasına göre durumu ortaya konulacaktır. Çalışmada kadına bakış, eğitim ve kadın konuları üzerinde durulduktan sonra, ülkemizde kadınların yüksek öğrenim görme durumları, kadınların akademik eğitim tercih etme oranları, bölümlere göre dağılımları ayrı ayrı değerlendirilecektir. Türk kadını toplumsal statüsünü yüzyıllarca korumaya devam etmiştir. Günümüze yaklaştıkça kadınların yüksek öğrenime kayıt olma yüzdeleri gitgide artış göstermiş ve son yüzyılda sadece yüksek öğrenim görmenin ötesinde, akademik kariyeri tercih eden kadınların oranı da doğru orantılı olarak artmıştır. Çalışmanın amacı, bir yüksek öğretim kurumu olan üniversitelerden mezun olan kadınların, meslek hayatına atılmış ya da atılmamış olmasına bakmaksızın, yüksek lisans programlarına kayıt olma nedenlerini tespit etmektir. Bununla birlikte, programlara kayıt olan ancak öğrenimlerini sürdürmeyen bireylerin, öğrenimlerini yarıda bırakma nedenlerini tespit etmek de alt amaçlar arasındadır. Çalışma sonunda elde edilen bulgulara getirecek yorum ve önerilerle, yüksek lisans programına kayıt olacak kadın bireylerin sayılarının artmasına katkı sağlamak ve ülkemizin kalkınmasında eğitimin ne kadar önemli olduğunu bilincinde olan genç akademisyenler olarak, bireyleri teşvik etmek ve kalifiye iş gücünün artışını sağlamak adına öneriler üretilecektir. Bu çalışmada, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsüne bağlı olarak, yüksek lisans öğrenimini sürdüren öğrencilerin cinsiyet oranları, hangi alanı tercih ettikleri, alan seçim nedenleri, yüksek lisans programına kayıt olma nedenleri ve akademik kariyere karşı tutumları tespit edilecektir. Enstitü öğrenci işlerinden elde edilen istatistiklerden ve iletişim bilgilerinden yola çıkarak ulaşılan öğrencilere veri toplama aracı olarak anket gönderilecek ve bu anketlere verilen cevapların analiz edilmesi ile sonuçlar çözümlenecektir.

KAPİTALİZM, KADIN VE CAM TAVANLAR

*Arş. Gör. Dr. Çağlar ÖZDEMİR
Gazi Üniversitesi*

Bu çalışma, sanayi devri ile başlayan süreçte kadının rolü ve konumu üzerine tartışma yapmak için hazırlanmıştır. Çalışma kapitalizmin başta insan olmak üzere özellikle kadın üzerinde yarattığı dönüşümü, teorik ve yasal çerçeveden

incelemektedir. Kapitalizmin dönüştürme gücünün etkilerinin tartışıldığı bölümlerde feodal yapıdan sıyrılan bir hayatın kadın açısından boyutları değerlendirilmektedir.

Çalışma temelde üç bölüm üzerine yapılandırılmıştır. İlk bölüm kadın ve kapitalizm etkileşimi, ikinci bölüm Avrupa, ABD ve Türkiye’de kadın-erkek eşitliği gelişiminin tarihsel ve yasal çerçevesi, üçüncü bölüm ise cam tavan teorisini içermektedir. Her koşulda bu bölümler sosyo-politik ya da çalışma açısından ele alınmıştır. Çalışmada cam tavan teorisi ampirik olarak test edilmemiştir. Ancak teorisi bu kapsamda oluşturulan çalışmanın sonradan belirlenecek bir sektör üzerinde test edilmesine imkân tanıyacak yapısı mevcuttur.

Kapitalizmin kadın üzerindeki etkilerini teorik açıdan ele alan bu çalışma ile dönüşüm ve yeni dünyada kadın sorununa bilimsel temelli bir yaklaşım getirilmeye çalışılmıştır. Bu çalışma aynı zamanda mevcut yapının kadın üzerinde sosyal hayatta yarattığı etkileri, tek bir bakış açısında saptanmadan geniş bir vizyonla değerlendirebilme kaygısını da taşımaktadır.

TASARIM OLARAK EV EKSENLİ ÜRETİM

Arş. Gör. Çiğdem KAYA
İstanbul Teknik Üniversitesi

Küreselleşmeyle beraber üretimin gelişmekte olan ve az gelişmiş ülkelere kayması bir yandan endüstrileşmeyi ve teknolojik inovasyonu getirirken bir yandan da emek sömürsünü getirdi. Bu sömürü toplumsal cinsiyet meselesi ile bağlantılı olarak özellikle Türkiye ve Hindistan gibi gelişmekte olan ülkelerde kadın emeği sömürüsü biçiminde görülmektedir. Örneğin parça başı üretim kayıt dışı kadın emeğinin sömürü yollarından biridir (Ecevit, 1986; White, 1994; Hattatoğlu, 2000; Maçoş, 2004).

Bu sömürünün temelinde kadının bulunduğu kültürde “iyi bir kadın” olması için zaten “hamarat” olarak yetiştirildiği; dolayısıyla karşılıksız hizmet etmeyi gelenek olarak öğrendiği görülür (White, 1994). Göçle birlikte bu gelenek kentlere taşındığı; küreselleşme ile de bu geleneğin ekonomik bir değere dönüştüğü söylenebilir. Bu değer dönüşümü bir zamanlar “zanaat” olarak öğrenilmiş evcil yeteneklerin “ürün”e dönüşmesiyle- bir başka deyişle markalaşıp vitrine koyulmasıyla- gerçekleşir.

Bu makale, bir tasarımcı ve tasarım araştırmacısı perspektifiyle “zanaat” ve “hamaratlık” olarak annelerden öğrenilmiş geleneksel ev tipi üretiminin sürecine, tekniklerine ve potansiyeline bakmaktadır. Bir tasarlama biçimi olarak ev eksenli üretime, üretim kalitesinin hassasiyeti de göz önüne alınarak, “profesyonel amatörlük” denebilir (Leadbeater ve diğerleri, 2004). Latour’a göre de üretilen nesnelere sadece ek bir gelir kapısı değil aynı zamanda yapıldıkları sosyal örüntü itibarıyla nesilden nesile geçen sürdürülebilir bağlardır (Latour, 2005). Bu çalışma

ev eksikli üretimini neden sürdürülebilir bir örutü olarak değerli bir tasarım modeli olduğunu ve çağdaş tasarım söyleminde yer alması gerektiğini irdeleyecektir.

CİNSİYETE DAYALI EŞİTSİZLİK; KADIN YÖNETİCİLERİN İŞ VE ÖZEL HAYATLARINI DENGEME ZORLUKLARI VE BEDELLERİ

Yrd. Doç. Dr. Çiğdem MERCANLIOĞLU
Beykent Üniversitesi

Günümüzde, küreselleşme ile birlikte, iş dünyasının yaşadığı en büyük gelişmelerden biri, kadın işgücünün çok yoğun bir biçimde, iş yaşamına girmesidir.

Kadının ekonomik yaşamda rol alması, özellikle ekonomik sıkıntıların ve savaş gibi zor dönemlerin yaşandığı zamanlarda, yedek işgücü olarak kullanılması ile gerçekleşmiştir. Sanayi Devrimi ile kadınlar, ücret karşılığı çalışma yaşamına girmiştir. 1970'li yıllarda, kadınlar, yöneticilik kademelerinde yer almaya başlamış, 1980'lerde eğitim düzeylerinin yükselmesi, bu sayıyı arttırmıştır. Fakat 2000'li yıllara gelindiğinde, kadın işgücün ağırlıklı olduğu sektörlerde dahi, erkek yöneticilerin daha çok olması, dünyada ve Türkiye'de orta ve üst kademelerde kadın yönetici imajının henüz belirginleşmediği gerçeğini ortaya koymaktadır. Kadınların ekonomik ve siyasal statüleri itibarıyla, toplumda ki yerini inceleyen araştırmalar, kadın ve erkek arasında ki eşitsizliğin, çok ileri boyutlarda olduğunu göstermektedir.

Kadınlar, doğuştan sahip oldukları genetik özellikleri ile 2000'li yıllarda örgütsel hayata hakim olan esnek, hoşgörülü, güç ve bilgiyi paylaşan, astlarının kararlara katılımını sağlayan, yaratıcılığı arttıran insana dönük yöneticilik özellikleriyle, yeni yönetim anlayışının gereklerini, amacı her şeyi kontrol etmek olan, emir vermeye dayalı, hiyerarşik düzen içinde katı kurallar uygulayan erkek yöneticilere göre, daha iyi yerine getirebilmekteyken, yöneticilik görevi için, erkeklerden daha fazla çalışmak ve daha fazla fedakarlık yapmak zorunda kalmaktadırlar. İş ve aile yaşamını dengelemeyi arzu eden kadının, karşılaştığı zorlukları aşabilmesi için toplumsal ve hukuksal desteğe ihtiyacı vardır.

Bu çalışma, yönetim kadrolarının erkek egemenliğinde olmasının, bu bağlamda kadınlara uygulanan cinsiyet ayrımcılığının nedenlerini incelemeye ve işinde başarılı olan kadının ödemek zorunda kaldığı bedellerin altını bir kez daha çizmeye yönelik, ele alınmıştır.

Çalışmanın temel amacı, ataerki aile düzeni, mesleklerde cinsiyete dayalı ayrışma, yasaların kadın erkek eşitliğine özenli hazırlanışı, iş yaşamının örgütsel kültür boyutlarının kadına cinsiyetine dayalı ayrımcılığın uygulanmamasına öncelik ilke ve kuralları olması, kadının kendi rol algılamaları, tutum ve davranışları, özgüven hissi, fikirlerine sahip çıkabilme, azim, hırs, başarıma güdüsü gibi konuların, iş yaşamında cinsiyete dayalı eşitsizliğe etkilerini ortaya koymaktır.

KONAKLAMA İŞLETMELERİ YÖNETİCİLERİNİN TEKNOLOJİ KULLANIMINA YÖNELİK TUTUMLARINDA CİNSİYETİN ROLÜ

Arş. Gör. Dr. Didar BÜYÜKER İŞLER
Süleyman Demirel Üniversitesi

Turizm, bir sektör olarak bir dizi farklı bilgi gerektirir (örneğin ulaşım, konaklama, seyahat için farklı bilgiye ihtiyaç vardır) ve kendini gelişen çoklu ortam (multimedya), iletişim teknolojileri ve bilgi sistemleri tarafından sunulan desteğe iyi adapte eder. Bu nedenle, bilgi ve iletişim teknolojileri küresel turizm sektörünü hızla değiştirmektedir. Turizm teşviki için İnternet'in ve diğer büyüyen etkileşimli çoklu ortam (multimedia) platformlarının etkileri geniş kapsamlıdır ve sektörün yapısını değiştirmektedir (Buhalis ve Deimezi, 2003:104). Turizm sektöründe internet ve e-iş teknolojileri çalışma performansının ve süreçlerinin düzenlenmesinde ve kontrol edilmesinde, değer yaratmada, verimliliği arttırmada, yeni fikirler yaratmada ve geliştirmede yöneticilere yardımcı olmaktadır.

İnternet ve e-iş süreçlerinin kullanımında önemli bir konu yöneticinin tutum ve davranışlarıdır. Yöneticinin kişisel özellikleri teknoloji kullanımını ve bu teknolojilere adaptasyon sürecini etkilemektedir. Yönetici yenilikçi yanlısı olup olmaması, İnternet teknolojileri bilgisi oldukça önemlidir (Sigala, 2001:83-85). Bu bağlamda teknoloji kullanımında yönetici tutumlarının belirlenmesi gerekmektedir. Bu çalışmada yönetici tutumlarının oluşmasında cinsiyetin rolü araştırılmaktadır. Bu amaçla Antalya ilinde yer alan dört ve beş yıldızlı konaklama işletmelerinde teknoloji kullanımına yönelik oluşan tutumlar – cinsiyet ilişkisinin ölçümüne yönelik bir araştırma gerçekleştirilmiş, gerekli istatistikî analizler yapılmış, bulgular değerlendirilmiş ve yorumlanmıştır.

KADINLARIN İŞGÜCÜ PİYASASINA KATILIMINI VE ÇALIŞMA KOŞULLARINI ETKİLEYEN SOSYO-DEMOGRAFİK VE KÜLTÜREL FAKTÖRLER

Arş. Gör. E. Özlem ÖZÇATAL
Ankara Üniversitesi

Dünya genelinde kadınların işgücü piyasasına katılım ve istihdam oranları artarken Türkiye'de benzer bir artış olmamıştır. Türkiye'de işgücü piyasasında kadınların en temel özelliği, erkeklere göre düşük katılımı ve ikincil konumları(düşük statülü, düşük ücretli, sosyal güvencesiz çalışma koşulları) olmaktadır. Literatürde, kadınların işgücü piyasasına katılımını ve konumunu etkileyen çeşitli faktörlere işaret edilmektedir. Bunlardan eğitim, medeni durum ve çocukların varlığı gibi sosyo-demografik faktörler ile kaynağını toplumsal cinsiyet temelli işbölümü ve ataerkil sistemden alan sosyo-kültürel faktörler, kadınların işgücü piyasasına katılımını ve çalışma koşullarını şekillendiren önemli faktörler olmaktadır. İşgücü

piyasasında kadın işgücünü inceleyen kuramlarda, söz konusu faktörlerle ilgili farklı tezler ileri sürülmektedir. Neo-klasik/beşeri sermaye kuramı, kadınların işgücü piyasasına katılımını irdelerken, eğitim ile medeni durum ve çocukların varlığı gibi sosyo-demografik faktörleri temel almakta ve bu faktörlerin kadın işgücüne etkisini bireysel tercihler ile rasyonel seçimler varsayımı altında ele almaktadır. Feminist kuramda ise kadınların işgücü piyasasında durumları incelenirken sosyo-kültürel değerler ve ilişkiler bütününden yola çıkılması gerektiği vurgulanmakta, toplumsal cinsiyet temelli işbölümü ve ataerkil ilişkilerin etkisine önem verilmektedir. Bu kuramsal tartışmalardan hareketle, bu çalışmada, kadınların işgücü piyasasına katılımı ve çalışma koşullarını etkileyen sosyo-demografik ve kültürel faktörler araştırılmakta ancak bu yapılırken eğitim, medeni durum ve çocukların varlığı gibi faktörler, bireysel tercihler ve rasyonel seçimler temelinde değil kadınların aile içindeki toplumsal cinsiyet temelli işbölümündeki konumlarıyla ilişkilendirilerek ele alınmaktadır. Bu amaçla, Tokat ilinde gıda ve tekstil-konfeksiyon işletmelerinde üretim aşamasında işçi statüsünde çalışan kadınlara yönelik bir alan araştırması yapılmıştır. Bu çalışma için Tokat ilinde 16 gıda işletmesi ve 11 tekstil-konfeksiyon işletmesi olmak üzere toplam 27 işletme seçilmiş ve burada işçi olarak çalışan toplam 298 (gıda işletmelerinde 120, tekstil-konfeksiyon işletmelerinde 178) kadın araştırmaya alınmıştır. Veriler 1 Ağustos-18 Ekim 2007 tarihleri arasında toplanmıştır. Araştırma verilerinin elde edilmesi amacıyla yüz yüze anket, görüşme ve gözlem teknikleri kullanılmıştır. Veriler, sayı, yüzdeler ve ki-kare istatistikleri kullanılarak değerlendirilmiştir. Bu çalışmanın sonucunda kadınların işgücü piyasasına katılımı ve çalışma koşullarını etkileyen sosyo-demografik ve kültürel faktörlere ilişkin bulgulara ulaşılmıştır.

İŞGÜCÜNÜN KADINSILAŞMASI VE ÇALIŞAN YOKSULLAR

Öğr. Gör. Ekrem Ersin CESUR
Istanbul Aydın Üniversitesi

Üretim organizasyonu ve işgücü yapısının değişerek uluslararası ticaretin artış gösterdiği küreselleşme sürecinde, özellikle gelişmekte olan ülkelerde ithal ikameci sanayileşme yerine hız, fark, kalite ve maliyet rekabetine odaklı ihracata dayalı sanayileşme stratejileri benimsenmiş; ticaret ve finansın serbestleştirilip gelişmekte olan ülkelerin yabancı yatırımlar açısından cazip hale getirilmesi için yapısal uyum programları uygulamaya konulmuştur. Ekonomi politikasındaki bu köklü değişimin sosyal yansımaları işgücü piyasasında kendisini göstermiştir. Bir yandan, küresel ölçekte kurdukları mal ve değer zincirleri ile gelişmekte olan ülkelerdeki işletmeleri kendilerine bağımlı hale getiren çok uluslu işletmeler rekabete uyum sağlamak için işgücü piyasalarında esnekliğe başvururken, öte yandan, kural dışılaştırma uygulamaları ile kamu müdahalesi yerine piyasa mantığı öne çıkarılmaya çalışılmaktadır. İşte bu süreçte, işgücü piyasasında kadınların sayısının artması, ucuz ve esnek bir işgücüne olan istemden kaynaklanmaktadır.

Kadın işgücünün formel sektörde daha çok kısmi veya belirli süreli çalışma gibi atipik istihdam biçimleriyle ve düşük ücretle ikincil işgücü piyasasında yer bulmaları, kadın işgücünün ekonomik büyüme dönemlerinde istihdam edilen ve ekonomik durgunluk dönemlerinde istihdam dışı bırakılan sayısal esneklik unsuru olarak işlev gördüğünü göstermektedir. Nitekim sayısal esneklik piyasa koşullarına göre işçi alınmasına ve çıkarılmasına olanak sağlamaktadır.

Gelişmekte olan ülkelerdeki formel sektörde - her ne kadar ikincil işgücünü oluştursa da - işsiz kalma riski oldukça yüksek olan kadın işgücünün giderek günümüzde reel sektörün taşeronu konumuna gelen enformel sektöre kaydığı görülmektedir. Bu bağlamda, küresel mal ve değer zincirleri içinde çok uluslu işletmelerin gelişmiş ülkelerde bulunan merkezleri sadece tasarımı ve pazarlamayla uğraşırken, emek yoğun üretim sürecinin gelişmekte olan ülkelere fason üretim üzerinden küçük ve orta ölçekli işletmeler ile ev eksenli çalışma temelinde gerçekleştirildiği görülmektedir. Maliyetler, işgücünün esnek üretim ilişkileri içinde güvensiz ve korumasız işlerde istihdamı yoluyla düşürülürken, gelişmekte olan ülkelerde enformel ekonomi ve enformel istihdam içinde kadınların payı hızla artmaktadır.

Ekonomi politikalarında ve üretim yapısındaki değişimin kadınları formel işgücü piyasasından dışlayarak enformel sektörde çalışmak zorunda bıraktığı açıktır. Değişen piyasa koşullarına uyum sağlamak için başvurulan ilk yöntem kadın istihdamının azaltılmasıdır. Formel sektörde işsiz kalan kadınların, iş güvencesi ve sosyal koruma yoksunluğuna da katlanarak enformel sektöre kayması kaçınılmazdır. Yaşanan bu değişimde karşılaşılacak tek sonuç kadınların çalışmalarına rağmen yoksullaşmalarıdır. Çalışma karşılığı elde edilen gelirin temel gereksinimleri gidermede yetersiz kaldığından sadece çalışmanın yoksulluğu ortadan kaldırmak için yeterli olmadığı görülmektedir. Nitekim günde 1 doların altında gelir elde eden dünyadaki 550 milyon çalışan yoksulun yüzde 60'ının kadın olması ve dünyada 80 milyonun üstünde işsiz kadın bulunması sorunun büyüklüğüne işaret etmektedir.

Cinsiyete dayalı ayrımcılık temelinde, kadınların ekonomik ve sosyal yaşamdan dışlanmaları, herhangi birinin desteği olmaksızın, özellikle ekonomik kriz dönemlerinde iş ve gelir güvencesinden yoksun kaldıklarında yaşayabilmelerini bile zorlaştırmaktadır. Küreselleşmenin adil biçimde gerçekleşmesi ve insan onuru karşısında meşruiyetini ispat etmesi, kadınların yaşam olanaklarını kısıtlayarak değil ancak uygun işler yaratılmasıyla kadınlara iş ve gelir güvencesi sağlanması, sosyal korumadan yararlanmalarının sağlanması ve gelir dağılımındaki eşitsizliğin giderilmesi ile mümkün olacaktır.

KADIN İÇİN KARIYER GELİŞİMİNİN ÖNEMİ

Elif SARI

Günümüzde teknoloji kullanımının artması ve çalışma ilişkilerinin farklılaşmasıyla birlikte çalışanlarda aranan nitelikler de artmış bu açıdan kadınlar da bu değişimden kendilerini geliştirmek ve kapasitelerini verimli kullanmak açısından etkilenmişlerdir.

Ülkemizde kadınlar, çalışma yaşamına ilk olarak 1870 yılında kurulan kız öğretmen okuluyla (Darülmuaallimat) girmiştir. Yirminci yüzyıla geçilmesi ile birlikte kadınlar benimsemek zorunda bırakıldıkları sosyal rolleri nedeniyle karşılaştıkları engellerin büyük bir kısmını aşmışlardır. Artık iş ve aile yükümlülükleri eşler tarafından müşterek olarak üstlenilmekte ve bu durumun erkek ve kadın yönünden sayısız avantajları olduğu kabul edilmektedir.

Kadınlar çalışma hayatına iktisadi, sosyal, çalışma hayatı ve kadınlık bilincine bağlı nedenlerle girmişlerdir.

Günümüzde, kadınların karşısına ne tür engel çıkarsa çıksın, kadınlar kariyer gelişimleri için bu engelleri aşmış ve giderek daha çok çalışma yaşamının içinde yer almaya başlamışlardır. Kadınlar, kariyer gelişimlerini sadece bireysel amaçları için değil, hem aile hem de toplumsal açıdan önemli göyerek kariyer hedeflerine emin adımlarla ilerlemişlerdir ve ilerlemektedirler.

Yapılan araştırmada, kadınların kariyer sahibi olmadan önce, çeşitli kariyer hedeflerinin olduğu ortaya çıkmıştır.

Araştırmaya katılan kadınlar, kariyer geliştirmede çeşitli araçlara başvurmuşlardır. Bunlar genel olarak; kongre ve konferanslar, eğitimler, kitaplar, kendilerinden tecrübeli kişilerin fikirleri ve yönlendirmeleri olarak sıralanmaktadır.

Kadınların kariyer hayatına devam etmeme nedenlerini araştırmaya katılan kadınların çoğu evli olan kadınların iş hayatının yanında ev yaşamının zorluklarını da üstlenmeleriyle birlikte oluşan sorumlulukların artmasına bağlamışlardır. Araştırmaya katılan bazı kadınlar ise kariyer hayatına devam edilememesini kadınların kendilerine duydukları güven yetersizliğine bağlamışlardır.

Kariyer engelleri konusunda araştırmaya katılan kadınların çoğu engelleyici faktör olarak cinsiyet ayrımcılığı ve kadının doğum yapması / çocuk sahibi olması üzerinde durmuşlardır. Kimi kadınlar ise kadınlar için kariyer engeli olarak işverenin tutumunu görürken, yaş faktörünün bir engel teşkil ettiğini de belirtmişlerdir. Araştırmamıza katılan başka bir kadın ise, kariyer engeli olmadığını, insanın ancak kendinin engeli olabileceğini belirtmiştir.

Araştırmamıza katılan kadınların hepsi kadın için kariyer gelişiminin önemli olduğunu ifade etmişlerdir. Kadının ekonomik özgürlüğünü elinde bulundurması, kendi ayakları üstünde durması ve diğer kadınlardan üstün olma güdüsü de kariyer gelişiminin etkinliğini artırarak önem kazanmasına fırsat vermiştir.

İdeal kadının nasıl olması gerektiği konusunda araştırmamıza katılan kadınlar, ideal insan profili üzerinden görüşlerini aktarmışlardır. Kadına özel olarak, kendine güvenmesi, aile ve iş yaşamı arasındaki dengeyi sağlayabildiği kadar, kendi gelişimini de göz ardı etmemesi gerektiğini vurgulamışlardır.

Araştırmaya katılan kadınlar, kariyer geliştirmede eğitim süreçlerinden itibaren iş yaşamına değin özellikle ebeveynlerinin maddi ve manevi desteklerini aldıkları, evli olan kadınların ise destekçilerinin genellikle eşleri olduğu ortaya çıkmıştır.

Araştırmanın sonucunda, araştırmaya katılan kadınların hepsi kadın için kariyer gelişiminin her defasında önemini vurgulamışlar, bazı kariyer engelleriyle karşılaşsalar bile geçmişte ve gelecekteki kariyer hedeflerine ulaşmada en önemli konunun kendilerine güvenden geçtiğini belirtmişlerdir.

2005 HANEHALKI İŞGÜCÜ ANKETLERINE GÖRE TÜRK İŞGÜCÜ PIYASASINDA CINSİYET AYIRIMCILIĞI

*Yrd. Doç. Dr. Erhan ÇANKAL, Öğr. Gör. Şuayyip ÇALIŞ
Sakarya Üniversitesi*

İşgücü piyasasında cinsiyet ayrımcılığı gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde en çok tartışılan konulardan birisidir. Her ne kadar cinsiyet ayrımcılığının derecesi bir ülkeden diğerine farklılık gösterse de araştırmacılar ve politikacılar için bu konudaki farklı değerlendirmeler ve hesaplamalar konunun güncelliğini ve önemini ortaya koymaktadır.

Emeğe bağlı gelirlerin yaş, tecrübe ve eğitime bağlı olarak farklılıklar göstereceği bilinen bir gerçektir. Ücretlerin, çalışanların eğitim düzeyi ve tecrübesi ile doğrusal bir ilişkiye sahip olduğu yapılan pek çok araştırmada tespit edilmiştir. Yine beşeri yatırım modelleri ile de çeşitli ekonomilerde ve sektörlerde insanın beşeri sermaye yatırımları ile niteliklerinin artırılmasının işgücü verimliliği üzerindeki pozitif etkileri üzerinde çok sayıda çalışma gerçekleştirilmiştir. Ancak nitelikleri ve eğitim düzeyleri bakımından birbirine benzer özellikler gösteren homojen yapıda ve benzer iş kollarında istihdam edilen işgücünün toplam gelirden aldıkları payda cinsiyet temelinde ayrımcılığın varlığı çok tartışılan konular arasındadır.

Türkiye’de cinsiyet ayrımcılığının yansımaları eğitim ve mesleki eğitimde eşitsizlikler, iş bulma ve terfi sürecinde kadınların yaşadıkları ayrımcılık, ücretlendirmede erkeklere göre daha düşük ücretlerin belirlenmesi ve belli mesleklerde (eğitim, sağlık ve büro hizmetlerinde) yoğunlaşmak olarak sıralanmaktadır.

Bu çalışma TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu) tarafından oluşturulan 2005 yılı Hanehalkı Gelir Dağılımı ve Bütçe Anketi ham verilerinden yararlanarak Türk işgücü piyasasında kadın ve erkekler arasındaki ücret ayrımcılığını incelemeyi amaçlamaktadır. Türkiye’de işgücü piyasasında kişisel ve demografik özellikler

dikkate alınarak kadın ve erkek işgücü arasındaki ücret farklılıklarının tespiti ve nedenleri üzerinde durularak ortaya çıkan sonuçlar benzer ülkelerle karşılaştırılacaktır.

ÇALIŞAN HAMİLE KADINLARIN SORUNLARI

Yrd. Doç. Dr. Fatma FİDAN, Yasemin TUNA
Sakarya Üniversitesi

Hamilelik her kadının hayatında bir dönüm noktasıdır. Fiziksel değişikliklerden öte psikolojik faktörler yaşamı çok daha fazla etkiliyor. Bir yandan mutluluk, diğer yandan endişe yaşıyor. Hamile olduğunu öğrenmesi ile birlikte kadının hayatında yeni bir dönem başlıyor ki bu dönem içinde yaşanan sıkıntılar yaşamındaki bu sürecin zorluklarıyla tanışmasına neden olmaktadır. Karşılaşılan bu fiziksel zorluklar onun annelik konusunda bazı korkular yaşamasına neden olmaktadır. Bu durum çalışan kadınlarda daha fazla ve farklı nedenlerle görülmektedir.

Bilindiği gibi çalışma hayatında kadın birçok konuda yer almakta ve buldukları bu konulardan dolayı çalışan kadınların bir kısmı fiziksel zorluklar yaşamaktadır. Yaşanan bu zorlukların üzerine hamilelikten kaynaklı sorunlarda eklendiğinde kadın için oluşan bu yeni durum farklı sorunların ortaya çıkmasına ve anne adayının “nasıl bir anne olacağım” ya da “yeterince iyi bir anne olabilecek miyim” gibi kaygılar taşımaya neden olmaktadır.

İş ve işçi sağlığı açısından incelendiğinde gelişmekte olan toplumlarda üreme çağındaki çalışan kadınların yaşadığı sağlık sorunları istatistiksel olarak incelendiğinde en fazla sağlık problemlerinin nedeni olarak gebelik ve doğuma ilişkin sorunlar görülmektedir.

Çalışma hayatı içinde kadının durumu hamilelik öncesi ve sonrası olarak ikiye ayrılabilir. Bu durum doğal olarak çalışma hayatı içinde kadının tutunmasını zorlaştırmaktadır. Bu durum her ne kadar bazı yasal düzenlemeler ile çalışanın lehine değiştirilmeye çalışılsa da özellikle özel sektörde çalışan kadınlar birçok sorunla karşılaşmaya devam etmektedir.

Bu çalışmada çalışan hamile kadınların sorunları ve bu sorunların kaynakları ortaya konulması için konu üzerinde yapılan birçok çalışma bir araya getirilmiştir. Ayrıca farklı sektörlerde çalışan hamile kadınların yaşadıkları sorunlar irdelenerek sektörel açıdan yaşanan sorunlar analiz edilmiştir.

SANAYİDE KADIN İŞGÜCÜNÜN KONUMU: BURSA ÖRNEĞİ

Öğr. Gör. Gizem AKALP, Öğr. Gör. Ebru Yeniman YILDIRIM,
Prof. Dr. Serpil AYTAÇ
Uludağ Üniversitesi

Yüzyıllar boyunca her toplumda kadın ve erkek arasında ayırım yapıldığı gibi, yine her toplumda atarakil aile ve toplum yapısının egemen olduğu bir gerçektir. Kadın ve erkek arasındaki cinsiyet ayırımının her toplumda bir rol ayırımına yol açtığı, bu rol bölüşümü nedeni ile kadının ev ve özel yaşamla sınırlandırıldığı, erkeğin ise toplumda etkin bir rol oynadığı görülmektedir. Kadının eğitim, çalışma ve çalışmasının karşılığını alma, toplumsal etkinliklere katılması hep “kadın” olduğu için engellenmiş ve sınırlanmış, kadınlar uzun mücadeleler sonucu toplumda bazı haklar elde etmişlerdir. Dünyadaki kadın hakları konusundaki bu duyarlılığın gelişiminde kuşkusuz toplumdaki demokrasi ve eşitlik kavramlarının gelişmesi kadar, kadın hareketlerinin de payı olmuştur.

Kadınların giderek daha çok sayıda ücretli çalışanlar arasına katılması olumlu ve olumsuz yönleriyle birçok tartışma ve yoruma yol açmaktadır. Bir yandan bu tür çalışmanın kadına sağladığı yararlar belirtilirken, diğer yandan çalışma yaşamında ve ev yaşamında karşılaştığı sorunlar gündeme gelmektedir. Özellikle ekonomik yetersizlik nedeniyle iş hayatına atılan kadınlarımızın hem ev kadını olarak, hem anne olarak karşılaştığı sorunlar beraberinde, olumsuz iş koşullarının ve toplumsal baskıların üzerlerinde bıraktığı olumsuz etkiler, geleneksel toplum yapımız içinde çalışan kadının çok yönlü sorumluluklar ve sorunlar altında kalmasına yol açmaktadır. Yasal düzenlemelerle çalışan kadınların korunması ve sorunlarının çözümlenmesi için gereken kolaylıklar temin edilmesine karşın yine de zaman zaman kadınların “çift vardiyalı” olmaları nedeniyle ağır koşullar altında kaldıkları görülmektedir. Zira var olan araştırmaların bulguları, kadınların geleneksel rollerine ilişkin tutumların ağırlığından hiçbir şey yitirmeksizin sürdüğünü göstermektedir.

Bu çalışma da; kadının çalışma yaşamına katılması beraberinde işteki konumu ve mevcut sorunlarının hangi kategorilerde yoğunlaştığını ve sanayideki kadın işgücünün yapısını öğrenebilmek amacıyla gelişen bir sanayi merkezi olan Bursa ilinde imalat sanayinde 250 kadın işgücü üzerinde bir alan araştırması gerçekleştirilmiştir.

KADIN YÖNETİCİ OLMANIN ANLAMI: AYDIN'DA BANKACILIK SEKTÖRÜ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Yrd. Doç. Dr. Gülhan DEMİRİZ, Hülya YAŞAR
Adnan Menderes Üniversitesi

Gerek özel gerekse kamusal alanda cinsiyete dayalı işbölümü kadının işgücüne katılımını etkileyen en önemli faktörlerin başında gelmektedir. Bazı kadınlar ev-içi ve aile sorumlulukları nedeniyle kariyerlerini ve kariyer hedeflerini ertelemek veya bazen de bir kenara bırakmak durumunda kalabilmektedirler. Buna ek olarak, işyerindeki cinsiyet algısı ve hatta önyargıları kadınların yükselme ve bunun için gerekli olan eğitimlere katılma şanslarını da sınırlandırabilmektedir. Diğer taraftan tüm bu sorunların üstesinden gelebilen ve yönetici konumlarında çalışan kadınlar da farklı türde problemlerle karşılaşabilmektedirler. Bu problemlerin başında, yönetici kadınların aile sorumlulukları ve iş yaşamının getirdiği sorumlulukları arasında bir denge kurmaya çalışmadan başka şansları olmaması gelmektedir. Bu çaba bazen kadınlar için kariyer hedeflerini ikinci plana itme anlamına gelebilmektedir. Bu bağlamda bu araştırmanın amaçlarından biri Aydın'da bankacılık sektöründe çalışan yönetici kadınların hem "yönetici" ve hem de "kadın yönetici" olmaktan kaynaklanan sorunlarını incelemektir. Ayrıca bu araştırma, yönetici kadınların ev ve iş yaşamları arasında bir denge kurma çabalarının sonucunda oluşan sorunları da inceleme amacı taşımaktadır.

Bu çalışma nitel bir araştırma olarak planlanmış ve Aydın'da farklı bankalarda çalışan 20 kadın yönetici ile yapılandırılmış bir görüşme formu kullanılarak görüşmeler yapılmıştır. Araştırma sonuçları göstermektedir ki pek çok sorun söz konusu olmakla birlikte yönetici kadınların karşılaştığı en önemli sorunların başında sorumluluklarında ciddi bir artışın olması gelmektedir. Çünkü bu sektörde oldukça zor çalışma şartlarına sahip olmalarına rağmen ev işleri ve çocuk bakımı sorumluluklarını da tümüyle üstlenmektedirler. Çalışma yaşamı ile ilgili olarak görüşülen yönetici kadınlardan bazıları da işyerinde zaman zaman cinsiyete dayalı ayrımcılığa maruz kaldıklarını hissettiklerini ifade etmişlerdir.

İŞ YAŞAMINDA KADINA KARŞI PSİKOLOJİK TACİZ DAVRANIŞI: BULLYING

*Gülşen ÇETİN, Tamilla SAFAROVA
Uludağ Üniversitesi*

Son yıllarda varlığı ve kapsamı daha önceden bilinmeyen dünyanın hemen her yerindeki örgütlerde görülen bullying (psikolojik taciz) olgusu, ülkemizde de araştırma ve inceleme konusu olmaya başlamıştır. İşyeri ile ilgili psikolojik sorunlar keşfedilmiş ve bu fenomen, "saldırı", "birine cephe alma", "kabadayılık taslama" veya "psikolojik terör", "zorbalık" olarak belirtilmiştir. Bullying; saldırgan,

utandıran, korkutup sindiren, gözdağı veren veya aşağılayıcı olan, istenmeyen veya davet edilmeyen herhangi bir davranıştır. Ayrıca; çalışma yaşamındaki kadınların karşılaştığı en önemli sorunlardan birisidir.

Kavram neyin yapıldığından çok, her ne yapıldıysa bunun sıklığına ve süresine odaklanmaktadır. Bu nedenle bullyingin en belirgin özelliği maruz kalan kişi tarafından düşmanca algılanan saldırgan davranışların tekrarlanması ve ısrarla devam etmesidir.

Bu çalışmanın amacı; bullying kavramının anlaşılması, iş hayatındaki yaygınlığının tespit edilmesi, çalışma hayatındaki kadınların karşılaştıkları olumsuz davranışların belirlenmesi ve alınabilecek önlemler ile bu tür davranışlarla baş etme yollarının neler olduğunun, hangi haklara sahip olduğumuzun tespit edilmesi üzere bir literatür taraması yöntemiyle tespit edilerek karşılaşılan sorunlara cevap verebilecek şekilde, yapılan çalışmalar ışığında bilgi vermektir.

TÜRKİYE'DE KAMU EMEKÇİSİ KADINLARIN SENDİKAL KATILIMI VE TEMSİL SORUNU

Dr. Handan ÇAĞLAYAN

Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası – Eğitim Sen

Bu bildirinini çerçevesini Türkiye'de kamuda çalışan kadınların sendikal katılımı ve temsil sorunları oluşturmaktadır. Bildiride kamuda kadın istihdamının genel özellikleri ve kamuda sendikal örgütlenme sürecine ilişkin bir tablo çizildikten sonra, kamuda örgütlü bulunan sendikaların karar ve yönetim organlarında kadınların yeri sorgulanarak, kadınların eksik temsillerinin nedenleri ortaya çıkartılmaya çalışılacaktır. Bildiride, kamuda örgütlü bulunan üç büyük konfederasyon olan KESK, Kamu Sen ve Memur Sen ile bağlı sendikaların üye ve yönetici profilleri ile sendikaların toplumsal cinsiyet politikalarına bakılacaktır. Bu doğrultuda sendikaların tüzükleri ve yönetmelikleri, web siteleri, kampanya etkinlikleri, bildiri ve broşürleri incelenecektir.

Ülkemizde özel sektörde kadınların sendikalaşma oranı yüzde on civarında olup, sendika yönetimlerinde kadınlar yok denece kadar azdır. Bu durumu özel sektörde istihdam edilen kadınların istihdam koşullarına ve eğitim durumlarına bağlama eğilimi vardır. Kamuda ise özel sektöre göre kayıtlı ve daha güvenceli bir istihdam biçiminden söz edilebilir ve başta sağlık, eğitim gibi iş kolları olmak üzere kadınlar daha eğitimlidirler. Üstelik söz konusu iş kollarında kadınlar, toplam istihdamın yarıya yakınına oluşturmaktadır. Bugün Türkiye'de kamuda kadrolu memur sayısı yaklaşık 2 milyon civarındadır. İstihdam edilenlerin üçte birine yakınına ise kadınlar oluşturmaktadır. Çalışma Bakanlığının 2008 rakamlarına göre kamuda örgütlü bulunan memurların sayısı 930 bin civarındadır. Bu da toplam memurların yarısına denk gelmektedir.

Kamuda çalışan kadınlar, özel sektördeki hemcinslerine göre daha fazla örgütlenmiş olmakla birlikte sendikaların karar ve yönetim organlarında aynı oranda temsil edilememektedirler. Kamuda örgütlü konfederasyonlardan en yüksek üyeye sahip bulunan ilk üç konfederasyon olan KESK, Türkiye Kamu Sen ve Memur Sen'in yönetim kurullarındaki kadın oranı yüzde 10'un altındadır. Bu konfederasyonlara bağlı sendikaların yönetim kurullarına bakıldığında da benzer bir tablo ile karşılaşılmaktadır. KESK'e bağlı sendikaların yönetim kurullarının %15'i, Kamu Sen'e bağlı bulunanların %4.2'si ve Memur Sen'e bağlı sendikaların yönetim kurullarının ise sadece %2.5'ini kadınlar oluşturmaktadır. Sendika Genel Merkez Yönetim kurullarında yer alan kadınların görev alanına bakıldığında da kadınların daha çok "Sosyal İşler", "Genel Hukuk, Toplu Görüşme ve Kadın Sekreterliği", "Kadın, İnsan Hakları ve Çevre" ya da "Genel Sosyal İşler, Dış İlişkiler ve Kadın Sekreterliği" gibi görevlerde yer aldıkları görülmektedir.

Bildiride cinsiyete dayalı iş bölümü, ev işlerinin ve bakım hizmetlerinin kadının doğal görevi olarak görülmesi, devletin ve işverenin çocuk bakım yükümlülüklerini yerine getirmemeleri, işe girişte ve iş yerindeki cinsiyete dayalı ayrımcılığın etkilerinin kadınların sendikal katılımını olumsuz etkilediği, ayrıca sendikaların yapısal özelliklerinin de sendika üyesi olan kadınların yönetim ve karar organlarında temsil edilmelerini engellediği öne sürülecektir.

TEKSTİL SEKTÖRÜNDEKİ İŞGÖRENLERİN MARUZ KALDIKLARI MOBBİNG EYLEMLERİNİN CİNSİYET YÖNÜNDEN İNCELENMESİ

Dr. Hülya AKSAKAL KAYMAKCI

Bu araştırmanın amacı, tekstil sektöründeki beyaz ve mavi yakalı işgörenlerin maruz kaldıkları mobbing eylemlerini cinsiyet açısından incelemektir. Araştırma, tarama modelindedir. Araştırmanın örneklemini 2006-2007 yılları arasında Sakarya ilinde faaliyet gösteren yedi farklı tekstil fabrikasında çalışan 337 beyaz ve mavi yakalı işgören oluşturmaktadır. Veriler, işgörenlerin maruz kaldıkları mobbing eylemlerinin sıklığını ölçmek için 5'li Likert türü ölçekten oluşan anketle toplanmıştır. Araştırmada frekans (f), yüzde (%) ve ki-kare hesaplanmıştır. Araştırmanın sonucunda; tekstil sektöründe çalışan kadın işgörenlerin erkek işgörene göre daha fazla mobbinge maruz kaldıkları, kadın işgörene yönelik mobbing eylemlerine başvuranların üstler olduğu saptanmıştır.

CUMHURİYET DÖNEMİNDE TÜRK KADININ İŞ DÜNYASINDAKİ YERİ: ÇORUM ÖLÇEĞİNDE TARİHSEL BİR ARAŞTIRMA (1923-2008)

Dr. Mustafa BAKAN, Öğr. Gör. Tuğba GÜLEN
Hitit Üniversitesi

Cumhuriyet öncesi Türkiye’inde kadının yeri; sosyo-kültürel, politik ve ekonomik açılarından yok denecek kadar azdı. Bunun başlıca nedenlerinden biri İstanbul merkezli bir anlayışın var olması, Anadolu insanının yalnızca tarım ve yerel ticari faaliyetlerin dışında bölgesel ve ulusal faaliyetlerde bulunmadığı denilebilir. Cumhuriyet ile birlikte Anadolu insanı kadın ve erkeği ile birlikte yalnızca yurt savunması ile kalmamış, bu savaşını sosyal, kültürel ve iktisadi hayata da taşımıştır. Bu savaşta üzerine düşen görevi layıkıyla yerine getiren Türk kadını savaş sonrasında da her alanda kendisini göstermiştir. Bu bağlamda Atatürk’ün Türk Kadınına sağladığı haklar son derece önemlidir. Cumhuriyet ilan edinmeden toplanan İzmir İktisat Kongresinde önemli oranda kadın delegeler bulunmaktadır.

Çorum’da Sanayi ve Ticaret Odası 1910 yılında 50 kadar üye ile çalışmalarına başlamıştır. Çorum’da sanayi ve ticari gelişmeler Anadolu’nun diğer illerinde olduğu gibi mahalli ve otarşi sistemine dayanan bir yapıda bulunuyordu. Cumhuriyetle birlikte bu yapı giderek açık bir ekonomiye dönüşürken Çorum’da kadınlarında iş dünyasında yer alarak bu süreçte önemli katkılar sağlamıştır.

Bu çalışmada, Çorum Ticaret ve Sanayi Odasında, Kuruluşundan 2008 yılı sonuna kadar, kadın girişimcilerin Çorum iş dünyasındaki faaliyetleri ve Çorum ekonomisine katkıları, araştırılacaktır.

Kapsam

Çalışma iki kısımda oluşmaktadır. Birinci kısımda teorik bilgiler verilecek olup, ikinci kısımda Çorum TSO verileri üzerinde istatistikî uygulama(lar) yapılacaktır.

GÜNEYDOĞU ANADOLU PROJESİ BÖLGESİNDE ÖZEL SEKTÖRLERDE ÇALIŞAN KADIN YÖNETİCİLERİN YAŞADIKLARI STRES ÜZERİNDE YAPILAN BİR ARAŞTIRMA

Yrd. Doç. Dr. Osman ATAY
Adıyaman Üniversitesi

Günümüzün en önemli çalışma sorunlarından biri olan iş yerlerindeki yaşanan stres, çalışma yaşamını etkileyen önemli bir konu olarak her zaman önemini korumuştur ve gelecekte de koruyacaktır. Bu çalışmanın amacı yönetici kadınların iş yerlerinde neden rahatsız olduklarını, hangi olaylardan ve ilişkilerden etkilendiklerini bilmektir. Bu nedenle Güney Doğu Anadolu Projesi kapsamında bulunan büyük özel

işletmelerde çalışan yönetici kadınlardan anket yoluyla birebir araştırma yapmak ve kadın yöneticilerin düşüncelerini alarak strese neden olan etkenlere çözüm üretmektir. Bunun için Güncy Doğu Anadolu Projesi Bölgesinde özel sektörlerde gerçekleştirilecek olan araştırma kadın yöneticilerin yaş, hizmet süresi ve işleri ile ilgili düşünceler gibi bireysel faktörlerle, çalışma ortamında, Amir – Memur ilişkileri, çalışma ortamında cinsiyet farklılığı, ekonomik etkiler gibi faktörlerin stresi etkileyip etkilemediğini ortaya koymaktır.

ÜNİVERSİTEDE KIZ ÖĞRENCİLERE YÖNELİK CİNSEL TACİZ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

*Prof. Dr. Serpil AYTAÇ, Oğuz BAŞOL, Prof. Dr. Mustafa AYTAÇ
Uludağ Üniversitesi*

Taciz, toplumun her kesiminden bireylerin maruz kalabileceği, istenmeyen sözel, görsel, fiziksel, psikolojik ve cinsel istismar şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmanın amacı, üniversite öğrencilerinin maruz kaldıkları taciz türleri, bunların görülme sıklığının ve kimler tarafından uygulandığının öğrencilerin bölümleri ve cinsiyete bağlı farklılıkların olup olmadığını, ayrıca karşılaşılan taciz durumunun rapor edilip edilmediği ve taciz olayının kişi üzerindeki etkilerini araştırmaktır.

Araştırma, Üniversite Etik Komisyonunun oluru ile yerleşke içinde anket formu kullanılarak yapılmıştır. Araştırmada daha önce yurtdışında kullanılmış olan bir soru formu Türkçeye çevrilerek uyarlanmış ve tabakalı örneklem yöntemine göre ders saatlerinde öğrencilere uygulanarak, SPSS paket programıyla değerlendirilmiştir. Çalışmadaki veriler, basit tablolar ve ikili değişken arasındaki ilişkiler ele alınarak değerlendirilmesinin yanı sıra, Çoklu Karşılık Getirme Analizi ile birden fazla değişken aynı anda analize tabi tutularak yorumlanmaya çalışılmıştır. Ayrıca derinlemesine görüşme tekniği de uygulanarak elde edilen veriler değerlendirilmiştir.

Araştırmaya İİBF. De eğitim gören 521 kız öğrenci katılmıştır. Katılımcıların %86,6'sı tacize uğradığını rapor etmiştir. Analizler, öğrencilerin en çok maruz kaldığı taciz tiplerinin; sözel, görsel, fiziksel ve psikolojik taciz olduğunu göstermektedir. Tacize en çok, az sıklıkta ya da ayda birkaç kez maruz kalınmaktadır. Tacizi sözlü ya da yazılı bir biçimde rapor eden öğrenci sayısı 74'tür (%12,5). Taciz olayından sonra, en çok rapor edilen etkilenme biçimleri; tedirgin olma, korku veya bunalım ve karşı cinsle öfke olmaktadır.

KADINA YÖNELİK İŞYERİ ŞİDDETİ: SAĞLIK ÇALIŞANLARI ÜZERİNDE BİR UYGULAMA*

Prof. Dr. Serpil AYTAÇ, Doç. Dr. Nuran BAYRAM*, Prof. Dr. Nazan BİLGEL*,
Prof. Dr. Füsün SOKULLU***

*Uludağ Üniversitesi, **İstanbul Üniversitesi

Kadınlara yönelik işyeri şiddeti temel insan hakları ve özgürlüklerin ihlali olup kadınlarla erkekler arasında eşit olmayan güç ilişkilerinin sonucu ortaya çıkan toplumsal bir sorun ve önemli bir halk sağlığı problemidir. Bu sorun çoğu zaman gizli tutulmakta, boyutlarının tespiti son derece güç olmaktadır. Kadınların hem toplumda hem aile içindeki karar süreçlerinde erkeklerle eşit düzeyde yer alamaması, sosyal ve ekonomik statülerinin düşük olması, kadınları şiddete karşı zayıf konuma itmektedir.

Şiddet olayları ile her gelir ve öğrenim düzeyinde, her yaşta, evli, bekâr ya da boşanmış kadınlar karşılaşabilmektedir. Kadına yönelik şiddet konusunda araştırmalar özellikle 1990'lardan sonra artmaya başlamış ve kadına yönelik şiddetin yaygınlığı, sebepleri ve sonuçları hakkında önemli bilgiler ortaya çıkmıştır. Dünya Sağlık Örgütü tarafından 10 ülkede (Bangladeş, Etopya, Japonya, Brezilya, Peru, Namibya, Samoa, Ada Grubu, Sırbistan, Karadağ, Tayland, Tanzanya) 24 000 kadın ile görüşülerek gerçekleştirilen araştırmaya göre, eşleri tarafından fiziksel şiddete maruz kalan kadınların oranı % 13 – 61, cinsel şiddete uğrayan kadınların oranı %6 – 59, duygusal şiddetle karşılaşan kadınların oranı ise %20 – 75 aralığındadır.

İş yerinde şiddet, "çalışanın işiyle ilgili durumlar sırasında bir kişi veya kişiler tarafından istismar edildiği veya görev sırasında kişilere yöneltilmiş fizik saldırı ya da saldırı tehdidi olarak tanımlanmaktadır. İş yerinde şiddet genel olarak "çalışanların üretimini, bedensel ve ruhsal sağlığını ya da güvenliğini negatif etkileyen iş ya da iş çevresi ile ilgili bir sorundur. Avrupa Komisyonu tarafından işyerinde şiddet "işle ilgili durumlarda ya da ev ile iş arasında açık ya da dolaylı olarak güvenlik ve sağlığı olumsuz etkileyen, çalışanın suistimalini, tehdit edilmesini ya da saldırıyı içeren kazalar" olarak tanımlanmaktadır

Bu çalışmanın amacı: Bursa ilinde Sağlık Bakanlığına bağlı hastanelerde çalışan kadınların (doktor, hemşire, idari personel vb) fiziksel şiddet, duygusal baskı ve yıldırma davranışı, sözel saldırı ve cinsel taciz gibi işyeri şiddetine maruz kalıp kalmadıklarını ortaya çıkartarak, herhangi bir şiddete maruz kalanlar ile kalmayanların iş tatmini, depresyon, anksiyete ve stres gibi duygudurumlarını irdelemektir. Elde edilen veriler çok değişkenli istatistiksel analizlerle incelenmiş ve yasal boyutlarıyla tartışılmıştır.

* Bu çalışma, Uludağ Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Fonu İdaresi tarafından desteklenen, kapsamlı "İŞ YERİ ŞİDDETİ" başlıklı araştırma projesinin bir parçasıdır. (Proje No: 11/2007)

TÜRKİYE ÜNİVERSİTELERİNİN KADIN REKTÖRLERİ VE YÖNETİMSEL YAKLAŞIMLARI

*Yrd. Doç. Dr. Sevim ÖZTÜRK
İnönü Üniversitesi*

Dünyadaki gelişmeler ve insan kavramını yaygınlaştırma çabalarının bir sonucu olarak önem kazanan kadın/erkek eşitliği sorununun Türkiye'ye sadece yürütme ve yasama erklerinin aracılığıyla girmiş olduğunu ileri sürmek bu konuya çok dar bir açıdan bakmak anlamına gelir. Kadınla erkeğin insan kimliğinde eşitlenmeleri, tüm hakların ve özgürlüklerin toplum katmanlarında pekişmesi, kadın bilincinde ışıması uzun bir mücadele sürecinde gerçekleşmiştir (Selçuk, 1998,10). Zira kadın kağıt üzerindeki bu kazanımlarının çoğunu bir de toplumsal ve sosyal ortamda zihniyetlere, toplumsal değer ve yargılara karşı bazen örgütlü ama çoğu zaman bireysel olarak verdiği mücadeleler sonucunda kazanmıştır ve kazanmaya da devam etmektedir.

Kalkınmayla birlikte ekonomik ve sosyal yaşamdaki dönüşüm kadının toplumsal yaşamdaki konumunu da belirlemektedir. Bugün 80 yıl 85 yıl öncesine göre daha fazla sayıda kadın, üretim ve yönetimde yer almakla birlikte, kalkınmayı dönüştürecek karar mekanizmalarındaki etkileri düşük düzeydedir (Minibaş, 1998, 332).

Bugün birçok ülkede sürdürülebilir kalkınmanın kadının her kesimde üretime ve karar alma mekanizmalarına katılımı ile sağlanabileceği önemle vurgulanmaktadır.

Türkiye'de kadının statüsü, Cumhuriyetten bu yana elde ettikleri, kazanımları ve bu kazanımları kullanma iradeleri, ülkenin sürdürülebilir kalkınmasında büyük önem taşımaktadır. Kadınların hem sosyal yaşamda hem de iş yaşamında belli haklar elde etme ve bunları kullanabilme yönündeki mücadelelerinde, çeşitli kesimlerden kadın önderlerin önemli katkıları olmuştur. Bu bağlamda üniversitemizdeki kadın rektörler de bu alanda ilkleri ve önderleri temsil etmektedir.

Türkiye'de kadınların yeni yeni yer aldığı karar ve yürütme mekanizmalarından biri de üniversitelerdir.

Bu araştırmada bugüne kadar rektörlük yapmış ve yapmakta olan toplam 14 kadın rektör, icraatları ve yönetsel yaklaşımları ile incelenmektedir.

Araştırma ile, Türkiye Üniversitelerinde kadınların karar alma mekanizmalarında yaşadıkları güçlükleri ya da avantajları saptamak, yönetsel yaklaşımlarının ekeklenden farklı olup olmadığını, varsa farklılıkları ve katkıları belirleyerek, bu kapsamda üniversitemizde görev yapan kadın rektörleri tanıtmak ve yönetsel yaklaşımlarını irdelemek amaçlanmaktadır.

"Türkiye üniversitelerinin Kadın Rektörleri ve Yönetsel Yaklaşımları" konulu bu araştırma betimsel niteliktedir. Kadın rektörlerin yönetsel yaklaşımlarının belirlenmesi için nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır.

Araştırma, kadın rektörlerin görev yaptığı üniversitelerin bulunduğu 9 il ve toplam 14 üniversitede gerçekleştirilmiştir. Araştırmada, emekli olan veya görev süresi dolmuş olan 3, halen çalışmakta olan 10 kadın rektör ile yaşamını yitirmiş olan 1 kadın rektörün (yakınları ile görüşülerek) eğitimsel ve mesleki geçmişleri incelenmiş, kendileri ile görüşülerek yönetsel yaklaşımları irdelenmiştir.

Araştırmanın verileri, hem literatürde rektörlerle ilgili bilgilerden hem de kendileri ile yapılan görüşmelerden elde edilmiştir.

Görüşmelerde, "yarı yapılandırılmış görüşme" tekniği kullanılmıştır. Görüşmeler sonucu elde edilen verilerin analizi, içerik analizi ile yapılmıştır.

Araştırmanın raporlaştırılma aşaması devam etmektedir. Bu nedenle, bulgular, yorumlar, sonuçlar ve öneriler bölümüne tam metinde yer verilecektir.

İŞ-AİLE YAŞAM ÇATIŞMASININ KADIN ÇALIŞANLARIN İŞ TATMİNİ VE ÖRGÜTSEL BAĞLILIKLARI ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİ BELİRLEMeye YÖNELİK TURİZM SEKTÖRÜNDE BİR ARAŞTIRMA

*Öğr. Gör. Sibel ÇINAR OĞUZ, Öğr. Gör. Dr. Fatma Nur İPLİK
Çukurova Üniversitesi*

Son yıllarda kadınların iş hayatında daha aktif rol almaya başlaması, çalışan kadın sayısının artmasına, bu artışta farklı sorumluluklar üstlenen kadınların iş ve aile yaşamları arasında çatışmalar yaşamalarına neden olmaktadır. İş-aile yaşam çatışmasının tüm işgörenler üzerinde baskı yaratması, rol çatışması, stres, verimsizlik ve performans düşüklüğüne ve bununla birlikte işten ayrılma oranlarında dikkate değer artışlara yol açması söz konusu olmaktadır. Bu gerçeklerden hareketle birey ve örgüt açısından çok sayıda olumsuz sonuç yaratan iş-aile yaşam çatışması bu çalışmanın ana konusunu oluşturmaktadır. Bu doğrultuda çalışmanın amacı; işgören devir hızı yüksek, emek yoğun ve çok sayıda kadın çalışanın görev aldığı bir sektör olan turizm sektöründe önemli bir yer tutan seyahat acentalarındaki kadın çalışanların iş-aile yaşam çatışma düzeylerinin iş tatmini ve örgütsel bağlılık gibi işe yönelik davranış ve tutumları üzerindeki etkisini belirlemeye çalışmaktır.

Bu çalışmada Adana ilindeki A grubu seyahat acentalarında çalışan kadın işgörenler ile yüz yüze görüşme yoluyla anket çalışması yapılmış olup; kadın çalışanların iş-aile yaşam çatışma düzeylerini ölçmek üzere Netemeyer, Boles ve McMurrian (1996) tarafından geliştirilen iki boyutlu iş-aile yaşam çatışması ölçeği; iş tatmini ölçmek üzere Brown ve Peterson (1994) tarafından geliştirilen ölçek ve örgütsel bağlılık düzeylerini ölçmek üzere Meyer ve Allen (1991) tarafından geliştirilen üç boyutlu örgütsel bağlılık ölçeği kullanılmıştır.

KADINLARIN YÖNETİM KADEMELERİNDE YER ALMALARININ ÖNÜNDEKİ ENGELLER VE CAM TAVAN OLGUSU

*Yrd. Doç. Dr. Şenol YAPRAK
Afyon Kocatepe*

Kadınlar da erkekler gibi ekonomik ve toplumsal yaşamın her alanında ve her dönemde yer almalarına karşın, aralarında sürekli bir statü farkı olmuştur. Bu farklılıklar yıllar içerisinde azalmış olmakla birlikte ne yazık ki halen belirgin olarak hissedilmektedir. Bir toplumun her alanda gelişme göstermesi ve kalkınması için kadınların da hak ettikleri şekilde temsilinin sağlanması gerekmektedir. Tek kanatlı bir kuşun uçuşmasının mümkün olmadığı gibi, toplumun yarısının göz ardı edildiği bir toplumun da sağlıklı bir gelişme göstermesi beklenemez.

Kadınların kamu ve özel kesimde çalışma yaşamında yeterince yer alamadıkları, nüfusun yarısını oluşturmalarına rağmen karar mekanizmalarında eşit temsil edilmedikleri, yasal olarak bir takım haklar verilmiş olsa bile uygulamada kadınların bu haklarını kullanamadıkları bir realite olarak herkes tarafından kabul edilmektedir. Bu olumsuz tablonun düzeltilmesi için yapılan yasal düzenlemelerin pratikte beklenen sonuçları vermemesinin pek çok nedeni olmakla birlikte, en temel neden olarak yerleşik toplumsal değer yargılarının bugünden yarına hemen değiştirilememesi ve toplum kadınlarla bakış açısındaki olumsuz yaklaşımlar gösterilebilir.

Bu çalışmada çalışma yaşamında ve diğer yönetim alanlarında kadınların konumları incelenmekte, tarihsel süreç içerisinde yaşanan gelişmelere rağmen yönetimde kadınların dünyada ve özellikle de ülkemizde yönetimde yeterince yer alamamasının önündeki engeller ortaya konmaya çalışılmaktadır. Bu engellerden biri olarak kabul edilen cam tavan engelini nasıl bir bariyer olarak yaşamın her alanında nasıl yer aldığı da açıklanmaktadır. Yönetimsel pozisyonlarda kadınların genel olarak konumu bu kısa çalışmada analiz edilmeye çalışılmaktadır.

ERKEK EGEMEN İŞ ALANLARINA YÖNELEN KADINLAR BİR ÖRNEK MODEL OLARAK YÜZÜ GÜLEN OPERATÖRLER PROJESİ

Uzman Tülay DEMİRALAY, Oral KAYA
Trakya Üniversitesi

Toplumsal olarak cinsiyet tanımlarımızı yaparken, bazı mesleki alanların cinsiyet temelli değerlendirildiğini biliriz. Erkek egemen mesleklerin, tüm meslek tanımları içinde de çoğunlukta olduğunu görebiliriz. İş makinelerinin kullanımı da, aynı önyargılarımızla hemen erkek üzerine cisimlendirdiğimiz bir meslek grubudur. Özellikle istihdam yaratma temelli kadın örgütleri ve belediye, kent konseyi, meslek odası gibi oluşum ve kuruluşların da politika veya proje üretirken benzer kaygıları

ruh yapılarının arkalarında yaşadıklarını biliyoruz. Buna örnek olarak kadına biçilmiş olan meslek gruplarında yeni istihdam yaratma projelerini örnek verebiliriz. Bu örgüt ve kuruluşların, kadınların toplumsal eşitliğini yaratmada daha etkin çalışmalar yapması ve çözümler sunması beklenir. Bu beklentinin en etkili yöntemlerinden biri de, benzer örnek projeler ile erkek egemen iş ve düşün alanlarına müdahaleler olmalıdır.

Birleşmiş Milletler'in 2015 yılına kadar hayata geçirmeyi hedeflediği "Binyıl Kalkınma Hedefleri" çerçevesindeki sekiz temel eşitsizlikten biri olan "cinsiyet eşitliğini teşvik etmek ve kadının güçlendirilmesini sağlamak" maddesini hayata geçirmek gerekmektedir. Bunun için Çanakkale'de YÜZÜ GÜLEN OPERATÖRLER isimli bir örnek proje, UNDP'nin de desteği ile uygulanmıştır. Proje, iş makinesi eğitimi verilmesi ve sertifikalandırılması üzerine dayandırılmıştır. Kadın kotası uygulanarak, proje çerçevesinde, kadınların da iş makinesi kullanabilmesi için eğitim almaları sağlanmıştır. Erkek egemen bir alan olarak görülen iş makinesi operatörlüğü için, kadınların da hizmet verebilme becerileri böylelikle hem topluma hem de işverenler nezdinde iş hayatına gösterilmiş bulunmaktadır.

Çalışmamızda bu alanda yeni bir ufuk açmış ve Türkiye'de ilk kez böyle bir alanda kadınların da yer alabileceğini ispatlamış olan bu proje çerçevesinde çalışma hayatındaki cinsiyet eşitsizliği irdelenecektir.

DUYGUSAL EMEK OLARAK KADIN İŞGÜCÜ: HASTA KABUL ÇALIŞANLARI ÖRNEĞİ

Arş. Gör. Umut Sanem ÇİTÇİ
Sakaryu Üniversitesi

1980'lerden itibaren müşteri beklentilerini geniş anlamda tatmin etme arzusu işletmelerin önemli bir kaygısı haline gelmiştir. Artık işletmeler müşterileri için durumu daha kapsamlı resmetmekte ve buna göre stratejiler belirlemektedirler. Bu gelişimin önemli sonuçlarından birisi, çalışanların fiziki ve zihinsel güçlerinin yanında duygusal güçlerini de işlerinin bir parçası haline getirmelerinin işverenleri tarafından talep edilmesidir. Bu talep bazı iş gruplarında daha yoğun hatta öncelikli tercih sebebi olabilmektedir. Literatüre bakıldığında bu tür işlerde, tasvir edilmek istendiğinde ilk niteliği olarak *duygusal akılları* ile erkeklerden görece olarak öne çıkanlar *kadın çalışanlar* istihdam edilmektedir.

Duygusal emek kavramı üzerine akademik yazına en büyük katkısı Hochschild 1983 yılında yayınlamış olduğu "The managed heart: commercialization of human feeling" isimli çalışması ile sağlamıştır. Hochschild çalışmasında duygusal emek kavramını "çalışanların, örgütsel ve yönetsel ihtiyaçların giderilmesinde duygularını kullanması" şeklinde tanımlamaktadır. Aslında çalışanlar işle ilgili ikili ilişkilerde çoğu zaman hangi işi yaparlarsa yapınlar üstü örtülü birtakım kurallar çerçevesinde

duygularını işlerine yansıtılmaktadırlar. İşin yapımı sırasında kişinin işle ilgili duyguları; yaptığı işten gurur duyması ya da işini kaybetme korkusu şeklinde olabileceği gibi (bir işin parçası olmaktan kaynaklanan duygular) işin gerçekleştirilmesi sırasında bir tamamlayıcı olarak da tebessüm ya da yaşanan olaya üzülüp ağlama şeklinde de olabilmektedir.

Çalışanların işe gelirken duygularını kapının dışında bırakmadıkları Hawthorn araştırma bulgularından bu yana altı çizilen bir bulgudur ve 1930'lardan beri işyerlerinde "duygu yönetimi" amaçlı, yöneticiler tarafından biçimsel yapının yanında biçimsel olmayan yapıların da yönetimi için çaba sarf edilmektedir.

Hochschild'e göre duygusal emek kısaca "duyguların ve hislerin düzenlenmesi ve organize edilmesidir". Ancak bir örgütte çalışanların duygularının/hislerinin organize edilmesi, bir amaç doğrultusunda yönetilmesi beraberinde Marks'ın "insanın kendi doğasına yabancılaşması"nı doğurmaktadır. Çalışanın duygusunu nasıl, ne zaman ve hangi şekilde kullanacağı önceden kurullarla belirlendiğinde insanın özüne yabancılaşması da son derece doğaldır. Duygusal emek çalışanlarının yabancılaşması, müşteriler açısından samimiyetsizliğe bağlı tatminsizliğe neden olmaktadır. Duygusal emek süreci hizmeti sağlayanın da hizmeti sunanın da duygularını kapsamından ötürü *özenli bir yönetim* ihtiyacını gerekli kılmaktadır. Şu iddia edilebilir ki yabancılaşma derecesi bir hat çalışanı ile duygusal emek çalışanı için eşit derecede olamaz. Ancak bu iddianın doğruluğunu sunmak bu çalışmanın öncelikli kaygısı değildir.

Bu çalışmanın amacı hastanelerde son dönemde popüler bir nitelik kazanan "hasta kabul çalışanları"nın duygusal emek olarak kabul edilip edilemeyeceğini duygusal emek boyutları üzerinden tartışmaktır. Bu tartışmanın merkezine, hasta kabul çalışanı olarak görev yapan 6 kadınla yapılan derinlemesine mülakatlar yerleştirilmiştir. Gerçekleştirilen araştırmada görüşmecilerden çalışma sırasında kadın emeğin duygusal istismarı, işe ve kendilerine olan yabancılaşmaları, hastaların memnuniyetine yaptıkları katkı ve kendi iş tatmin düzeyleri gibi çeşitli konularda bilgi alınmıştır. Bulgular neticesinde hasta kabul çalışanlarının duygusal emeğin önemli bir temsilcisi oldukları ve hastane yöneticilerinin müşteri memnuniyetini artırma stratejilerinin bir parçası olarak kadın çalışanları bu iş için uygun buldukları yargısına varılmıştır.

ADALET AĞAOĞLU'NUN ESERİ ÖRNEĞİNDE KADININ BAKIŞININ - KADINA BAKIŞI İLE KIYASLANMASI

Prof. Dr. Asuman AĞAÇSAPAN
Anadolu Üniversitesi

Kadına yüklenen sosyal rol, kadının kendini içinde gördüğü sosyal rol ile çakışmadığı sürece kadının kimlik sorunu yoktur. Bu toplumsal diğer roller için de geçerlidir. Ele alınacak olan eser "Ölmeye yatmak" kadın konusunu zengin anlatım tekniği ile farklı anlam boyutuna taşımaktadır. Bu çalışmadaki amaç kadın figürlerinin perspektifleri ile ona yöneltilen ötekilerin perspektifinin karşılaştırılıp teknikle sağlanan örtük anlatımı açıklamaya çalışmaktır.

AYŞE KULİN'İN ROMANLARINDA KADIN KARAKTERİZASYONU VE FEMİNİST BAKIŞ

Dr. Ayvaz MORKOÇ
Celal Bayar Üniversitesi

Ayşe Kulin, son dönem edebiyatçıları içinde eserleri çok okunan ve ilgiyle izlenen yazarlar arasındadır. Özellikle son 20 yılda kaleme aldığı öyküleri, romanları, biyografik romanları, deneme ve araştırma eserleriyle Çağdaş Türk edebiyatında dikkatleri üzerine çekmeye başlamıştır. Eserlerinde toplumsal olayları ve güncel konuları işlemeyi tercih eden Kulin, bu çerçevede kadının toplumdaki konumunu sorgulayan yaklaşımlarıyla dikkat çekmektedir. Romanlarının önemli bir kısmındaki kadınlar, farklı ad ve değişik davranış biçimleriyle okuyucuya sunulmuş olsalar da sonuçta cinsel ayrımcılığa maruz kalan karakterlerdir.

Kadınlara özel yer ve değer yükleyen Kulin'in, romanlarında daha çok kadın karakterler ekseninde biçimlenmiş olay örgüleri kurguladığı görülmektedir. Bu amaçla eserlerde büyük annelerden başlayarak, onların kız çocukları ile kız torunlarını da içine alan kadın şahıslar kadrosu oluşturulmuştur. Şahıslar arasında geleneklerin çemberinde sıkışan kimi kadınlar vardır ki bunlar kendine özgü karakter yapılarıyla öne çıkar. Ayşe Kulin'in kendi özel yaşantısı ve karakteri ile oluşturduğu kadın karakterler arasında paralellikler ve örtüşen alanlar olduğu da görülmektedir.

Çalışmamızın çıkış noktası Kulin'in romanlarına yansıyan kadın karakterizasyonunu belirlemek olmuştur. Bildirile Ayşe Kulin'in romanlarındaki farklı karakterlere sahip kadınların analiz edilmesi, feminst bakış açısının irdelenmesi ve elde edilen sonuçların bilim dünyasına sunulması hedeflenmektedir.

PSİKANALİZ, KADIN EDEBİYATINDA KADIN CİNSELLİĞİ VE MELTEM ARIKAN'IN ESERLERİNDE CİNSELLİĞİN YANSIMASI

*Yrd. Doç. Dr. Bekir ZENGİN
Cumhuriyet Üniversitesi*

Yetmişli yıllarda hız kazanan kadın hareketinin bir sonucu olarak, geçmişe yönelerek, edebiyat tarihlerinde yer almayan kadın yazarları keşfetme veya erkekler tarafından yazılan eserlerde ortaya çıkan “azize”, “anne”, “sevgili” veya “fahişe” imajlarını araştıran çalışmalar hızını kaybederken, bu konular yerini, kadını sosyal, tarihsel ve kültürel bir varlık olarak araştıran “Gender studies”e ve cinselliği ön plana çıkaran, kadın cinselliğini işleyen araştırmalara bırakmıştır.

Freud’un sadece kadınlara affettiği, toplumca yanlış anlaşılacak, cinsel arzularını gizlemeyen kadın davranışı olarak adlandırılan histeri ve tabu olarak kadın cinselliği konuları Lacan, Kristeva, Irigaray’ın çalışmalarında yeni boyutlar kazanmış ve kadınların, erkeklerce kendilerine biçilen cinsellik rolünden kurtularak, cinsellikte eşitliğe ulaşmalarının, kadınlarda yeni bir özerklik ve güç duygusu kazandıracığı görüşleri egemen olmaya başlamıştır.

Bu görüşlerin edebiyat alanında yansımaları da gecikmemiştir. Erkek egemen toplumun yarattığı edebiyatta farklı bir kadın edebiyatı yaratılmak isteniyorsa, kadınların kendi vücutlarını keşfetmeleri ve cinselliği işlemeleri gerektiğini savunan görüşler sık işlenen konular olmuştur. Bu görüşlere göre, kadın artık kendi vücudundan utanmamalı, kendi cinselliğini keşfederek bunu eserlerinde işleyerek kendi edebiyatını yaratmalıydı. Buradan hareketle, kadının kendi vücut deneyimlerini betimlemesiyle yaratılacak olan edebiyat aracılığıyla, kadının kendi vücuduna olan yabancılığı da kaldırılmak hedeflenmekteydi.

Kuramsal bir eser olarak nitelendirebileceğimiz “Beden Biliyor” başlıklı eserinde yazar Meltem Arıkan, işe tamamen sıfır noktadan başlamaktadır. İnsan vücudunun anatomisinden başlayarak, cinselliğe uzanan konularda temel bilgileri aktaran Arıkan, kurmaca eserlerinde de, yaşanmış gerçeklerden hareketle, kadın cinselliğinin toplumumuzdaki yansımaları derinlemesine işlemektedir.

Biz bu çalışmada, psikanizden hareketle, kadın cinselliği konusunu aşamalarıyla ele alarak, kadın edebiyatında bunun bir yansıması olarak yazar Meltem Arıkan’ın eserlerinde kadın cinselliğine yaklaşımı ortaya koymak istiyoruz.

CUMHURİYETTEN GÜNÜMÜZE İSLAMİ BASINDA KADIN SÖYLEMLERİ

Betül YAZGAN
Sakarya Üniversitesi

İslami olarak adlandırılan kesimde kadına biçilen rol, kadının toplum içindeki yeri, kadın haklarına ve sorunlarına bakış açıları, ele alınacak ve bu konularla ilgili verdikleri mesajlar yazılı basın takip edilerek değerlendirilmeye çalışılacaktır.

İLK TÜRK KADIN ROMANCILARDAN FATMA ALİYE'NİN REFET İSİMLİ ROMANINDA KADIN SORUNLARI, DOĞU- BATI SENTEZİ VE AYDINLANMA

Prof. Dr. Binnaz BAYTEKİN
Sakarya Üniversitesi

İlk Türk Kadın Romancı ve Yazarlarından olan ve İstanbul'da yetişen **Fatma Aliye**, Doğu, Batı ve Türk Kültürü ve Edebiyatının temel eserleriyle büyümüş, Kozmografya, Astronomi, Dilbilgisi, Fransızca, Tarih, Matematik, Felsefe ve Edebiyat Dersleri almıştır. Ahmet Mithat Efendinin eserleriyle de beslenen Fatma Aliye Şam'da bulunduğu sırada, Amerikalı ve İngiliz Seyyahlara ve Eşlerine tercümanlık yapmıştır. Yine İstanbul'da, birçok gazete ve dergide yazı yazmış, konferanslar vermiş, yardım derneklerinde çalışmış olan Fatma Aliye, eserlerinde genellikle kadın, aile, evlilik, gelenekler, modernleşme, sosyal ilişkiler, ahlak, namus, çalışma, iyilik gibi konular üzerinde durmuş, **kadın sorunlarıyla** ilgilenmiştir. Kültürel, dini, ahlaki anlamda gelenekçi, bilimsel ve teknik anlamda batıcı bir özelliğe sahip olan Fatma Aliye bu bağlamda **Doğu- Batı Sentezini** gerçekleştirmiştir.

1896 yılında yayımlanan "**Refet**" isimli romanda ise yetim kalmış, itilip kakılmış, fakirlik, hastalık ve ilgisizliklerle mücadele eden bir kızın öğretmen oluşu, vakarından, onurundan, ahlak ve dürüstlüğünden taviz vermeden, çalışarak ayaklarının üzerinde durabilmesi ve toplumda önemli bir yer edinmesi dile getirilir. Ahlak, eğitim, erdem, bilgi, kültür ve çalışarak hayatı kazanma bağlamında, Osmanlı toplumunda örnek Türk Kadını ve Kızı ele alınmış, kültür belgeseli niteliğindeki romanda **aydınlanmacı kadın modeli** sergilenmiştir.

ARŞİV BELGELERİ IŞIĞINDA FRUMET TEKTAŞ (1912-1961) VE SANATI

Arş. Gör. Burcu PELVANOĞLU
Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi

Bu bildiride ünlü diplomat Büyükelçi Suat Davaz'ın (1881-1941) kızı ve Türkiye'deki Filarmoni Derneği'nin kurucusu Afif Tektaş'ın eşi olan Frumet Tektaş'ın yaşamının, sanat anlayışının ve Türk kadın ressamları arasındaki konumunun, gerek aile arşivinden gerekse Filarmoni Derneği Arşivi'nden elde edilen bilgiler ışığında değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Babası Suat Davaz'ın, Cumhuriyet'in ilk yıllarında Roma'ya atanması sonrasında, bir Fransız Akademisi olan Villa Medicis'de ve İngiliz Akademisi'nde resim eğitimi alan Frumet Tektaş'ın sanat anlayışının oluşmasında Türk kadın ressamları arasından da bir isim bulunmaktadır: İnas Sanayi-i Nefise Mektebi'nin kurucuları arasında yer alan Mihri (Müşfik) Hanım. Bildiri kapsamında, Frumet Tektaş'ın yaşam öyküsüyle birlikte Tektaş'ın, ilk kadın ressamlarımızdan olan Mihri (Müşfik) Hanım ile olan ortak noktaları değerlendirilecek, ardından Tektaş'ın Paris'teki sanat yaşamı, Paris'te devam ettiği Académie de la Grande Chaumière ve André Lhote Atölyesi'nin sanatı üzerindeki etkilerine yer verilecektir. Tektaş'ın Türkiye sanat ortamındaki yerinin ele alınacağı bildiride, sanatçının Filarmoni Derneği'ndeki eğitimciliği, öğrencileri üzerindeki etkileri, düzenlediği sergi etkinlikleri belgelenecek, sanatçının çoğu aile koleksiyonunda yer alan eserleri tanıtılacak ve bu eserlerin Türk Resim Sanatı içindeki konumları tartışılacaktır.

KIBRIS TÜRK ŞİİRİNDE ÜÇ KADIN ŞAİR: URKIYE MİNE BALMAN-EMİNE OTAN (ENGİN GÖNÜL) VE PEMBE MARMARA'NIN ŞİİRLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Çağın ZORT

Çağdaş Kıbrıs Türk şiirinin başlangıcı olarak 1943 yılı gösterilebilir. Tarihsel açıdan bu dönem 1878'de Ada'yı devralan (yaklaşık olarak 1960'a kadar devam edecek olan) İngiliz Sömürge İdaresinin son dönemine rastlamaktadır. Bu dönemde; Kıbrıs Türk yazını modernleşme, yenileşme çizgisine girer bu yenileşme özellikle, azalan İngiliz baskısının ardından Anavatan Türkiye'den Kıbrıs'a öğretmenlerin ve yeni mezun öğrencilerin gelmesiyle başlar. Bu bağlamda; Urkiye Mine Balman, Emine Otan (Engin Gönül) ve Pembe Marmara bu yenileşmenin öncülüğünü yapan ve adlarına "1943 kuşağı" denen ve Çağdaş Kıbrıs Türk şiirine çok büyük emekleri geçen üç kadın şairimizdir. Bu kadın şairler Kıbrıs Türk şiirinin öncüleri olmuşlar; ancak Kıbrıs'ın doğasını, güzelliklerini de yazmayı ihmal etmemişlerdir. Ayrıca bu dönemin diğer şairleri gibi ulusal konuları, Kıbrıs'a ve Türkiye'ye duyulan sevgiyi

ve şüphesiz Kıbrıslı Türkler üzerinde o dönemde büyük etkisi olan Atatürk'ü de şiirlerine konu yapmışlardır.

Bildirimizde "1943 kuşağı"ndan olan değerli şairlerimizin; edebî kişilikleri, yazdıkları şiirlerindeki temalar ve etkilendikleri akımlar ayrıntılarıyla ele alınacaktır.

SIMONE DE BEAUVOIR'A GÖRE KADIN 'İKİNCİ CİNS'

Emel KOÇ

Simone de Beauvoir, ünlü Fransız filozof J.P.Sartre'in hayat arkadaşı olan, ancak onun gölgesinde kalmaksızın kendisi olmayı başarmış bir kadın filozoftur. Bir düşünür ve yazar olarak ayrıcalıklı konumda olan bir kadın olmasının verdiği cesaretle o kadın hakları konusunu işleyen *Kadın 'İkinci Cins'* adlı kitabı kaleme almıştır. Ancak o, hemcinslerinin kaderini paylaşmadığı için bu eser Fransa'da ciddi sansasyonlara sebep olmuş, hatta Beauvoir bazı çevrelerce samimiyetsizlikle suçlanmıştır.

O, *İkinci Cins*'te kadınların durumunu 'varoluşçu etik' perspektivinden değerlendirmiştir. Bu anlayışta hareketsizlik, pasiflik, sırf kendinde olma, mutlak bir yetersizlik olarak kabul edilmektedir. İnsanların varoluşu, doğanın onların karşısına çıkardığı zorlukların aşılmasıyla mümkündür. İnsan, yarattığı araçlarla yeryüzünü değiştiren ve geleceği şekillendiren yegane varlıktır. İnsanı insan yapan, yarattıkları, icat ettikleri ve ürettikleri doğrultusunda yaşamı anlamlandırabilmesidir. O halde insanı belirleyen eylemleri, eylemlerine yön veren ise yapmak istedikleridir. İnsan ürettiği ölçüde insan olabilen bir varlıktır. Zorlayıcı koşulları aşarak özgürleşebilme yolunda çaba harcamaktan vazgeçen her insan, kendi doğasına aykırı davranmış demektir. S. de Beauvoir, kadın olmanın dramının burada başladığını düşünür. Zira sözü edilen anlamda insan olma hakkı, tarih boyunca kadına çok görülmüştür. 'Pasiflik' ve 'sırf kendinde olma' rolü, kadına erkekler tarafından kabul ettirilmiştir. Başka bir deyişle, erkek faaliyetleri yaşamın karmaşık ve zorlayıcı güçleri karşısında üstün gelirken, doğayı olduğu gibi kadını da itaat altına almıştır. Kadın ise kendini öteki (başkası) olarak görmek durumunda kalmıştır. Beauvoir'a göre, kadının tarih boyunca ikincil kalması, öncelikle onun bilinç düzeyinde ikincilliği içselleştirmesinden kaynaklanmaktadır. 'Ötekilik', özgür ve özerk olduğu varsayılan bir varlığın temel ve egemen olan bir başka egoya göre öteki statüsünü benimsemek zorunda olduğu özel bir durumdur.

Beauvoir genel olarak bilinç için işleyen bir mekanizmanın kadın erkek ilişkisinde geçerli olmadığını belirtir. Her özne (bilinç) kendisini ancak başka bilince karşı çıkarak ortaya koyar. Bu suretle her özne, kendisini 'özel' kılarken muhatabını nesneleştirir, önemsizleştirir yani 'öteki'leştirir. Fakat her bilinç, muhatabı durumundaki bilince aynı tavırla yaklaştığı sürece aralarında (özneler arasında) bir 'karşılıklık' ilişkisi kurulur ve hiçbir bilinç mutlaklaşmaz. Oysaki kadın erkek ilişkisinde kadınların ikincilliğinin bir diğer sebebi, erkeklerin kendilerini 'mutlak

özne' olarak görmelerine rağmen, kadını mutlak bir ötekine indirgeyerek ona yaklaşmalarıdır. O halde kadınların kurtuluşu öncelikle 'öteki' konumunda olmayı reddetmelerine ve doğanın güç koşullarını aşarak üretici ve yaratıcı olabilmelerine bağlıdır.

Ancak dönemin gelişmelerini yakından izleyen Beauvoir, zaman içinde kadın meselesine daha maddeci bir perspektiften bakmanın 'arz' ve 'talep' kavramlarından yararlanmanın gereğine inanmış, kadınların durumunu dünya genelinde çalışma koşullarının belirleyeceğini ifade etmiştir.

Biz tebliğimizde Beauvoir'ın kadın sorununa yaklaşımını, zaman içerisindeki fikir değişimleri de göz önünde bulundurarak ikinci cins, ötekilik, aşkınlık, özgürlük gibi kavramlar çerçevesinde değerlendirmeyi amaçlıyoruz.

SAMIHA AYVERDİ'NİN ÜÇ ROMANINDA TÜRK KADINININ SORUNLARI

Emine Gözde ÖZGÜREL
Ankara Üniversitesi

Samih Ayverdi, *Batmayan Gun*, *Yasayan Olu*, *Insan ve Seytan* adlı romanlarında Türk kadınının bireysel, toplumsal, felsefi, kültürel, ekonomik gibi pek çok değişik alanlardaki sorunlarını sebep ve sonuçlarıyla irdelemeye çalışmıştır. Kendisi de bir kadın yazar olan Samiha Ayverdi, dikkatli bir gözlemci olarak Türk kadınlarının aile ve toplum hayatında karşı karşıya kaldıkları değişik sorunları yansıtmaya çalışmıştır. Romanların canlı hayat sahneleri olduğunu düşünürsek, değişik alanlardaki sosyal bilimcilerin Türk kadınının sorunlarını tespit etmede ve çözüm bulmada romanlardan da yararlanmalarının bir gereklilik olduğunu belirtmek isteriz. Bu bağlamda Samiha Ayverdi'nin romanları da kadın sorunları ile uğraşan kişi ve kurumlara önemli oranda malzeme vermektedir.

ÂDİLE SULTAN DİVANINDA MÜSİKİYE DAİR

Emine Şule ERTÜRK
Sakarya Üniversitesi

Osmanlı hanedanı içerisinde divan sahibi tek kadın sultan şair olan Âdile Sultan, Osmanlı padişahlarının otuzuncusu II. Mahmut'un kızıdır. Yaşadığı beş padişah döneminde pek çok hadiseye şahit olmuştur. Şiirlerindeki dönemin sosyal olaylarını yansıtmış olmasının yanı sıra, Osmanlı saray erkânı hakkında bilgi edinilmesine katkıda bulunmuştur. Ayrıca sarayda düzenlediği dini ve ilmi sohbetlerle de tanınan Âdile Sultan, bu konularda saraydaki kadınların ve hatta saray dışındaki kadınların da bilgi ve görgülerini artırmalarına ve hatta sosyalleşmelerine öncülük etmiştir.

Âdile Sultan, divan oluşturacak kadar şiire merak duymuş, divanında aruz vezniyle yazmış olduğu şiirlerinde Şeyh Gâlip'i, hece vezniyle yazdığı şiirlerinde ise Yunus Emre'yi örnek almaya çalışmıştır. Kültür ve sanata olan katkılarının yanı sıra, mimari alanında da bazıları günümüze de ulaşmış olan çeşme, kütüphane, medrese, kasır, sarnıç, şadırvan... gibi birçok eser yapılmasına vesile olmuştur.

Âdile Sultan'ın herhangi bir musiki aleti çalıp çalmadığına dair kesin bir bilgi olmamakla birlikte özel hocalardan hat, edebiyat, din dersleri yanında musiki eğitimi de aldığı ve sarayda kızlardan kurulu ince saz takımı bulundurduğu ayrıca şehnaz, hüzzam, hicaz makamlarında bestelenen şiirleri olduğu bilinmektedir. Divanındaki musiki ile ilgili beyitleri değerlendirildiğinde ileri derecede musiki bilgisine sahip olduğu da anlaşılmaktadır. Âdile Sultan'ın da diğer pek çok musikişinas divan şairi gibi divanında musiki ile ilgili sūznak, hicâz, uşşâk, çeng, nevâ, ısfahan, ney, kudüm, âhenk, mutrib, revân... gibi birçok muhtelif kelimelerden ve terimlerden istifade ederek çeşitli mazmunlar meydana getirdiğini bu unsurları şiirlerinde çeşitli söz sanatları aracılığıyla kullandığını görmekteyiz.

Bu çalışmanın amacı, Âdile Sultan'ın edebi kişiliğinin yanında musiki bilgisine de sahip olduğunun altını çizerek musikişinas yönüne dikkat çekmek ve Âdile Sultan'ın bu musiki unsurlarını ne şekilde ele aldığına belirlenmesinin yanında özellikle 19. yüzyıl musikişinas divan şairleri arasında dikkate değer bir yer ve önem sahip olduğunun vurgulanmasıdır.

BİR ERKEK VE BİR KADIN YAZARIN ORTAK ROMANLARI: HAYAL VE HAKİKAT

Doç. Dr. Engin YILMAZ
Sakarya Üniversitesi

Fatma Aliye Hanım, Türk Edebiyatının ilk kadın romancısı olarak kabul edilmektedir. Tarihiçi Ahmet Cevdet Paşa ile Adviye Hanım'ın kızı olan yazar, ağabeyi Ali Sedat Bey'in evde özel hocalardan aldığı dersleri dinlemesi ve onlardan yararlanması sayesinde kendini geliştirmiştir. Fransızca merakının ortaya çıkması ile de Fransızca dersleri almış ve bu dili ileri düzeyde öğrenmeyi başarmıştır.

Fatma Aliye Hanım, 1889 yılında George Ohnet'in *Volonte* adlı romanını "Bir Hanım" imzasıyla yayınlamış ve dönemin önemli yazarlarından Ahmet Mithat Efendi'nin ilgisini ve takdirini kazanmıştır. Ahmet Mithat Efendi, *Tercüman-ı Hakikat* gazetesinde kendisini övmüş ve "manevi kızı" olarak kabul etmiştir. Fatma Aliye Hanım, Ahmet Mithat Efendi ile beraber *Hayal ve Hakikat* adlı romanı yazmıştır. Adı geçen eser "Bir Kadın ve Ahmet Mithat" imzasıyla yayınlanmıştır. Eser ilk olarak 12-26 aralık 1891 tarihleri arasında *Tercüman-ı Hakikat* gazetesinde tefrika edilmiş, 1892 yılında da kitap olarak yayımlanmıştır. Roman, "Vedâd" ve "Vefa" adlarını taşıyan iki bölümden oluşan bir ask romanıdır. Birinci bölümde aşk Vedâd'ın -kadın karakterin- bakış açısıyla anlatılır. İştice bu bölüm, Fatma Aliye

tarafından yazılmıştır. İkinci bölüm ise; önce Vefa'nın -erkek karakterin- yazdığı bir mektup ile başlar; sonra da Ahmet Mithat tarafından yazılmış öğreticilik kaygısı olan bir makale ile sona erer. İkinci bölümün tamamı Ahmet Mithat tarafından yazılmıştır. Vedad'ın hayal gücünün ürettiği hikayesi romanın "hayal" kısmını; Vefa'nın kendi bakış açısından olayların nasıl geliştiğini anlattığı bölüm ise "hakikat" kısmını oluşturur. En sondaki makale ile de "hakikat" tezi bilimsel olarak desteklenmektedir.

Bu araştırmada; *Hayal ve Hakikat* romanı; bir kadın yazar olan Fatma Aliye Hanım'ın kullandığı dil ve üslubu ile, bir erkek yazar olan Ahmet Mithat Efendi'nin kullandığı dil ve üslubu karşılaştırılacak ve romandaki en ilgi çekici noktalardan birisi olan "iki yazarlılık", roman tekniği ve roman bütünlüğü açısından değerlendirilecektir.

SUSAN GLASPELL'İN TİYATRO ESERLERİNDE KARŞI TEPKİ OLARAK ŞİDDET

Yrd. Doç. Dr. Fesun KOŞMAK
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Kadın ve erkeklerin farklı dünyaları vardır. Bu farklı dünya içerisinde umutları, beklentileri, hakları ve gereksinimleri birbirinden ayrıdır. Ancak aynı çatı altında yaşamaya başlayan kadın ve erkek arasındaki bu farklı yollar aynı evin içerisinde olduğunda kesişmek durumundadır.

Bu çalışmada; kalemini tiyatro alanında kullanan kadın yazarlardan Susan Glaspell'in "Önemsiz Şeyler" ve "Arkadaşların Şahitliği" adlı tiyatro eserlerinde ele alınan kadın ve erkek ilişkileri ile karşı tepki olarak şiddet unsuru, metne dayalı inceleme yöntemiyle Karşılaştırmalı Edebiyat Bilimi verilerine dayanılarak analitik olarak incelenmeye çalışılacaktır.

OSMANLI İMPARATORLUĞU'NDA KADIN BESTECİLER

Yrd. Doç. Dr. Feyzan GÖHER
Niğde Üniversitesi

Bestecilik sadece Türkiye'de değil, tüm dünyada erkek egemenliğinin hüküm sürdüğü bir meslek dalı, sanat kolu olarak görülmektedir. Çağımızda kadın ve erkek bestecilerin sayısı yakınlaşsa da, özellikle geçmiş yıllardaki sosyo-kültürel şartlar ve fırsatlar kadınlara erkeklere sunduğu imkânları sunmuyordu. Bu durum, kadınların besteci olarak kendilerini yeterince gösterememesinde önemli bir neden olmuştur. Hal böyle olsa da insanın içinde durdurulamaz bir tutku olan müzik ve müzik ürünü yaratma duygusu, bir şekilde akacak kanalları bulmuştur. Halk arasındaki kadın

besteciler, eserlerinin notaya alınamaması, isimlerinin belgelenememesi nedeni ile günümüze kadar gelemese de, saray ve saraya yakın çevrelerin ve varlıklı ailelerin kızlarından bazı bestecilerin –her anlamda değerli- eserleri günümüze dek ulaşabilmiştir.

Bu çalışmada Osmanlı İmparatorluğu döneminde yaşayan ve eserleri günümüze ulaşan kadın besteciler; sosyo-kültürel çevreleri, eserleri ve diğer özellikleri açısından ele alınmıştır. Çalışmada 1630-1900 yılları arasında doğan 50 kadın besteci incelenmiştir.

CUMHURİYET DÖNEMİ KADIN OYUN YAZARLARINDAN ADALET AĞAOĞLU'NUN OYUNLARINDAKİ KADIN KARAKTERLERİN ANALİZİ

*Arş. Gör. Gülden Gözlem KÜÇÜK ARAT
Süleyman Demirel Üniversitesi*

Cumhuriyet Dönemi kadın oyun yazarları arasında en başarılı isimlerden biri olan Adalet Ağaoğlu, roman ve öykünün yanı sıra tiyatro alanında da eserler yazmıştır. Oyunlarında bozuk düzenin getirdiği sorunları, birey-toplum kopukluğunu, uyumsuzluğunu evrensel boyutlar içinde irdelemiş, karakterlerini dönemin sosyal ve politik sorunları içinde yapılandırmıştır. Toplumcu gerçekçi bir yazar olarak değerlendirilen Adalet Ağaoğlu'nun aydın kişiliği ve yaşama bakış açısı, oyunlarında, sorunları açığa çıkarma bağlamında kendini net bir şekilde göstermektedir. “Kendini Yazan Şarkı”, “Çatıdaki Çatlak”, “Çıkış”, “Evcilik Oyunu” ve “Kozalar” adlı oyunlarındaki kadın karakterler bozuk toplum düzeninin her katmanından birer örnek niteliği taşımaktadırlar.

ANADOLU GELENEKSEL EL SANATLARI ÇEVRESİNDE GELİŞEN VE KADINLARIN KULLANDIĞI YÖRESEL TERİMLERDEN ÖRNEKLER

*Yrd. Doç. Dr. Gülizar ALTUN, Yrd. Doç. Dr. Emine NAS
Selçuk Üniversitesi*

Halk kültürünün geniş bir yelpazesine yayılan halk biliminin kaynakları, gelenek ve göreneklerden beslenmektedir. Bu alan; doğum, evlenme ve ölüm gibi insan yaşamını şekillendiren üç ana dönemde halkın ortaya çıkardığı sözlü eserlerden meydana gelmektedir. Dil, biçim, konular, duyarlıklar bakımından halk kültürüne sıkı sıkıya bağlı olan halk bilimi; edebî zevk, düşünce ve anlatım gücüne ulaşmış sözlü geleneklerin dışında yöresel el sanatı çeşitlerinde de yaşayıp kuşaktan kuşağa aktarılan anonim ürünleri de kapsamaktadır. Halk bilimi kavramı içinde incelenebilecek olan bu türlerin büyük bir bölümü günümüzde de bazı yörelerde dinamik olarak yaşatılmaktadır.

Türk kültürünün zenginlikleri ile beslenmiş, Türkçe'nin geniş ifade gücü ile tanımlanmış, çoğunlukla kadınlar arasında dile gelerek kullanılmış el sanatı türleri ile ilgili bir çok terim vardır. El sanatlarının halkbilim bağlamındaki problemi istenilen düzeyde çözümlenememiştir. Bu bilimsel açığın bir bildiri kapsamında yapılabilecek çözümü ele alınmaya çalışılacaktır.

Bu araştırma; kuşaktan kuşağa aktarılan ve çoğunlukla kadınların uyguladığı el sanatı türlerinden el işlemleri, el örgüleri ve el dokumalarından oluşan çalışma alanları ile sınırlandırılmıştır.

Çalışmada; Afyon, Antalya, Gaziantep, Kırşehir, Konya, Muğla, Rize yörelerine özgü el sanatı türlerinde görülen malzeme, teknik, renk ve konulara ait yöresel özellik taşıyan terimler halktan alınan sözlü bilgiler ve görsel materyallerle desteklenerek sunulmaya çalışılacaktır.

Bu bildirinin amacı; belirlenen yörelerde kadınların daha fazla ilgi gösterdiği tekstil kaynaklı el sanatlarına özgü terimlerin belirlenmesi, bu alanda zengin olan terminolojinin bir kısmının tanıtılarak dar bir çevreden ulusal ve uluslar arası boyutlara geçişinin sağlanmaya çalışılması ile yapılan ve yapılacak olan çalışmalara destekleyici nitelikte bir bildiri sunulmasıdır.

İSLAM TASVİR SANATINDA KADIN İMGESİNE BİR ÖRNEK: ŞİRİN

Yrd. Doç. Dr. Gülsen TEZCAN
Gaziosmanpaşa Üniversitesi

Türk-İslam edebiyatında başta Firdevsî olmak üzere, Nizâmî, Emir Hüsrev Dehlevî, Şeyhî, Ali Şir Nevâyî, Lamî, Ahî gibi birçok şair tarafından konu edilen "Şirin" karakteri, İslam tasvir sanatında da en fazla resmedilen kadın kahramanlardan biri olmuştur. Kahramanı olduğu eserlere göre kimi zaman Hüsrev ile, kimi zaman da Ferhad ile büyük bir aşk yaşayan Şirin, çoğu zaman yazarların ideallerindeki kadın imgesiyle örtüşmüştür.

Bildirinin amacı, İslam tasvir sanatında görülen Şirin tasvirlerinin tümünü sunmaktan ziyade, Şirin karakteri ile ilgili resmedilmek üzere seçilen hikayelerde, edebiyat ve tasvir sanatında görülen benzerlik ve farklılıkları vurgulayarak, kahramanın hangi yönlerinin ortaya çıkarıldığını, İslam tasvir sanatında kadın imgesine nasıl örnek teşkil ettiğini belirlemektir.

Özellikle edebî metinlerde metin-resim ilişkisinin irdelenmesi, nakkaşların ve yazmanın hazırlanması için siparişi veren kişinin beğenilerinin resme ve seçilen hikayelere etki edip etmediği sorularına cevap arar. En çok "Hüsrev'in Şirin'in portresini görmesi, Şirin'in Hüsrev'in portresini görmesi, Şirin'in nedimelerinden ayrılması, Hüsrev'in Şirin'i yıkanırken gözetlemesi, Hüsrev'le Şirin'in av yerinde buluşması, Hüsrev ile Şirin'in eğlenmesi, Şirin'in Ferhad'ı Bisutun dağında ziyaret etmesi, atıyla birlikte taşınması, Hüsrev'in Şirin'in köşküne gelmesi, Hüsrev ile

Şirin'in evlenmesi, Hüsrev'in ölümü, Şirin'in ölümü gibi hikayelerin resimlendirildiği örneklerde nakkaşın dünyasıyla edebiyat dünyasındaki ortak dil birlikte hareket etmiştir.

KATE CHOPİN'DEN, GLORİA NAYLOR'A KADINA BAKIŞ VE KADIN BAKIŞI AÇISINDA DEĞİŞEN VE DEĞİŞMEYEN

Prof.Dr. Hasan BOYNUKARA
Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Kate Chopin'in, *The Awakening*'i 1899'da yayınlandığında, edebi tepkiden çok politik ve sosyal tepkiler alır. "Kadın" ve "özgürlük" kelimelerinin yan yana gelmesinin bile sakıncalı sayıldığı bir dönemde, geleneksel olarak erkekler için kabul edilen bir alanda, yerleşik normlara ve uygulamalara aykırı, özellikle de tabu kabul edilen bir konuda yazmak, "cinsel olarak uyarılmaktan" ya da "cinsel gereksinimlerden" söz etmek, haklı ya da haksız eleştirilerin hedefi olur. *The Awakening* kadın sorununu ele alan, ilk değilse de en önemli romanlardan biridir. Kadının toplumsal konumu/kimliği konusunda içtenlikli, gerçekçi ve cesur bir girişimdir.

The Awakening'den yaklaşık yüz yıl sonra, 1982'de *The Women of Brewster Place*'de Gloria Naylor yine kadına dair sorular ve sorunlar üzerinde durur. Yedi öyküden oluşan romanın altı öyküsünün her biri bir kadının deneyimlerini, sonucunu ise hepsinin ortak öyküsünü/kaderini anlatır. Kadının konumu, kimliği, karşılaştığı sorunlar, kadınların kendi aralarında ve erkeklerle karşılaşmalarını çerçevesinde ele alınır. Metaforik/sembolik başlık, Brewster'da yaşayan kadınların henüz adı konulmamış bir mekana tutsaklıklarına işaret eder. Roman boyunca kadınların yaşadıkları deneyimler, göreceli cinsel özgürlük dışında, yüz yıl önce yaşananlardan çok da farklı görünmemektedir.

Bu bildiride yüz yıl arayla yazılan iki romanda kadına bakış açısında ve kadının bakış açısında değişenler ve değişmeyenler üzerinde durulacaktır.

ORTA ASYA'DAN ANADOLU'YA TÜRK EL DOKUMALARINDA KADIN

Öğr. Gör. Mustafa GENÇ
Sakarya Üniversitesi

Dokumalar Orta Asya'dan günümüze kadar kesintisiz olarak devam eden en önemli geleneksel sanatlarımızdan biridir. Dokumalara değer katan en önemli unsur ise onun motifleridir (Yanıflar). "Motiflerin Dili", sanat eserlerinin anlaşılmasında yalnızca görüneni dile getiren betimleme (deskriptif) yöntemi yerine, yorumlamayı öne çıkaran yeni bir anlayışın ürünüdür. Görünüşten anlama geçiş, bir sanat eserinin

algılanan biçimi ve onu oluşturan unsurların yeniden değerlendirilmesini gerekli kılar.

"Motiflerin Dili", kültürel değerlerin anlamlar üzerine örttüğü perdeyi aralamayı, motiflerin heyecan veren gizini çözmeyi denemektir. Motiflerin oluşturduğu anlamlar dünyasını bilmeden, tanımadan sanat eserleri hakkında bütünüyle bilgi sahibi olmak zordur. Sembollerle ifade edilen ve aktarılan gelenek, bugün ile dün arasında ilişki kuran tarihi belgelerdir. Yeni yorumlarla tekrar-tekrar dile getirilen gelenekler sosyo-kültürel yapının DNA'larıdır. Bunun en çarpıcı örneklerinden biri de el dokumalarıdır.

Bildiride Orta Asya ve Anadolu Türk El Dokumalarında sevilerek kullanılan ve kadını simgeleyen onun sevgisini, hüznünü, çilesini anlatan eli belinde motifi ve kullanım şekilleri anlatılacaktır.

HİMAYECİ YAKLAŞIMIN TÜRK KADININA OLUMSUZ ETKİLERİ

Nurullah ÇETİN

Türk toplumunda baba, koca ve diğer akrabalar tarafından kadını himaye etme tavrı eskiden beri oldukça yaygındır. Kadının biyolojik özelliklerinden hareketle onu pek çok alanda himaye etme yaklaşımı, aslında onun doğal yeteneklerinin çoğunun gelişip serpilmesi önünde büyük bir engel oluşturmaktadır.

Geleneksel toplumsal yapıları oluşturan zihniyetler ve anlayışlar, kadını erkeğe oranla güç bağlamındaki biyolojik yetersizliklerinden dolayı eve kapatmış, toplumsal hayatta kendisine fazlaca rol verilmemiştir. Bu da kadının çok farklı alanlarda yeteneklerini gerçekleştirme imkanına kavuşmamasına sebep olmaktadır. Bu durum, kadının toplum geneli tarafından daha hafif ve önemsiz kabul edilen işlere yönlendirilmesi sonucunu doğurmuştur. Geleneksel toplumsal yapımızda bazı işler erkeklere mahsus kılınmış, bazı işler ve meslekler de kadınlara tahsis edilmiş gibidir. Bu durumda bir insan olarak kadının, erkeklere tahsis edilen değişik alanlarda da başarılı olabilecek yapısına ket vurulmakta ve bu doğrultudaki kabiliyetleri törpülenmektedir.

Geleneksel anlayışımızın bu yapısı, bilimsel olarak elde edilecek veriler ışığında irdelenmeli ve Türk kadınına karşı toplumsal davranışlar yeniden tanımlanmalıdır.

ROMANDAN SİNEMAYA DEĞİŞEN KADIN KAHRAMANLAR

Dr. Özlem POLAT ATAN

Boğaziçi Üniversitesi

Kerime Nadir ve Muazzez Tahsin Berkand; Türk edebiyatında popüler santimental yazının iki önemli temsilcisidir. Romanlarının tamamına yakını 1950-70 arasında, "Yeşilçam Sineması" adıyla anılan dönemde beyazperdeye aktarılmıştır. Kerime Nadir ve Muazzez Tahsin Berkand'ın romanları ve bu romanlardan sinemaya uyarlanan filmler incelendiğinde; kadın kahramanların kurgunun odağında yer aldıkları ve anlatılar dahilinde bir yerden bir yere ulaşma eğiliminde oldukları gözlenmektedir. Bu bağlamda anlatıların kurgusal yapılarının da benzerlik gösterdiği; ancak odakta yer alan baş kadın kahraman üzerinden bir okuma/izleme yapıldığında roman ve sinemada farklı kadın imgelerinin "esas karakter" olarak aktarıldığı gözlemlenmiştir. Örneğin Muazzez Tahsin Berkand'ın 1941 tarihli "Kezban" adlı romanında önce annesinin dramatik hikayesine tanıklık ettiğimiz; roman içerisinde annesinin hatalarını tekrarlamayan bir genç kız olarak okur karşısına çıkan ve kurgu dahilinde dönüşümünü "Anadolu'dan gelen bir yolcu"dan "Anadolu'daki bir hastanenin müdiresi" olmayı başararak noktalan Kezban; 1963 ve 1968 tarihlerinde aktarıldığı beyazperdedeki yansımasından oldukça farklıdır. Kerime Nadir'in 1967 tarihli "Sisli Hatıralar" isimli romanının kahramanı Dürrin, ailesinin kendisini reddetmesini göze alarak Paris Konservatuvarı'nı bitiren; temsiller vererek dünyayı dolaşan başarılı bir opera sanatçısıyken; 1972 tarihinde aynı adla sinemaya uyarlanan filmde, yegane ideali kendisi gibi yoksul muhitlerde büyüyen çocuklara bir yuva açmak olan ünlü bir film yıldızına dönüşmüştür.

Kuşkusuz roman ve sinema kendi anlatılarını; özgün dillerini kullanarak okuyucuya ve izleyiciye aktaran farklı sanat dallarıdır. Yöntemleri, unsurları, dilleri, işleyiş mekanizmaları ayrı olmasına rağmen her iki anlatı türü de bireyle, toplumla, kültürle etkileşim içerisindedirler. Dolayısıyla roman ve sinema anlatılarının toplumsal ve kültürel sürecin devinimine dahil olabildikleri; bu süreçten doğrudan ya da dolaylı etkilenme, hatta bu süreci etkileme eğilimi gösterebildikleri ortaya konulabilir. Popüler tür bağlamında ele alındığında ise yaygın olma, hızla üretilip aynı hızda tüketilme, yerleşik ideolojilerin sürekliliğine katkı sağlama açılarından benzeşirler. Ayrıca incelenen anlatıların yapıları birbirlerine çok benzeyen şematik açılımlarla çözümlenebilmekte, anlatılar aşk teması dahilinde melodramatik unsurlara yer vermektedirler.

Popüler türün doğasıyla kadın olgusunun toplumsal yaşamdaki algısı da örtüşmekte, kadın toplum içerisinde "ayrıca" konumlandırılırken; popüler santimental yazın ve popüler sinema ise ciddi ve gerçekçi sanatın karşısında durmaktadır. Kadın kahramanların romandan sinemaya farklılaşan konumları, öyküleri, hayatı başladıkları ve anlatılar sonunda ulaştıkları noktaların neden, nasıl, ne şekilde değiştiğinin analizi; okurları ve izleyicileri gerçek yaşamın kahramanları olan kadınlara dair toplumsal ve tarihsel pek çok boyutu da ortaya koyacaktır.

17. YÜZYIL'DA BİR OSMANLI KADINI: ASİYE HATUN

Serhat DEMİREL

Osmanlı'nın bin altı yüzlü yıllarda yaşamış kadın mutasavvıflarından Asiye Hatun'un, şeyhine anlattığı rüyaları içeren mektuplarını tarihçi Cemal Kafadar gün ışığına çıkararak, 1994 yılında *Rüya Mektupları* adıyla yayımladı.

Üsküplü bir mutasavvıf olan Asiye Hatun, müridi olduğu şeyhine karşı muhabbeti azalıp ruhi tekâmülü de bu sebepten ötürü durduğu için, şeyhini değiştirip, ününü daha önceden duyduğu Uziçe'deki Halvetî dergâhının postnişini Müslühüddin Efendi'ye bağlanmak istemiştir. Asiye Hatun çok geçmeden Uziçeli Müslühüddin Efendi'ye bağlanarak, ona her gün gördüğü rüyaları içeren mektupları yazıp yollamaya başlar. Asiye Hatun'un gönlü artık daha huzurludur.

Cemal Kafadar, tasavvuf, rüya, hatta bilinçdışı gibi konularda yapılacak çalışmalar için önemli bir malzeme oluşturan bu mektupların, ayrıca Osmanlı'da kadınların dünyasına ilişkin bir ipucu olma özelliğinin altını çiziyor. Gerçekten, konunun ilginç taraflarından biri; tasavvufa yönelmiş, bağlandığı şeyhi beğenmeyip başka bir şeyhe intisap eden, rüyalarını yazarak şeyhine yollayan bu kişinin, ilk anda akla geleceği gibi, bir erkek değil, kadın olmasıdır. Dolayısıyla, her ne kadar mutasavvıf da olsa, işin içine bir kadının kendi cinsine has toplumsal özellikleri, yani "kadın dünyası" girer.

17. yüzyılda Üsküp'te yaşamış bir kadın olan Asiye Hatun'un, evlilikle ilgili görüş ve çekinceleri, utangaçlığı, okuma alışkanlıkları, şiiire olan ilgisi; kısacası bir kadının o döneme ait gündelik yaşantısı, yazmış olduğu mektuplarda çeşitli şekillerde karşımıza çıkar. *Rüya Mektupları*, klasik Osmanlı döneminde Üsküp'te yaşamış bir mutasavvıf kadının gündelik yaşantısından parçalar bulmak isteyenler için, satır aralarında ilgi çekici bilgiler sunuyor.

Asiye Hatun her şeyden önce ümmî değil, okuryazardır. Dahası, kitaplarla fazlasıyla ilgilidir. Mektuplarından birinde, eski şeyhini üzmüş ve kırmış olmandan korktuğu anlaşılan Asiye Hatun, "tarikât-nâmelerde" okuduklarına dayanarak, şeyh değiştirmesi dolayısıyla kendi hâlimden endişeye düşmektedir. Onun, tarikât-nâme adı verilen ve tasavvufu ilgili bilgiler içeren bu el kitaplarını alıp okuması, dönemin karakteristiğini yansıtmaya açısından kayda değerdir. Belli ki, tarikât-nâmeler, bu tip konularda bilgi sahibi olmak isteyenler için ciddi bir başvuru kaynağı durumundadır.

Öte yandan, Asiye Hatun şiiir de yazmaktadır. Osmanlı'da Mihri Hatun, Fitnat Hanım ve Nigar hanım vb. gibi meşhur kadın şairler vardır elbette; ama Asiye Hatun'un onlardan farkı, şairliğiyle ün yapmamış, yazmayı meslek edinmemiş, kendi halinde bir mutasavvıf kadın olmasında yatar.

Mektuplar gösteriyor ki, Asiye Hatun Üsküp'te oldukça iyi bir eğitim görmüş, şiiire meraklı, kendisi de şiiir yazan, kıymetli kitaplardan haberdar ve bunlardan hediye edecek kadar zarif, yani bir anlamda entelektüel bir kadın olarak hayatını sürdürmüştür.

Her kadın gibi Asiye Hatun'un da evliliğe dair düşünceleri, evleneceği kişiyle ilgili kendince ölçütleri olacağı su götürmez. Bazı mektuplarında buna ilişkin ipuçları da elde etmek mümkündür.

Rüya Mektupları tasavvuf alanında çok değerli bir kaynak olmasının yanı sıra, Asiye Hatun'un şahsında bizlere Osmanlı'da, okumuş yazmış, elit bir kadının gündelik yaşam düzeninden, beğenilerine, hayatı algılayışına kadar pek çok konuda önemli ayrıntılar sunan bir belgedir. Varlık içinde yokluk çeken Osmanlı kültür tarihi araştırmacılarının ve okurların susuzluğunu gidermeye yetmese bile, başka kaynaklar bulup ortaya çıkarmak için harekete geçmeye teşvik ettiği ve edeceği kesin olan bu mektuplar; tasavvuf, kadın ve rüya ekseninde eşine az rastlanır çarpıcılıkta bir yazın örneği olarak karşımızda duruyor.

BİR ELEŞTİRMENİN PENCERESİNDEN 19. YÜZYIL RUSYASINDA KADIN YAZARLAR

Doç. Dr. Sevinç ÜÇGÜL
Erciyes Üniversitesi

Rus edebiyatında kadın yazarlar, 19. yüzyılın ilk yarısından itibaren artık profesyonel bir sanat sergileyerek ortaya çıkarlar. Kadın yazarlar neden, hangi konularda ve nasıl yazdılar? Bu sorular görmezden gelinmediği için, dönemin edebi eleştirisinde kadın yazarlar ve kadın edebiyatı kavramı oluşur.

Rus toplumunda ve edebiyatında sosyal demokrat düşüncenin öncüsü, önemli bir düşünür ve kalemi sivri bir eleştirmen olan Vissarion Belinski, 1830'lu ve 1840'lı yıllarda Rus edebiyatında yazmaya başlayan kadın yazarlar üzerine düşüncelerini "Zeneida R-voy'un Eserleri" (Сочинения Зенеиды Р-вой.) şeklinde adlandırdığı yazısında dile getirir. Bu eleştiri yazısında Belinski, Rus edebiyatında yazan kadınların sosyal konumu, problemleri, yazma sorunları, edebi zevkleri, yetenekleri ve konu yelpazeleri hakkında geniş bilgi vererek dönemin kadın yazarlarının ne gibi konular üzerinde, nasıl yazdıklarını değerlendirir. Konuyla ilgili çok sayıda farklı düşünce ve tepkinin söz konusu olduğu bu yıllarda Belinski, konuyu cesaretle ve çok boyutlu olarak ele alarak bir taraftan kadınlardaki yazma yeteneğine hayranlığını, diğer taraftan ise sınırlı dünyalarının olduğunu ifade eder. Batı Avrupa Edebiyatı ile karşılaştırmalar da yapan Belinski, Rus edebiyatında bir süreç olarak incelenen kadın yazarların ve kadına özgü edebiyatın oluşumunun kendine özgü şekillendiğini belirtir. Belinski, yazan kadının bir eş, bir anne olarak edebiyata farklı bir soluk kattığını vurgulayarak, Rus edebiyatı kadın yazarlarından Zeneida R-voy takma ismini kullanan Yelena Gan'ın eserlerine daha geniş yer verir. Belinski Rus edebiyatında yazan kadınların eğitilmiş, Avrupa kültürünü benimsemiş Fransız veya Alman dillerine hâkim, soylu ailelere mensup, dönemin sosyal-kültürel etkinliklerine katılan ve edebi gündemi takip eden birileri olmakla birlikte kendi seslerini duyurmağa cesaret etmeleriyle de dikkatleri üzerlerine çektiklerini yazar.

Belinski bir usta eleştirmen gözüyle yazar kadınlar sayesinde kadının edebiyatı konusu olmaktan çıkıp anlatanı ve aktaranı konumuna geçmesini yakalar. Çünkü Rus edebiyatı 19. yy. başlarına dek kadınları hep erkeğin konumundan anlatılanlarla tanımıştır.

Bu bildiri de eleştirmen Belinski ile onun eleştirileri ışığında dönemin kadın yazarlarından Yelena Gan'ın eserleri üzerinde durulacak ve 19. yüzyıl Rus edebiyatında kadın yazarlık konumu değerlendirilmeye çalışılacaktır.

ÖNCE ANNE SONRA ŞAİRE : RAHİLE SİRRİ HANIM VE MERSİYESİ

Dr. Yasemin ERTEK MORKOÇ
Celal Bayar Üniversitesi

Divan şairi, geleneğin sınırlarını çizdiği bir çerçeve içinde belirli mazmunlar ve klişe metaforlar etrafında duygu ve düşünce dünyasını ifade etmek zorundadır. Klasik Türk şairleri için daha önce söylenmiş, hiç söylenmemiş biçimde dile getirmek hayli hüner isteyen bir iştir.

Osmanlı coğrafyasında divan edebiyatı gibi zorlu bir arenada kadın şair olmak ise ciddi cesaret gerektirmiştir. Özellikle erkek divan şairleri içinde dükkati çekebilmek, onlarla rekabet edebilmek ve kadın olarak kendilerini kabul ettirebilmek çabası pek çok divan şairi için yıpratıcı ve heves kırıcı olmuştur. Kadının kendisini öne çıkarmasının ve hislerini dışa vurmasının eleştirildiği ve ahlâkî zaaf olarak nitelendirildiği bir toplum anlayışı içinde kadınca duygulanımların şiirlerde açığa vurulması hiç de kolay olmamıştır. Bu nedenle kadın divan şairlerinin hemen hepsi, erkek şairlerin ifade kalıplarını, hazır söylemini alıp kullanmak zorunda kalmıştır. Ancak annelik gibi sadece kadına özgü ve apayrı bir duygu vardır ki bunu erkek şairlerin söyleminde bulmak mümkün olmadığı gibi anneliği tadamamış kadınlar da ifade etmekte âciz kalır. İşte çalışmamızın konusu, anne olarak acı bir tecrübe yaşamış olan 19. yüzyılın son divan şairelerinden Diyarbakırlı Râhile Sırrî Hanım ve oğlunun vefatının ardından yazdığı mersiyesidir.

Sırrî Hanım'ın şiirlerinin özellikleri ve şairliğini tanıtanın yanı sıra, bir kadının feryadını ve ıstırabını en samimi ve vurucu duygularla yansıtan terci-i bend nazım biçimiyle yazılmış bu şiiri irdeleyip şerh etmeye çalışmak hedefimiz olacaktır.

KADIN ÖğRETMEN ADAYLARININ HAVA KİRLİLİğİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİ

Öğr. Gör. Ayşe AKKURT
Gaziosmanpaşa Üniversitesi

Yeryüzü ile insan arasındaki iletişim bozukluğu olan çevre sorunları yaşadığımız yüzyılda çok ciddi boyutlara ulaşmış canlı yaşamını tehdit eden bir hal almıştır. Özellikle son yıllarda bütün dünya ülkelerinin gündeminden düşmeyen hava kirliliği gittikçe artan boyutlarıyla dünyamızın çok önemli sorunlarının başında yer almaktadır.

Artan nüfus, bu nüfusun beslenmesi ve faaliyetleriyle havaya salınan kirleticiler, bilinçsizce arttırılan yaşam kalitesiyle soluduğumuz hava giderek kirlenmekte doğadaki dengede telafisi zor sorunlara ve insan sağlığı üzerinde olumsuz, bazen öldürücü etkilere neden olmaktadır. Tüm bu sorunlarında baş sorumlusu "insan" dır. İnsanoluğunun doğaya verdiği zararların etkisini azaltacak olanda yine "insan" dır.

Uluslar arası düzeyde hava kirliliğini çözümlmek için büyük gayretler gösterilen çağımızda bireylere toplum yaşamında kazandırılması gereken en temel amaçlardan birisi dünyamızdaki kirliliğin boyutları ve önlenmesi konusunda bilinçlendirmektir. Çağdaş nesilleri yetiştirme görevini üstlenmiş olan öğretmenlerimizin bu konudaki duyarlılığı elbette son derece önemlidir. Doğaya zarar verici insan tutkularının ve davranıőlarının kontrolü ancak eğitim ile gerçekteőir. Dünyanın geleceğini önemseyen çevreye duyarlı öğrenciler yetiştirmek öğretmenlerin görevidir.

Bu çalışmanın amacı, kadın öğretmen adaylarının, erkek öğretmen adaylarına göre hava kirliliğine karşı ilgilerini ortaya koymaktır. Bu genel amaç çerçevesinde öğretmen adaylarının: cinsiyetlerine, yaşlarına, ailelerinin eğitim düzeyine, yaşadıkları yere göre, çevre eğitimi dersi alma durumlarına ve mezun oldukları lise türlerine göre aralarında bir farklılık olup olmadığına bakılacaktır. Araştırma verilerini toplamak için araştırmacının kendisi tarafından geliştirilen anket (ön uygulamasında Cronbach Alpha .85 olarak hesaplanmıştır.) kullanılmaktadır. Araştırmanın evrenini, 2008-2009 yılında Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adayları (Sınıf, Sosyal Bilgiler, Tarih, Edebiyat, Müzik, Resim, Fen Bilgisi, Bilgisayar Öğretmenliği) oluşturmaktadır. Anket uygulaması hala devam etmektedir. Uygulamanın sonucunda elde edilen veriler SPSS'de analiz edilecek ve bulgular tablolaőtırılarak yorumlanmaya çalışılacaktır.

BAYAN ÖĞRETMENLER VE TOPLUMA KATKILARI

Yrd. Doç. Dr. Çetin BAYTEKİN
Sakarya Üniversitesi

Türkiye’de öğretmen yetiştirme, rüştiyelerin kurulmasıyla ve bunlara öğretmen yetiştirmek için 1848 Darülmualimin-i Rüşti (Öğretmen Okulu)nun açılmasıyla başlar.1870 ‘de Darülmualimat (Kız Öğretmen Okulu) açılır. Kız okullarına öğretmen yetiştirmeyi amaçlar. Toplumun ekonomik, sosyal, kültürel ve teknolojik açıdan kalkınmasında öğretmenlerin katkısı yadsınamaz. Bu çalışmada Cumhuriyet öncesi ve sonrası bayan öğretmen yetiştirme eğitim sistemi ele alınacaktır.

Çalışmada, bayan öğretmenlerin yetişmesi, belli başlı romanlarda bayan öğretmenler ve onların topluma katkıları ve gericilikle mücadeleleri incelenecektir. Örnek olarak; Dağ Çiçeklerim (Sıdıka Avar), Vurun Kahpeye (Halide Edip Adivar, Cumhuriyet öncesi), Sarı Yazma (Rıfat Ilgaz.), Çalıkuşu (Reşat Nuri Güntekin,1921), Onca Çileden Sonra: (Perihan Akçam), Cumhuriyetin İlk Kadın Öğretmenlerinden yaşantı- 92 yaşındaki Refet Angın vd. Cumhuriyete iz bırakan bazı bayan öğretmenler ve onların hatıraları eğitim bağlamında dile getirilecektir. Bayan öğretmenlerin Cumhuriyet öncesi ve sonrasında toplumun kalkınmasında önemli rol oynamaları üzerinde durulacaktır. Bugün, Anadolu’nun ücra köşelerinde görev yaparken bunları örnek alan bayan öğretmenler de konumuza dahildir. .Atatürk’ ün öğretmen olarak yönlendirdiği bayan öğretmenler ve onların cehalete karşı verdikleri savaş ve azimleri ele alınacaktır. Köye öğretmen yetiştirme ve kırsal kesime eğitim- öğretim desteği bağlamında bayan öğretmenlere verilen önem üzerinde durulacaktır.

Sorun: Bayan öğretmenlere ve onların topluma yaptığı katkılara ne derece önem verilmektedir?

Amaç: Kadın Hakları Gününün Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilmesinin 31. yılında, toplumsal, ekonomik, kültürel ve teknik yapılanmada bayan öğretmenlerin katkısını belirtmek.

Bulgular: Toplum kalkınmasında bayan öğretmenlerin etkinliğini ve katkılarını bir kez daha ortaya koymak, bununla ilgili verileri sergilemektir.

YETİŞKİN KADIN VE ERKEKLERİN SAHİP OLDUKLARI ÖĞRENME STİLLERİ AÇISINDAN DEĞERLENDİLMESİ

Yrd. Doç. Dr. Gülay BEDİR
Gaziosmanpaşa Üniversitesi

Herkesin kendine göre etkili ve kalıcı bir şekilde öğrenme sağlayabilmek için kullandığı bir yöntemi, stratejisi veya stili vardır. Bireylerin öğrenme stillerini

tanımları, onların öğrenmelerini kolaylaştıracak daha etkili öğrenme ortamları düzenleyebilmelerine olanak sağlayacaktır.

Bu araştırmayla, öğretimini tamamlamış toplumda çeşitli konumlarda bulunan yetişkin kadın ve erkeklerin öğrenme stillerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç çerçevesinde, yetişkin kadın ve erkeklerin öğrenme stili profillerinin cinsiyete, yaşa ve eğitim düzeylerine göre farklılık gösterip göstermediği belirlenmeye çalışılacaktır.

Araştırmada yöntem olarak, nicel ve nitel yöntemler birlikte kullanılmıştır. Bu araştırmada Westcer'in kullandığı belleğe bakarak öğrenme stillerinin ölçülmesine gidilmiştir. Bu araştırmada, öğrenme stillerini (görsel öğrenenler, işitsel öğrenenler, dokunarak öğrenenler ve okuyarak öğrenenler) belirlemeye yönelik "Öğrenme Stilleri Testi" araştırmacının kendisi tarafından geliştirilmiştir. Testin geliştirilmesi aşamasında, öncelikle dört öğrenme becerisini belirlemek amacıyla resim ve nesne ismi belirlemeye gidilmiştir. Görme ve genel test için birbiriyle alakası olmayacak şekilde çok sayıda resimler belirlenmiştir. Dokunma becerisi için de, dokunarak tanıyabilecekleri üç boyutlu nesnelere, okuma ve işitme becerilerinin belirlenmesine yönelik olarak da nesne isimleri belirlenmiştir. Belirlenen bu nesne resimleri ve isimleri bir grup katılımcıya ve alan uzmanlarına gösterilerek birbirini çağrıştıran nesnelere belirlemeleri istenmiştir. Katılımcı ve alan uzmanlarından gelen dönütler çerçevesinde düzenlenen testin geçerlik ve güvenilirlik hesaplamaları için ön uygulaması yapılmıştır. Araştırmada kullanılan testin, geçerlik kanıtlarının belirlenmesi için uzman görüşüne başvurulmuştur. Güvenirlik çalışmaları için ise test-tekrar yöntemi uygulanmıştır. Araştırmada çalışma grubuna uygulanan öğrenme stilleri ölçeği, bir ay sonra aynı gruba tekrar uygulanmıştır. İki uygulama arasındaki ilişki "Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon" ile hesaplanmıştır.

Öğrenme Stilleri Testi Güvenirlik Sonuçları

Beceriler	r	p	r ²	√r
Okuma	.86	.000	.74	.93
İşitme	.85	.000	.72	.92
Görme	.88	.000	.77	.94
Dokunma	.83	.000	.69	.69
Kombine	.89	.000	.79	.79

*p<.01

Araştırmanın çalışma grubunu, 50 kadın ve 50 erkek yetişkin oluşturmaktadır. Uygulama halen gerçekleştirilmeye devam etmektedir. Elde edilen verilerle kadın ve erkeklerin öğrenme stili profilleri, öğrenme stilleri koordinatı ile çıkarılacaktır. Cinsiyete, yaşa ve eğitim düzeyine göre öğrenme stilleri arasındaki farklılıklar ise ilgili istatistiksel analizlerle belirlenecektir.

ÇOCUĞU ETKİLEYEN AİLE PROBLEMLERİ

Yrd. Doç. Dr. Kazım YILDIRIM, Yrd.Doç.Dr.Neşide YILDIRIM

Sakarya Üniversitesi

Sosyal bir sistem olan aile, birey ve bireyin hayat şartları üzerinde diğer sistemlerden daha fazla etkilidir. Çocuğun doğacağı ailenin ruhsal ve fiziksel sağlığı, ailenin yer aldığı çevre, çocuğun gelişimini önemli ölçüde etkilemektedir. Çocuğun insanlara güveni öğrenmesi, inisiyatifli davranması, özgüvenli olması, olumlu kişilik geliştirmesi, diğer insanlarla iyi ilişkiler kurması, dürüst-çalışkan olması gibi temel değerler aile tarafından şekillendirilmektedir. Ailede üyeler büyüdükçe ve geliştikçe, değişimlere maruz kalacak, ihtiyaçları da farklılaşacaktır. Genellikle aile ve çocuklar çevreden gelen baskıların etkisindedirler. Bu etkiler daha çok aileler için kısıtlı destek sağlayan toplumlarda yaşanmaktadır. Günümüzde aile yapılarının farklı olmasından dolayı, her ailenin ihtiyacını belirlemek, geçmiştekinden daha zordur. Çünkü aile ve çocukların sosyal desteğe olan ihtiyaçları gün geçtikçe artmaktadır. Ayrıca çocukların bir kısmı; yoksulluk ve şiddetin hâkim olduğu ortamlarda ihtiyaçları karşılanmadan yetiştiği için, ergenlik çağlarında agresiflik, öfke ve depresif sorunlarla mücadele etmek zorunda kalmaktadırlar. Bu yüzden bazı toplumlarda, özellikle de gelişmiş batılı ülkelerde gençler arasındaki cinayetler, şiddet ve erken yaşta hamilelik gibi toplumsal sorunlar giderek yayılmaktadır.

Aile probleminin neleri içerdiği, problemi belirleyen bireyin bakış açısına, problemin yer aldığı sosyal ve tarihsel faktörlere bağlıdır. Bu faktörler; davranışlar, değerler, ailenin yaşadığı toplumun normları, önceden yaşanan tecrübeler, problemi teşhis eden bireyin uzman altyapısı, yasal unsurlar ve problemi belirlemek için kaynakların varlığıdır.

Kendileri kadar çocuklarının da toplumda alay konusu olup, dışlanmalarından endişe duydukları için bazı aileler, problemleri durumunu açıklamamayı tercih ediyorlar. Aile içerisinde yaşanan kirli işler kimi zaman kapalı kalmaktadır. Aile içerisinde iletişim kurup herşeyi açıkça paylaşan aile çocuklarının durumları, herşeyi çocuklarından gizleyen ailelerin çocuklarına kıyasla daha iyidir. Sağlıklı iletişim ortamlarında büyüyen çocukların, topluma uyum göstermede daha başarılı oldukları tespit edilmiştir.

Çocukları olumsuz etkileyen aile problemleri farklılık gösterir. Bu farklılıkları teorik bilgilere dayanarak şu alt başlıklarda incelemek istiyoruz. Üvey ebeveynler ve karışık aileler, eşler arasındaki anlaşmazlıklar, alkol ve madde bağımlısı olan aileler, çocuklara uygulanan kötü davranışlar, çocuk ihmalkarlığı veya ihmalkâr ebeveynler, kayıtsızlık sendromu ve kötü psikolojik muamele, ergenlik çağı problemlerine karşı kayıtsızlık.

Çalışma; teorik bilgilere dayalı olmakla birlikte, gözlem ve mülakatlarla pratik bilgilerle desteklenmesi öngörülmektedir. Genel olarak teorik bilgiler kaynak taraması, pratik bilgiler ise, anket ve mülakat tekniği kullanılarak elde edilmesi düşünülmektedir. Elde edilen veriler belli bir düzene konularak sonuçlar çıkarılacak

ve bu sonuçlara dayalı olarak bazı önerilerde bulunulacaktır. Amacımız bir yandan aile problemlerini ortaya koymak, öte yandan çözümü için öneriler sunmak ve toplumun bilinçli ve duyarlı olmasını sağlamaktır.

BİLİM VE EĞİTİM DALINDAKİ KIRGIZİSTAN KADINLARI

Doç. Dr. Kalıypa T. SALIYEVA / Öğr. Gör. Nurzat T. ŞAYKİEVA
Kırgızistan – Türkiye Manas Üniversitesi

Milletler Birliği Teşkilatı 'Bayanların tam katılımı olmayınca, ülkede politik, ekonomik ve sosyal problemlerin çözümlerinin olması mümkün değildir' demiştir

'Bayanlar evin kutu' dedikleri gibi her ülkede ve hatta dünyada bayanlar önemli rol oynamaktadır. Uluslararası ölçekte barışın sağlanması için her ülke kendisini geliştirmede, moral ve etik temiz toplumu yaratırken bayanların katkısı büyük olduğunu ünlü politik erkekler bile kabul ediyorlar.

Soyvetler Birliği yıkıldıktan sonra devlet para yatırımının azalması ile Kırgız Cumhuriyetinde Bilim ve İlim alanında büyük ekonomik sorunlar meydana geldi. Gelecek kuşaklarımızın ahlaki ve bilim seviyesine doğrudan etki eden orta okul öğretmenlerinin hali ağır bir durumdaydı, ilk okul ve yüksek eğitim sistemlerinde çalışan bayanlar da aynı durumda kaldı. Bunun sebebi ise, erkeklerin kendi uzmanlıklarını değiştirerek diğer uzmanlık dallarında çalışması veya dış ülkelere gitmeleri olmuştur (örnek: politika, ticaret, v.b.). Bunun sonucu olarak bayanlar sorumluluğu kendi ellerine alarak bilim ve eğitim dallarında çalışmaya başlamıştır.

Bugün Kırgız Cumhuriyetinde Eğitim dalının temelini bayanlar teşkil etmektedir. Orta okul eğitiminin % 80-90 lını , yüksek eğitim ve bilim araştırma dalında ise % 60-70 .

Dünyanın bir çok ülkesinde eğitim dalında bayanlar aktif olarak kadın yer almaktadır . Amaç yüksek eğitim almış bayanların Pazar ekonomisi şartlarında, demokratik enstitülerinde, üniversitelerde, küçük ve orta ticarete yer almasını sağlamaktır. Bilimde her zaman cinsiyet problemi mevcuttur. Bilimi seçen bayanlar belirgin insan olarak, erkek meslekdaşları içinde kendilerini göstermek zorunda kalıyorlar. Buna ek olarak yüksek ünvan, bayanların yönetici olarak çalışma sürecinde zorluklar yaratmaktadır. Bayanların yüksek başarılarla erişememe sebeplerinden bazıları, yüksek eğitim sonunda evlenme veya çocuklu olma durumları gibi genel sorunlardır. Çocukların terbiyesi ve ev işlerinin bayanların doğrudan görevi olarak kabul edilmesi yanlış bir şeydir. Ama bilimde de sporda da her zaman beyin çalıştırılması gerekir. Bilindiği gibi kendine has sürecinden uzaklaşıldığı zaman geri yaklaşmak çok zordur. Bu nedenle problemleri çözmek için Batılı ülkelerde bilim dalında çalışan bayanlar için çocuklu olduktan sonra profesyonel uzmanlık alanında rehabilitasyon olması için belirli programlar

hazırlanmıştır. Avrupa Üniversitelerinde bayan cinsiyet sorunları ile ilgili benzer programlar mevcuttur.

Çalışmanın amacı- eğitim sistemlerinde ve bilim araştırmalarında bayanların sosyal yerini araştırma:

- Bugünkü sosyal sorunların araştırılması
- Sorunların sosyal ve tarihsel köklerinin araştırılması
- Bilim daldaki bayanların ve öğretmenlerin mutlu bireyler ve iyi anne olması için gerekli önemlerin alınması

KADIN VE DEMOKRATİK EĞTİM

Prof. Dr. Mustafa YILMAN
Dokuz Eylül Üniversitesi

Demokrasi kavramının ayrılmaz bir uzantısı insan hakları; insan haklarının özü yaşam hakkı ve yaşama hakkının vazgeçilmez ögesi ise EĞTİM HAKKI'dır. Demokrasi ve Demokratik Eğitim açısından bakıldığında eğitim hakkının her insan için,ancak öncelikle kadın bakımından büyük önem taşıdığı sonucuna kolayca varılabilir.

Cumhuriyetle birlikte genel eğitim çabaları içerisinde kadınların eğitimi ayrı bir anlam ve değer taşır.Nitekim;çocuğun ilk okulu evi ve ilk öğretmeni hiç şüphesiz anne,kadındır.Her

insanın olduğu kadar kadının bağımsız,özgür ve ekonomik yönden kendi kedisine yeter duruma gelebilmesi toplumsal ilerleme ve insangücünün niteliği ile doğrudan bağlantılıdır.

Çünkü Atatürk'ün veciz biçimde belirttiği gibi "İnsan toplumu kadın ve erkek denilen iki cins insandan oluşur.Mümkün müdür ki, bu kütlelinin bir parçasına ilerletelim,ötekini savsaklayıyım da kütlelinin bütünü ilerleyebilsin !".Bu nedenle topyekün bir toplumun çağdaş uygarlığa doğru yürüebilmesi,her şeyden önce,kadının,kız çocuklarının en üst düzeyde eğitimlerini,öğrenim görmelerini gerekli kılar.

YEREL YÖNETİMLERİN EL SANATLARI PERSPEKTİFİNDE KADIN EĞİTİMİ VE SAKARYA ÖRNEĞİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Öğr. Gör. Orhan ALTUĞ
Sakarya Üniversitesi

Yerel yönetimlerin son dönemde benimsediği meslek edindirme kurslarının başını çeken el sanatları, hiç kuşkusuz beklencenin de üzerinde bir katımla hayata geçirilmiştir. Özellikle büyükşehir belediyelerinin önderliğinde gerçekleştirilen bu kursların halka ulaşma ve halkı eğitim noktasındaki tutarlılığı önemli bir araştırma konusudur. Eğitici kadronun ehil kişilerden oluşması, bu kursların kalitesini de belirlemektedir. Kursiyerlerin çoğunluğunun kadınlardan oluşması, eğitim sonrası toplumsal yaşama ve milli kültüre katkıda bulunması bakımından kadının önemini bir kez daha gözler önüne sermektedir.

Bu tebliğde Sakarya ili ve ilçe belediyelerinde düzenlenen el sanatları kurslarının amaçları, işleyişi ve sonuçları incelenecektir. Bu kurslarda eğitici ve kursiyer olarak yer alan bayanlarla yapılan söyleşilerle kursu düzenleyen belediye yetkililerine göre sanat ve kadın üzerine röportajlara yer verilecektir. Yapılan etkinlikler ve üretilen el sanatları eserlerin yer aldığı bir multivizyon sunumu ile desteklenecek olan tebliğ, ulusal kültür birikiminde Sakarya ili ve ilçe belediyelerinin yeri ve Sakarya kadınlarının katkısını belirlenmeye çalışılacaktır.

ÖĞRETMEN, MÜDÜR VE MÜFETTİŞLERİN KADIN YÖNETİCİLERE YÖNELİK TUTUMLARI

Yrd. Doç. Dr. Özlem YEŞİM ÖZBEK*, Bünyamin ÇELİK

*Gaziosmanpaşa Üniversitesi

Cinsiyet eşitliğinin ve kadının toplumdaki yerinin sıklıkla tartışıldığı günümüz Türkiye'sin de, halen eğitim sistemindeki kadın yönetici sayısının azlığı dikkati çekmektedir. İlk ve orta dereceli okullarda çalışan kadın eğitimcilerin oranı % 45'lerde iken, Milli Eğitimde çalışan kadın yönetici oranının henüz % 10'a ulaşmadığı görülmektedir (MEB, 2005). Okul yönetimindeki cinsiyet ayrımcılığı ve kadınların yönetici olmasını engelleyen faktörler konusunda pek çok araştırma yapılmıştır (Ayan, 2000; Çelikten, 2005; Koroğlu, 2006; Sefer,1999; Özkaya,1988) Okullarda kadın yönetici sayısının az olmasına neden olan önemli faktörlerden ikisi cinsiyet kalıp yargıları ve toplumsal dirençtir (Çelikten, 2004; Streitmatter, 1999). Ayrıca, kadın yöneticilerin sayısının azlığının nedenleri arasında kadın yöneticilere yönelik tutumların da önemli bir yeri olduğu vurgulanmıştır (Berkman, 2005; Cortis & Cassar, 2005; Özkan, 2006). Ancak Milli Eğitimde çalışan kadın yöneticilere yönelik tutumlar henüz araştırılmamıştır. Öğretmen, müdür ve müfettişlerin okullardaki kadın yöneticilere ilişkin tutumlarının araştırılması hem okullarda kadın yöneticilere karşı olumsuz tutumların

belirlenmesine hem de bu olumsuz tutumların nedenlerinin araştırılmasına hizmet edecektir.

Bu çalışmada ilköğretimde görev yapan öğretmen, müdür ve müfettişlerin kadın yöneticilere yönelik tutumları incelenmiştir. Bu genel amaç doğrultusunda çalışmada aşağıdaki problemlere cevap aranmıştır: (a) İlköğretimde görev yapan öğretmen, yönetici ve kadın yöneticilere yönelik tutumları nasıldır?, (b) İlköğretimde görev yapan öğretmen, yönetici ve müfettişlerin kadın yöneticilere yönelik tutumları statüye, cinsiyete, çalışılan kuruma, eğitim düzeyine, yaşa, kıdeme göre farklılık göstermekte midir ?

Veri toplama aracı olarak Kadın Yöneticilere Karşı Tutum Ölçeği (Berkman, 2005) kullanılmıştır. Ayrıca öğretmen, müdür ve müfettişlerin demografik özelliklerini (yaş, cinsiyet, kıdem gibi) bulmak için bir anket uygulanmıştır. Kadın Yöneticilere Yönelik Tutum Ölçeği (Berkman, 2005) 7'li derecelendirme yoluyla puanlanan 29 maddeden (15 olumsuz ve 14 olumlu) oluşmuştur. İç tutarlılık katsayısı .92 olan ölçeğin profesyonel çalışma davranışları, "insanlar arası ilişkiler", ve 'çalışma ahlakı' olmak üzere üç alt boyutu bulunmaktadır. Toplam varyansın % 23'ünü açıklayan ilk alt boyutta 15 madde vardır ve bu boyuttaki maddeler kadın yöneticilerin duygusal davranışlarıyla ilgilidir. Varyansın 20.3'ünü açıklayan ikinci alt boyutta 10 madde bulunmaktadır ve bu boyuttaki maddeler kadın yöneticilerin sempatik davranışlarıyla ilgilidir. Varyansın 8.5% sini açıklayan üçüncü faktör 4 maddeden oluşmuştur ve bu alt boyuttaki maddeler kadınların çalışma davranışlarıyla ilgilidir. İç tutarlılık katsayıları üç alt boyut için sırasıyla .91, .90 ve .70 olarak bildirilmiştir.

Çalışmanın evrenini Türkiye'deki tüm ilköğretim kurumlarında görev yapan öğretmenler, müdür, müdür yardımcıları ve müfettişler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise 2007 yılında Tokat ve Samsun illinde merkez teşkilatında görev yapan toplam 737 öğretmen, müdür, müdür yardımcısı ve müfettiş oluşturmuştur. Araştırmaya katılanların 542'si öğretmen, 77'si müdür ve müdür yardımcısı, ve 55'i ise müfettiştir ve bunların 352'si kadın ve 322'si erkektir. Katılımcıların 685'i kamu kurumlarında 46'si ise özel kurumlarda çalışmaktadır. Katılımcıların yaş ortalaması 40 olup, yaşları 21 ile 62 arasında değişmektedir. Katılımcıların çalışma süresi en kısa bir yıl ve en uzun 43 olmak üzere ortalama 16.7'dir. Çalışmaya katılanların sadece 112 daha önce bir kadın yönetici ile çalışmıştır.

İlköğretimde görev yapan öğretmen, yönetici ve müfettişlerin kadın yöneticilere yönelik tutumları betimsel istatistikler kullanılarak incelenmiş ve kadın yöneticilere yönelik tutumlarının cinsiyet, eğitim düzeyi, yaş, çalışılan kurum ve statü değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı t-testi ve tek yönlü ANOVA ile kontrol edilmiştir. Verilerin analizinde SPSS programından faydalanılmıştır.

Araştırmanın önemli sonuçlarından bazıları şöyle sıralanabilir: (1) öğretmenlerin ve yöneticilerin ilköğretimde görev yapan kadın yöneticilerin profesyonel çalışma davranışları boyutuna ait tutum puanlarının ortalamaları, kadın yöneticilerin insanlar

arası ilişkiler ve çalışma ahlakı boyutlarına ait tutum puanlarının ortalamasına göre daha düşüktür, (2) müfettişlerin kadın yöneticilerin çalışma ahlakı boyutuna ait tutum puanlarının ortalamasına göre daha düşüktür, (3) kadın yöneticilere yönelik tutumlar statüye, cinsiyete, çalışılan kuruma ve yaşa göre farklılık göstermemektedir.

Araştırma Tokat ve Samsun illeri ile sınırlıdır.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI UYGULAMA VE ÇALIŞMALARININ CİNSİYET EŞİTLİĞİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Dr. Sevim CAN

Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Kaldırılması Sözleşmesi (CEDAW)'nin eğitimle ilgili 10. maddesi "Taraf Devletler, özellikle aşağıdaki konularda kadın erkek eşitliği esasına dayanarak eğitimde erkeklerle eşit hakka sahip olmalarını sağlamak için kadınlara karşı ayrımı önleyen bütün uygun önlemleri alacaktır." şeklindedir. Siyasi, ekonomik, kültürel, sosyal v.b alanlarda gelişme ve değişim sağlanmasında eğitim temel etkenlerden biridir. Ancak eğitim imkânlarından herkesin eşit şekilde yararlanması da hala en önemli sorunlardan biridir. Kadın-erkek eşitliğinin eğitim alanında da sağlanması amacıyla bunun tüm politikalara yansıtılması gerekmektedir.

CEDAW Sözleşmesinin eğitim ile ilgili maddeleri çerçevesinde Millî Eğitim Bakanlığı tarafından cinsiyet eşitliğinin sağlanması amacıyla çeşitli uygulamalar ve yürütülen projeler vardır. Bu çalışmada Bakanlığın eğitimde cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına yönelik çalışmaları eğitim süreçlerine katılım, eğitim ortamlarının düzenlenmesi, eğitim-öğretim araç ve gereçleri ile öğretim programları başlıklarında uygulama, sonuçlar ve bundan sonraki politikalara yansımaları açısından incelenecektir.

TARİH DERS KİTAPLARINDA KADININ GÖRÜLEN YÜZÜ

Dr. Sevim CAN

Tarih ders kitaplarında tarihin öznesinin "insan" olduğu anlayışından ziyade erkeklerin tarih yaptığı anlayışına bağlı erkek bakış açısının yansıdığı eril dil hakimdir. Ders kitaplarında görünmez olan kadındır. Nadiren tarih ders kitaplarında görünen kadınlar için biçilen roller ise özne olmaktan çok nesne olmayı gerektiren rollerdir. Görünen yüzler "iyi" ile "kötü", "kahraman" ile "fitne unsuru" şeklindedir.

Bu çalışmanın amaçlarından biri ortaöğretim düzeyinde eğitim amaçlı kullanılan tarih ders kitaplarında kadınlar için belirlenen rolleri tespit etmektir. Ayrıca

belirlenmesine hem de bu olumsuz tutumların nedenlerinin araştırılmasına hizmet edecektir.

Bu çalışmada ilköğretimde görev yapan öğretmen, müdür ve müfettişlerin kadın yöneticilere yönelik tutumları incelenmiştir. Bu genel amaç doğrultusunda çalışmada aşağıdaki problemlere cevap aranmıştır: (a) İlköğretimde görev yapan öğretmen, yönetici ve kadın yöneticilere yönelik tutumları nasıldır?, (b) İlköğretimde görev yapan öğretmen, yönetici ve müfettişlerin kadın yöneticilere yönelik tutumları statüye, cinsiyete, çalışılan kuruma, eğitim düzeyine, yaşa, kıdeme göre farklılık göstermekte midir ?

Veri toplama aracı olarak Kadın Yöneticilere Karşı Tutum Ölçeği (Berkman, 2005) kullanılmıştır. Ayrıca öğretmen, müdür ve müfettişlerin demografik özelliklerini (yaş, cinsiyet, kıdem gibi) bulmak için bir anket uygulanmıştır. Kadın Yöneticilere Yönelik Tutum Ölçeği (Berkman, 2005) 7'li derecelendirme yoluyla puanlanan 29 maddeden (15 olumsuz ve 14 olumlu) oluşmuştur. İç tutarlılık katsayısı .92 olan ölçeğin profesyonel çalışma davranışları, "insanlar arası ilişkiler", ve 'çalışma ahlakı' olmak üzere üç alt boyutu bulunmaktadır. Toplam varyansın % 23'ünü açıklayan ilk alt boyutta 15 madde vardır ve bu boyuttaki maddeler kadın yöneticilerin duygusal davranışlarıyla ilgilidir. Varyansın 20.3'ünü açıklayan ikinci alt boyutta 10 madde bulunmaktadır ve bu boyuttaki maddeler kadın yöneticilerin sempatik davranışlarıyla ilgilidir. Varyansın 8.5% sini açıklayan üçüncü faktör 4 maddeden oluşmuştur ve bu alt boyuttaki maddeler kadınların çalışma davranışlarıyla ilgilidir. İç tutarlılık katsayıları üç alt boyut için sırasıyla .91, .90 ve .70 olarak bildirilmiştir.

Çalışmanın evrenini Türkiye'deki tüm ilköğretim kurumlarında görev yapan öğretmenler, müdür, müdür yardımcılar ve müfettişler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise 2007 yılında Tokat ve Samsun illinde merkez teşkilatında görev yapan toplam 737 öğretmen, müdür, müdür yardımcısı ve müfettiş oluşturmuştur. Araştırmaya katılanların 542'si öğretmen, 77'si müdür ve müdür yardımcısı, ve 55'i ise müfettiştir ve bunların 352'si kadın ve 322'si erkektir. Katılımcıların 685'i kamu kurumlarında 46'sı ise özel kurumlarda çalışmaktadır. Katılımcıların yaş ortalaması 40 olup, yaşları 21 ile 62 arasında değişmektedir. Katılımcıların çalışma süresi en kısa bir yıl ve en uzun 43 olmak üzere ortalama 16.7'dir. Çalışmaya katılanların sadece 112 daha önce bir kadın yönetici ile çalışmıştır.

İlköğretimde görev yapan öğretmen, yönetici ve müfettişlerin kadın yöneticilere yönelik tutumları betimsel istatistikler kullanılarak incelenmiş ve kadın yöneticilere yönelik tutumlarının cinsiyet, eğitim düzeyi, yaş, çalışılan kurum ve statü değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı t-testi ve tek yönlü ANOVA ile kontrol edilmiştir. Verilerin analizinde SPSS programından faydalanılmıştır.

Araştırmanın önemli sonuçlarından bazıları şöyle sıralanabilir: (1) öğretmenlerin ve yöneticilerin ilköğretimde görev yapan kadın yöneticilerin profesyonel çalışma davranışları boyutuna ait tutum puanlarının ortalamaları, kadın yöneticilerin insanlar

arası ilişkiler ve çalışma ahlakı boyutlarına ait tutum puanlarının ortalamasına göre daha düşüktür, (2) müfettişlerin kadın yöneticilerin çalışma ahlakı boyutuna ait tutum puanlarının ortalaması diğer boyutlara göre daha düşüktür, (3) kadın yöneticilere yönelik tutumlar statüye, cinsiyete, çalışılan kuruma ve yaşa göre farklılık göstermemektedir.

Araştırma Tokat ve Samsun illeri ile sınırlıdır.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI UYGULAMA VE ÇALIŞMALARININ CİNSİYET EŞİTLİĞİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Dr. Sevim CAN

Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Kaldırılması Sözleşmesi (CEDAW)'nin eğitimle ilgili 10. maddesi "Taraflar Devletler, özellikle aşağıdaki konularda kadın erkek eşitliği esasına dayanarak eğitimde erkeklerle eşit hakka sahip olmalarını sağlamak için kadınlara karşı ayrımı önleyen bütün uygun önlemleri alacaktır." şeklindedir. Siyasi, ekonomik, kültürel, sosyal v.b alanlarda gelişme ve değişim sağlanmasında eğitim temel etkenlerden biridir. Ancak eğitim imkânlarından herkesin eşit şekilde yararlanması da hala en önemli sorunlardan biridir. Kadın-erkek eşitliğinin eğitim alanında da sağlanması amacıyla bunun tüm politikalara yansıtılması gerekmektedir.

CEDAW Sözleşmesinin eğitim ile ilgili maddeleri çerçevesinde Milli Eğitim Bakanlığı tarafından cinsiyet eşitliğinin sağlanması amacıyla çeşitli uygulamalar ve yürütülen projeler vardır. Bu çalışmada Bakanlığın eğitimde cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına yönelik çalışmaları eğitim süreçlerine katılım, eğitim ortamlarının düzenlenmesi, eğitim-öğretim araç ve gereçleri ile öğretim programları başlıklarında uygulama, sonuçlar ve bundan sonraki politikalara yansımaları açısından incelenecektir.

TARİH DERS KİTAPLARINDA KADININ GÖRÜNEN YÜZÜ

Dr. Sevim CAN

Tarih ders kitaplarında tarihin öznesinin "insan" olduğu anlayışından ziyade erkeklerin tarih yaptığı anlayışına bağlı erkek bakış açısının yansıdığı eril dil hakimdir. Ders kitaplarında görünmez olan kadındır. Nadiren tarih ders kitaplarında görünen kadınlar için biçilen roller ise özne olmaktan çok nesne olmayı gerektiren rollerdir. Görünen yüzler "iyi" ile "kötü", "kahraman" ile "fitne unsuru" şeklindedir.

Bu çalışmanın amaçlarından biri ortaöğretim düzeyinde eğitim amaçlı kullanılan tarih ders kitaplarında kadınlar için belirlenen rolleri tespit etmektir. Ayrıca

yenilenen/geliştirilen tarih dersi öğretim programlarında ve ders kitaplarında yer alabilecek kadın rolleri için önerileri kapsamaktadır.

DİLBİLİM VE BİYOLOJİDEKİ KURAMLAR IŞIĞI ALTINDA KADIN VE ERKEKLERİN DİL KULLANIM FARKLILIKLARININ NEDENLERİ

Doç. Dr. Seyyare DUMAN
Anadolu Üniversitesi

Araştırmanın amacı kadın ve erkeklerin farklı dil kullanmalarının nedenlerini dilbilim ve biyolojideki kuramlar doğrultusunda açıklamaktır. Bu bağlamda Dilbilimdeki özellikle de Toplumdilbilim ve Cinsiyetdilbiliminde ortaya atılan savlara göre kadın ve erkeklerin farklı dil kullanmalarının nedenleri kadın ve erkeklerin aynı toplum içinde farklı alt kültürlerde yetişmesinden, ataerkil toplum yapısından, kadın ve erkeklerin toplumdaki statülerinin dile yansımından kaynaklanmaktadır. Son yıllarda ise kadın ve erkeklerin farklı dil kullanmalarının yalnızca toplumsal nedenlere dayandırılmayacağı, kadın ve erkeğin farklı biyolojik yapılarının da rolü olduğu savları öne atılmaktadır. Bu alanda göze çarpan önemli çalışmaların öncelikle beyin araştırmaları olduğu görölmektedir. Bu çalışmalara göre kadın ve erkeğin beyinleri arasındaki farklılıklar dil, mekan içindeki görüş yeteneği, hafıza, hatta koku alma duygusunda kendini gösterir. Beyin çalışmaları kadınların bilgi akışı sırasında her iki beyin lobunu kullanabildiklerini buna karşılık erkeklerin sadece bir lobunu kullandıklarını ortaya koymaktadır. Bu durum bir kadının bir olay karşısında hem mantıklı olabildesini hem de duygularını kullanmasını sağlamaktadır. Beyin araştırmalarına göre kadınlar iletişimde bir şey dinlerlerken beyinlerinin hem sol hem de saç tarafını kullanabilmekte, erkekler ise sadece beyinlerinin sol tarafını kullanabilmektedir. Bu durum da kadınları daha iyi dinleyiciler yapmaktadır. Ayrıca bir kadın iletişim kurmak için günde 20.000 kelime, jest ve mimik kullanırken, bu sayı erkeklerde 7000 ile sınırlıdır.

HALKLA İLİŞKİLER POLİTİKASI OLARAK KADIN SORUNLARINA YÖNELİK SOSYAL SORUMLULUK KAMPANYALARI

Yrd. Doç. Dr. Sirel GÖLÖNÜ, Dr. Dilek GÜRKAN
Gazi Üniversitesi

Toplumsal yapıdaki gelişme ve değişmeler işletmeleri sadece mal üreten, teknik ve ekonomik kuruluşlar olmaktan çıkmış, onlara sosyal nitelik kazandırmıştır. Günümüzde işletmeler pek çok sosyal ve ekonomik değişkenin karşılıklı etkileşim içinde olduğu bir çevrede faaliyet göstermektedir. Bu da çevresi ile birlikte yaşamak zorunda olan işletmeleri, çevreye karşı sorumlu davranmaya, sosyal sorumluluk anlayışına sahip olmaya yöneltmektedir. Sosyal sorumluluk kavramı

küreselleşmeyle birlikte tüm dünyada önemini arttırmış ve bir halkla ilişkiler politikası olarak sosyal sorumluluk kampanyaları pek çok ulusal ve uluslar arası kuruluş tarafından kullanılmaya başlanmıştır. Sosyal sorunlara karşı duyarlı, kamu yararına yönelik olarak yürütülen bu kampanyalar, kurumun toplum tarafından kabulünü sağlamaktadır. Bu çalışmada kadın sorunlarına yönelik sosyal sorumluluk kampanyaları incelenecektir.

KADIN KULLANICILARIN YAŞAM BOYU ÖĞRENME ETKİNLİKLERİ: WEB GÜNLÜKLERİ

*Doç. Dr. T. Volkan YÜZER, Cavidan PAMUKÇU, Gaye TOPA
Anadolu Üniversitesi*

İkinci Nesil İnternet Hizmetlerinin (Web 2.0) sunduğu, enformasyon aktarımı ve iletişim etkinliklerinin gerçekleştirilebileceği ortamlardan biri *blog* olarak da nitelendirilen Web günlükleridir. Günlüklerde paylaşılan enformasyon temalarından bazıları, bilgisayar, bireysel etkinlikler, sanat, spor, politikadır. Özellikle, kadın kullanıcıların yemek yapımı, el sanatları gibi temalarda doğal öğrenme ve iletişim ortamlarını oluşturdukları, birbirleri ile karşılıklı iletişime geçtikleri, etkileştikleri görülmektedir. Gerçek-dünya gözlemlerinden yola çıkarak bir araştırma sorunsalının yapılandırılabilceği Punch (2005) tarafından aktarılmaktadır. Bu bağlamda, yaşam boyu öğrenme etkinliklerinin kendi kendine geliştiği ortamları ve süreçlerin gelişimine katkıda bulunan bireyleri ele almak, geliştirilebilecek öğrenme ortamlarının tasarımı konusunda fikir verebilir. Doğal ortamlarda hangi niteliklere sahip katılımcıların var olduğunu bilmek geliştirilebilecek yeni öğrenme ortamları için bir ön veri olabilir. Bu doğrultuda bu çalışmanın temel amacı, Web günlüklerini kullanarak sahip oldukları enformasyonu paylaşan kadın kullanıcılara ulaşmak, kullandıkları Web günlük alanı hakkındaki deneyimlerini yaşam boyu öğrenme yaklaşımı çerçevesinde ortaya koymaktır. Araştırmada Web günlüğünü kullanan kadınların görüşleri, yaşam boyu öğrenme yaklaşımının ilkelerinden olan "*kullanışlılık*" (Sharples, 2000) ilkesi bağlamında sorgulanacaktır.

YÜKSEKÖĞRETİMDE OKUYAN KIZ ÖĞRENCİLERİN İŞ HAYATINA DAİR ALGILARINI, BEKLENTİLERİNİ VE HAZIRBULUNUŞLUKLARINI BELİRLEMeye YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA

*Öğr. Gör. Tuğba ÖZEL, Öğr. Gör. Bihter KARAGÖZ
İstanbul Aydın Üniversitesi*

Bu çalışmanın amacı, geleceğin iş kadınları olan bugünün Meslek Yüksekokullarında okuyan kız öğrencilerinin iş hayatına dair algı, beklenti ve hazır bulunuşluklarını saptamaktır. Bu amaçla çalışma vakıf üniversitelerine bağlı meslek

yüksekokullarının son sınıfında okuyan 350 kız öğrenci arasında yürütölmüş, anket yöntemiyle bilgiler toplanmış elde edilen bilgiler SPSS (Statical of Programme Social Science) yardımıyla istatistiksel analizlere tabi tutulmuştur. Uygulanan anket 90 sorudan ve dört bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde, kişisel bilgi formu doldurularak kız öğrencilerin yaş, mezun olduğu lise türü, aylık geliri gibi *demografik özellikleri* belirlenmiştir. İkinci bölümde; öğrencilerin devam ettikleri, okul ve bölümle ilgili sorular sorularak, kız öğrencilerin *okul yaşantıları ve sorunları* tespit edilmiştir. Üçüncü bölümde, kız öğrencilerin *iş hayatına hazır bulunuşluğunun* belirlenmesine yönelik sorular sorulmuş olup dördüncü bölümde de; kız öğrencilerin *iş hayatını algılamasına* ilişkin sonuçlara varılmıştır. Son bölümde ise, kız öğrencilerin *iş hayatına ilişkin beklenti ve hedefleri* saptanmıştır.

Eğitimdeki cinsiyetçi yapı toplumdaki cinsiyetçi iş bölümünü de pekiştirmekte kadınların işgücüne eksik katılmalarına ya da belli sektörlerde yoğunlaşmalarına yol açmaktadır. Kadınların ve kız çocuklarının eğitime erişimi önünde eğitimin altyapısında eğitim politikalarından ve eğitimin içeriğinden kaynaklı engeller bulunmaktadır. Bu bağlamda çalışma; mezun olmuş veya olacak kız öğrencilerin iş arama sürecinde, cinsiyet eşitsizliği hususunda yaşadığı sıkıntılarının kaynağını tespit etme ve isabetli çözüm yollarını bulma konusunda yardımcı olacaktır.

FEN EğİTİMİNDE ANNENİN ROLÜ

Yrd. Doç. Dr. Ünsal UMDU TOPSAKAL
Sakarya Üniversitesi

Fen eğitiminde amaç; çocukların yaşadıkları çevreyi daha iyi tanımları, anlamaları, bu çevre ile uyuşur bir şekilde ve etkili yaşayabilmeleri için gerekli bilgi, beceri ve alışkanlıkları kazandırmaya yardım etmektir. Fen, günlük hayatın bir parçasıdır ve hayattaki olayları ele alıp incelediği için öğrenciler aynı zamanda yaparak ve yaşayarak öğrenirler. Hangi yaşta olursa olsun, bütün çocuklar, içinde yaşadıkları dünyayı yöneten temel fen prensiplerini öğrenmek isterler. Çocuk ilk eğitimini ailede alır ve onun ilk öğretmenleri ailesi ve özellikle de annesidir. Annenin öğrettikleri ve yakın çevreden alınan bilgiler, çocuğun yaşamını önemli şekilde etkiler. Bu araştırmanın amacı annenin fen eğitimindeki rolünü tespit etmeye çalışmaktır. Araştırma bilgi edinmeye yönelik betimsel tarama modeline göre İstanbul'un tesadüfen belirlenen ilçelerindeki ilköğretim okullarında gerçekleştirilmiştir. Araştırma için toplanan veriler öğrencilere uygulanan anket sonucunda 2008–2009 öğretim yılında elde edilmiştir. Veriler istatistiksel olarak değerlendirilerek fen eğitiminde annenin ve annenin eğitim durumunun etkililiği ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

MATEMATİK DÜNYASINDA KADININ YERİ

*Prof. Dr. Zeynep Fidan KOÇAK, Özlem IŞIK
Muğla Üniversitesi*

Eğitim düzeyinin yükselmesi ve eğitimde kadın erkek dengesinin kurulması ülkemizin geleceği açısından çok önemli bir kazanımdır. Öte yandan ülkemizde alışlagelen düşünce kalıplarına göre kadının yeri, evi olarak kabul ediliyor. Kadının başarılı kadınların akıllarını ön plana çıkarırken, özel yaşamlarını ihmal ettikleri görüşü ağırlık kazanıyor. İnsan kaynaklarında yaşanan hızlı değişimi aile yaşamı açısından ele alırsak bu konuda geçmişten gelen bir takım saplantılarımızın olduğunu görüyoruz. Ülkemizdeki geleneksel düşünce kalıplarına göre aile yaşamında öncelik aile reisi olarak kabul edilen erkeğe veriliyor. Kadın ise çoğu zaman arka planda kalıyor. Başarı ve üstünlük sağlama hep erkeklere özgü bir nitelik olarak benimseniyor.

Zaman değişiyor yine de bu konulardaki ön yargılarımız kolay kolay değişmiyor. Bilimdeki erkek egemenliği, erkek kontrolündeki baskın sosyal yapılarla, cinsiyetçi iş bölümü ve doğrudan ayırım yoluyla kadınları güçlü pozisyonlardan dışlayarak yaşamaya mahkûm eder. 'Bilimde bilgi birikimi erkeksidir, kadın deneyimini yok sayar. Böylesi bir kaleye girebilmek için kadınlar kadın olmamalıdır ya da başka bir deyişle 'kadınlar erkeksileşmelidir. Çünkü bilimin sıfatları erkeksidir, kadın sıfatları ile değil, erkek sıfatlarıyla örtüşür.' gibi düşünceler kadınların bilimde var olmalarını zorlaştırmaktadır. Olağanüstü bilgileri ve üstün becerilerine rağmen birçok bilim kadını, erkek meslektaşlarının gölgesinde kalmışlardır. Ancak tüm olumsuzluklara rağmen kadınlarımız düşük statülerini geliştirmek ve kadın olmaktan kaynaklanan sorunlar hakkında bilinçlenmek adına büyük adımlar atmışlardır. Kadına değer katan niteliklerin başında eğitim, bilgi ve kariyerin var olduğunun farkına varmışlardır.

Matematik alanında da 'matematik kızlara göre değildir.' önyargılarına, engellemelere, tehditlere rağmen yıllar boyunca önemli matematik çalışmalarına imza atmış, adını tarihe mal etmişler arasında kadınların sayısı hiçte az değildir. Matematiğin prensi olarak adlandırılan Carl Frederick Gauss, yıllar boyu kadın olduğunu bilmeden mektuplaştığı meslektaşları Marie-Sophie Germain'in gerçek kimliğini öğrendiğinde yazdığı mektup her şeyi özetliyor aslında:

'Soyut bilimlerden ve özellikle rakamların gizeminden zevk alan çok yoktur. Bu garip bilimin güzelliği, ancak onunla mücadele edebilecek cesareti gösterebilenlere görünür. Geleneklerimiz ve ön yargılarımız nedeniyle erkeklere göre sonsuz derecede engellerle karşılaştığı halde, eğer bir kadın kendi kendine bu zor problemleri öğrenebiliyor, zorlukları aşabiliyor ve (matematiğin) en gizli kalmış alanlarına girebiliyorsa, o, hiç şüphe yok ki en saygıdeğer cesarete, olağanüstü yeteneğe sahiptir ve üstün bir dehadir'.

Bu çalışmada matematik adına önemli çalışmalar yapmış olan ve matematiğe katkıda bulunmuş bazı kadın matematikçilerin hayatı ve yapmış olduğu çalışmalara yer verilecektir.

Ayrıca bu çalışmada 2006–2007 yıllarında matematik bölümünde doktora, yüksek lisans ve lisans programlarındaki toplam öğrenci sayıları ve bu sayıların bayan ve erkek öğrenciler için değişiminden ve toplam matematik akademisyen sayısı ve yine bu sayıların bayan ve erkekler için dağılımından bahsedilecektir.

KÜÇÜK KENTTE KADIN GİRİŐİMÇİ OLMAK: AFYONKARAHİSAR ÖRNEĞİ

Arş. Gör. Duygu KIZILDAĞ, Sibel KULA

Afyon Kocatepe Üniversitesi

Dünya'da yaşanan ekonomik ve sosyal gelişmeler paralelinde kadınların işgücüne katılımı konusunda yapılan çalışmalar yoğunluk kazanmıştır. Ülkemizde de özellikle 1980 sonrası dönemle birlikte hükümetler, sivil toplum örgütleri ve gönüllü kadın kuruluşlarının desteği ile kadın girişimcilerin sayısı hızla artış göstermiştir. Kadın girişimcilerin sayısı artış gösterse de girişimci denilince halen akla erkek girişimciler gelmektedir (Stevenson, 1986:31). Oysa girişimcilik değişim, inovasyon ve pazara giriş esnekliği ile dünyanın her yerinde kadın girişimciler için fırsatlar sunmaktadır (Woldie&Adersua, 2004:79). Fırsatların değerlendirilmesi, uzun yıllar erkeklerin egemen olduğu girişimcilik piyasasına kadın girişimcilerin girmesi sonucunda kadınlar; aile, toplum, yönetim, cinsiyet ve sosyal değişimle ilgili sorunlarla mücadele etmek zorunda kalmıştır. Gelişmiş olan ülkelerde; kadınlar geleneksel rollerinden kaynaklanan sorunları çözerek ve rollerinin ödmesine geçerek toplum içinde lider, yönetici ve girişimci gibi daha üst rollerine atılmışlardır. Ancak gelişmekte olan toplumların çoğunda kadınların erkeklerle aynı fırsatlardan yararlanamadığı görülmektedir (Rani&Rao, 2007; Woldie&Adersua, 2004). Cinsiyetler arası bu fırsat eşişsizliği kadınlar arasında da görülmektedir. Ülkemizde de özellikle büyük şehirlerde kadınlar risk üstlenebilme, cesaretli ve kararlı olma, esneklik, yaratıcılık ve mesleki yeterlilik gibi girişimcilik özelliklerine daha fazla sahip iken, taşra olarak tanımlanabilecek alanlarda aynı durum söz konusu olamamaktadır.

Tarihsel ve geleneksel olarak kadınlar, ev hayatının çevresi ile sınırlandırılmış ve bu nedenle girişimcilikle ilgili sermaye, teknik eğitim, yönetim öncesi tecrübe gibi gerekli kaynaklara erişimden mahrum bırakılmıştır. İş sahipliği çoğu zaman kadınlara babasından veya kocasından kalan bir miras olmuştur. Kadınlar nadiren tek bir kişi olarak veya eğer evli ise kocasının iznini alarak işlerini açabilmişlerdir (Stevenson, 1986:31). Kadımların aile ve eve ait sorumluluklarının birincil rol olarak belirlendiği sosyo-kültürel konumları, kadınların kendi işlerini kurabilecekleri yönündeki güveni azaltmıştır (Bruni vd., 2004:263). Toplumdaki konumları ve ataerkil kültürün oluşturduğu cinsiyetlerine ilişkin olarak kadınlar öncelikle anne ve eş olarak yetiştirilmektedir. Özellikle geleneksel yapıdaki ailelerde kadınların para kazanmak amacıyla iş hayatına katılması çevre tarafından ailenin maddi durumunun iyi olmadığı düşünceğini yaratacağı için ailenin Őeref meselesi olarak görülmektedir. Bazı aileler kadınların ev dışına çıkmasını ve aileden olmayan erkeklerle bir arada bulunmasını gerektiren işlerde çalışmasını uygun bulmamakta, ailenin geçimini erkeğin sağlaması gerektiğini, kadınların ev ve aile ile ilgili görevlere kendini adanması gerektiğini savunmaktadır. Kültürel ve sosyal gelenekler de kimin girişimci olacağını belirlemede etkili rol oynamaktadır, örneğin bazı kesimlerde sosyal Şartlar kadınların kendi işlerinde çalışmasını

engellemektedir(Woldie&Adersua,2004:80).Öte yandan kadınların iş hayatına katılmasının eş ve cbeveyn olarak evdeki sorumluluklarını tam olarak yerine getirmesini engelleyeceği düşünölmektedir.

Kadınların iş hayatına katılmadan karşılaştığı bu sorunlar iş hayatına katılma kararı aldıktan sonra farklı şekillerde devam etmektedir. Kadın girişimcilerin iş hayatına katıldığında karşılaştıkları en temel problemler yine kadınların ev hayatındaki yeri ve erkeklere bağımlılığı ile ilgili ahlaki yapıdan kaynaklanmaktadır. Bu yapı sonucunda kadınlar girişimcilik faaliyetlerini üstlenir üstlenmez; işgücünde cinsiyet ayrımcılığı, toplumsal cinsiyet, namus, iffet ve aile şerefi, erkek otoritesi, miras sorunları, kadınların yaşantılarını kontrol etme becerileri üzerindeki etkide bulunma gibi kavramlarla karşılaşmaktadır. Kalıplaşmış kadın rolünün yanında toplumda yaygın olarak görölen; kadınların kötü araba kullandığı, ev işleri dışındaki işleri yapmaya ehil olmadığı, parasal konulardan anlamadığı, tek başına hiçbir işi beceremediği gibi düşönceler ise girişimcilik faaliyetinde bulunan kadına, kadınların başarılı girişimci olamayacağı şeklinde yansımaktadır. Ağır ev işleri ve çocuk bakımı ile ilgili kalıplaşmış geleneksel kadın rolünün yanında araştırmalar sonucunda kadın girişimcilerle ilgili ortaya çıkan diğer sorunlar; eğitim seviyesinin düşöklüğü ve eğitim fırsatlarının azlığı, yasal, geleneksel, kültürel ve dinsel baskılar, aile ve iş çatışmasının yarattığı ikilem, pazar, teknoloji ve finans bilgilerine ulaşmada sıkıntı çekme, kredi ve finansal kuruluşlara ulaşmada yetersizlik, kişisel özgürlüklerini kullanabilme ihtiyaçlarının artması olarak sıralanmaktadır.

Bu bağlamda çalışmanın amacı; Afyonkarahisar ilindeki kadın girişimcilerin girişimcilik faaliyetlerinde karşılaştıkları sorunların belirlenmesi ve bu sorunların taşra olarak tanımlanan alanlarda görölen sorunlarla benzerlik taşıyıp taşımadığının incelenmesidir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış göröşme metodu kullanılacaktır.

KADIN GİRİŞİMCİLERE YÖNELİK "STRATEJİ GELİŐİTİRMEDE, YEREL YÖNETİMLERLE İŐİBİRLİĐİ İÇİNDE OLMAK, MÜMKÜN MÜ?"

*Doç. Dr. Meltem ONAY, Seniye GEYİKÇİ
Celal Bayar Üniversitesi*

Kadın girişimciliği genel olarak istihdam ve kadın istihdamının özel bir alanıdır (Yetim, 2008). Dünya genelinde 1980'li yıllardan itibaren kadın girişimciliği farklı disiplinlerin ilgi alanı haline gelmiştir. Kadın girişimciler üzerine yapılan çalışmaları, genellikle kadınların sosyo-demografik özelliklerinin belirlenmesi, iş kurma nedenleri, işi kurma ve sürdürmede karşılaştıkları sorunlar, örgütlenme eğilimleri ile kadın girişimcileri erkek girişimcilerden ayıran özellikler dikkate alınarak yapılmıştır (Hisrich ve Peters, 1989)

Kadın girişimcileri tanımlayan kişisel karakteristikler; dinamik, bağımsız, özgüvenli, rekabetçi ve amaç yönelimli olmalarıdır. Ayrıca girişimcilik faaliyetlerini sürdüren kadınlar hırslı olma, risk alma, kendi işini kontrol etme gibi özellikler çerçevesinde tanımlanmaktadır (Hiscrich ve Öztürk, 1999; Ertübey, 1993).

Kadın girişimciler erkek girişimcilerle karşılaştırıldıklarında genelde aralarında benzerlik bulunmasına rağmen, kadın girişimciler farklı güdülere, iş hüneri düzeyine ve mesleki geçmişe sahip oldukları görülmektedir (Çelebi, 1990, 1993, 1997).

Kadınlara ait girişimlerin giderek çoğalmasının önemli birkaç nedeni (itme ve çekme faktörleri) bulunmaktadır. Bunlardan birincisi; sosyo-kültürel alt yapıdaki değişim sonucu günümüzde çok sayıda kadının çalışma hayatına girmesi ve öğretim düzeyinin yükselmesi, ikincisi; orta yönetim kadrosunda bulunan kadınların çalıştıkları şirketlerde personel azaltma politikası izlemesi endişesi taşınmaları ve bir gün işlerini kaybedecekleri düşüncesi ve dolayısıyla kendi kendilerinin patronları olmayı arzulamaları (Arıkan, 2002), üçüncüsü ise; başarılı kadın girişimcilerin sayısının artması ile örnek alabilecekleri kimselerin çoğalmasındır (Gürol, 2002).

Gelişmiş ülkelerde kadın girişimcilere yönelik çalışmalar daha fazla olmasına rağmen, Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelere kadın girişimciliği üzerinde çalışmalar oldukça sınırlıdır (Allen ve Truman,1993). Bu durum özellikle geçiş ekonomilerinde kadın girişimcilerin rolünün anlaşılmasında problem oluşturmaktadır (OECD,1993).

Çelebi (1993) tarafından yapılan bir araştırmada Türkiye'deki kadın girişimcilerin karşılaştığı problemler üç kategoride incelenmektedir. "İş kurma aşamasındaki sorunlar (sermaye temini, donanım,araç, gereç temini, acemilik, yalnızlık ve işi iyi organize edememe, toplumun iş kadınına alışkın olmaması, vb)", İşyeri kurulduktan sonraki sorunlar (müşteri azlığı, personel temini, ödemeler ve senetler, vb)"ve "mevcut sorunlar (resmî kuruluşlar, kalifiye eleman bumada sorunlar, kaliteli hanınadde-mal temini vb)"dır.

Yazında belirtilen değerlendirmeler doğrultusunda, araştırma üç temel amaca hizmet etmeye yöneliktir. Birincisi; "sosyal sermaye" olarak tanımlanan ve kadın girişimcilerin nitelik ve yeterliliklerinin (kişisel karakteristikleri, işlerini kurma ve sürdürme aşamalarında bilgi ve beceri sağlama kanalları, işbirliği eğilimleri) belirlenmesi, ikincisi; kadın girişimcilerin karşılaştığı problemlerin (iş kurma aşamasında, iş yeri kurulduktan sonra, mevcut sorunlar) tanımlanması ve son olarak da; karşılaşılan bu problemlere yönelik olarak kadın girişimcilerin geliştirdikleri yöntemler ile gerek yerel yönetimler ve kurumlar gerekse ülke bazında oluşturulan politikaların ve stratejilerin karşılaştırılmasıdır.

Araştırma, Manisa'da TOBB'a bağlı "Kadın Girişimciler Kurulu"na üye olan 25 kadın girişimci ile gerçektelemiştir. Girişimcilerle yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Yapılan görüşmelerde konu başlıkları ile ilgili hazırlanan sorular sorulmuş ve elde edilen sonuçlar doğrultusunda 25 kadın girişimci ile tekrar toplanılmış (Odak grup analizi uygulanmış) ve sorunlara çözüm önerileri getirilmeye çalışılmıştır.

Araştırma sonunda, Manisa ilinde faaliyette bulunan “kadın girişimci profili”ne yönelik şimdiye kadar yapılmamış önemli bir “veri tabanı”nın oluşturulacağı dūřunılmektedir. Bu sonuçlar doğrultusunda, özellikle sanayileşme atımları gōsteren ve girişimcilik faaliyetlerinin önem kazandığı bir ilde, yerel yōnetim kurumlarının da (Sanayi ve Ticaret Odası, Sanayi Bōlgesi ve Manisa Belediyesi gibi) kadın girişimcilere yönelik farklı bir “strateji geliştirme”sine ivme kazandıracağı ōngōr÷lmektedir.

GİRİŐMÇİLİK ÖZELLİKLERİ VE TÜRLERİ AÇISINDAN CİNSİYET FARKLILIKLARI: SDÜ-İİBF ARAŞTIRMASI

Yrd. Doç. Dr. Nilüfer NEGİŐZ, Yrd. Doç. Dr. Kürşat ÖZDAŞLI,

Arş. Gör. Gōkhan ÖZKUL

Sūleyman Demirel Őniversitesi

Farklı disiplinlerden birçok araştırmacının ilgi odağı olan girişimcilik, oldukça karmaşık ve disiplinler ũstü bir alandır. Giriřimcilik gūnümüzde hem modern işletmeciliğin, hem makro iktisadın, hem de sosyoloji biliminin ilgilendiği özel bir olgu olarak da önem arz etmektedir. Gūnümüz modern işletmecilik anlayışına gōre, yenilik, esneklik, dinamiklik, risk alma yaratıcılık ve gelişim odaklı olma (Arkan, 2002) gibi kavramlarla ilişkilendirilerek açıklanmaktadır. Makro iktisadi açıdan ise yatırım, istihdam ve ekonomik kalkınmanın temel ōgelerinden birisidir. Sosyolojik açıdan olaya bakıldığında ise, girişimci –kadın ya da erkek- olarak öncelikle yaşanılan sosyo-ekonomik ortamın ũr÷n÷d÷r. Dolayısıyla aile, toplumsal davranış kalıpları, eğitimin kalite ve dūzeyi ile genel ekonomik koşullar bireyin girişimcilik ruhunu geliştirmesini ve sahip olduğu girişimci niteliklerini olumlu ya da olumsuz etkilemektedir. (KSSGM, 2000)

Kadınlar, dūnyanın insani kaynaklarının yarısını oluşturmaktadır. Fakat buna rağmen kadın girişimciler, dūnyadaki büt÷n girişimcilerin ũte birine denk dūřmektedir. Geçmiřte yapılan bazı araştırmalar, Tũrkiye açısından da kadın girişimci oranının çok dūřuk yũzdelerde olduğunu, girişimcilik olgusu açısından kadın ve erkek arasında bazı farklılıkların olabileceğini gōstermektedir.

Girişimsel sũre karmaşık, girişimcilik çok farklı tũrden insanları kapsamaktadır. Girişimciler, son derece heterojen bir gruba tasvir ettiği için, tipler ve alt gruplar içinde sınıflandırılmaya çalışılmaktadır. Literatũre bakıldığında birçok araştırmacı farklı farklı girişimci tipleri ve tũrleri ōne sũrmektedir. Çalışma bu noktadan hareketle, girişimcilik özellikleri ve tũrleri açısından cinsiyet farklılıkları ũzerinde yoğunlaşmaktadır. Bōylece, hali hazırda literatũre katkı sağlanması hedeflenmektedir. Çalışmada teorik çerçevede tartışılan sōz konusu farklılıklar, SDũ İktisadi ve idari bilimler fakũltesi ōđrencileri ōrneklemleri ũzerinde araştırılacaktır. Uygulama safhasında bu ōrneklemin seçilmesindeki temel neden, girişimci ruhun oluşumu ve gelecek nesillere yeni girişimcilerin yetiştirilmesinde,

üniversitelerin özellikle iktisadi ve idari bilimler fakültelerinin sahip olduğu büyük önemdir.

KADIN GİRİŞİMCİLERİN ALGILANMA FARKLILIKLARI: SAKARYA ÖRNEĞİ

Doç. Dr. Rana ÖZEN KUTANİS
Sakarya Üniversitesi

Türkiye'de erkekler, kadınlardan daha fazla iş kurmaktadır ve kadınların iş kurmada ve girişimcilik konularında erkeklerden daha farklı roller üstlendiği bilinmektedir. Yapılan gözlemlere göre, kadın girişimcilerin kurdukları işletmeler, sınırlı sayıda sektörde yoğunlaşan (Aslesen, 1998), görece daha küçük ve büyüme eğilimleri düşük olan işletmelerdir. Buna karşılık erkek girişimciler, çok daha farklı sektörlerde faaliyet gösterebilmektedir (Spilling and Jordfald, 1996; Özen Kutanis, 2003). Türk halkının kadın girişimcilere bakış açısı ve onları algılamaları, kadınların Türk toplumundaki yerinden etkilenmektedir (Özen Kutanis ve Bayraktaroğlu, 2002a). Bu algılama biçiminden de dolaylı olarak kadın girişimciler etkilenmekte ve kendilerini ifade edebilmeleri, belli engellere takılarak güçleşebilmektedir.

1980'lerden bu yana gelişmeye başlayan, son yıllarda gözlenen teknolojik gelişmeler ve kültürel beklentilerdeki ilerlemelerle desteklenen 'girişimcilik kültürü', girişimcilerin toplumdaki statülerini de yükseltmiştir. Bu arada kadın girişimcilerin sayısının hızlı bir şekilde arttığı da gözlenmektedir (Ljunggren ve Kolvereid, 1996).

Bazı yazarlar girişimi başlatmak için yeterince ekonomik güce sahip olanları girişimci olarak değerlendirirken, bazıları ise buna 'bağımlı' girişimcileri de dahil etmektedir (Moore, 1990; Lee-Gosselin, 1990). Bu açıdan bakıldığında, bağımsız, bağımlı veya 'gizli' girişimci (Dhaliwal, 2000) kavramları ile karşılaşılmaktadır. Kadın girişimcilerin genellikle, eşleriyle ortak girişimlerde bulunduğu veya aile şirketlerinde çalıştıkları görülmektedir (Barret ve diğerleri, 1996). Yapılan çalışmalarda, girişimcilerin ebeveynlerinin de genellikle işveren veya serbest meslek sahibi girişimciler olduğu belirlenmiştir (Belcourt, 1990; Dhillon & Poduwal, 1993).

Kadın girişimciler, girişimlerinde kişisel beklentileri, erkek girişimciler ise ekonomik beklentileri ön planda tutmakta (Özen Kutanis, 2003); kadın girişimciler işlerini yürütürken daha fazla sosyal destek arayışı içine girmekte; ve kadın girişimciler erkek girişimcilere göre daha yüksek girişimci özelliklere sahip olduklarını düşünmektedirler (Ljunggren ve Kolvereid, 1996) .

Girişimcilerin iş tatminleri ile ilgili olarak yapılan araştırmalarda girişimcilikte maddi kazanç yanında kişinin yapmak istediği işle meşgul olma fırsatını bulabilmesi, esnek çalışma saatlerinde ve istediği koşullarda çalışabilmesi gibi avantajlar üzerinde durulmaktadır. Bunların yanında eğer kuruluş aşamasındaki

beklentiler sınırlı tutulursa, iřin sonunda elde edilen dūřuk bir performansla bile tatmin duygusuna ulařılabileceęi gibi farklı bir yaklařımla da karřılařılmaktadır. Bunun yanında kadın giriřimcilerin özellikle firma sahiplięi ile tatmin dūzeylerinin arttıęı saptanmıřtır. Kadın giriřimcilerin mūřterileri ve çalıřanları ile iyi bir etkileřim içinde oldukları için firmalarının performansının yūkseklilięini saęlayabilme ihtimallerinin yūsek olabileceęi de dūřūnūlmektedir.

Erkeklerin girişimcilik ile ilgili alt yapılarının ve geçmiş deneyimlerinin kadınlardan daha fazla olduğu, kadın girişimcilerin genellikle işletmelerin kuruluşunda hazırlıklı olamadıkları ve bu nedenlerle de erkeklere nazaran daha fazla risk ūstlenmek zorunda kaldıkları sonucuna varmışlardır. Ayrıca kadın girişimcilerin genellikle sınırlı sayıdaki sektōrlerde faaliyet gōsterebildikleri ve başarılı kadın girişimcilerin de daha çok diğer kadınlara hizmet vermeye çalışan ve onların sorunlarını ōzmelerinde rol modelliliğini ūstlenen kadınlara oldukları da belirlenmiştir (Watkins ve Watkins, 1984). Őzellikle kadın girişimcilerin firmaların kuruluş aşamalarında veya kendilerinin iře başladıkları dōnemlerde iř ile ilgili beklentilerini dūřuk seviyede tuttukları ve bu yolla da hayal kırıklığına uğramadıkları gibi tatmin hissine bile ulaşabildikleri belirlenmiştir (Cooper & Artz, 1995).

Sōz konusu farklılıkların toplumda ūstlenilen rollere, gelenek ve gōreneklere (Miskin & Rose, 1990) veya insan hayatının çeřitli evrelerindeki ihtiyaçlarının deęiřmesine (Simpson, 1993; Stoner ve dię., 1990) baęlı olabileceęi de dūřūnūlmūřtur. Őnemli bir ayrım olarak erkek giriřimcilerin ekonomik beklentilerinin, kadın giriřimcilerin ise kiřisel beklentilerinin Őn planda olduęu, buna baęlı olarak da kadın giriřimcilerin erkeklere nazaran daha fazla sosyal desteęe ihtiyaç duydukları belirlenmiřtir (Ljunggren & Kolvareid 1996).

Yapılan arařtırmalarda kadın giriřimcilerin finansal gūvenliklerini saęlamakla birlikte, hem ev hem de iř dūnyasındaki iřlerini dengeleyemeyecekleri (Cooper & Artz, 1995), belirli sektōrlerde faaliyet gōsterebilecekleri, bankalardan kredi bulmakta zorlanabilecekleri (Buttner & Rosen, 1988), mūřteriler tarafından doęru algılanamayacakları (Őzen Kutunis & Bayraktaroęlu, 2002a) ve benzeri konularda sorunlarla karřılařabilecekleri belirlenmiřtir.

Tūrk halkının kadın giriřimcilere bakıř açısı ve onları algılamaları, kadınlara Tūrk toplumundaki yerinden etkilenmektedir. Bu algılama biçiminden de dolaylı olarak kadın giriřimciler etkilenmekte ve kendilerini ifade edebilmeleri, belli engellere takılarak gūleřebilmektedir (Őzen Kutunis & Bayraktaroęlu, 2002a).

Araştırmanın Amacı

Bu alışma için Őzellikle Tūrkiye'nin doğusu ile batısı arasında bir geçiş niteliği taşıyan Sakarya ve Kocaeli evresi seçilerek, buradaki kadın girişimcilerin kendilerini ve erkek girişimcileri nasıl algıladıkları, onların girişimciliklerine bakış açıları belirlenmeye ve aradaki farklılıklar ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın Yöntemi Ve Örneklemi

Araştırma, nitel özelliklere sahiptir. Nitel araştırmada söz konusu bölgede faaliyet gösteren kadın girişimciden derinlemesine mülakatı kabul eden 80 kişi ile görüşülmüş ve detaylı verilerin elde edildiği mülakatlar, içerik analizi yöntemi (Holsti, 1969; Luborsky, 1994) ile incelenerek değerlendirilmiştir.

Araştırma kapsamında yer alan girişimcilere paydaş (stakeholder) analizi (Burgoyne, 1994) ve iz sürme (trace) yöntemi (Hornby ve Symon, 1994) kullanılarak ulaşılmıştır. Burada öncelikle paydaş analizi ile girişimcilik süreçleri hakkında bilgi sahibi olan girişimciler belirlenmiştir. Bilgi sahibi olduğu düşünölen ilk girişimciyle görüştükten sonra, aynen iz sürmek gibi, o girişimcinin ya da elde edilen bilgilerin ışığında belirlenen diğer bir girişimciye ulaşılarak mülakat listesi tamamlanmıştır. Araştırmada bilgi alınan girişimciler, yaklaşık olarak aynı bilgileri vermeye başladıklarında, doyum noktasına ulaşılmış olduğu düşüncesi ile mülakatlara son verilmiştir. Her bir kadın girişimci ile ayrı ayrı ve yüz yüze derinlemesine mülakatlar gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın Kısırları

Araştırma, sadece Sakarya ve Kocaeli çevresinde faaliyet gösteren girişimcilerle, kısıtlı bir sürede gerçekleştirilmiştir. Deneklerin her sektörden seçilmesine gayret edilse de kadın girişimcilerin belirli sektörlerde faaliyet göstermeleri, araştırmanın kısıtlarındandır. Ayrıca söz konusu bölgenin Türkiye'nin doğusu ile batısı arasında yer alması nedeniyle, görüşölen girişimcilerin sorulara çok farklı bakış açılarından (modern ve geleneksel) cevaplar verdikleri de belirtilmelidir.

KADININ GÖRÜNÖRLÜĞÜNDE YENİ EĞİLİM: GİRİşİMCİ KADINLAR: KARAMAN ÖRNEĞİ

Senem YAVUZASLAN
Niğe Üniversitesi

Toplumların sahip olmuş oldukları birtakım inançlar, gelenek ve görenekler, eğitim düzeylerinin düşük olması ile hane halkının yaşamı için gerekli kazancın temin edilmesi uğraşısının yalnızca erkeğe yüklenmesi yani kadın emeğinin ikincil olarak kabul edilmesi gibi unsular kadınların gelir getiren bir işe sahip olmasındaki engellemektedir. Günümüzde sosyo-ekonomik koşulların belirleyiciliğinde kadınlar hem ekonomik hem de sosyal hayattan temel aktörlerinden biri olmaya başlamıştır. Özellikle kadın girişimciliğinin özendirildiği ve yüreklendirildiği bir sürece girilmiştir. Kadının bağımsız olma, kendini geliştirme, güç ve kariyer elde etme arzuları önemli belirleyici olmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Araştırmada, “kadın girişimciliği” olgusunu belirleyen ve etkileyen temel dinamikler ortaya konulmaya çalışılacaktır. Kadın girişimciliğinin kadına ne sağlıyor ve kadınlar niçin girişimci olmayı istiyor? Sorularına cevap aranmıştır.

Araştırmanın Önemi

Girişimcilik ülkelerin ekonomi performanslarını ve istihdam seviyelerini artırıcı bir unsurdur. Özellikle de kadın girişimciliği hem ekonomik hem de sosyal katkıları açısından araştırmaya değer bir konu olması nedeniyle ayrı bir değer taşımaktadır. Kadın girişimciliği araştırılırken öncelikle kadının girişimcilik olgusunu algılayışı ve girişimcilik serüveni önem taşımaktadır. Girişimciliğin özellikle de kadın girişimciliğinin desteklenmesi yönünde çeşitli uygulamalar söz konusudur ancak öncelikle kadın girişimciliğinin dinamiklerinin ortaya konulması gerekmektedir.

Araştırmanın Yöntemi

Araştırma nitel (kalitatif) bir yapıya sahiptir. Araştırmada veri toplama aracı olarak yüz yüze görüşme tekniği kullanılarak, kadınların girişimcilik öyküleri araştırılacaktır. Yarı biçimlendirilmiş mülakat yöntemi kullanılarak veri toplanacaktır.

KADIN GİRİŞİMCİLERİN KİŞİSEL VE İŞ YAAŐAMINA İLİŞKİN ÖZELLİKLERİ, MOTİVASYONLARI VE BEKLENTİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA; BANDIRMA ÖRNEğİ

*Doç. Dr. Serap PALAZ, Öğr. Gör. Berna TURGUT
Balıkesir Üniversitesi*

Bu çalışmanın genel amacı Balıkesir ilinin Bandırma İlçesinde faaliyette bulunan kadın girişimcilerin profillerini, işe ilişkin motivasyon kaynaklarını, beklentilerini ve bakış açılarını belirlemektir. Araştırma, Bandırma bölgesinde yer alan tesadüfi olarak seçilmiş 85 kadın girişimci ile yüz yüze görüşme ve anket metoduyla yapılmıştır. Yapılan çalışmada, girişimcilerin demografik özellikleriyle birlikte, çalıştıkları sektör, gelecek ile ilgili planları, yaşadıkları güçlükler, ne tür riskler aldıkları, işe girişte onları motive eden itici ve çekici faktörlerin neler olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırma bulgularının, girişimci kadınları desteklemek ve teşvik etmeye yönelik projeler, programlar ve politikalar üretmeyi planlayan sivil ve resmi organizasyonlarda karar verici pozisyonlarda bulunanlara önemli bilgiler sağlayabileceği beklenmektedir.

TÜRKİYE'DEKİ KADIN GİRİŞİMCİLERİN PROFİLİ

*Doç. Dr. Yonca GÜROL, Aslı Tunç
Yıldız Teknik Üniversitesi*

Toplumların gelişmişliğinin ölçüldüğü önemli kaynaklardan biri de kadınlardır. Günümüzde gelişen teknoloji ve endüstrileşme ile birlikte her geçen gün çalışma hayatına katılan kadın sayısında artış olmakta ve Türkiye'de kendi işini yapan kadınlar gittikçe çoğalmaktadır. Bu artışla kadınlar hem toplumsal ekonomiye katkı sağlamakta, hem de başarıları ile hemcinslerine rol-model olmaktadırlar. Kadınların girişimciliği tercih etme nedenleri; çalıştıkları işyerinde karşılaştıkları zorluklar, terfi engelleri, düşük maaş, çocuk sahibi olduktan sonra part-time çalışma isteği ve aile ekonomisine katkıda bulunma isteği şeklinde açıklanabilir. Günümüzde özellikle ülke nüfusunun yaklaşık yarısını oluşturan kadınların bağımsız girişimci olma nedenlerinin araştırılması önemli hale gelmektedir. Daha açık bir ifadeyle kadın girişimcilerin, girişimcilğe karar vermelerinde etkili olan kişisel özelliklerinin belirlenmesiyle ileriye yönelik girişimcilik planlarına olumlu katkısı olacağı düşünülmektedir. Bu çalışmada, kadın girişimcilerin kişilik özellikleri ve girişim kurmaya etkisi incelenecek ve incelemede Özellikler Teorisinden yararlanılacaktır. Özellikler Teorisinin uygulandığı çalışmalarda, girişimcinin kim olduğu, neden girişimci olduğu ve başarılı ve başarısız girişimciliğin nedenleri üzerinde durulmaktadır. Bu çalışmada da 6 kişilik özelliği kadın girişimcilerin profilini tanımlamak için kullanılacaktır. Bunlar; başarıya ihtiyacı, kontrol odağı, risk alma, belirsizliğe tolerans, yenilik ve kendine güvendir. Yapılan birçok araştırma kadın girişimcilerin, girişimcilik tercihlerinde bu özelliklerin etkili olduğunu göstermektedir. Bu çalışmanın araştırma kısmında da Türkiye'deki Kagidere üye kadın girişimcilerin bu özelliklere sahip olup olmadıklarını ve girişimciliği tercih etmelerinde bu özelliklerin etkisi olup olmadığı araştırılacaktır.

GÖÇ SÜRECİNDE KADIN

*Uz. Sosyolog Arife Cengiz YILMAZ, Prof.Dr. Gülsen DEMİR
Adnan Menderes Üniversitesi*

Toplumsal bir olgu ve aynı zamanda toplumsal bir süreç olan göç, bugün bütün sosyal bilimlerin kabul ettiği biçimiyle bir “yer değiştirme” olayıdır ve insanların memnun olmadıkları yaşam şartlarından uzaklaşıp daha iyi şartlarda yaşamak üzere yer değiştirmeleri anlamına gelmektedir.

İnsanlık tarihi kadar eski bir başlangıca sahip olan ve evrensel karakter taşıyan göç, günümüze doğru gelirken gerek nedenleri ve gerekse sonuçlarına yönelik çok farklı açılımlara ve değerlendirmelere konu olmaktadır. Aynı zamanda hem bireysel hem de toplumsal nitelik taşıyan göç, bir taraftan göçülen yerle ilgili değişimlere yol açarken diğer taraftan da bireysel temelli değişimlerin başlangıcında yer almaktadır.

Bu tebliğin konusunu da göç sürecine konu olan ve yaşadıkları bu sürecin kendi toplumsal konumlarında değişimlere yol açıp açmadığına ilişkin değerlendirme fırsatı yaratan kadınlar oluşturmaktadır.

Göç sürecinin kadının aile içi konumunda bir değişime yol açıp açmadığı, kente kalış süresinin bu konuda etkisinin olup olmadığı, çalışmanın ana temasıdır. Bu amaçla Diyarbakır’da göç sürecini farklı tarihlerde yaşayan iki yerleşim bölgesi (iki örneklem grubu) üzerinde çalışma yapılmış ve sonuçlar karşılaştırmalı olarak ele alınıp tartışılmıştır.

GÖÇMEN, KADIN VE TEMİZLİKÇİ OLMAK: ALMANYA’DA TEMİZLİK SEKTÖRÜNDE ÇALIŞAN TÜRK KADINLAR ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

*Arş. Gör. Çağla ÜNLÜTÜRK ULUTAŞ
Ankara Üniversitesi*

Toplumsal cinsiyet perspektifiyle gerçekleştirilen göç çalışmaları, göçmen kadınların dört farklı iktidar ilişkisi içinde olduğuna dikkat çekmektedir: kadın olmaları, göçmen olmaları, farklı bir etnik gruba ve işçi sınıfına mensup olmaları. Böylece göçmen işçi kadın göçmen olarak yerli işçi kadın karşısında, kadın olarak erkek göçmen karşısında, işçi olarak işveren karşısında dezavantajlı konumdadır. Toplumsal statüsü en düşük işlerden biri olan temizlik sektöründe istihdam edilen bir göçmen kadın ise sahip olduğu tüm kimlikler açısından dezavantajlı bir konumdadır. Birçok durumda, göç edilen ülkenin dilini bilmeme, aşırı aile baskısı veya aile içi şiddet, bu dezavantajlı konumu pekiştirmektedir.

1970'lerin ikinci yarısından itibaren, dünya ekonomisindeki köklü dönüşüm, teknolojideki hızlı gelişmeler ve uluslar arası işbölümünün yapısal değişimi, Avrupa ülkelerinde imalat sanayinde istihdamın daralması ve hizmetler sektörünün önemli oranda genişlemesine yol açmıştır. Bu dönüşüm sürecinde, göçmen kadınlar için temizlik hizmetleri, en temel istihdam alanı haline gelmiştir. Seksenli yıllara değin, göçmen kadınların yoğun olarak imalat sanayinde istihdam edildiği Almanya'da, vasıfsız sanayi işlerinin büyük oranda ortadan kalkması, yüksek işsizlik oranları ve vasıflı Alman kadınların işgücüne artan katılımı, başını Türklerin çektiği göçmen kadınların temizlik sektöründe yoğunlaşması sonucunu doğurmuştur. Öyle ki, göçmen kadınların katılımında artış görülen tek hizmet sektörü, temizlik hizmeti ve kişisel hizmet alanları olmuştur. Alman kadınlar, hizmet sektörünün bankacılık, büro hizmetleri gibi beyaz yakalı işkollarında kendilerine daha çok yer bulurken, göçmen kadınlar, ev, hastane, restoran, otel benzeri yerlerde temizlikçilik, garsonluk gibi düşük prestijli işlerde daha çok yer almaya başlamışlardır. İşgücü piyasalarının kuralılaşmaması ve yüksek işsizlik nedeniyle artan rekabet ve korumasızlık, göçmen kadın işgücünü her zamankinden daha sömürüye açık bir hale getirmiştir. Sektörde çalışan Türk kadınların önemli bölümünün düşük Almanca seviyelerinin yanı sıra, haklarını bilmemeleri ve düşük vasıfları nedeniyle başka bir iş bulma olanaklarının sınırlılığı, giderek zorlaşan çalışma koşulları karşısında onları çok daha kırılgan hale getirmektedir. Bununla birlikte, çalışma koşulları ne denli zor ve sömürü düzeyi ne denli yüksek olursa olsun, ekonomik özgürlüğe sahip olmak, sektördeki pek çok kadının aile ve cemaat ilişkileri içinde örülen ve güçlenen patrikalk baskıya karşı önemli bir mücadele aracıdır.

Bu tebliğde, temizlik sektöründe çalışan 26 Türk göçmen kadınla Almanya'da gerçekleştirilen niteliksel araştırmanın sonuçları sunulacaktır. Araştırmada 19 kadınla yapılandırılmış niteliksel görüşme gerçekleştirilirken, aynı temizlik firmasında çalışan 7 kadınla da grup görüşmesi yapılmıştır. Görüşülen kadınların göçmenlik, kadınlık ve temizlik işçiliği deneyimlerinin analizi ile her üç sosyal ilişki setinin yol açtığı dezavantajlar ve kadınların bunlarla baş etme biçimleri ortaya konmaya çalışılacaktır.

ULUSÖTESİ ALANLARDA KİMLİK TARTIŞMALARI VE GÖÇMEN KADIN KİMLİĞİ ÜZERİNE

Arş. Gör. Pınar YAZGAN
Sakarya Üniversitesi

Küreselleşme, ulus ötesi alanlarda ekonomik, sosyal, kültürel ve politik dönüşümlere sebep olmuştur. Bu dönüşümlerden aynı zamanda hem sebep hemde sonuçlarında biriside uluslararası göç olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle çok kültürlü toplumlarda, göçmen kadın kimliğini, küreselleşme ve uluslararası göç ekseninde, entegrasyon, kimlik, yurttaşlık kavramları tartışma konusudur.

Uluslararası göç, itici ve çekici bir çok sebebe bağlı olarak gelişmektedir. Göç olgusu gerek göç eden topluluğu ve geride bıraktığı ülkeyi olsun gerek se göç edilen ülkeyi birçok açıdan etkilemektedir. Özellikle bu nokta göçmen toplulukta bir çok sosyo- kültürel geçişler oluşmaktadır. 1960lı yılların başından itibaren, vasıfsız işçi gücü talebiyle, Türkiye'nin de içerisinde bulunduğu ülkelerden işçi talebinde bulunan Batı Avrupa ülkelerine doğru başlayan akış içerisinde Türk göçmen kadın perspektifini, kadın kimliği farklı bir boyutuyla karşımıza çıkarmaktadır.

Türkiyeden ayrılan İlk kuşak Türk göçmenler, kırsal kesimden ve misafir işçi statüsündeydi. İlk dönem, çocuklar ve eşlerin bırakıldığı geçici bir süreç yaşandı. Bu serüven geri döndüğünde daha iyi bir hayata kavuşma umuduyla başlamasına rağmen bitmemiş, eş ve çocukların yanlarına alınması ve evlilik bağı yoluyla genişleyerek devam etmiştir. Bu göç hareketlerinin en çarpıcı sonuçlarından biride yeni kuşaklarda iki yönlü sosyalleşme, entegrasyon ve kimlik sorunlarıdır. Kadınlar üzerinde olagelen toplumsal baskının etkisiyle bu sorunlar göç olgusu içerisinde merkezileşmektedir..

Bu anlamda uluslararası göç sürecinde, göçmen kadınlar ve Türk göçmen kadınların sorunları, entegrasyon, kimlik ve küreselleşme kavramları ekseninde önemli bir alan oluşturmaktadır.

GÖÇÜN KADIN YAŞAMI ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Arş. Gör. Tülay TEKİN YILMAZ
Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi

1984 yılından sonra ülkemizin Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde yaşanan çatışmalar nedeniyle birçok köy ve mezra boşalmış ya da boşaltılmıştır. Bu zorunlulukla birlikte buralarda yaşayanlar yıllardır yaşadıkları toprakları terk etmek durumunda kalarak ülkenin çeşitli yerlerine dağılmışlardır. Belirli bir planlamadan yoksun bir şekilde ve oldukça kısa bir sürede gerçekleşen bu göç hareketi hem ülkenin geneli için, hem de göç eden bireyler için pek çok soruna neden olmuştur.

Üzerinden uzun yıllar geçmiş olmasına rağmen, söz konusu sürecin karmaşık ve çok yönlü sorunları, birbirinden farklı birçok disiplin tarafından hala incelenmektedir. Ancak, toplumsal sorunları ele alırken genelde yapıla geldiği gibi bu süreç de içerisinden insan ögesi çıkarılarak ele alınmakta ve bu nedenle, konuyla ilgili değerlendirmeler insan aklının ve ruhunun kavramakta zorlanacağı soyut kavramlara dönüşmektedir. Buradan hareketle, yapılacak olan çalışmalarda toplumsal sorunları kendi başlarına bağımsız yapılmış gibi ele almak yerine, toplumsal süreçlerce hem etkilenen hem de onları etkileyen bireylerin merkeze alınması gerektiği düşünülmektedir. Ancak, bireylerden hareket eden çalışmalarda erkek deneyimlerinin genelleştirilmesi ya da aynı süreci yaşayan kadın ve erkeklerin farklı algılamalara sahip olacağının göz ardı edilmesi bir diğer sorunsal olarak görülmektedir.

Burada özeti sunulan çalışma yukarıda bahsi geçen yaklaşımdan hareketle, Doğu ve Güneydoğu Anadolu göçünü anlayabilmek amacıyla Hakkâri'nin kırsal bölgelerinden Van il merkezine göç etmek zorunda kalan ailelerin kadınlarıyla sürdürülmüştür. Çalışmanın verileri 2004-2005 yılları arasında kadınlarla birlikte sürdürülen derinlemesine mülakatlarda toplanmıştır. Kaset kayıtları ve onların çözümlenmesiyle elde edilen verilerle, süreci yaşamış bazı kadınların yaşamlarından kısa da olsa bir kesit sunmak amaçlanmaktadır. Kadınların söz konusu süreç içerisinde görünür kılınması amacı ile yapılan bu çalışmada elde edilen veriler feminist bir yaklaşımla değerlendirilmeye çalışılmıştır. Bağlama sadık kalınmaya çalışılarak kadınların tercih ettikleri hikâyeleri anlatmalarının sağlanmasının ardından, bu hikâyeler göçü bir süreç olarak ele alan bir yaklaşım içerisinde değerlendirilmektedir. Kadınların anlatılarından yola çıkarak onların zorunlu göç sürecinden nasıl etkilendikleri anlaşılmaya çalışılmaktadır. Sonuç olarak çalışmanın temel amacı zorunlu göç sürecinin, süreci yaşayan kadınların yaşamları ve bu yaşamın kendileri tarafından nasıl algılandığı üzerinden yeniden anlaşılmasına dayanmaktadır.

XIX. YÜZYIL BAŞLARINDA İSTANBUL'DA KADINLARININ HAK ARAYIŞLARI

Arş. Gör. Ayşe ÖZDEMİR KIZILKAN
Süleyman Demirel Üniversitesi

Osmanlı Devleti'nde Tanzimat dönemine kadar İslam dinine dayalı şer'i hukuk kuralları geçerli olmuş ve mahkemeye intikal eden bütün olaylar "kadı sicilleri" de denilen "şer'iyye sicil defterleri"ne kaydedilmiştir. M. 1823 (H.1238) tarihli ve 77 Numaralı İstanbul Şer'iyye Sicil Defteri'de bunlardan biridir. Söz konusu defterde 1823 yılının nisan-temmuz aylarında mahkemeye intikal eden hukuki kayıtlar yer almaktadır. Bu kayıtlarda kadınlarla ilgili davaların oldukça fazla olduğu görülmektedir. Buradan hareketle Osmanlı kadınının batılı hukuk sistemine geçmeden kısa bir süre öncesinde, adli olaylardaki durumu değerlendirmeye alınmıştır. Defterde kayıtlı adli olaylar içerisinden, XIX. yüzyıl başlarında İstanbul kadınlarının mahkemeye başvurma ve haklarını arama çabaları dikkate değer görülmüştür. Bu çalışmada XIX. yüzyıl İstanbul'unda Osmanlı kadınlarının bizzat açtıkları davalar incelenerek, onların henüz düalist hukuka geçmemiş Osmanlı Devleti'nde, hak arayışları değerlendirilmeye tabi tutulmuştur. Bu bağlamda daha ziyade kadınların açtıkları boşanma, nafaka ve alacak-verecek türünden davaların incelenmesi yapılacaktır. Böylece XIX. yüzyılın ilk yarısında İstanbul'da kadınların hukuki haklarını nasıl arayıp savundukları ve yine bu hakları nasıl koruduklarının tespit edilmesi amaçlanmaktadır.

ADALET SEKTÖRÜNDEKİ ÇALIŞAN KADINLARA YÖNELİK TACİZ DAVRANIŞI: AVUSTRALYA-VİKTORYA EYALETİ ÖRNEĞİ

Arş. Gör. Dilek MURAT*, Assoc. Prof. Julian BONDY**, Prof. Dr. Serpil AYTAÇ*
*Uludağ Üniversitesi, **RMIT University / AUSTRALIA

İş yerinde taciz, bir kişinin diğer bir kişiye sözlü saldırı veya fiili fiziksel şiddetle tehdit arasında değişen şekillerde uyguladığı aşağılayıcı davranışlardır. İşyerinde taciz davranışı, kişisel saldırılar, istismar davranışları ve diğerlerini kötümlemeye teşebbüs etmek ile nitelendirilen fonksiyonel olmayan kişisel etkileşimleri içerir. Taciz veya istismar davranışı kişilerin cinsiyetine, ırkına, özürllülük durumuna, cinsel yönelimlerine, yaşlarına veya dinlerine bağlı olabilir veya bir kişiden diğerine kötü söz şeklinde olabilir. Kurumlar kurumsal değer ve davranışlarını geliştirmekle yükümlüdürler. Bu değerleri ve davranışları geliştirmenin ve iletmeninin bir yolu kurumsal kültür üzerinde büyük bir etkiye bulunmaktadır. Bunlar tacizin oluşmasını destekleyici veya önleyici kültürel ortamlardır.

Bu çalışmanın amacı, adalet dağıtan kurumlarda çalışanlar arasındaki taciz ve istismar davranışını etkileyen faktörleri ölçülmeştir. Analiz için Avustralya Victoria

eyaleti tarafından tüm çalışanlara her yıl uygulanan ve özel izinle tarafımıza verilen "The People Matter Survey 2005" in ham verileri kullanılmıştır. Bu geniş çaplı araştırma, Viktorya Kamu Sektöründeki çalışanların kamu sektörü değerlerini ve kurumlarında uygulanan istihdam prensiplerini nasıl algıladıklarını ölçmektedir. Söz konusu araştırmada tacizin yanısıra, yönetim sorunları, kurumdaki yöneticilerle olan ilişkiler ve çalışanların iş tatmini seviyeleri de ölçülmüştür. Anket 161 Kamu sektöründeki 13.834 kişi tarafından cevaplanmıştır. Ancak, bu çalışmada sadece Viktorya Eyaleti Adalet bölümlerinde çalışanlar tarafından yanıtlanan toplam 230 veri kullanılmıştır. Örnekleme, Viktorya Kamu Sektörü Adalet Bölümü işgücünü temsil edebilecek büyüklüktedir.

Bu çalışmada Viktorya Kamu Sektöründeki Adalet Bölümünde çalışanlar arasındaki taciz ve istismar davranışını etkileyen faktörleri incelemek için istatistiksel olarak Lojistik Regresyon Analizi kullanılmıştır.

ÇİVİ YAZILI KANUN METİNLERİNDE KADINLARA AİT SUÇ VE CEZALAR

*Arş. Gör. H. Hande DUYMUŞ
Pamukkale Üniversitesi*

Suç ve ceza kavramı, en eski çivi yazılı kanun metinlerinde mevcut olup, bu metinlerde kadınlara ait suçlar da tasavvur edilmiş ve bu suçlara cezalar tayin edilmiştir. Kanunların genel karakteristiğine baktığımızda; "eğer bir insan şu suç işlerse, şu cezayı çekecektir" şeklinde kalıp halinde ifadeler olduğunu görürüz. Kalıplaşmış bu ifadelerde kadınları ifade eden "esirtum, aşşatum, şiniştum" gibi terimlerin bulunması, suçlarda ve verilen cezalarda cinsiyet ayrımının yapıldığını göstermektedir. Dolayısıyla işlenen suç aynı olsa da kadına verilen ceza, erkeğe nazaran farklı olmuştur.

KADININ İNSAN HAKLARI, DİN VE LİBERAL DEĞERLER ÜZERİNE

*Doç. Dr. Hatice Nur ERKIZAN
Muğla Üniversitesi*

Politik Liberalizm birbiriyle bağlantılı iki temel düşünce üzerinde yükselir: dinsel özgürlük (vicdan veya inanç özgürlüğü) ve haklar. İnanma özgürlüğü insanın özgürlükleri arasında en önemli olanıdır ve politik yönetimlerin biçimlenmesi bakımından önemli derecede bir önceliği gerektirir. Buna göre, dinsel pratiklere ilişkin özgürlükler ancak ve ancak kamusal alana yönelik ciddi ve yakın bir tehdit oluşturduğu zaman engellenebilir. Bu düşünceyle doğrudan bağlantılı olan haklar meselesine gelince onun da insanın kendinde bir amaç olduğuna ilişkin kavrayışla

olan bağıntısını görmek gerekir. İnsanı bir amaç olarak görme doğal ve zorunlu olarak insanı araçsallaştıran her türlü ve her türden söylemi dışarıda bırakır. İnsan haklara sahiptir ki bu haklar *hareket etme özgürlüğü/hakkı* (gezme-dolaşma, seyahat vb), toplanma, bir araya gelme özgürlüğü/hakkı, konuşma özgürlüğü/hakkı, yasalar karşısında eşit muamele görme ve bunların yanı sıra kişinin bütünlüğüne ve saygınlığına yönelik çeşitli haklar. Her ne kadar devletler politik liberalizmin birinci tezini benimsemiş görünseler de ikincisi söz konusu olduğunda ciddi bir gizil veya açık direnç göstermektedirler. Oysa insan haklarına içten bağlılık ve onu politik yapılanmanın temel dayanak noktası olarak kabul etme dinsel özgürlüğün tanınmasında ve yaşanmasında ortaya çıkabilecek sorunları çözmede merkezi bir işleve sahiptir. Bu, gerçek dinsel özgürlüğün ancak ve ancak diğer temel özgürlüklerle ve temel insan haklarını kabul etmeyle olanaklı olduğunun altını çizer. İşte bu noktada kadın hakları konusunun kadının insan olma hakkından bağımsız ele alınamayacağını söylemek yanlış olmaz. Önde gelen dinlere baktığımızda-teorik olarak değil- onların insan hakları ama özellikle de kadının insan haklarını kabul etme bakımından hiçte olumlu olmadıkları görülür. Empirik bir analiz bu konunun ne kadar sorunlu olduğunu göstermeye yeter. Ve bu çalışma dünyanın önde gelen büyük dinlerini ve onların yaşanma biçimlerini kadının insan haklarıyla ilgili bakımdan ele alırken *politik- liberal değerleri* de yeniden tartışmanın merkezine taşır.

TÜRKİYE'DE KADIN HAKLARININ GELİŞİMİNE KISA BİR BAKIŞ

Yrd. Doç. Dr. Leyla ÇAKICI GERÇEK
Zonguldak Karaelmas Üniversitesi

Kadın hakları, günümüzde hala acilen çözümlenmesi gereken en önemli konulardan birisi olarak varlığını sürdürmektedir. Evrensel sorunlardan birisi olan insan hakları içinde de değerlendirilen kadın hakları ile ilgili çalışmalar yoğun bir şekilde yapılsa da istenilen sonuca henüz ulaşmak mümkün olmamıştır. Kanunlarla, sözleşmelerle yapılan olumlu düzenlemelere rağmen insanların kafasına yüzyıllar boyunca yerleşmiş olan kadını ikinci sınıf gören bakış açısını, önyargıları kırıp yok etmenin kolay olmadığı da ortadadır.

Türkiye'de kadın haklarının gelişimini özetlemek amacı ile hazırlanan bu çalışmada, Dünya'da ve Ülkemizde kadın haklarının gelişimi kısaca gözden geçirilmiştir. Uluslar arası çalışmaların içinde yer alan "Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi"nin önemi vurgulanmıştır. Günümüzde Türk kadınının sahip olduğu hakların temel kaynakları açıklanmıştır.

Çağdaş Türk Kadınının sahip olduğu hakların yasal kaynaklarının başında Anayasa gelmektedir. 1982 Anayasası uluslararası hukuka da uyarak, metnin üçte birini insan haklarına ayırmış, temel, sosyal, siyasal ve ekonomik hak ve ödevleri düzenlemiş, tanımış, sınırlama ilkelerini göstermiş; ayrıcalıkları yaptırıma bağlamış ve bunların güvence düzenini kurmuştur. Kadın erkek eşitliğinin de altı çizilmiştir.

Özel hukuk alanındaki en temel kaynak Medenî Kanun'dur. 2002 yılında yürürlüğe giren yeni Medenî Kanun'da, kadın ve erkek eşitliğine aykırı olan bazı düzenlemeler ortadan kaldırılmıştır. 2005 yılında yeni Türk Ceza Kanunu yürürlüğe girmiş ve bu yasa da kadını koruyucu düzenlemelere yer verilmiştir. Her iki yasa ile kadın lehine yapılmış düzenlemelerin neler olduğuna bu çalışmada kısaca yer verilmiştir. 1998 yılında yürürlüğe giren "Ailenin Korunmasına Dair Kanun" özel hukuk alanındaki düzenlemeler içinde yer almaktadır. Ayrıca, kadın hakları açısından önem taşıyan diğer yasal çalışmalarla, İş Kanunu'nda yer alan düzenlemelere de yer verilerek günümüz kadının sahip olduğu haklar özetlenmiştir.

Kadının her şeyden önce insan olarak temel hak ve özgürlüklerden yararlanabileceği bir ortamda olması gerekmektedir. Bu koşullar olmadan kadın haklarından söz etmenin pek anlamlı olmayacağı açıktır. En gelişmiş ülkelerde bile hala kadın haklarının mücadelesi verildiğine göre, az gelişmiş ülkelere yaşayan kadınların durumunun vahim olduğu ortadadır.

İSLAM'DA KADINA ŞAHSİYET KAZANDIRAN HAKLAR

Yrd. Doç. Dr. Naile SULEYMANOVA
Azerbaycan Milli İlimler Akademisi

İslam kadını ister ana olarak, isterse de evlat, eş olarak saygıya layık görüp, ona şahsiyet kazandırıp değer vererek, haklarını himayesi altına almıştır. Kadın şahsiyetini değerli kılan hakları konusunda İslam'ın neler getirdiğine kısa bir göz atalım.

Şahsiyetli bir varlık olarak kadınının hakları başında fikir hürriyeti geliyor. İslamda kadının fikir hürriyetine dair bir sıra emirler vardır.

Mesela, İslam'da evlilik gibi hayati bir konuda kadının fikri alınmadan nikah kıyılmaz.

İslam kadına istediği şekilde kullanabileceği özel mal ve şahsi mülkiyet hakkı vermiştir. Mülkiyet hakkı ile beraber İslam kadını ticaret ve tasarruf hakkına da sahip etti .(en-Nisa 32).

Miras islam'da kadının meşru haklarından biridir. (en-Nisa 7).

İslam'ın kadının diğer bir hakkı da dini emirler konusundadır. Birçok ilahi emirde ayırım gösterilmeden kadın erkekle yan yana zikredilmiştir. (eL-Ahzab 35). Bir sözle İslam kadına inanç ve ibadet hürriyetini de getirdi.

Yukarıdaki haklardan başka kadına İslam'da müeyyen şartlar dahilinde okumak, çalışmak, toplumun hayatında faal olmak gibi haklar da verilmiştir.

İslam kadın fitratını dikkate alan yegane din olarak onun çeşitli duygularına da hak kazandırmıştır. Sevmek, sevilmek böyle duyguların alisidir.

Yeryüzünde hayatın var olmasında ana unsur olan kadına İslam'ın verdiği maddi ve manevi haklar onu şahsiyet sahibi kılmıştır.

EŞİTLİK BAĞLAMINDA KADININ SOYADI SORUNU

Öğr. Gör. Selda İLGÖZ
Kocaeli Üniversitesi

Hukuksal açıdan değerlendirildiğinde, ülkemizde kadının-erkek eşitliği Anayasa ve uluslararası anlaşmalar ile güvence altına alınmakla beraber uygulama da hala bazı kanunlarda eşitlikliliklerle karşılaşıldığı görülmektedir. Kadın-erkek eşitliğinin sağlanabilmesi, kadının erkek eşit haklara sahip olmasının yanı sıra varolan hukuk kurallarında eşitlik ve toplumsal cinsiyet perspektifinden yorumlanması ile mümkün olacaktır.

Anayasanın 10. maddesinin "Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür..." demektedir. Medeni Kanun da bekar kadın ve erkek arasında hiç bir ayırım yapmaz ancak bu mutlak eşitlik, evlenme ile kadının aleyhine bozulur. Anayasada kadın erkek eşitliğini açıkça belirttiği halde, Medeni Kanun evlilik birliği içinde, özellikle de soyadı konusunda erkeğe üstünlük tanıyan hükümlere yer vermektedir.

Medeni Kanun hükümleri gereği kadının evlenmekle kocasının soyadını alması ana kural olmakla beraber, 743 sayılı Eski Medeni Kanun döneminde 1997 yılında yapılan değişiklikle kadın, evlendirme memuruna veya daha sonra nüfus idaresine yapacağı yazılı başvuruya kocasının soyadı önünde önceki soyadını da kullanabileceği kuralı hükmüne bağlanmış ve bu kural 2001 yılında değiştirilen 4721 sayılı Yeni Medeni Kanun'da da bu hüküm aynen korunarak vücut bulmuştur.

Kadının soyadı değişikliği sadece evlenmekle değil mevcut evlilik boşanmayla sonuçlanırsa da meydana gelmektedir. Yıllarca eşinin soyadı ile tanınan ve tüm işlemlerini bu soyadı ile yapmak zorunda kalan kadın, boşanmadan sonra adeta kendisini topluma yeniden tanıtmak, bu andan itibaren hayata yeniden kızlık soyadıyla dönmek zorunda bırakılmıştır.

Boşanan kadınının, kocasının soyadını terk etmek zorunluluğu da yine Eski Medeni Kanun döneminde yapılan bir düzenleme ile yumuşatılarak kadının boşanma durumunda mahkemeden evlenme ile kazandığı soyadını taşımaya devam etmesini izin verilmesini isteme hakkına sahip bulunduğu kabul edilmiştir. Aynı maddede kocaya, koşulların değişmesi halinde, soyadını kullanmaya devam eden boşandığı karısının bunu artık kullanmasına son verilmesi hakkı tanınmıştır. Bu değişiklikte Yeni Medeni Kanun'da aynen benimsenerek kabul edilmiştir.

Eski Medeni Kanun zamanında yapılan ve Yeni Medeni Kanun'da aynen benimsenen bu hükümlerle kadının medeni durumunda meydana gelen her değişiklikte

kimliğinde değişmesi sorununu büyük ölçüde aza indirmiştir. Bununla birlikte, Anayasanın eşitlik ilkesi ve Türkiye'nin taraf olduğu Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Sözleşmesi, Avrupa İnsan Hakları sözleşmesi, Birleşmiş Milletler "Kadınlara Karşı Her türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi"nin, gereği yerine getirilmemektedir. Bu çalışmada kadının kimliğinin parçası olan soyadı sorunu, ulusal mevzuat ve uluslar arası sözleşmeler ile insan hakları, eşitlik ve toplumsal cinsiyet kavramları çerçevesinde değerlendirilecektir.

DEĞİŞEN BİR ŞEY YOK DÜN VE BUGÜN CİNSEL SUÇLARDA KADININ DURUMU

Yrd. Doç. Dr. Şükran Sevimli
100. Yıl Üniversitesi

Toplumsal ahlakı düzenlemeye yönelik dini prensiplerin yanı sıra yasaların kabulünü gerektiren koşullar ve uygulama sonuçları, mevcut dönemin yazarları, hukukçuları ve tarihçilerin yazılarında karşımıza çıkmaktadır. Dünü anlatan bu yazılar bize bugünün yanı sıra yarını da anlatmaktadır. Bu bağlamda M.Ö. 2000 ler de Hitit Uygarlığı yasal düzenlemeleri, Roma dönemi yasal düzenlemeleri ile Türkiye Cumhuriyetinin yasal düzenlemeleri karşılaştırılacak ve söz konusu yasal düzenlemelerin cinsel suçları önleme de rolü olup olmadığı tartışmaya açılacaktır.

YENİ ANAYASA TASLAKLARINDA KADIN-ERKEK EŞİTLİĞİ VE KADIN HAKLARINA İLİŞKİN DÜZENLEMELER

Yrd. Doç. Dr. Yüksel METİN, Arş. Gör. Burcu MANOP
Süleyman Demirel Üniversitesi

Olağanüstü şartların ürünü olan ve olağandışı yöntemlerle yapılan 1982 Anayasası, yapıldığı günden beri ciddi eleştirilere ve değişiklik önerilerine konu olmuştur. Nitekim bu Anayasa, en kapsamlıları 1995, 2001 ve 2004 değişiklikleri olmak üzere, şu ana kadar onun üzerinde değişikliğe uğramıştır. Bu değişiklikler, demokratikleşme yönünde önemli ve olumlu adımlar oluşturmuş olmakla birlikte, özgürlükçü ve demokratik yeni bir anayasa yapımını gündemden çıkarmış değildir. Gerçekten de, 1982 Anayasasının konjonktürel gereklerin sonucu olarak parça parça değiştirilmesi yerine, sivil, demokratik, insan haklarını evrensel standartlara ulaştıran, hukuk devleti üzerindeki kısıtlamaları kaldıran, tümüyle yeni bir anayasanın yapılmasının daha isabetli olacağı düşüncesi, birçok çevreler tarafından sık sık dile getirilmiştir. Nitekim son yıllarda yeni anayasa taslakları hazırlanmış ve kamuoyuna sunulmuştur. Bu girişimler, yeni bir anayasa düşüncesini somuta dönüştüren adımlardır.

Yeni anayasanın hedeflerinden biri de, Cumhuriyetin temel hedeflerinden olan kadın-erkek eşitliğinin yaşama geçirilmesini sağlamak olmalıdır. Kanun önünde eşitlik ilkesini hayata geçirmede devletin negatif ve pozitif yükümlülükleri vardır. Devlet organları ve idarî makamlar, diğer nedenler yanında cinsiyet bakımından birinci bireyler arasında ayrımcılık yapamayacağı gibi, bu yöndeki ayrımcılık girişimlerini de önlemekle yükümlüdürler.

Toplumun korunmaya muhtaç kesimleri için devletin özel tedbirler alması olarak ifade edilen pozitif ayrımcılık, kanun önünde eşitliği sağlamaya yönelik politikaların bir gerçeği olarak görülmektedir. 1982 Anayasasının eşitlik ilkesini düzenleyen 10. maddesi 2004 yılında değiştirilerek maddeye kadınlar açısından pozitif ayrımcılığa imkân tanıyan bir ifade eklenmiştir. Bu değişiklik, Türk pozitif hukuku açısından önemli bir değişikliktir. Ancak kadın hakları bakımından Anayasanın diğer maddelerinde değişikliğe gidilmesi gerekmektedir.

Bildiride, “Türkiye Barolar Birliği Anayasa Önerisi” ve “Özbudun Taslağı” başta olmak üzere yeni Anayasa taslaklarında kadın-erkek eşitliğinin ve kadın haklarının nasıl düzenlendiği, bu düzenlemelerin yeterli olup olmadığı analitik ve eleştirel bir yaklaşımla ele alınacaktır. Yeni Anayasa taslaklarındaki düzenlemeler, özellikle Batılı ülkelerin anayasaları ve uluslararası insan hakları belgeleri ışığında incelenecektir.

1982 ANAYASASI VE ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARI IŞIĞINDA KADIN-ERKEK EŞİTLİĞİ

*Yrd. Doç. Dr. Yüksel METİN, Arş. Gör. Burcu MANOP
Süleyman Demirel Üniversitesi*

İnsan hakları gelişim süreci içinde, kadın hakları ayrı bir kategoriye oluşturmamakla birlikte geleneksel olarak ihmal edilmiştir. 20. yüzyılın yarısından sonra, kadının insan hakları gelişmeye başlamıştır. Bu dönemden itibaren, özellikle uluslararası alanda eşitlik ilkesi, cins ayrımı da dikkate alarak düzenlenmiştir. Günümüzde kadının insan hakları, demokratikleşmenin önemli bir parçası olarak görülmektedir. Çağdaş demokratik devletlerde bu konuda özellikle siyasal katılımı da cins eşitliği üzerinde durulmaktadır.

Eşitlik ilkesi, devlet yönetimine egemen olan bir “temel ilke”dir. Nitekim 1982 Anayasası eşitlik ilkesini “genel esaslar” bölümünde yer alan 10. maddede düzenlemiştir. Bu maddeye göre, “Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayrım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz. Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.”

Bu ilke ile kadın ve erkek için cinsiyet ayrımına dayalı farklı hukuksal düzenlemeler yasaklanmakta, hak ve özgürlüklerden eşit yararlanma hakkı tanınmaktadır.

Günümüzdeki eşitlik anlayışı, biyolojik farklılıktan kaynaklanan cinsiyetler arası farklı muamele nedenlerini, sadece hamilelik ve yeni doğum yapmış kadınlarla sınırlı tutmaktadır. Kadınların toplu biçimde korunmaya muhtaç, toplumsal açıdan güçsüz bir cinsiyet grubu olarak algılanması anlayışı artık kabul edilmemektedir.

Bildiride, eşitlik ilkesinin 1982 Anayasası'nda nasıl düzenlendiği, kadın-erkek eşitliğine ve kadınlar lehine pozitif ayrımcılığa ilişkin 2004 değişikliğinin ne anlama geldiği, eşitlik ilkesinin Anayasa Mahkemesince nasıl temellendirildiği, Anayasa Mahkemesi kararlarında kadın hakları belgelerinin nasıl ve ne ölçüde kullanıldığı, günümüzdeki eşitlik anlayışının Anayasa Mahkemesince ne ölçüde benimsendiği vb. sorulara yanıt aranacaktır.

OSMANLI TOPLUMUNDA SIKÇA BAŞVURULAN BİR BOŞANMA YÖNTEMİ: MUHALA'A

Yrd. Doç. Dr. Ümit EKİN
Sakarya Üniversitesi

Çoğunlukla İslam hukukunun boşanma hakkını sadece erkeğe verdiğine inanılmaktadır. Erkekler göre daha zor olmakla birlikte kadınlar da eşlerini boşayabilmekte, çeşitli nedenlerden ötürü kendileri açısından katlanılmaz hale gelen evlilikleri muhala'a adı verilen bir boşanma yöntemi ile bitirebilmektedirler. Evliliklerin muhala'a yoluyla sona erdirilmesinin nedenleri arasında kadına uygulanan şiddet, erkeğin uzun süreyle başka bir diyara ya da savaşa gitmesi, evinin geçimini sağlamaması bulunmaktadır. Bu araştırmada, 17. ve 18. yüzyıllardaki Osmanlı Toplumunda sıkça karşılaşılan muhala'a üzerinde durulacak, özellikle Tekirdağ'a ait mahkeme kayıtlarından hareket edilerek örnekler verilecektir.

KENTSEL YOKSULLUK VE KADIN YOKSULLUĞUNA ÇÖP ALANLARINDAN BAKIŞ

*Arş. Gör. Cem ERGUN, Prof. Dr. Songül SALLAN GÜL
Süleyman Demirel Üniversitesi*

İnsanlık tarihinde toplumsal eşitsizliklere paralel olarak her dönemde var olan yoksulluk olgusu günümüze kadar farklı formlarda ve boyutlarda toplumsal yaşamdaki yansımalarını sürdürmüştür ve sürdürmektedir. Savaşlar, doğal afetler, ekonomik krizler, üretim ilişkileri vb etkenler yoksulluğun belirleyenleri olarak tarihsel süreçte karşımıza çıkmaktadır.

Özellikle ekonomik koşullardan kaynaklanan eşitsizliklerin yanı sıra konut koşullarından çalışma saatlerine kadar uzanan, sağlık, eğitim ve kültürel olanakları da içine alan ortak hizmetlere ulaşabilirlik, sosyal ve siyasal süreçlere katılmama gibi etkenler ve genel olarak tüm bu etkenleri içeren toplumsal dışlanma süreçleri de dikkate alındığında, yoksulluğun yoksunluk boyutu karşımıza çıkmaktadır.

Son yıllarda yaşanan ekonomik krizlerin ve izlenen ekonomi politikalarının bir sonucu olarak sayıları giderek artan yoksullar, yaşam ve çalışma stratejilerini yeniden gözden geçirerek var olmaya çalışmaktadırlar. Son dönemde kent yoksulluğunun iyice görünür bir hal alması ile kentsel istihdam alanlarına formel yollardan tutunamayan bir çok kentli yoksulun enformel sektörlere yöneldiği görülmektedir. Enformel sektörlere yönelik özellikle kentlerde yeni iş alanlarının ortaya çıkmasına yol açmaktadır. Bu süreçte yeni bir geçim kaynağı yaratan grup olarak karşımıza çöpten geçimini sağlayan yeni bir grup çıkmaktadır. Çöpten geçimini sağlayan kesim; yollarda dolaşarak konteynırlardan geri dönüşümü sağlanan maddeleri toplayan çöp toplayıcıları ve çöp depone alanlarında ayıklayıcılık yapanlar olarak ikiye ayrılmaktadır. Günümüzde özellikle kentlerin çöp depone alanlarında ayıklama işini yapanlar arasında kadınlar da büyük yere sahiptir. Vahşi depolama alanlarında kimi zaman çöp geçim kaynağı iken aynı zamanda yaşam alanı olarak da karşımıza çıkmaktadır. Yani çöp ayıklama işini yapan kişiler aynı zamanda çöp depolama alanlarında yaşamlarını sürdürmektedirler. Bu durum yoksulluğun kentsel boyutunu gözler önüne sererken yoksunluğun ne kadar yoğun olarak yaşandığını da ortaya koymaktadır. Bu süreçte gerek ekonomik gerekse sosyal anlamda çöp depone alanlarında yaşayan kadınların mağduriyetlerinin daha yoğun olduğu görülmektedir. Çöp depone alanlarında çalışan ve yaşayan kadınlar, çöp sürecine aileleri ile birlikte girebilmekte, kamusal alanlara ve sosyal ilişkilere ailenin erkek fertleri ile birlikte girebilmekte, çoğu zaman ise çöp alanlarının dışına bile çıkmadan yaşamlarını sürdürmektedirler. Bu durum ise kent yoksulları içinde önemli yer tutan yoksul kadınların yoksunluklarının da ne kadar büyük boyutlarda olduğunu göstermektedir. Bu çalışmada kentsel yoksulluk, kadın yoksulluğu ve çöpten metalaşma süreçleri genel olarak ele alındıktan sonra Isparta ilinde yapılmış olan bir araştırmanın verilerinden hareketle çöp depone alanlarında yaşayan ve çalışan kadınların durumlarına ilişkin bir durum tespiti yapılmaya çalışılacaktır.

KENTLEŞMENİN KADINLAR ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ: KIRIKKALE DENEYİMİ

Yrd. Doç. Dr. Mustafa ORÇAN
Kırıkkale Üniversitesi

Sanayi Devriminin en önemli ve görülen sonuçları arasında kentleşme olgusu yer almaktadır. Kentleşme, sadece fiziki olarak bir kentin büyümesi ya da yeni kentlerin ortaya çıkması olarak değil, aynı zamanda sosyo-kültürel ve ekonomik değişimlerin bir sonucu olarak cinsiyet rollerindeki değişimin yaşandığı bir mekânın yansıması olarak da görmek gerekir. Bu bağlamda özellikle kadınlar için kentlerin, modernleşme sürecinde önemli sosyalleşme mekânları olarak işlev gördüğü söylenebilir. Sunduğu olanaklar kadar, zorladığı ilişkiler nedeni ile bu değişimler kadınları yeni bir gündelik hayatın eşiğine getirmiştir. "Modernleşme sürecinde meydana gelen değişimlerden en çok kimler etkilenmektedir ve kadınlar bu değişimin neresinde yer almaktadırlar?" gibi, ayrıca "kent kadınlara hangi alanlarda farklı sosyalleşme olanağı sunmaktadır?" gibi sorulara bu araştırmada, Cumhuriyet döneminde kurulmuş bir kent olan Kırıkkale'deki kadınlarla yapılan saha çalışmasıyla yanıt/lan aranacaktır. Kentli kadınlardaki değişimleri daha iyi anlamak için kırsalda yaşayan kadınlara da başvurulmuş ve bu şekilde iki kadın grubu arasında bir karşılaştırma olanağı sağlanmıştır. Kent merkezinden 416, kırsalından ise 400 olmak üzere, toplam 816 kadınla birebir - yüz yüze görüşülerek anket uygulanmıştır. Bu verilerden hareketle kentleşmenin kadınlar üzerindeki etkileri analiz edilmeye çalışılacaktır.

MİMARLIK EĞİTİMİ, MİMARLIK PRATİĞİ BAĞLAMINDA; KADIN

Özgür HASANCEBİ

Mimarlık, içinde yaşadığımız mekânı biçimlendirmeye yönelik bir yaratıcı düşünme, tasarlama etkinliği olarak tanımlanmaktadır. Mimar ise bu etkinliği gerçekleştiren sanatçı, mühendis, tarihçi, bilim adamı gibi pek çok kimliği içinde barındırması beklenen kişidir ve bu tanımlama yaş, cinsiyet, köken gibi yan bağlamlardan çok uzakta evrensel kriterler dikkate alınarak yapılmaktadır.

Cinsiyet farkı gözetmeksizin genel hatları çizilen bir mimar tanımı ve bu tanım çerçevesinde gerçekleştirilen çok yönlü kişiler yetiştirmeyi hedefleyen bir mimarlık eğitimi süreci söz konusudur. Bu sürece dahil olan kız-erkek öğrenci sayısı ve oranları diğer pek çok disiplinde olan durumun aksine dengeli bir grafik çizmektedir, hemen her yıl mimarlık bölümlerine giren kız öğrencilerin sayısı ile erkek öğrencilerin sayısı çoğunlukla eşit bazen kız öğrencilerin sayısı daha fazla olmaktadır.

Ancak mimarlık pratiği ve uygulanmış projeler üzerinden bu dengeli dağılım tekrar soruşturulduğunda arada inanılmaz uçurumlar görölmektedir. Aynı mimarlık ideolojisi ile eğitim gören ve her yıl erkekler ile aynı sayıda mimar ünvanı olan kadın mimarlar, söz konusu olan uygulama ve meslek pratiği olduğunda adeta yok olmuşlardır. Bunun için en basit ve bilindik saptamayı şöyle yapabiliriz; dünya coğrafyasında nerede mimarlık eğitimi gördüğü önemli olmaksızın bütün mimarlık öğrencileri tereddüt etmeden size yaptığı yapıları da göz ardı etmeden pek çok erkek mimar sıralayabilirler. Ancak iş bayan mimarların adlarını ve işlerini sıralamak söz konusu olduğunda aynı kendinden emin tavrı gösteremezler, çünkü sayıları çok azdır. Mimarlık eğitiminden mimarlık pratiğine geçişte ki o ara çizgide kadın mimarlar için pek çok unsurun değiştii kuşkusuz. Yine de sayıları azda olsa, pek çoğu ileri teknoloji unsuru yapılar yapamasa da, dünya çapında adlarından söz ettiren bayan mimarların varlığını göz ardı edemeyiz.

Bu bildiri eğitimden pratiğe geçişteki o süreçte kaybolmayan, başarılı bir kariyer ile mimarlık disiplininde kendilerini yer edinebilmiş bayan mimarları irdelemek üzerinedir. Duyarlı olan pek çok insanın bildiğı algıladığı, gazete ve televizyonlarda bir şekilde haberdar olduğu, kadın kimliği ile pek çoğumuzun yaşadığı feminist sorunlardan sıyrılmış bir çizgide gelişecek olan bu bildiri; sayıları az da olsa kendilerine mimarlık disiplininde kariyer yapabilmiş kadın mimarlar üzerine odaklanmıştır.

SÜRDÜRÜLEBİLİR AFET YÖNETİMİ VE KADIN: ANKARA ÖRNEğİ

*Arş. Gör. Zuhal Yonca ODABAŞ
Ankara Üniversitesi*

Kadının stratejik ihtiyaç/rolü olarak kabul edilen politik süreçlere katılması için gerekli toplumsal bilinç ve pratiğinin hem kadın hem de politika karar verici ve uygulayıcılarda oluşturulması toplumsal cinsiyet ve kalkınma anlayışının temel amaçları arasında yer almaktadır. Bu bakış açısından yola çıkılarak Ankara'da 2007 Ağustos- Ekim aylarında yaşanan su kesintileri ve bunu önceleyen susuzluk sorunun incelendiği ve kadının bu sorun ile başa çıkma konusunda karar verme süreçlerinin nasıl katılabileceğinin araştırıldığı çalışmanın sonuçları bu sunumda tartışılacaktır.

MEDYA VE KADIN

Prof. Dr. Ahmet ÇİFTÇİ
Gazi Üniversitesi

Yirminci yüzyılın ikinci yarısı ve özellikle son çeyreği, kişilerarası iletişim ve kitle iletişim araçları bakımından bir devrimin ve teknolojik gelişmenin yaşandığı bir dönem olmuştur. Bu süreç devam etmektedir. 'Medya ve Kadın' konusunu; 1- Medyada istihdam edilenlerin kadın ve erkek oranı, 2- Medyada yani haber ve programlarda kadının suje olarak kullanılması, şeklinde ikiye ayırmak gerekir. Medya organlarında istihdam edilenlerin çoğu erkek olduğu gibi, bu organların sahiplerinin ve yayın politikalarına yön verenlerin de çoğunun erkek olduğu görülmektedir. Öte yandan, kitle iletişim araçları ile yapılan yayınların (programların) çoğunun, toplumda korumaya daha fazla ihtiyacı olan küçüklere (çocuklara) ve **kadınlara** yönelik olduğu ve onların adeta bir meta olarak kullanıldığı dikkate alınrsa, kitle iletişim araçlarının insanoğluna getirdiği büyük yararların yanında, bu meta ve malzeme olarak kullanmanın sebep olduğu bireysel ve toplumsal zararların da ortaya konulması gerekir. Çalışmanın asıl konusu budur. Medyanın 'toplumsal sorumluluk' bilinci ile programlar yapıp yayılması gerekir. Medyada etik kurallar önemli rol oynar.

Son çeyrek yüzyılda gözlenen ve hâlâ devam eden 'daha çok okunma ve izlenme amacı (tiraj ve reyting kaygısı)', 'reklam ve ilanların yayınlanması', 'popüler olma hevesi' ve 'popüler kültür' gibi sebep ve olgular kitle iletişim araçlarında ve özellikle televizyonda kadın imgesinin daha çok yer almasına yol açmaktadır. Bu kullanımların önemli bir oranı olumsuz yöndedir. 'Reality Show' programları ile 'kadın programları'ndaki aile tradjeleri, müzik kliplerindeki argo ve müstehcen söz ve görüntüler, magazin programlarında giyilen kıyafetler ve kullanılan argo ifadeler, defile ve programlarda 'iş kazası' adı verilen kıyafetin düşmesi, kısacası 3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun'da (m.4) ve RTÜK tarafından 2003 yılında çıkarılan Yönetmelikte öngörülen yayın ilke ve esaslarını ihlal eden programlar bunların başlıca örnekleridir. Türk toplumunda son zamanlarda yaşanan aile dramları ile taciz ve tecavüz olaylarının artmasında bu yayın ilke ve esaslarına uyulmadan, uluorta, surf reyting kaygısıyla yayın yapılmasının da rolünün olduğu kanaatindeyiz. Okuyucuya/seyirciye/izleyiciye ilginç ve cazibeli görünen bütün bu olumsuz durumların kişiler ve özellikle kadınlar ve toplum üzerindeki etkiler bu çalışmanın konusunu oluşturmaktadır. Konu '**İletişim**' ve '**Hukuk**' boyutları ile ele alınacak ve mümkün olursa örnekler görsel olarak yansıtılacaktır. Ayrıca 'Medya okuryazarlığı' dersinin önemi vurgulanacaktır. Konu, medyadan örnek olayların gösterimi ile pekiştirilecek ve desteklenecektir.

TÜRK BASININDA KADIN İMGESİ

Arş. Gör. Ahu SAMAV UĞURSOY
Kadir Has Üniversitesi

Modern yaşamın yarattığı temel sıkıntıların başında iletişim sürecinin "çarpıtılması" olgusu gelmektedir. Kitle iletişim araçlarının zihinsel düşünceyi teşvikten çok, zihni şaşkına çevirerek işlevselliğini indirgemesi ön plandadır. Bilindiği üzere birçok kadın içinde yaşadığı toplumun yerleşik ve tutucu değer yargılarının baskısı nedeniyle, olaylara karşı tepki göstermeyen, etkinlikleri olmayan, başkalarının etkilerine katlanan, eylemsiz ve edilgin kişiler haline gelmişlerdir. Ancak, kadın her ne kadar toplum içinde bir devinimi ve etkisi olmayan ve olayların gidişini etkilemek ve denetlemek gibi hiçbir çaba göstermeyen bir kesimi oluşturmaktaysa da, çoğu zaman, onun bu durumuyla çelişen farklı görünümleri de ortaya çıkabilmektedir. Bu çalışma; "kadın" konusunu işleyiş biçimlerine göre aşağıdaki kriterler göz önüne alarak ve kadın popüler dergilerinden "Cosmopolitan" dergisi ele alınarak incelenecektir.

1. Dergi yazılarındaki cinsiyet ayrımıyla ilgili sözcük ve imgeler ortaya çıkarılacaktır.
2. Dergide yer alan "kadın" figürleri inceleme altına alınacaktır.

Dergide yer alan yazılarla "kadının" toplumsal yaşamda nasıl konumlandırıldığı tartışılacaktır.

KADININ KADERLE SAVAŞI

Arş. Gör. Dr. Aslı KOTAMAN
Kadir Has Üniversitesi

Bireyseldeki sosyali ve tikeldeki geneli görebilmeye imkan tanıyan sinemanın, "birey"i merkeze alan popüler film örneklerinde bireylerin kendi kararlarını verdiğini ve çoğu zaman bu kararların toplumsal ahlaka, burjuva ahlakına karşı gelmeyi gerektirdiğini görürüz. Sonrasında öykü kahramanının bir Antik Yunan anlatısının trajik olay örgüsü gibi kadere karşı duruşunun cezasını çektiğine şahit oluruz.

Seçme özgürlüğünün kendi başına her zaman kişinin seçimlerini hayata geçirme özgürlüğünü garanti etmediği düşünülürse ve özgür davranabilmenin özgür iradedcn başka kaynaklara da ihtiyacı olduğu göz önüne alınmalıdır. Televizyon dizileri bir çok anlatı özelliği bakımından Yeşilçam filmlerini andırsa da kadın karakterler iki türde farklılık gösterir. Bildiri kadın figürünün görsel alandaki temsiline odaklanacak ve Aliye, Aşk-ı Memnu dizilerini merkeze alarak bu dizilerdeki kadın karakterler üzerinden bir söylem analizi yapacaktır.

BASIN İLANLARINDA KADININ İMAJI KULLANIMI

Öğr. Gör. N. Ayça ÇEVİKELİ
Kırklareli Üniversitesi

Reklamcılıkta hedef kitleye ulaşmanın en önemli araçlarından olan basın ilanlarında; mesajın etkili biçimde iletilmesi için birçok yöntem ve obje kullanılmaktadır. Fotoğraflar, tipografi düzenlemeler ve illüstrasyonlar bunlardan bazılarıdır. Kadın figürü ise, bu yöntemleri uygulamada etkili görsel objelerden biridir. Günümüz reklam anlayışının başlangıcından buyana basın ilanlarında kadın fotoğrafları veya resimlemeleri hem görsel, hem de psikolojik etkisinden ötürü tercih edilmiştir. Basılabilir reklam ortamlarından olan gazete ve dergi ilanlarında karşımıza çıkan kadının görsel imaj olarak kullanımı; gerek görsel açıdan estetik niteliği, gerek dikkat çekiciliği, gerekse tüketimde oynadığı rol nedeni ile kaçınılmaz görünmektedir. Bu çalışma, basın ilanlarında kadın imajı kullanımının tercih nedenlerini ortaya koymaya yöneliktir.

YERLİ TELEVİZYON DİZİLERİNDE 'YABANCI KADIN' KİMLİĞİNİN 'ÖTEKİ' OLARAK İNŞASI

Yrd. Doç. Dr. Aydan ÖZSOY
Gazi Üniversitesi

Televizyonun önemli program türlerinden biri olan televizyon dizileri ya da yerli dramalar, Batı'da bilinen adlarıyla serialler/süren serialler, yüksek izlenme oranlarından hareketle, toplumun onayını almış popüler kültür ürünleri olarak medya çalışmaları içinde önemli bir araştırma konusunu oluşturmaktadır. Televizyon bugün, temsiller yoluyla kurduğu anlatı dilinde, kadını pek çok farklı kimlik içinde inşa eder ve sunar. Bu farklı kimlik kodlamalarından biri de yabancı kadının temsilinde görülmektedir. Batıya yönelik olarak taşıdığı referanslardan hareketle, öteki olarak 'yabancı kadın', bu ürünlerde nasıl temsil edilmektedir? Bu temsilden hareketle de açık ve örtük olarak hangi anlamları üzerinde taşır. Televizyon dizi-metinlerinin karşıtlıklara dayanan anlatı yapısından da hareketle bu metinlerde 'yabancı kadın'ın karşısında Türk kadını yer almaktadır. Bu karşıtlığı okumaya çalışan bu çalışma, günümüz yerli televizyon dizi-metinleri içinde kadınların farklı rolleri üzerinden vurgulanan anlamlara ve bu anlamlar üzerinden süren mücadeleye odaklanmıştır.

Çalışma, seçtiği örnek dizi-metinlerinden hareketle bu metinlerde yer alan yabancı kimlikli kadınların (Amerikalı, Alman, Avrupalı, Japon), hangi kodlar üzerinden 'öteki'leştirildiğini yani 'öteki' olarak inşasını analiz etmeyi amaçlamaktadır. Böyle bir analize ihtiyaç vardır çünkü günümüz televizyon anlatısının yeni görünümü içinde, farklı kadın temsilleri üzerinden yani farklılıklar vurgusu üzerinden üretilen anlamlar, kendilerini yeni bir yolla meşrulaştırırlar. Bu yeni görünümü içinde anlam,

egemen temsillerin karşısında yer alan muhalif temsillerin- ki bu çalışmada farklı olana bu konumdan yaklaşmaktadır- mücadelesi sürecinde inşa edilir. Bu mücadelenin hangi vurgular içinde, nasıl gerçekleştiği bu çalışmanın da temel sorunsalını oluşturmaktadır. Seçtiği örnek metinlerin analizinde niteliksel çözümleme yöntemlerinden faydalanan micro ölçekli çalışma, İngiliz Kültürel Çalışmalar'ın eleştirel perspektifine dayanarak, metin okuması yapacaktır. Çalışma kendini Türk kadınının ve karşısında yer alan yabancı kimlikli kadınların temsiline çözümlemesi ile sınırlandırmıştır. Günümüz medyasının kadınların temsilleri üzerinden yürüttüğü politikaları hakkında da ip uçları elde etmemize olanak sağlayacak olan çalışma, politik olana gündelik yaşam içinde üretilen ilişki ve pratikleri de kapsayacak geniş bir alan içinden yaklaşmaktadır.

KİTLE İLETİŞİMİN GÜNDEM KURMA FONKSİYONU: 1. VE 4. SINIF ÜNİVERSİTE KIZ ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BİR SAHA ÇALIŞMASI

*Dr. Çetin Murat HAZAR, Dr. Muharrem ÇETİN
Gazi Üniversitesi*

Kitle iletişimin sosyolojik içerikli etki kuramlarından olan Gündem Kurma, medya organlarının okuyucularının/izleyicilerinin ne hakkında düşüneceğine karar verdiğini ileri sürmektedir. Medya bu şekilde herhangi bir konuyu gündemine alarak, insanları etkilenmekte ve kendi gündemi içinde yer alan konuları bireylerin gündemi haline getirebilmektedir.

Gündem Kurma, Maxwell McCombs ve Donald Shaw'ın "Medyanın Gündem Kurma Fonksiyonu" isimli makalelerinin 1972 yılında Public Opinion Quarterly adlı dergide yayınlamasıyla kitle iletişim araştırmaları ve kuramları arasına katılmıştır.

Medya gerçek toplumu yönlendiren bir aktör olmak gerekse varlığını maddi olarak sürdüreceği olan okur/izleyici kitlesinin ilgisini sağlayabilmek için bir takım konulara diğerlerinden daha çok yer vermektedir. Medyanın ilgilendiği konular eğer bu bir gazeteyse ilk sayfalarda ve büyük puntolu manşetlerle, bir televizyon ise haber programının ilk sıralarında ve diğerlerinden daha uzun bir süre içinde verilirler. Okur veya izleyiciler medyanın bu tavrından hangi haberlerin medya organları için daha önemli olduğu bilgisini edinirler. Medya gündeminin yanında izler kitlenin de kendisine özgü bir gündemi bulunmaktadır. Bu gündem kişinin o sıralarda içinde bulunduğu maddi veya duygusal bir çok konu etrafında gelişebilir. Kişi yeni bir takım yatırımlar yapacaktır, evini geçindirmek derdiyle meşguldür, aşık olmuştur veya duygusal bir boşluk içindedir. Herkes kendi özel şartları içinde kendi gündemini belirlemede ve yaşamaktadır.

SİNEMADA DEĞİŞEN KADIN İMGESİNİN ALMODOVAR FİLMLERİ ÜZERİNDEN ANALİZİ

Arş. Gör. Filiz ERDEMİR
Gazi Üniversitesi

Sinemanın başlangıcından bu yana filmlerde kadınlar, erkeklerin karşısında hep "öteki" olarak konumlandırılmışlardır. Hem bir fetiş nesne hem de erkeklerin bakışlarının, arzularının nesnesi haline getirilen kadınlar, genellikle gerçek yaşamda olduğu gibi film düzleminde de özel alana hapsedilmişlerdir. Kadını seyirlik bir nesne haline getiren klasik sinema, ataerkil bir anlayışla bunu gerçekleştirmiştir. Bu tarz filmlerde erkekler; kamusal alanda varlıklarını sürdüren, kahraman, savaşçı, babaerkil, güçlü gibi klasik ve olumlu özelliklerle donatılmışlarken, kadınlar klişe imgelerle seyirciye sunulmuşlardır. Sürekli ailenin öneminin vurgulandığı filmlerde, kadınlar çoğunlukla ideal eş, ideal anne, erkeğine hizmet eden, mutlu ev kadını vb olarak gösterilmişlerdir. Bu özelliklerin aksini taşıyan kadınlar ise, filmlerde hemen cezalandırılarak evcilleştirilmişlerdir. Erkek yönetmenlerin egemenliğindeki film sektörü tarafından kadınların önüne kariyer – aşk ya da kariyer – evlilik gibi ikili yapılar çıkartılmış ve kadınlardan kamusal alandan uzak durarak aileyi seçmeleri istenmiştir.

Ünlü İspanyol yönetmen Pedro Almodovar ise, filmlerinde çoğunlukla klasik Hollywood sinemasının klişe kadın ve erkek imgelerini bir kenara bırakmıştır. Çalışmada, Almodovar sinemasında kadının değişen imgesini ortaya çıkarmak ve bu filmlerdeki kadın karakterlerin geleneksel filmlerdeki kadın sunumlarından farklarını ortaya koymak amaçlanmıştır. Bu amaç çerçevesinde Almodovar'ın kadın öykülerini merkez alan filmleri analiz edilmiştir. Bu analiz sonucu; Almodovar sinemasında kadınların erkeklerden bağımsız olarak ve hemcinsleriyle dayanışma içinde gösterildikleri ve çok kötü duruma düşseler bile erkeklerden daha güçlü olarak resmedildikleri görülmüştür. Erkekler ise, geleneksel sinema anlayışının tersine kadınlar karşısında olumsuz özellikleriyle konumlandırılmışlardır. Bu filmlerde, kadınların dünyasında erkeklere yer yoktur ve filmlerinde kadınların gözünden olayları aktaran Almodovar, olumlu özellikler taşıyan erkekleri de kadınlara yaklaştırarak, onları feminenleştirmiştir.

“8 MART DÜNYA KADINLAR GÜNÜ”NÜN YAZILI BASINDA TEMSİLİ ÜZERİNDEN MEDYANIN BİLGİLENDİRME VE TOPLUMSALLAŞTIRMA İŞLEVİ

*Arş. Gör. Dr. Gülcan İŞİK, Arş. Gör. Ülkü Ayşe OĞUZHAN BÖREKÇİ
Gazi Üniversitesi*

Teknolojik gelişmeler sonucunda kamuoyuna hızlı bir şekilde enformasyon sağlayan medyanın, bu yönüyle kamuoyu oluşumunda etkin bir konumda olduğu bilinen bir gerçektir. Buna göre medyada yer alan haberler, olayların önemlilik derecesini de belirleyerek kamuoyuna yön verebilir. Burada önemli olan nokta, meydanın bir taraftan yayınladığı haberlerle kamuoyunun oluşumuna katkıda bulunurken, diğer taraftan kamuoyunun istek ve beklentilerinin gerekli çevrelere iletilmesinde önemli fonksiyonlarının olduğudur. Medyanın bu fonksiyonundan hareketle bir çok sosyal bilimci, araştırmalarında medya ile birey ve toplum yaşamını sosyolojik, sosyal psikolojik yaklaşımlar ile sorgulamışlardır. Bu bağlamda tek taraflı bir iletişim kaynağı olarak görülen medya, birey ve toplumlara yalnızca bilgi aktaran araçlar olmaktan çok, onları eğiten, nerede nasıl davranacaklarını, neyi nasıl algılayarak anlayacaklarını, hatta neyin iyi ya da kötü olduğuna karar vereceklerini de öğreten iletişim araçları haline bürünmüştür.

Medyanın kamuoyuna bilgi aktarırken ele aldığı konularda ön plana çıkardığı unsurlar kimi zaman medyanın toplumsallaştırma işleviyle örtüşmemektedir. Bunun en belirgin göstergelerinden biri de medyanın kadına ve kadın sorunlarına yönelik bakış açısında görülmektedir. Nitekim bugün medyada kadınların temsili, çoğunlukla “annelik” ve “kadınlık imgeleri” üzerinden inşa edilmektedir. Oysa ki medyanın toplumsallaştırma ve eğitime görevi de göz önünde bulundurulacak olursa, medya kadının toplumsallaştırılması sürecinde önde gelen kurumlardan biri olmalıdır.

Bu bağlamda çalışmada, bugün dünyada ve Türkiye’de her yıl 8 Mart’ta kutlanan “Dünya Kadınlar Günü” nde, kadına yönelik haberlerin hangi çerçevede sunulduğu ele alınmıştır. Buna göre çalışmada, medyanın söz konusu haberlerde kadına ve kadın sorunlarına ilişkin yaklaşımının bir tartışma platformu yaratacak ve sorun giderecek nitelikte olmadığı varsayılmıştır. Bu varsayım doğrultusunda “8 Mart Dünya Kadınlar Günü”nc ilişkin Hürriyet, Cumhuriyet ve Zaman gazetelerinin son üç yıldaki haberleri analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda çalışmanın varsayımının kısmen doğrulandığı tespit edilmiştir.

KÜLTÜREL VE TOPLUMSAL DEĞİŞİMİN KADIN EKSENİNDE REKLAMLARA YANSIMASI VE REKLAMLARDA DEĞİŞEN KADIN İMGESİ

Doç. Dr. Hanife GÜZ*, Sevda COŞMUŞ

*Gazi Üniversitesi

Tüketim fenomenojisindeki hayatın, ürünlerin, nesnelcrin ve hizmetlerin iklimlendirildiği, düzenlendiği ve kültürelleştiği noktalarda kültürün dilini, imajını, değerlerini ve mitlerini kullanan reklamlar; çekicilik üretme süreci olarak kadın imgesinin şekillendiği bir alan olarak kadını tüketim kültürünün hem nesnesi hem de etkin bir öznesi olarak konumlandırmaktadır. Kadınlığın ve erkeklığın egemen söyleme paralel olarak yeniden üretildiği, şekillendirildiği ve tüketim ideolojisinin yeniden inşa edildiği görüşünden hareketle kadın ile erkek arasındaki kültürel farklılaşmayı temel alan toplumsal cinsiyet rolleri ve toplumsal değerlerin değişiminin ortaya konulması amacı ile hayatımızı yansıtan ve şekillendiren kültürel etkenlerden biri olan reklamların ; kültürel ve toplumsal değişimi yansıtırma özelliği toplumdaki değişen cinsiyet rollerini ve kadın imgelerini yansıtmaya aracılık etmesi dikkat çekicidir..

Toplumsal cinsiyet kavramının gelişimi ve dönüşümüne paralel olarak kadının sahip olduğu cinsiyet rolleri değişimi ve bunun reklamlara yansımalarının inceleneceği bu çalışmada, çok boyutlu dinamik değişim ve dönüşüm sürecinden geçilirken tüketim ekonomisinin her boşluğunun doldurulma ihtiyacının bir sonucu olarak reklamın sadece ekonomik bir olgu olarak görülmeyip, aynı zamanda modern kültürün ve toplumsal hayatın bir parçası olma özelliği, kültürel ve toplumsal değişimin reklamlara yansımaları sonucunu da beraberinde getirmektedir. Bu bağlamda bu çalışmada kültürel ve toplumsal değişimlerin reklama yansımaları çerçevesinde kültürel metinler olarak semboller ve fikirleri kullanırken kültürel modeller ve toplumsal etkileşimlere referansta bulunan reklamlara var olan cinsiyet rollerinin nasıl yansıdığı ve bunun geçmişten günümüze kadar nasıl değiştiğinin ortaya konulması amaçlanmaktadır. Modern feminist akımlarının kadına bakış açısı bağlamında 1980'li yıllardan günümüze kadar çıkan kadın dergilerinden seçilen örnekler ele alınıp incelenecek ve bu dergilerdeki reklamlar göstergibilim yöntemiyle analiz edilecek ve geçmişten günümüze reklamlardaki kadın imgesinin nasıl değiştiği ortaya konulacaktır.

TÜKETİM TOPLUMU BAĞLAMINDA YEŞİL KADIN DERGİLERİNDE YEŞİL MODA, YEŞİL DEFİLELER VE REKLAMLAR

Doç. Dr. Hanife GÜZ
Gazi Üniversitesi

1980'li yılların ortalarında modern feminist akımlarında etkisiyle yeni bir kadınlık sosyolojisinden söz edilmesinin ardından örtünme pratiği alanındaki değişim ve dönüşümün varlığı dikkat çekici bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. 1990'lı yıllara kadar geleneksel örtünme pratiğinin yerini yeni anlamlara bırakma sürecinde moda ve tüketim kültürünün dinamiklerinin anlam değiştirerek İslami aktörleri etkin hale getirmesi; beğenilme, farklı olma, statü ,prestij ve imge gibi dinamiklerin yeni anlamlar kazanmasına aracılık etmektedir. İslami anlamda örtünmenin modernitenin dinamiklerinin dönüşmesinin bir sonucu olarak çevresel seçkinler tarafından tüketim mantığının dini ve kutsal değerlerle yeniden inşa edilmesi; İslami giyinme biçiminin ve özellikle tesettürün modernleşmesi ve işlevselliğinden ziyade modaya uygun bir kimlik kazanmasında ve özellikle kendi modasını yaratmasında tüketim kültürünün ve modanın etkisi yadsınmaz.

İslami bir sembol olmanın yanında tüketim kültüründe yüklenen farklı sembolik anlamlar tesettürün tüketim kültürü sembolüne dönüşmeye başlaması sürecinde moda etkili bir unsur olarak değerlendirilmektedir. Tüketim kültürü ile yeni anlamlar inşa edilen bu süreçte kendini ait olduğu grupta bireysel kimlik inşa etmede farklılaşma, seçkinleştirme, maddileştirme, estetikleştirme gibi dinamiklere hedonist duygular eşlik ederken, İslami yaşayışa farklı bir anlatım ve kendini ifade etme formu getirmektedir. Bu yeni form dini modanın yaygınlaşması ile modern tüketim kalıplarını modernitenin müslüman özne üzerinden farklı tüketim nesnelere kullanılmasına aracılık ederken, örtünme pratiği ve sembolleri maddileştirerek sembolik değerler ile doldurmakta ve yeni bir boyutta konumlandırmaktadır. Bu bağlamda bu çalışmanın konusunu bu dönüşümün merkezinde bulunan tüketim toplumu ve kadın dergilerinde yer alan reklamlar, yeşil moda ve yeşil defileler oluşturmaktadır. Yeşil moda ve yeşil defile kavramları tüketim toplumu bağlamında tartışılacak ve tesettür modasına ilişkin olarak yeşil kadın dergilerinde yayınlanan reklamlar içerik analizi yöntemi ile ele alınıp incelenecektir.

KADININ TARİHİNİ YAZMAK: 1980'LER SİNEMASININ ANLATTIĞI KADINLAR

Arş. Gör. Hülya DOĞAN
Hacettepe Üniversitesi

1980 askeri darbesiyle pek çok sanat alanı gibi sekteye uğrayan sinema, dönemin ilk yıllarının tek muhalefet hareketi sayılabilecek olan feminizmden beslenmeye başlamıştır. Feminizmin oluşturduğu kadın gündeminden faydalanan sinemacılar,

"Kadın Sineması" denen türün örneklerini vererek, o güne kadar fedakar-iyi kadın ya da kötü-yuva bozucu kadın ikiliğinin dışında kalan, gerçeğe daha yakın kadın karakterleri filmlerine taşımaya başlarlar. Atf Yılmaz, Şerif Gören gibi sinemacıların öncülük ettiği akım. Bilge Olgaç, Nisan Akman gibi kadın sinemacıları da konuyla ilgili filmler çekmeye teşvik eder. Tarihsel ve toplumsal bir okumaya girildiğinde, kadın üzerine bu yıllarda çekilen filmler, Türkiye'de kadının konumu ile ilgili pek çok bilgi vermektedir.

Sinema, bir tarih yazımı gibi çalışır. Bir zaman ve mekan kurgulayıcısı olarak film, gerçeğin görüntüsü olsun ya da olmasın, ister belge ya da kurmaca, isterse gerçek ya da türden düşsel entrika olsun Tarih'tir. Ve sinema da bu anlamda, tıpkı tarih yazımı gibi, problemlidir. Çünkü tarih yazımı, ideolojilere eklemlenmeye açıktır. Özellikle tarihsel antropoloji alanındaki çalışmalar, tarih yazımını, egemen olanın görüşünü yeniden üretmekle, tabii sınıfları da bu çerçevede değerlendirmekle eleştirir. Tabii olanlar; işçiler, siyahlar, farklı etnik kökenler gibi, yine egemen olanın sesiyle temsil edilen kadınlar da olabilir.

Dolayısıyla bir tarih yazımı olarak 80'lerde gelişen sinema akımına baktığımızda, zaten ağırlıklı olarak erkek yönetmenler tarafından çekilen filmlerde, kadının hangi kodlarla temsil edilip değerlendirildiği, kadın yönetmenlerinse bu hâkim eril bakışı, ataerkil ideolojiyi aşip aşamadığı sorusu, çalışmanın merkezine yerleşmektedir.

KIRGIZİSTAN'DA GAZETE HABERLERİNDE KADININ TEMSİLİ

*Prof. Dr. Huriye KURUOĞLU, Arş. Gör. Topçugül NARMAMATOVA
Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi*

Kadın meseleleri günümüzün gerek edebi metinlerinde gerekse medyada değişmeyen ve sürekli olarak işlenen konulardan biridir. Kadın varlığının medyada özellikle de geleneksel bir medya aracı olan gazetelerde nasıl yansıtıldığını ele alan bu çalışmada temel amaç: kadının tarih süreci içindeki görüntüsünün, yaşam şartlarının, toplumsal rollerinin erkeğe göre hep "ikincil" durumda kalmasının temel nedenlerini incelemek ve bu konuda kadının erkek egemen toplumlarda gazete haberlerinde nasıl yansıtıldığını eleştirel bir bakış açısıyla tartışmaktır. Özellikle de günümüz dünyasının demokratik toplumlarında demokrasinin ayrılmaz bir parçası haline gelen ve son derece önemini hissettiren yeni iletişim teknolojilerinin bütün dünyayı kuşatması, toplumda hassas olarak nitelendirilen kadın meseleleri gibi bazı konuların yeniden gözden geçirilmesini zorunlu kılmaktadır. Ayrıca günümüzdeki tüketici toplumlarda medyanın her alanında ikonik gösterge olarak kadın imgeleri kullanılmakta ve böylece toplumun değer yargıları üzerinde önemli etki yaratmaktadır. Bu yüzden medyanın yarattığı kurmaca dünya ile gerçek hayat arasındaki çelişkilerin ne kadar önemli olduğunu anlamada ve gerçek hayatı sunduğu iddia edilen gazete haberlerinde kadının hangi oranda ve hangi biçimlerde sunulduğunu incelemek bu çalışmanın temel amacıdır.

Bu bağlamda kadının Kırgızistan'daki gazete haber ve reklamlarında yer alışı oran ve biçimlerini incelemek üzere önümüzdeki 2009 yılının ilk ocak ayında yayınlanan ve birbirinden hem yapısal hem de içerik açısından oldukça ayrılan dört ulusal gazete ele alınacaktır. Bu gazeteler hükümet gazetesi niteliğini taşıyan ve çok tirajlı olduğu bilinen Kırgız dilindeki Kırgız Tuusu, özel statüdeki çok tirajlı olan Rus dilindeki Veçernıy Bişkek, yine özel statüdeki ama muhalefetin gazetesi olduğu bilinen çok tirajlı Kırgız dilindeki Ağım ve özel statülü olan, ama finansal açıdan yabancı ülkelerin desteklediği MSN gazetelerinin haberleri incelenecektir. Ele alınan bu gazetelerde kadının haberlerde hangi oranda ve hangi biçimde yer aldığı ve nasıl sunulduğuna bakılacaktır. Ortaya çıkartılmak istenen, gerçek hayat ile medyanın ürettiği gerçek arasında ne kadar fark olduğunu ve medyanın kadını nasıl kullandığını belirtmektir.

Sonuç bölümünde de kadının bireysel ve örgütsel alanlarda nasıl yer aldığını ve medyanın kadın konumunda toplumsal değer-yargılar üzerinde nasıl bir etki yaratabildiği saptanmaya çalışılacaktır. Ayrıca kadının gazete ve diğer medya kanallarında daha düzgün ve gerçeğe daha uygun bir biçimde temsil edilebilmesi için neler yapılabilir sorusunun cevapları aranacak ve sonuç önerileri getirilecektir.

HALKLA İLİŞKİLERDE İLETİŞİM YÖNETİMİ VE KADIN

Prof. Dr. Hülya YENGİN
Kocaeli Üniversitesi

Halkla ilişkiler, kurumların, hedef kitleleri arasındaki iletişim yönetimidir. Kurumlarda halkla ilişkiler yetkilisi, stratejik yönetimi ve çift yönlü iletişimi gerçekleştirecek bilgi ve uygulama yeterliliğine sahip olan kişidir.

Genel açıdan baktığımızda Halkla İlişkiler alanında kadınlar çoğunluğu oluşturmaktadır. İletişim Fakültelerinin Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümlerinde okuyan kız öğrenciler de diğer fakültelerin bölümlerine göre daha fazla sayıda olmaktadır. Öte yandan halkla ilişkiler alanında "cinsiyet ayrımcılığı", kadınların yönetim kademelerine gelmelerini engellemektedir.

Çalışmamızda Türkiye'de halkla ilişkiler alanında çalışan kadınların yönetim düzeyindeki rolleri incelenmektedir.

ÜÇ KADIN, ÜÇ HABER, BİR YORUM

Doç. Dr. Hüsniye CANBAY TATAR
İnönü Üniversitesi

Hz. Havva, hoş olan her şeyin, bütün güzelliklerin ve yaşayanların annesi olarak kabul edilmektedir. İnanişâ göre, Âdem kızıl topraktan; Havva ise Âdem'in

kemiğinden dolayısıyla insandan yaratıldığı için nisa ismi verilmiş; böylece ilk kadın tiplenmesi ortaya çıkmıştır. Aynı zamanda erkeği, dolayısıyla kendisi de dâhil olmak üzere, insanı Cennetten kovdurtan, buna rağmen kendisine “hayat” ismini verdiren kadın olarak bilinmektedir.

Hz. Asiye, kelime karşılığı üzüntülü kadın olarak ifade edilmektedir. Asiye’nin, egemenin ve güçlünün sarayında eş olarak bulunmasına rağmen; mazlumun yanında yer alarak, daha doğrusu mazlumu yanına alarak dik duruş sergileyebilmiş bir kadın olduğuna inanılmaktadır.

Hz. Meryem, “Betül” yani iffetli sıfatı ile anılmaktadır. Hıristiyan kaynaklarına göre asli suçun kaynağı bir kadın olan Havva görülürken, asli suçtan kurtulabilen yegâne insan yine bir kadın olan Hz. Meryem dir. Ayrıca kızların alınmadığı Süleyman mabedine alınan ilk kadın da O’dur.

Bildiride, insanlığın büyük çoğunluğu tarafından bilinen, tanınan, hatta modal şahsiyet olarak alınan bu kadınların verdikleri ya da onların isimleri etrafında oluşturulan haberler, mukayeseli olarak, günümüz kadın imajı açısından yorumlanmaya çalışılacaktır.

TÜRK BASININDA KADINA YÖNELİK ŞİDDET İÇERİKLİ HABERLERİN ANALİZİ

*Yrd. Doç. Dr. Mehmet FİDAN, Arş. Gör. Dr. Makbule Evrim GÜLSÜNLER
Selçuk Üniversitesi*

Kadına yönelik şiddet fiziksel, psikolojik ya da cinsel olabilir. Birleşmiş Milletler Kadınlara Yönelik Şiddetin Önlenmesi Bildirgesi 1. maddesinde kadınlara yönelik şiddeti; “ister kamusal isterse özel yaşamda meydana gelsin kadınlar fiziksel, cinsel veya psikolojik acı veya ıstırap veren veya verebilecek olan cinsiyete dayanan bir eylem veya bu tür eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma” şeklinde tanımlanmaktadır. Türkiye’de kadına yönelik şiddet, cinsel taciz, tecavüz, sözlü ve psikolojik şiddet olarak ortaya çıkmaktadır.

Türkiye’de aile mensuplarının kadınlara uyguladığı şiddet, sözlü ve psikolojik şiddet yoluyla kadınları ekonomik ihtiyaçlardan yoksun bırakmaktan dayığa, cinsel şiddete ve cinayetlere kadar geniş bir yelpaze içinde yer almaktadır. Bir çok şiddet eylemi, geleneksel uygulamalardan kaynaklanmaktadır. İntihar vakası olarak görünen bir çok olayda kadın ya öldürülmüş ya da intihara mecbur edilmiş bulunmaktadır.

Bir çok kadın, ailelerin ve toplulukların beklentilerine uygun davrandıkları ve fiziksel şiddete maruz kalmadıkları halde, sürekli olarak bu tehdit altında yaşamaktadır.

Gelişen iletişim ortamı basını diğer iletişim araçlarından farklı olarak hızlı büyüyen ve yaygın etki yapan medya konumuna sokmuştur. Kitle iletişim araçları içerisinde basını incelemenin temel nedeni etkin kullanımı ve sonuca varmadaki etkinliğidir.

Çalışma, Türkiye'deki ulusal gazetelerin yüksek trajlı beş gazetesi üzerinde yapılacaktır. Bu gazetelerde kadına yönelik şiddet haberleri irdelenecektir. Bu çalışmada kadına yönelik şiddetle ilgili mevcut durumun teorik anlatımı yapılacak daha sonra Türk basınında bununla ilgili haberler analiz edilecektir.

KADINLARIN SABAH VE ÖĞLEDEN SONRA KUŞAĞI PROGRAMLARINI İZLEME DURUMLARININ ARAŞTIRILMASI

Yrd. Doç.Dr. Nedime ŞANLI, Öğr. Gör. Bilge KONAŞOĞLU**
*Gazi Üniversitesi, **İstanbul Arel Üniversitesi*

Kadın, yaşadığı toplumsallaşma süreci boyunca toplumsal cinsiyet rollerine ait kavramlaştırmaların (annelik, kadınlık, kendini eşine ve çocuklarına adama) etkisinde kalmaktadır. Aile, okul, sosyal çevre ve kitle haberleşme araçları kişiye toplumsal cinsiyet rollerini aşılacaktır. Kadınlara toplumsallaşma sürecinde empoze edilen eş, anne, ev kadını üçlemi kadının çalışma yaşamına girmesini ve ileriye yönelik beklenti geliştirmesini de olumsuz yönde etkilemektedir. Bunun sonucunda kadın iş ve aile hayatını dengeleme çabasına girmiştir. Ailesine öncelik verdiğinde iş hayatında ikinci sınıf olma durumunda kalırken, iş hayatına ağırlık verdiğinde ise " iyi anne ve iyi eş " olmaktan ödün vermekte, bu da kadını ruhsal çöküntüye itmektedir. Böylelikle kadın geleneksel rollerini aksatmayacak işlere yönelmekte ya da her iki rolü yerine getirirken daha fazla güç sarf etmektedir.

Medya, durum belirlemede ve gerçekliği şekillendirmede çok etkin bir role sahiptir. Medyanın yapacağı etkiler, bu etkilerin türleri, derece ve şiddetleri birçok faktör tarafından belirlenir. İzleyicilerin öz geçmişleri, yaşı, cinsiyeti, mesleği, yaşam biçimi, hayatı algılayış şekli, zekası, kişiliği, dini inançları gibi birçok etken işin içine girmektedir. Bu etkinin derecesi bireyler üzerinde farklılık göstermektedir.

Özellikle televizyonun toplumları etkilemesi, toplumun bu araca tüm olarak açık olması ile olanaklıdır. Televizyon yayınlarının topluma etkileri de ancak sürekli bir izleme sonucu ortaya çıkabilecek etkilerdir. Televizyon aile yaşantısına girmiş, evin bir elemanı olmuştur. Televizyonun zamanımızı çaldığı ve bizi ürettiği evrenin içine alarak bireysel gerçekliğimizi yeniden biçimlendirmeye çalıştığı görülmektedir. Yayınların geç saatlere kadar sürmesinin uyku bozukluklarına sebep olduğu ve yetişkinlerin, çocukların tutum ve davranışlarını da etkilediği görülmüştür.

Televizyonu farklı demografik özelliklere sahip kişilerin izlediği, özellikle ev kadınlarının zamanının çoğunu televizyon izleyerek geçirdiği görülmektedir. Bunun nedeni de kadınların yaşamlarının tek düze olması, ekonomik özgürlüklerinin olmaması, baskı altında kalmaları böylelikle yaşamdan uzaklaşmaları

gösterilebilmektedir. Evin içinde kendine yeni bir dünya kuran kadının televizyon ve televizyon (müzik-eğlence, magazin-yarışma) programları hayatının önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Ev içindeki rutin hayatının dışında televizyonu gerek evden gerek stüdyodan takip etmek, ev kadınının kendisini önemli, özel ve mutlu hissetmesini sağlamaktadır.

Kitle haberleşme araçlarının kişiler üzerinde ses ve görüntünün özelliklerinden ötürü toplumsal, ruhsal ve bedensel etkileri görülmektedir. Bu bağlamda televizyon ve televizyon programlarının hayatımızda önemli bir yeri işgal etmesi ve toplum üzerinde olumlu olumsuz etkiler bırakması bu konunun önemle üzerinde durulması gereğini doğurmuştur. Araştırmanın örneklem grubu İstanbul İl Merkezi Anadolu Yakasında yaşayan tesadüfi yolla seçilmiş, 350 kadından oluşmaktadır.

Kadınların programları neden ve hangi sıklıkla izlediklerini, en çok hangi programı izlediklerini, öğrendikleri bilgileri günlük hayatlarında kullanıp, kullanamadıklarını tespit etmek bu bulgular ışığında konu ile ilgili kurumlara bilgi vermek çalışmanın içeriğini oluşturmaktadır.

REKLAM FİLMLERİNDE KADININ İMGESEL YOLCULUĞU

Arş. Gör. Dr. Dr. Pınar Seden MERAL
Kadir Has Üniversitesi

İşletmeler mal ya da hizmetlerini tanıtmak amacıyla reklam iletişimini kullanmaktadırlar. Reklamda; kelime, resim, ses, görüntü ve simge formundaki mesaj, oluşması amaçlanan etkiyi meydana getirmek için çeşitli kanallar yoluyla iletilmektedir. Günümüzde en etkili reklam ortamı televizyondur. Televizyonun doğası gereği, televizyon reklamları özellikle kadın imgesini kullanarak cezbedici olmaktadır. Reklam mesajlarında, tüketimi artırmak, kadınları satın almaya yönlendirmek amacıyla mutlu hayatlar vaat edilmektedir. Bu hayata ulaşmanın tek yolu maddi güce sahip olmak ve o ürünü satın almaktır. Bu mesajlar, kadının tek tip olarak çizilmekte böylelikle kadın, sevgi, saygı, şefkat gibi duygular ile çalışmak, başarılı olmak, erdemli olmak gibi değerlere sahip olarak değil; parasal gücü ve tüketim iktidarını elinde bulundurarak mutlu olunacağı düşüncesine kapılmaktadır.

Bu çalışma iki kısımdan oluşmaktadır. İlk kısımda, kadınların tüketim toplumundaki yeri incelenecek, reklamlardaki kadın ögesi teorik olarak incelenecek ve reklam örnekleri üzerinden nitel analiz yöntemi uygulanarak, tüketim toplumunda reklamlar aracılığıyla kadın imgesinin değişimi tartışılacaktır.

TELEVİZYON REKLAMLARINDA KADININ YERİ

Selcen VODİNALI
Sakarya Üniversitesi

Popüler kültürün etkisiyle kadının toplumda sürekli değişen rolü reklamlara da yansımıştır. Kadın, öncelikle reklamların hedef kitlelerinden birisidir ve ikincil olarak reklam veren ve üretkenler tarafından, ailedeki bireyleri veya erkekleri satın alma konusunda ikna eden ve yönlendiren önemli bir araç olarak görülürler. Bu sebeple reklam verenler, reklam mesaj stratejilerinde özellikle kadın imgesiyle tüketicilerin karşısına çıkarlar. Bu bağlamda kadın, gerek televizyon reklamlarında gerek dergi reklamlarında bir etkileşim imgesi olarak kullanılır.

Bu çalışmada, Türkiye'de 2000'li yıllarda yayınlanmış olan yerli ve yabancı televizyon reklamlarından bazıları incelenmiş ve içerik analizi yapılan bu reklamlarda kadının yeri, toplumsal algılama ve kadının temsil biçimleri ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Araştırma; seçilen bir örneklem üzerinde, anket metodu uygulanarak kadınların medyada yer alış biçimlerinin nasıl algılandığını ortaya çıkarmayı amaçlamıştır.

MEDYADA KADINLARIN TEMSİL SORUNU: KAMU HİZMETİ YAYIN KURUMLARI BİR ALTERNATİF OLABİLİR Mİ?

Arş. Gör. V. Ertan YILMAZ
Gazi Üniversitesi

Kadınlar, yaşadıkları sorunları kamuoyuyla paylaşmada çeşitli sıkıntılarla karşı karşıya kalmaktadırlar. Ticari televizyonlar, görünüşte kadınlara kapılarını açmaktadırlar. Ne var ki, yakından bakıldığında kadınların toplumsal hayat içinde yaşadıkları ciddi sorunların, ticari televizyonlarda yeterince müzakere edilmediği dikkati çekmektedir. Olaylar abartılmakta, sorunların kaynaklarına yeterince inilmemektedir. Ticari televizyonlar, kadınları temsil ediyormuşçasına davranırlar. Kimi zamanda kadınların karşılaştıkları önemli sorunlar, perdelenir ve gizlenir. Görünüşte çoğulcuğun ve çoksesliliğin bir güvencesi olarak kabul edilen ticari televizyonlar, başka birçok meselede olduğu gibi kadın sorunu da kendi çerçevesinden kamuoyuna sunar.

Peki, kamu hizmeti yayıncılığı bu duruma bir alternatif teşkil edebilir mi? Bu bildiride bunun teorik imkanları tartışılacak ve Türkiye örneğinde kadınların temsil sorunu açısından TRT'nin genel durumu incelenecektir. Habermas'ın geliştirdiği kamusal alan kavramı, yapılan bütün eleştirilere karşın, hala kamu hizmeti yayıncılığı için normatif bir çerçeve sunmaktadır. Kamusal alan kavramını esas alarak oluşturulan bir kamu hizmeti yayın modeli, kadınların temsili açısından önemli imkanlar sunabilir. Bu şekilde yeniden yapılandırılan bir kamu hizmeti yayın

kurumunda kadınlarla ilgili ciddi tartışma programları yapılabilir, onların sorunları değişik boyutlarıyla ele alınabilir. Piyasaya yönelimli dizilerden farklı olarak kadınlar için yeni vizyonlar içeren denene tarzında nitelikli programlar üretilebilir.

Bu açıdan Türkiye Radyo Televizyon Kurumu incelendiğinde, ticari televizyonlarla kıyaslandığında nitelikli kadın programlarına az da olsa yer verildiği gözlemlenmektedir. Ancak, TRT'nin mevcut durumu ele alındığında kadınların temsili açısından yapılacak önemli kurumsal değişikliklere gerek vardır. Türkiye Radyo Televizyon Kurumu, kamusal alan çerçevesinde politikalarına yeniden şekil verirse, diğer birçok kesim gibi kadınların talepleri de kamuoyu tarafından dikkate alınabilir. Sonuç olarak yeniden yapılandırılmış kamu hizmeti kurumları, kadınların demokratik mücadelelerinde önemli bir araç olarak değerlendirilebilir.

TÜRK KORKU FİMLERİNDE KADININ SUNUMU

Yrd. Doç. Dr. Y. Gürhan TOPÇU

Erciyes Üniversitesi

Sinema ilk keşfedildiği günlerle seyirciyle kurduğu büyümlü ilişkiyi günümüze kadar kesintisiz olarak sürdürmüş ve özellikle popüler sinema insanlarını binlerce yıllık mitler, fanteziler ve düşler yaratma gereksinimini kültür endüstrisinin bir ürünü olarak onlara sunmuştur. Seyirci ve popüler sinema ilişkisi seyircinin duygusal katılımı düzeyinde kurulur. Seyirci filmi izlerken öfke, sevinç, korku gibi duyguları dışı vurarak Aristoteles'in *Katarsis* dediği duygusal bir arınma yaşar. Bu arınmanın sağlanması için seyircinin filmle özdeşleşmesi gerekir. Popüler sinemaya yönelik eleştirilerin temelinde de bu yatar. Popüler sinema, anlatı uyulaşmaları, özdeşleşme yoluyla seyirciyi pasifize etmesi gibi nedenlerle egemen ideolojiyi pekiştiren ideolojik bir aygıt olarak eleştirilmiştir. Egemen ideolojinin yeniden üretilerek pekiştirilmesi sinemanın sunduğu temsillerle yakından ilişkilidir.

Eleştirmenler, toplumsal hayatın yapısını ve biçimini belirleyen temsillerle sinemadaki temsillerin bağıntılı olduğunu ileri sürerek, sinema gibi kültürel temsillerin, toplumsal yaşam ve kurumların şekillendirilmesinde çok önemli bir rol oynadığını belirtirler. Egemen ideoloji, kültürel temsilleri kullanarak düşünce ve davranışların, egemen toplumsal düzene uygun olmasını ve insanların bu temsilleri içselleştirmesini sağlar. Bu yüzden sinema gibi temsillerin üretimi üzerinde söz sahibi olmak toplumsal iktidarın sürdürülmesi ve pekiştirilmesi açısından büyük önem taşır. Filmler, toplumsal yaşamın söylem ve temsillerini sinema anlatısı içinde fark edilmeden seyirciye aktardıkları için toplumsal gerçekliği inşa eden kültürel temsiller sisteminin önemli bir parçası olurlar. Popüler sinema, kültürel temsilleri yeniden üretilirken, başarı ve gücün tek adresi olarak ataerkil kapitalist ideolojiyi gösterir.

Bu noktada popüler sinemanın ürettiği kadın temsilleri büyük önem taşır. Popüler sinema, yarattığı stereotiplerle kadını, erkeğin bakış açısı ile onun arzu ve

korkularını yansıtacak şekilde konumlandırır. Popüler sinemanın bütün türleri bu açıdan incelenebilirse de bu konuda en dikkate değer sonuçlar veren tür korku filmleridir.

Korku filmleri özellikle 1970'lerde sinemanın feminist eleştirmenlerce mercek altına alındığı yıllarda yoğun biçimde incelenmiş ve özellikle kadının ve kadın cinselliğinin sunumunun bir taraftan erkek seyircinin fantezilerini tatmin ederken diğer taraftan kadına ve kadın cinselliğine yönelik duydukları endişeleri de yatıştırdığı ortaya konmuştur.

Diğer taraftan korku filmleri Türk sinemasında uzun yıllar ihmal edilen bir türdür. 2000'lere kadar çekilen korku filmlerinin sayısı bir elin parmaklarını geçmez. Ancak Türk sinemasında son 8 yılda birçok korku filmi çekilmiştir. Bu filmlerde kadın karakterler ağırlıklı yer tutmaktadır. Bu çalışmanın amacı son dönemde çekilen Türk korku filmlerindeki kadın karakterlerin temsilini incelemek ve bu temsillerde ataerkil ideolojinin izlerini aramaktır.

ÜLKEMİZDEN VE DÜNYADAN MÜZİSYEN KADIN PORTRERLERİ

Öğr. Gör. Emel DEMİRGEN
Sakarya Üniversitesi

Kadın birçok alanda olduğu gibi geçmişten günümüze uzanan yolda da birçok eserler üretmiştir. Ancak bu eserlerin birçoğu bilinmemekte veya yeteri kadar anlaşılmamaktadır. Tarih içinde kadın'ın müzik hayatı da dikkate alınmamış bu sebeple de kadınların çalışmalarından haberdar olmamız gecikmiştir.

Kadını sosyal statü anlamında geçmiş dönemlerde çektiği eğitim sıkıntılarına karşın, birçok kadın besteciden bahsedilebiliyor olmak bugünün kadın sanatçıları ve hatta genç sanatçı adayları için yüzyıllardır mahrum olunan eğitim imkânlarından gelinen noktayı göstermesi bakımından önem arz etmektedir.

Sonuç olarak müzik tarihinde kadın müzisyenlerin bestecilik, kompozitörlük ve yorumculuk alanlarında verilen eğitimlerle desteklenmesi neticesinde ünlü müzisyenlerle çalışma fırsatı bulan kadın müzisyenler oldukça ileri bir gelişme gösterip değerli ürünler verdikleri yargına varmak yanlış olmayacaktır.

OPERADAKİ KADIN FİGÜRLERİ ÜZERİNE YAPISAL VE PSİKOANALİTİK BİR İNCELEME

Arş. Gör. Eser TİRYAKİ, Arş. Gör. Elif S. GÜLEÇ
Yıldız Teknik Üniversitesi

Opera, ilk örnekleri 1600'lü yıllarda verilen, kaynağı Antik Yunan'a dayanan, İtalya'da opera adıyla görülmeye başlayan bir müzikli dram sanatıdır. Operanın sözlük anlamı şöyle der: Önceleri Melodramma ya da Drama per Musica (müzikli dram) adı verilen ve İtalyanca Opus (eser) kelimesinin çoğulu "eserler" anlamına, opera olarak adlandırılan, bu amaçla bir tiyatro metni gibi yazılmış libretto üzerine, sahnede oynanmak üzere, bir ya da daha çok perde olarak, genellikle enstrümantal bir girişten sonra konunun, resitatif, arya, düet, trio, koro, gibi çalgı eşlikli vokal bölümlerle anlatıldığı eser.

Bir operayı oluşturan iki dramatik öge vardır. Biri müzik diğeri libretto. Operanın müziksel kurgusu librettosundaki dramatik kurguya bağlıdır. Müziksel yapı içinde belli karakterleri ifade etmek için bestecinin kullandığı belli tonlar ve müziksel yapılar vardır. Müzik, librettoda geçen olay kurgusunu, operanın kişilerini ve yaratılmak istenen ortamı armonik, ritmik ve melodik hareketlerle ifade ederken, sahnedeki eylemin içerik ve anlamı üzerinde kesin bir etkide bulunmaktadır.

Operanın müziği, metninin dayandığı kaynaklar ve dramaturjisi hakkında; toplumsal, sosyolojik, kültürel bağlamda pek çok bilimsel araştırma yapılmıştır. Bu çalışmada; başlangıcından günümüze, operada yer alan belli başlı kadın figürleri;

A) Kadının ana karakter olduğu operalardaki kadın kahramanlar

B) Erkeğin ana karakter olduğu operalardaki kadın kahramanlar

C) Kadın ve erkeğin ana karakter olduğu operalardaki kadın kahramanlar

Sınıflandırmasında, Vladimir Propp ve Levi Strauss'un yapısal kuramları ve S.Freud, C.Gustav Jung'un psikoanalitik kuramları, kültürel feminizm ve feminist edebiyat eleştirisi çerçevesinde değerlendirilecektir.

MÜZİK SANATI, KİMLİK VE KADIN

Doç. Dr. Hatice Selen TEKİN
Sakarya Üniversitesi

Sanat üzerine farklı tanımlar yapılmaktadır. Akademik çevrelerce yapılan tanımlar üzerinde durmak gerekir. "Bir duygunun, tasarımın veya güzelliğin anlatımında kullanılan yöntemlerin tamamı veya bu anlatım sonucunda ortaya çıkan üstün yaratıcılıktır." Sanat, en kaba anlamıyla, yaratıcılığın ve hayal gücünün ifadesi olarak anlaşılır. Açık olan nokta ise sanatın insanlığın evrensel bir değeri olduğu, kısıtlı veya değişik şekillerde bile olsa her kültürde görüldüğüdür. Sanat kavramı üzerine yapılan yorumlardan önce sanat hakkında biraz bilgi vermek gerekir. İnsanoğlu yazılı anlatıma başlayamadığı çağlarda kendisini ifade edebilmek için, kendine ve çevresine göre iletişim adına aradığı anlamı bulabilmek için görsel anlatım yollarını yani sanatı kullanmıştır. Böylece anlatımları ile kişiliğini oluşturmaya başlamıştır. Sanatın tanımını verirken farklı açılardan bakmamız gerekir. Bu durumda da farklı tanımlarda bulunabiliriz. Sanat; "yaratıcının ve alıcının duygularında varolan biçim ve ahenk birliği bağlantılarını harekete geçirip güzelî ortaya koyabilecek, hoşâ giden yaratma çabasıdır, bir sanatçının ürün verebilmesindeki amaç, duymakta olduğu his ve heyecanları başkalarına da aktarmaktır ve bu aktarma işini nesnel olarak üstlenen de sanat ürünüdür." Sanat güzelî olandır, estetik olandır, insanlığın varlığı ile kendini var edendir. "Sanat görsel ve duygusal iletişim aracıdır. Sınırları ve boyutları verici ile alıcının kapasitesine ve kültürel birikimine bağlı olarak gelişir."

Sanat estetik sınırlarını zorlayacaksa, kadınsı estetizm de sanata tutunmayı zorlamak durumundadır. Estetizmden kopuk kadın olamazsa, sanatta estetizmden kopuk olamaz. Kadının sanatla bağlantısı da tam da burada kurulmuş olur.

Müzik sanatına gelince; sosyal yaşantıyla ilgili olarak birçok alanda olduğu gibi, insanın bio-psiko-sosyal varlık olarak ortaya koyduğu müzik davranışı, günümüze kadar değişik açılardan ele alınarak tanımlanmaya çalışılmıştır. Her bir tanım, kendi

içinde tutarlık taşısa da müzik olgusunu bir bütün olarak tanıtmada yetersiz kalabilmektedir. Müziğin bir sanat ve bilim olduğunu kavrayıp, bir tanım yapma kaygısını bir kenara bırakarak, müziğin insan yaşamındaki yerini belirtmeye çalışmak yararlı olacaktır.

İnsan dünyaya gelirken sesle tanışmış olmasına karşın konuşma, müzik davranış, sosyal ve kültürel bilgilerle doğmaz. Konuşma, sosyal kurallar ve davranış biçimi eğitimle kazanılır. Ses müzik ve konuşma ortaya bir davranış koyar. Davranış ve konuşma iletişimi, güçlendirir ayrılmaz bir bütün olarak insanları bir duygu etrafında toplayabilir ya da ayırabilir.

Kimlik, kişiyi başkalarından ayıran duygu, tutum, düşünce ve davranışların bütünlüğünü ifade etmektedir. Kimliğin iki bileşeni

1. Tanımlama ve Tanınma.

2. Aidiyet duygusudur. Kişinin mensubiyet ve eşit olma konusundaki başvuru çevreleri, kimlik tutunumunu sağlayan dayanaklardır. Burada kimlik başka bir şeye ait olma ihtiyacının belirmesiyle karşımıza çıkar. İnsanın kendisini ne olarak neye dayanarak tanımladığı ya da kendisini diğerlerinden ayırt eden özelliklerin neler olduğu sorularının yanıtları genellikle sosyo-psikolojiktir. Bu çerçevede kişilerin ya da toplumların grupların tek bir kimliği bulunmaz çeşitli bağlamlarda çeşitli kimliklerde tanıdığımızı ve kendimizi tanıttığımızı görebiliriz. Kimlik hem tümüyle toplumsal, hem de kişiseldir; değişen derecelerde kişinin kendisinin benimsediği, sahip çıktığı veya başkaları tarafından atfedilen göndermelerden kaynaklanır.

Esas meselemiz genelde sanattan, özelde ise müzik sanatından kendini beslemiş kadın kimliğini oluşturmaktır. Toplumsal kabuller içerisinde kadının kendisini aşabilmesinin yolu budur. Tam tersine duruşları sanattan, edebiyattan, müzikten kopmuş kadın tipolojileri kimliğine yabancılaşmadır. Sadece içinde bulunduğu topluma değil kendisine de yabancılaşmış bir kadın, hurafelerle kendini tanımlamaya çalışmaktan başka bir şeyi de ifade edemeyecektir.

Kadın müzik sanatıyla kendini tanımlayacaksa, müziği yaşayarak duyduğu sanatla kendine kimlik yaratmalıdır, sesinin derinliklerinde kendini aramalıdır, kelimeleri yan yana dizerek tılsımlı cümleler oluşturmalıdır. Tüm bunların armonisini yaratmalıdır. Kadın kimliğini müzik sanatıyla doldurdukça estetikzminde sınırlarını zorlamış olur. Burada güzel olan vardır. Duyuların tatmini vardır. Tinsel olanın ucubesinin eseri yoktur.

Bildiride yukarıdaki konular ayrıntılarıyla ele alınacaktır.

KADIN HASTALARIN DOKTORLA KARŞILAŞMASI

*Yrd. Doç. Dr. Aylın Dikmen ÖZARSLAN
Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi*

Doktor hasta ilişkilerinin incelenmesi tıp sosyolojisinin önemli çalışma alanlarından biridir. Doktor ile hasta arasındaki ilişki önemlidir çünkü tıbbi tedavi diyalogla başlamaktadır. Diğer bütün yüz yüze durumlarda olduğu gibi, doktor hasta iletişiminin etkinliği tarafların birbirlerini anlama yeteneğine bağlıdır. Ve doktorla hasta arasındaki iletişimin etkinliği, hastanın memnuniyetini önemli ölçüde etkilemektedir.

Yapılan çalışmalar hastanın iletişim becerilerinin eğitim, yaş, cinsiyet, ekonomik durum gibi bir takım faktörlerden doğrudan etkilendiğini ortaya koymaktadır. Toplumda iki grup; kadınlar ve alt sınıflar, doktorlarla en fazla iletişim problemi yaşayan gruplar olarak tanımlanmaktadır.

Konuyla ilgili yapılan çalışmalarda kadın hastaların genellikle doktorların verdiği açıklamalardan tatmin olmadıkları saptanmıştır. Öte yandan diğer bazı çalışmalar da doktorların, kendilerine başvuran hastalar arasında açıkça ayrım yaptıklarını ve özellikle kadınların doktorlar tarafından tercih edilen hastalar olmadıklarını ifade etmektedirler.

Doktor hasta etkileşiminin diğer ucunda, hastaların doktorlarla paylaştıkları bilgi de iletişimin etkinliğini belirlemektedir. Kültürel farklılıklar, dil engelleri ve bir takım hassas konular, hastanın bazı bilgileri doktorla paylaşmasını engellemektedir.

Genel olarak bakıldığında kadınlar, hem kendileri hem de çevrelerindeki insanlar için sağlık hizmetlerinden en fazla yararlanma eğiliminde olan gruptur. Bu durum bir yandan, kadınların diğerlerinin bakımı konusunda "doğal" olarak üstlendikleri sorumlulukla diğer yandan da kendi bedenlerinde hissettikleri semptomları başkalarıyla paylaşma konusunda daha istekli olmalarıyla açıklanmaktadır. Ancak sağlık hizmetlerinin bu şekilde "aşırı" kullanımının doktorların, kadın hastalara karşı bir takım önyargılar geliştirmelerine, rahatsızlıklarını genellikle duygusal etkenlerle açıklama eğiliminde olmalarına yol açtığından söz edilmektedir. Bu durumun ise kadınların her zaman gereksinim duydukları tanı ve tedaviden yeterince yararlandırılmamalarına ya da en azından yukarıda değinildiği gibi, doktorla karşılıklı iletişimden tatmin olmamalarına neden olduğuna dikkat çekilmektedir.

BU çalışmanın amacı, kadın hastaların doktorla etkin bir iletişim kurup kuramadıklarını sorunsallaştırmakta ve doktor ile kadın hasta arasındaki iletişimi olumsuz etkileyen faktörleri sorgulamayı amaçlamaktadır. Bu arada kadın hastaların doktorla paylaşımını olumsuz etkileyen ya da engelleyen faktörlerin varlığı da çalışmanın merak konularından biridir. Diğer bir deyişle bu, kadın hastaların doktorla karşılaşmalarını etkileyen faktörlere ışık tutmayı hedefleyen niteliksel bir çalışmadır. Bu amaçla yarı yapılandırılmış, katılımcıların kendilerini daha ayrıntılı ifade etmelerine olanak sağlayabilecek açık uçlu sorulara ağırlık verilmiş görüşme

formu kullanılmaktadır. Doktor hasta ilişkisi üzerine Türkiye’de yapılmış araştırmalar oldukça kısıtlıdır. Dolayısıyla bu çalışma önemli bir alana küçük bir katkı sağlamayı hedeflemektedir.

TÜRKİYE’DE AİLE HEKİMLİĞİ UYGULAMASI VE KADINLARA ETKİLERİ

Öğr. Gör. Ayşe DERICIOĞULLARI ERGUN*, *Arş. Gör. Cem ERGUN***
*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, **Süleyman Demirel Üniversitesi

Nüfusun yarısından fazlasını oluşturan kadınların, çocukluktan başlayarak sosyal, ruhsal ve fiziksel anlamda sağlıklı olması ve sağlıklarını koruyabilme olanaklarına sahip olmaları, onların toplumsal yaşama katılımları ve etkin bireyler olarak varlıklarını sürdürebilmelerini sağlayacak gerekli unsurlardan biridir. Bu anlamda başarılı olunabilmesi için kadın sağlığına, genel sağlık kavramı içerisinde ayrı bir önem ve yer verilmesi gerekmektedir. Ashında Türkiye taraf olduğu uluslararası sözleşmeler ve çekincesiz kabul ettiği uluslararası belgelerde (CEDAW, Pekin Deklarasyonu vb), toplumumuzda kadın ve kız çocuklarına verilecek sağlık hizmetlerinin nicelik ve niteliğini uluslararası standartlara yükselteceğini taahhüt etmiştir.

Ülkemizde 1980’den itibaren neoliberal akımın ve öne sürdüğü politikaların etkisiyle sağlık hizmetlerinde reform uygulamaları başlamış ve 2003 yılında açıklanan Acil Eylem Planında yer alan Sağlıkta Dönüşüm Programıyla da bu reformların yaşama geçirilme süreçleri hız kazanmıştır. Bu programının bileşenlerinden biri olan Aile Hekimliği uygulaması ise 2005 yılında Düzce’de başlamış ve 2009 sonu ile tüm Türkiye’de uygulanması öngörülmüştür.

Aile hekimliği uygulaması, 1961 yılından beri uygulanmakta olan birinci basamak sağlık hizmetinin sunumunu değiştirmektedir. Bu uygulama ile sağlık ocaklarında hekim, hemşire, sağlık memuru, ebe, çevre sağlığı teknisyeni, laborant vb. sağlık ekibi üyeleri tarafından ve belirlenen coğrafi bölgeye koruyucu ve tedavi edici sağlık hizmetleri sunumu, piyasa şartlarında müşteri odaklı bir anlayışla birey bazında sunulacaktır.

Herkese eşit sağlık hizmeti, hekim seçme özgürlüğü vb olarak halka tanıtılan ve ağırlıklı olarak olumlu yönleri dile getirilen aile hekimliği uygulaması; gerek kadın sağlık çalışanları gerekse hizmetten faydalanan kadınlara yönelik birçok olumsuzluğu içinde barındırmaktadır. Aile hekimliği uygulaması; kadınların oluşturduğu ebelik, hemşirelik gibi sağlık ekibi üyeleri için görev tanımında belirsizlik, kayıt dışı çalışma, esnek çalışma ve gelecek güvencesizliğini getirmektedir. Ayrıca hizmetten faydalananlar arasında yer alan 15-49 yaş grubu kadınlar, gebeler ve lohusaların hizmet alabilmeleri için GSS prim borcunun olmaması gerekmektedir. Bu durum; pratikte herkese eşit sağlık hizmetini getireceği söylenen aile hekimliği modelinin yoksulları ve GSS primini ödeyemeyenleri nasıl

kapsayacağına ilişkin kuşkuları da beraberinde getirmektedir. GSS primlerini ödeseler bile teminat paketi içinde yer alan sağlık hizmetlerinden faydalanabilecek ve bu hizmetler için de katkı payı ödeyeceklerdir. İki kişiden oluşan sağlık ekibiyle gebe ve loğusa izlemleri yeterince/ hiç yapılamayacak ve normalde kadınlara ücretsiz olarak sağlanan doğum kontrol yöntemleri de sağlanamayacaktır. Bu çalışmada hizmet veren ve hizmet alan kadınlar açısından Aile Hekimliğinin olası etkileri üzerine genel bir çerçeveye çizilmeye çalışılacaktır.

Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Kadın Danışma Biriminde Eğitim Çalışmasına Katılan Kadınların Depresyon ve Cinsel Fonksiyon Durumları

Dr. Deniz SAYINER, Yrd. Doç. Dr. Nebahat ÖZERDOĞAN*,
Doç. Dr. Nedime KÖŞGEROĞLU**, Nilüfer SERHAN**, Setenay ÖNER*
*Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, **Eskişehir Büyükşehir Belediyesi*

Giriş

Depresyon, derin üzüntü veya keder, uykusuzluk, iştah azalması, zevk alamama, ümitsizlik, sinirlilik, kendini beğenmeme ve intihar eğilimi gibi ruhsal durumda bir bozukluk olarak kendini gösterir. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) depresyonu dünyada en çok yeti yitimine neden olan hastalıklardan biri olarak bildirmiştir. Kadınların yaklaşık %25'i ve erkeklerin yaklaşık %10'u yaşamlarının önemli bir kısmını depresyondan etkilenerek geçirir. Her birey ve her vaka birbirinden farklıdır, fakat eşlerden biri depresyonda ise, tüm aile bundan etkilenir. Depresyon çiftin cinsel hayatını da etkiler. Bu konuda en yaygın şikâyet cinsel isteğin azalmasıdır. Çift cinsel birleşme yapsa bile, heyecan ve zevk yoktur. Bu konudaki bir başka problem de depresyonun tedavisinde kullanılan ilaçlarla ilgilidir. Bugün depresyon tedavisinde kullanılan ilaçların çoğu, maalesef bir yan etki olarak cinsel sorunlara yol açmaktadır. Bu yan etkilerin başlıcaları; sertleşmede azalma, istekte azalma ve orgazm yoğunluğunda düşmedir. Bu çalışma ile Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Kadın Danışma Biriminin sağlık eğitimi toplantılarına katılan kadınlarda depresyonun görülme durumunun saptanması ve depresyon ile cinsel fonksiyon arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem

Çalışma, 01 Mayıs - 30 Haziran 2008 tarihleri arasında Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Kadın Danışma Biriminin düzenlediği meme kanserinden korunmayı öğretme programına dinleyici olarak katılan kadınlarda depresyon durumunu saptamak ve depresyonla cinsel fonksiyon arasındaki ilişkiyi değerlendirmek amacıyla yapılan tanımlayıcı tipte bir araştırmadır. Çalışmaya katılmayı kabul eden kadınlarda (n=100) bilgilendirilmiş sözlü onay alındıktan sonra depresyon ile ilgili olduğu bilinen bazı risk etkenlerinin değerlendirilmesi için literatüre uygun olarak

önceden hazırlanan anket formu, Beck Depresyon Ölçeği (BDÖ) ve Kadın Cinsel Fonksiyon İndeksi (İFSF) yüz yüze görüşme tekniği ile dolduruldu. Veriler bilgisayar ortamında SPSS (versiyon13.0) istatistik paket programıyla değerlendirildi. İstatistiksel analizlerde yüzde değerleri ve ki-kare testi kullanıldı.

Bulgular

Araştırma grubundaki kadınların yaş ortalaması 36.28 ± 8.43 olarak bulundu. Beck Depresyon Ölçeğinden elde edilen puanlara göre; depresyon şüphesi olmayanların oranı %30, depresyon şüphesi hafif düzeyde olanlar %27, depresyon şüphesi ağır düzeyde olanların oranı ise %43 olarak saptandı. Çalışma grubundaki kadınların % 65'inde cinsel disfonksiyon varlığı tespit edilirken, depresyon şüphesi ağır olanlardan (n=43) sadece 3 kadında cinsel disfonksiyon olmadığı belirlendi. Depresyon durumu ile cinsel disfonksiyon arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir ilişki saptandı ($X^2 = 26.45$; $p=0.00$).

Sonuç: Kadın cinsel disfonksiyonunun psikolojik mekanizmaları oldukça sıktır ve organik etyolojilerle birlikte görülebilir. Depresyon ve anksiyete bozukluğu seksüel disfonksiyonla sıklıkla ilişkilidir.

15-49 YAŞ GRUBU KADINLARIN JİNEKOLOJİK MUAYENE ÖNCESİ ANKSİYETE DURUMLARININ İNCELENMESİ

Hatice BAL YILMAZ*, *Emine NAYMAN ÇETİNKOL**, *Yurdanur DEMİR***
*Ege Üniversitesi, **Abant İzzet Baysal Üniversitesi

GİRİŞ: Ülkemizdeki kadın sağlığı sorunlarının temelinde; eğitim eksikliği, aşırı doğurganlık, istenmeyen gebelikler, tekrarlayan düşükler, doğum öncesi, doğum ve doğum sonrası bakım yetersizlikleri, erken yaşta evlenmeler ve gebelikler yer almaktadır. Bu kadın sağlığı sorunlarının erken dönemde tanınması ve tedavisinin gerçekleştirilmesinde jinekolojik muayenenin önemli bir yeri vardır. Buna karşın konu ile ilgili yapılan araştırmalarda, kadınların çoğunun jinekolojik muayene sırasında yaşadıkları anksiyete nedeniyle muayene olmayı erteledikleri ancak sorunları ile başedemeyecek duruma geldiklerinde muayeneye başvurdukları belirtilmektedir. Doğal olarak bu durum hastalıkların erken tanı ve tedavisini güçleştirmekte hatta olanaksız hale getirebilmektedir. Bu bağlamda, kadınların jinekolojik muayene sırasında yaşadıkları anksiyetenin azaltılması ile ülkemizde önemli boyutlara ulaşan kadın sağlığı sorunlarının erken dönemde tanı ve tedavisinin gerçekleştirilebileceği düşünülmektedir. Dolayısıyla kadınların jinekolojik muayene ile ilgili anksiyete düzeyleri ve nedenlerinin araştırılması ve deneyimlenen anksiyeteyi azaltmaya yönelik çözüm girişimleri planlanmalı ve gerçekleştirilmelidir.

AMAÇ: Araştırma, jinekolojik muayene öncesinde kadınlarda oluşan anksiyete düzeyini saptamak amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır.

METOD: Çalışmanın rneklemini İzmir Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilim Dah Jinekoloji Polikliniğe başvuran ve araştırmaya katılmayı kabul eden 201 kadın oluşturmuştur. Veriler, 2005 Haziran - 2006 Haziran tarihleri arasında kadınların demografik özelliklerinin ve muayeneye ilişkin verilerinin toplandığı soru formu ile Spielberg ve arkadaşları (1983) tarafından geliştirilip, ner (1977) tarafından Türk toplumuna uyarlanan Durumluk ve Sürekli Anksiyete leği kullanılarak toplanmıştır. Araştırmanın yürütülebilmesi için ilgili kurumdan gerekli yazılı izin ile katılımcılardan sözel izin alınmıştır. Veriler sayı ve yüzdelik olarak ifade edilmiş, One Way ANOVA Testi ile istatistiksel olarak değerlendirilmiştir.

BULGULAR: Araştırma kapsamına alınan kadınların %32.3'ünün 35-45 yaşları arasında, %33,2'sinin lise mezunu, %53.2'sinin ev hanımı, %76.6 'sının en az bir kez doğum yaptığı, %80.2 'sinin 1-4 kez gebelik yaşadığı, %%30.3'ünün ise en az 1-3 kez jinekolojik muayene olduğu belirlenmiştir. Kadınların muayene öncesi yaşadıkları durumluk anksiyete puan ortalaması $X=42,36\pm 12,2$, sürekli anksiyete puan ortalaması ise $X= 43,09\pm 9,25$ olarak saptanmıştır. Kadınların yaş gruplarına göre durumluk-sürekli anksiyete puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuş ($p<0.05$) olup, yaş arttıka kadınların muayene öncesi anksiyete dzcyelerinin de arttığı saptanmıştır. Bunun yanında, kadınların eğitim durumu, çalışma durumu, yaşadığı yer, gebelik yaşama durumu ve daha önceden muayene olma deneyimleri gibi değişkenleri ile durumluk-sürekli anksiyete puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($p<0.05$).

SONUÇ: Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre; kadınların jinekolojik muayene öncesi bireysel özelliklerinden etkilenen orta düzeyde anksiyete yaşadıkları belirlenmiştir. Bu doğrultuda, sağlık profesyonellerinin kadınlara jinekolojik muayene hakkında bilgi vermeleri, muayene öncesinde stres yaşamamaları için güven ve cesaret vermeleri, işlem basamaklarını açıklamaları, jinekolojik muayenelerini düzenli olarak yaptırılmalarının önemi hakkında eğitim vermeleri ve destekleyici olmalarının yararlı olabileceği dşnlmş ve önerilmiştir.

1960 YILLARIN BAşLARINDANGNMZE DEğİN SÜREGELEN ANA VE ÇOCUK SAğLIğI HİZMETLERİNE ADANAN BİR ÖMÜR JİNEKOLOG DR.SAADET YARDIM

*Yrd. Doç. Dr. Mehmet Emin CENKER
Trakya Üniversitesi*

İnsan yaşadığı vreyi etkiler.Tüm canlılar arasında yaşadığı vreye bu kadar etki yapan Başka bir canlı yoktur.İnsan sevdiğini korur, tanıdığını ve anladığını sever.Bildiği şeyi Tanır ve anlar.İşte bu nedenle bilmek ve farkında olmak hemen herşey için son derece önemlidir.İşte bu çalışmada Edirne ilinde ana ve ocuk

sağlığı hizmetlerinin şehir merkezinden başlayarak kırsal kesime doğru yayılmasında önemli bir rol oynayan sağlık gönüllüsü Edirnelilerin Saadet Ablası kadın doğum uzmanı Dr.Saadet Yardım'ın 1960 ların başında 1970 lere değin çocuk sağlığı ve ana sağlığı için verdiği mücadele ve köylerde kurduğu sağlık istasyonlarının kuruluş mücadelesi irdelenmektedir.Bu çalışmanın amacı o yıllarda yolu olmayan bugünkü koşullarla kıyaslanmayacak ölçüde imkansızlıklar içinde ana ve çocuk sağlığı için bir sağlık gönüllüsünün yaptığı mücadele anlatılmaktadır. Araştırmada bu yılları yaşamış olan köy muhtarlarıyla ve bu sağlık hizmetlerinden yararlanan Vatandaşlar ve sayın Dr.YARDIM'la yapılan birebir sohbetlerin deşifresi ve sağlık müdürlüğü arşiv belgelerine dayanmaktadır. Çalışma sırasında Edirne ilinin sağlık alanında Bugünlere gelirken geçirdiği zorlu koşullar tekrar irdelenmiş ve verilen zorlu mücadele birkez Daha görülmüştür.Araştırma sonunda genel olarak görülmüştür ki sağlık alanında verilen Mücadelenin sonuçları uzun yılları almakta ve meyveleri de uzun ve zorlu olduğu kadar kalıcı Olmaktadır.Güzel olanda budur.

MODERN EBELİĞİN KURUCUSU BESİM ÖMER PAŞA'YA GÖRE EBELER VE EBELİK

*Yrd. Doç. Dr. Mükerrrem Bedizel ZÜLFİKAR-AYDIN
Sakarya Üniversitesi*

Ülkemizde ebelik eğitimi 19. yüzyıla kadar usta-çırak ilişkisi yoluyla nesilden nesile aktarılarak yapılmaktaydı. 1842 yılında ilk kez Tıp Mektebi bünyesinde ebeler için bir kurs programı açıldı ancak hem buradaki eğitim yetersizdi hem de ebelik mesleği büyük oranda eski usullere göre icra edilmekteydi. 1895 yılında muallim olarak tayin edildiği Ebelik Mektebine modern ebeliğin gerektirdiği kuralları getirerek ebeliğin kurumsallaşmasında önemli bir rol üstlenen, "Doğurduktan Sonra", "Ebe Hanımlara Öğütlerim" ve "Ebelik" isimli kitaplarıyla ilk kez doğrudan ebelere yönelik eserler yazan, ayrıca verdiği konferanslarla ebelerin eğitimine katkıda bulunan Besim Ömer Paşa (1862-1940) ayrıca ülkemizde ilk doğum kliniğini açmış; kadın sağlığı, çocuk sağlığı, halk sağlığı, hastabakıcılık, verem, Kızılay, tıp tarihi alanlarında da önemli çalışmalar yapmıştır.

Besim Ömer Paşa'nın eserlerine bakıldığında bir yandan asepsi-antisepsi uygulamaları gibi modern ebeliğin gerektirdiği konular üzerinde hassasiyetle durduğunu, bir yandan "kına gecesi", "yedi döşegi kaldırmak" gibi adetlerle mücadele ettiğini, bir yandan hekim müdahalesi gerektiren durumlarda ebinin hekim çağırması ve kendi başına ilaç salık vermekten kaçınması gibi konular üzerinde durarak ebinin vazifelerini ve sorumluluk alanlarını belirlemeye çalıştığını görüyoruz. Bu eserlerde ortaya konulan bilgilerin bir kısmı bugün geçerli olmasa da kendi döneminde büyük bir boşluğu doldurmuş ve modern ebeliğin kurulmasında önemli bir rol üstlenmişlerdir.

Bu tebliğde Besim Ömer Paşa'nın makale ve eserlerinden hareketle ebeliğin 19.yy.daki durumu ve Besim Ömer Paşa'nın bu konudaki görüşlerine yer verilecektir.

ESKİŞEHİR KADIN DANIŞMA VE DAYANIŞMA MERKEZİNE BAŞVURAN KADINLARIN VE EŞLERİNİN DEPRESYON GÖRÜLME SIKLIĞININ BELİRLENMESİ

Doç. Dr. Nedime KÖŞGEROĞLU**, *Doç. Dr. Ünal AYRANCI****,
Nilüfer SERHAN**, *Yrd. Doç. Dr. Nebahat ÖZERDOĞAN**,
Dr. F. Deniz SAYINER*

**Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, **Eskişehir Büyükşehir Belediyesi,
***Eskişehir İl Sağlık Müdürlüğü*

Giriş; Toplumda yaşanan sosyo-ekonomik belirsizlik, işsizlik gibi temel yaşamsal alanlar yanında, evlilikte yaşanan gerilim, iş yerinde yaşanan çatışmalar bireylerin yaşam enerjisini tüketmekte, baş etme yeteneklerini azaltmakta ve bireyin üretkenliğini ve yaşam kalitesinde azalmaya yol açmaktadır. Belirli düzeyde yaşanan gerilimler bireylerin kendilerini keşfetmede ve sorun çözme becerilerini geliştirmede olumlu katkı veriyor olsa da, uzun süreli yaşanan zorlanmalar zamanla ve bu zorlanmaların yoğunluğu bireyleri depresyona girmesine neden olabilmektedir.

Depresyon; kısa süreli öznel bir duygu biçimi olarak ortaya çıkan, kendine özgü belirtilerle (aşırı uyku-uykusuzluk ,aşırı yeme-iştah kaybı gibi) seyreden, bir içe dönüş durumu olup yaşamdan tat almama, isteksizlik, yorgunluk, ağlama isteği gibi ruhsal dalgalanmaların eşlik ettiği bir durum ya da bir hastalık olarak tanımlanabilmektedir. Konuya yönelik çalışmalar kadınlarda depresyon görülme sıklığının, erkeklere oranla iki kat fazla olduğunu göstermektedir. Bunun nedenine yönelik yapılan çalışmalar, kadınların yaşamsal dönemlerde hormonal değişimlerin rol oynadığı belirtilmektedir.

Amaç: Eskişehir Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi'ne başvuran kadınların ve görüşmeyi kabul eden eşlerinde depresyon görülme sıklığının belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Yöntem ;Bu çalışma 1 Nisan 2008 – 1 Kasım 2008 tarihleri arasında Eskişehir Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi'ne başvuran kadınların ve görüşmeyi kabul eden eşlerinde de depresyon görülme sıklığının belirlenmesi amacıyla tanımlayıcı nitelikte yapılmıştır. Bulguların istatistiksel değerlendirilmesinde SPSS 13.0 paket programı kullanılmıştır.

Bulgular; Çalışmamızda kadınların oranı %91.3 olup, bu kadınların sadece %8.7'sinin eşleri görüşmeyi kabul etmişlerdir. Kadınlarda depresyon oranı % 49.5 iken eşlerinde bu oran %52.9 oranında yüksek bulunmuştur. Çalışmamıza katılan

grupların eğitim düzeyleri ile depresyon oranları incelendiğinde okuma yazması olmayan grupta depresyon oranı % 17 iken lise mezunlarında bu oran %55.9, üniversite mezunlarında ise %61.5 olarak yükselmektedir. Çalışmamızda daha önce geçirilmiş depresyon öykü olmadığı halde bizim çalışmamız ile depresyon olduğu belirlenenlerin oranı %53.7'dir. Bu oran toplumda depresyonun gittikçe yaygınlaşmasına ilişkin yapılan çalışma bulguları ile benzerlik göstermektedir. Bunun nedeni bireylerin depresyon konusuna yönelik farkındalığının oluşmasının yanında, içinde yaşadığımız küresel krizin bir sonucu olduğunu düşündürülebilir.

BOŞANMAK İÇİN BAŞVURAN KADINLARIN EVLİLİKTEKİ CİNSEL YAŞAMLARINI BOŞANMA NEDENİ OLARAK GÖRME DURUMLARI

Öğr. Gör. Serpil ABALI, Prof. Dr. Nuran KÖMÜRÇÜ
Koç Üniversitesi / Marmara Üniversitesi

Giriş ve Amaç

Evlilik birliğinin amaçlarından biri eşlerin cinsel yönden uyum içinde beraberliklerini sürdürmeleridir. Dolayısıyla cinsel ilişkiden yoksun evliliklerin çekilebilirliğinden söz etmek mümkün değildir. Ancak bütün ülkelerdeki boşanma nedenleri incelendiğinde; eşler arasında cinsel uyumluluğa ve cinselliğin subgruplarını oluşturan öğelere(cinsel isteksizlik, vajinal kuruluk, orgazm, cinsel ilişkide ağrı duyma, olumsuz duygular yaşama) gereken önem verilmemiştir. Oysaki bu öğeler cinsel ilişkinin sağlıklı bir şekilde başlamasında ve devam ettirilmesinde oldukça önemli bir yere sahiptir.

Bu gerçeklerden hareketle planladığımız bu çalışma; kadınların eşleriyle olan cinsel yaşamlarını, boşanma nedeni olarak görme durumlarını belirlemek ve bu durumun toplumları önemli boyutta etkileyen ve oranı gün geçtikçe hızla artan boşanma üzerine olan etkisini saptamak amacıyla yapıldı.

Materyal-Method

Tanımlayıcı olarak planlanan çalışmanın örneklemini, Sakarya Adliyesi I. ve II. Aile Mahkemesi'ne boşanmak için başvuran toplam 150 gönüllü kadın oluşturdu. Çalışma, gerekli izinler alındıktan sonra, adı geçen mahkemelere intikal eden dosyalardan boşanmak için başvuran kadınların adresleri tespit edilerek anket yöntemiyle gerçekleştirildi.

Verilerin toplanmasında, 'Görüşme Formu', 'Cinsel Anamnez Formu', 'Evlilikte Uyum Ölçeği'(EUÖ) ve 'Beck Depresyon Ölçeği'(BDÖ) kullanıldı. Bu formlar, araştırmacı tarafından uygun ortam sağlanarak ya da kadınların uygun gördüğü bir yerde birebir görüşme yöntemiyle uygulandı.

Bilgisayar ortamında gerçekleştirilen verilerin analizinde: Yüzdelik, Ki-Kare, ANOVA, T-Test, Pearson Correlation testleri kullanıldı.

Bulgular ve Sonuç

Çalışmada kadınların evliliklerindeki cinselliklerini genellikle(%56) kötü olarak değerlendirdikleri ve %56.7'sinin eşlerinden şiddet gördüğü, kendi evliliklerindeki cinselliklerini boşanma nedeni olarak görme oranının %15.3 olduğu, buna karşın kendi dışındaki evliliklerde cinselliği boşanma nedeni olarak görme oranının ise %92.7 olduğu saptandı.

Ayrıca kadınların EUÖ verdikleri cevaplara göre puanlarının 23.77 ile çok düşük ve BDÖ verdikleri cevaplara göre total puanlarının 40.02 ile çok yüksek olduğu belirlendi.

Literatürde eşler arasındaki cinsel ilişki memnuniyetinin evlilik memnuniyetini etkilediğine dair bir çok çalışmaya rastlanmaktadır. Bu çalışmalardan farklı olarak; cinsel sorunların büyük ölçüde boşanmalara neden olduğunu ortaya çıkaran çalışmamızın yapılacak bir çok çalışmaya çıkış noktası göstereceği düşünülmüştür. Buna göre yapılmış ve yapılacak olan çalışmalarda ortaya çıkan sonuçlar toplumun sağlığı için önemli bir tehdit oluşturan boşanmaların engellenmesine, boşanma için risklerin tanımlanmasına, bu risklere göre gerekli önlemlerin alınmasını sağlayacaktır. Bu doğrultuda ortak hareket edecek gerçek sağlık profesyonelleri gerekse sosyal çalışmacılar toplum sağlığına önemli katkılarda bulunabileceklerdir.

Sonuç olarak; kadınların ayrıldıkları eşleriyle olan cinsel ilişkilerindeki olumsuzlukların boşanmayı başlatan önemli faktörlerden biri olduğu ve dolayısıyla bu durumun toplum sağlığı konuları içinde ciddiyle ele alınmasının gerekliliği saptandı.

GÜNCEL SANATTA KADIN VE KADIN SANATÇILAR:

Yrd. Doç. Berna KAYA OKAN
Çankırı Karatekin Üniversitesi

Kavramsal sanatla birlikte sanat ile yaşam arasındaki ilişki yeniden sorgulanmaya başlarken öznellik'in ön plana çıktığını ve bu yaklaşımın bir uzantısı olarak görebileceğimiz pek çok akım'ın son 20 yıldır hep bir arada yer aldığını söyleyebiliriz. Bu çeşitliliği büyük bir oranda kadın sanatçılara borçluyuz. Kadınların söylemi 1980'lerde eşitlikten farklılığa dönüşüyor.1970'lerde dışlandıkları fikri ile başlayan ortak tepkileri 80'lerde yerini batılı kadın sanatçı olmak, doğu'lu kadın sanatçı olmak, alt kesim'den bir kadın sanatçı olmak, üst kesim'den bir kadın sanatçı olmak v.b gibi öznel farklılıklara bırakıyor. Kadın sanatçıların değişik dünya görüşleri biçime dönüşüyor. Modernizmin her şeyi kapsayan tek modeli yerini farklılıklara bırakıyor. Kadınların sanata getirdikleri bu katkı kendi konum ve durumları ile ilgili eleştirel bir kapı açışlarıdır. Kadın sanatçıların forma değişiklikler getiriyorlar. Global kadın kimliği 80'li yıllardan sonra artık ilginç gelmeye başlıyor.1970'lerde sanatın sınırlarını gevşeten öznellik, yapıtı üretene kendi üzerinde düşünmeye sevk ediyor. Günümüze kadar bizim gövdemizin temsili olan düşünce sistemi, hangi kodlarla çalışıyor un cevabı genellikle erkek gözünden verilirken kadın kendi imgesini hep nü'lerde görür. O hep scyredilendir. Ve kendi değerini karşısındakinin tepkisine göre belirler.

Kadın sanatçılar, kendilerini ifade ederken post modern bir yaklaşım içerisindeyler. Onlar daha çok kendi şahsi hayatlarına dair otobiyografik işler yapıyorlar. Bu işler genellikle sonuca ulaşmak için değil yaşanan sürecin bir ifadesidirler. Bu işler Minimalistlerin tersine mutlak biçime karşıdır. Kadın sanatçılar, keskin formları dağıtıyorlar, hayatın akışı içine bırakılmış değişken ve kırılan formlar kullanıyorlar. Alt anlatımlara önem veriyorlar insanlığı kurtarmak gibi bir iddiaları yok. Doğrudanlıktan hoşlanıyorlar. Bazıları çalışmalarında kendi vücutlarını kullanıyor (Body Art).Kendi deneyimlerini paylaşmak istiyorlar Zamanlarının büyük bir kısmını geçirdikleri ev, özel bir alandır. Orada yaşananları kamusal alana aktarma ve kapalı enerjinin dışarı yansıtılma isteğini taşıyorlar. Kadın sanatçılar, geçmişten devir aldıkları bir sanat tarihi mirası olmadığı için ortadaki var olan mirastan da hak talep etmiyorlar. Onların öncelikle yansıtmaya çalıştığı üstü kapalı olan enerjinin ortaya çıkması ve izleyicisinde uyandırmaya çalıştığı bir enerji. Görseelliğin önemini yitirdiği bu çalışmalarda dokunsallık, v.s gibi duyular etkin olmaya başlıyor. Genellikle domestik malzemeler kullanıyorlar. Sanatın her şeyi çözmese bile yaşama cevap vermek anlamında çalışmalarında yaşama dair izler vardır.

1980 sonrası sanatın beslenmesinde kadın sanatçıların etkisi hayli büyüktür. Lippard, elimizde kadınların sanatının ne olduğunu anlayacak yeterli verinin olmadığını, ancak kadın duyarlığının yine de gözükmeyen bir farklılık taşıdığına emin olduğunu dile getirmektedir. Sonuç olarak bildiri de, kadın sanatçıların yorumları ile ilgili olarak, kadınların sanatının erkek sanatından daha duyarlı olduğuna değil ancak kadınların sanatının erkek sanatından farklı bir duyarlığa sahip

olduğu savını araştırmak ve örneklerle birlikte aktarmak ve anlatmak amaçlanmaktadır.

SİYAH KADINLARIN GÖRSEL SANATTA SERGİLEDİKLERİ ÇAĞDAŞ YAKLAŞIMLAR

*Arş. Gör. Düriye KOZLU
Marmara Üniversitesi*

Felsefe, psikanaliz, dil... gibi noktalarda kullanılan ikili kavramlar, karşıtlıklar kadının patriyarkal sistem içindeki yerini belirleyen göstergelerdir. Bu göstergeler sistemi içinde kadın, erkek için Yaratılış'taki gibi "ek"i olarak kalmıştır. Kadın, bu yapıda erkeği yerinden eden, kendi farkını ortaya koyamayan ve erkeğin bir kusuru olarak gösterilmiştir.

Kadın nasıl erkek üzerinden tanımlanmaya çalışılıyorsa, zenci kadın da Batı'nın gözüyle "beyaz erkek" üzerinden oluşturulur. Aydınlatıcı ve yansıtan özelliğiyle beyaz, Batı toplumlarını; ışıkla beslenen, onu emen, soğuran siyahlık ise Afrika toplumlarını gösterir. Siyah (yokluğun varlığı) beyaz için her zaman bir tehdit unsurudur.

Batı, Afrika'ya doğayı ve dişiliği atfetmişti. Zenci kadına bu anlayışla bakıldığında; siyah kadın Batı'nın onun için yazdığı doğayı ve dişiliği, beyaz ırkın kadınından daha öte bir durumda yaşar. Batı'ya göre Afrika (siyah) ve bununla birlikte zenci kadın şehvet düşkünerdir, tutkularının ve arzularının uysallaştırılması gerekmektedir.

Batı'nın siyah kadına bakışına en güzel örnek 1800 yılların başında Londra'da halka açık çıplak sergilenen, Afrikalı Saartjie Baartman gösterilebilir. Bedeninin izlenmesi için Avrupa'da dolaştırılan ve "Hottentot Venüsü" olarak tanınmaya başlayan Baartman, beş yıl sonra Paris'te ölür. Ölümüyle birlikte bütün bedeni parçalanır. İzleyenleri etkileyen bedeninin yapısı; cam kavanozlar içinde parça parça sergilenir.

Kadın hakları beyazlar için ileriye doğru bir atılım sergilerken, aynı durum siyah kadınlar için geçerli olmamıştır. Siyah kadın sanatçılar kendilerine biçilen bu öteki olma durumunu, yaşadıkları ırk ve cinsiyet farklılığını, cinsel şiddeti ve istismar ve pek çok sorunu; ürettikleri imgelerle gösterirler ve eleştirirler. Bu noktada, siyah kadın sanatçıların görsel sanatlar alanında sergiledikleri çağdaş yaklaşımlara değinilecektir.

ÇAĞDAŞ TÜRK SERAMİK SANATINDA KADIN KONULU ESERLERİYLE: AYFER KARAMANI

Öğr. Gör. Gül ERBAY ASLITÜRK
Adnan Menderes Üniversitesi

1929 yılında Çağdaş Türk Seramik Sanatı'nın oluşumunun ilk adımı, Sanayi-i Nefise Âlisi'nden Müdür Namık İsmail'in Akademi'ye Dekoratif Sanatlar Bölümü'nü kurarak, ilk seramik atölyesini faaliyete geçirmesiyle atılmıştır. İlk kuşak seramik sanatçıları İsmail Hakkı Oygur, Vedat At ve Hakkı İzet oluşturur. 1950'li yıllarla birlikte ikinci kuşak sanatçılar ortaya çıkar. Bunlar arasında kurumsal ve özel atölyeleri oluşturan Sadi Diren ve Füreyâ Koral'ın hiçbir malzeme ve olanağın bulunmadığı bir ortamda seramik sanatını geliştirme çabalarına Nejat F. Eczacıbaşı ve Hasan Togay (Hasan Usta) destek vermişlerdir. Atılan ilk adımların ardından, seramik sanatında yeni sanatçılar parlamaya başlar. 1930'lu yıllardan 1990'lı yıllara kadar, seramik eserleri ile yer edinen 57 sanatçıdan 34'ü kadındır. Diğer sanat dallarında (resim-heykel) erkek egemen bir sanatçı grubu varken, seramik sanatında kadının varlığı baskındır. Bu nedenle her bir kadın sanatçı ayrı ayrı ele alınıp incelenmeli, çağdaş sanattaki yerleri ve önemleri vurgulanmalıdır.

Sadi Diren ve Füreyâ Koral ile birlikte 1950'ler kuşağını oluşturan kadın seramikçilerimizden biri Ayfer Karamani'dir. 1956 – 57 yılları arasında Devlet Güzel Sanatlar Akademisinde tekstil ve seramik eğitimi almıştır. 1954 yılında açtığı ilk desen sergisinden itibaren pek çok ulusal ve uluslararası kişisel sergiler açmış, karma sergilere iştirak etmiştir. 1962 yılında katıldığı Prag Sergisi'nde gümüş madalya almıştır. Resim Heykel Müzesi (İstanbul), Akbank, Nejat Eczacıbaşı, Türkiye Turizm Merkezi (Paris), Çanakkale Seramik, Aiko İkarash (Japonya), Sahir Erozan (Washington) gibi merkezlerde eserleri koleksiyona alınmıştır. Mersin Oteli, İstanbul Sözmen Oteli, İstanbul Sheraton Oteli, İstanbul Gureba Hastanesi, gibi binaların seramik panolarını inşa etmiştir. İlk önce soyut eserler çalışan Karamani, kayaları konu almıştır. Daha sonraları ise insan konusuna yönelen sanatçı, aşk konulu eserleri ile ön plana çıkmıştır. Aşk konulu eserlerinde kadın-erkek arasındaki tutkulu aşkı Anadolu Uygarlıkları seramiklerinde olduğu gibi doğal toprak renklerde kıl, astar ve sırlarla üretmiştir. Aşk konulu eserlerinde kadının doğurganlığı, annelik, bağlılık, dişilik ön plana çıkmaktadır.

MODERN RESİM SANATINDA KADIN FIGÜRÜ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Yrd. Doc. Dr. Gülseren İLDEŞ
Sakarya Üniversitesi

Dünyanın varoluşundan itibaren tabiat kendi dengesini kurmuş ,kadın-erkek ve diğer canlılar bir arada ve birbirlerine bağımlı olarak yaşamışlardır.İlk zamanlardaki içgüdüsel davranışlar sonrasında sanatsal arayışlar ,mağara duvarlarında yapılan figür tasvirleriyle açığa çıkmaya ve olgunlaşmaya başlamıştır.İnsan tasvirleriyle birlikte kadın figürleri de resimlerde yerini almıştır.

Kadın ;toplumun temel taşı olup doğurgan bir yapıya sahiptir.Erkeğin ona bir destek olarak yaşamında ihtiyaç göstermesi ve aynı zamanda nesilleri onun büyük yardımıyla oluşturmaya ,kadının toplumdaki yapıcılığının bir göstergesi niteliğindedir.

Kadının toplum içinde üstlendiği yapı-taşı olma görevi sanatta farklılaşmış ,sanatçılara ilham kaynağı olmuş ve sanatçıların fırçalarında ölümsüzlüğü yakalamıştır.

Tarih boyunca kadınla beraber yaşamış ve yaşamında kadına önem vermiş olan sanatçı ,bunu eserlerine yansıtmıştır.Kadın ;güzelliğin ,estetığın ,uyumun ,sadeliğin ,masumiyetin ,doğurganlığın ,cinselliğin ve manevi duyguların timsali olarak tablolarında ölümsüzleşmiştir.Kuşkusuz bugün ve yarın içinde ,bu gerçek değişmeyecektir.

Çağlar boyu resamlara modellik yapan kadınların resimlerdeki görünümleri dönemlere göre farklılık göstermiştir. Bunun nedeni ise, dönemin sanat anlayışının farklılığı, toplumda değişime uğrayan değerlerin sanatçıyı etkilemesi ve sanatçının yeni sanatsal arayışlar peşinde koşması şeklinde açıklamak mümkündür.

Özellikle Fotoğraf makinesinin icadı sonrasında sanatçıların yavaş yavaş geçmişin resim kurallarından sıyrılmaya başladığı, taklit ve tasvirden uzaklaştığı görülür. Zaman içerisinde fotoğraf olayı bazı sanatçılar tarafından da tepkiyle karşılanmıştır. Bazı sanatçılar da fotoğrafı yanlarına almışlar ve kadın figürlerini bu doğrultuda oluşturmuşlardır.

Fotoğraf makinesine tepki gösteren sanatçılar ise kadın figürlerini fotoğraf makinesinin yapamadıklarını yapma şeklinde yorumlamışlardır. Dolayısıyla makineye tepki olarak görülen resimlerde, kadın figürleri parçalanmış, deforme edilmiş,eritilmiştir.Objektif görünümünden uzaklaşan figürler ,tablonun içerisinde asıl vermek ,anlatılmak istenenlerin oluşmasında aracı görevi üstlenmiştir.Kadın figürünün form içerisinde yok olmaya doğru gidişi ,genelde Soyut Resim anlayışı ile paralel olarak yürümüştür.

Fotoğraf olayını yanına alan sanatçılar ise ,buna karşı kadın figürlerini yeniden tablo üzerinde oluşturmaktadırlar.Ancak bu tablolarındaki kadın figürleri ,Modern

resim kavramı içerisinde klasik resimlerdekenden çok daha farklı ,değişik bir teknikle ve Modern Sanat Felsefesinin resim görüşüne uygun olarak yada ,kavramsal ve zihinsel estetik anlayışı içerisinde gerçekleşmişlerdir.

İster parçalanmış ,erimiş ve yok olmaya yönelmiş ,hatta yok olmuş ,ister objektif bir görüntüm içerisinde tablonun içinde yada dışında kavramsal bir anlayış içinde olsun ,kadın figürleri eğer tuvalde ise resmin formu(bütünü), veya tuvalin dışında ,olayın içinde dış görüntülerin yani resmin konusunun ,hikayesinin yerine kendisi kompozisyonun bir plastik elemanı olarak yer almaktadır.Kadın figürlerinin tamamen yok olma durumunda ise figürler plastik elemana dönüşmüş olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu bildiride ,Modern Resim Sanatında kimi zaman zıt,kimi zaman paralel gibi gelişen ekol , akım , etkinlik ve olaylar içerisinde kadın figürleri görsel bir sunuyla irdelenmeye çalışılacaktır.

KADININ SANATA MÜDAHALESİ BAĞLAMINDA FEMİNİST GESTUS VE FEMİNİST KATARSİS

Hakan ALTUN

Sanat alanı, kadının dönüştürmek için mücadele ettiği eril bir alanı (Bourdieucau anlamda) tanımlar. Sanatın erilliğini tanımlayan yalnızca o alandaki erkeklerin sayısal çoğunluğu oluşturması değil, estetik ve sanatsal politikalara şekil ve yön veren eril bakış açısının baskınlığıdır: ataerki sanat alanına içkindir. Kadının sanat alanına müdahalesi yalnızca sayısal bir varlık sorunu değil, daha çok bir dil sorunudur. Kadının sanat alanında konumlanırken ürettiği karşı-dil aynı zamanda politik bir dildir, çünkü bu dil egemen-eril sisteme/baskın söyleme karşı ve onu dönüştürmek için yapılan bir müdahaleyi içerir. Bu müdahale de ancak egemen-eril söylemi sorunlaştıran bir bakış (hakim bakış) ile mümkündür. Bu bağlamda kadın özsöz bir kimlik ve bunun bir türevi olan dille değil, ağırlıklı olarak konumsal oluşuyla ve verdiği mücadele ile kurulan bir kimlik ve de müdahale ile oluşan dille bu alanı kat eder. Kadın içinde eylediği/mücadele ettiği alanı sahip olduğu bilinçlilik ve faillik ölçüsünde değiştirirken kendisi de dönüşür. Türkiye’de 1980’lerle birlikte ivme kazanan feminist hareketin dönüştürdüğü sanat alanlarından biri de tiyatrodur. Tiyatro yapan kadınlar alana feminizmin sağladığı hakim bakışla yamuk bakmaya başladıklarında alanı dönüştürmeye de başladılar. Bu dönüşüm başlıca iki yönde gerçekleşir: İlki üretme biçimi ve yapılanma bağlamında tiyatronun örgütlenmesiyle, ikincisi ise ortaya çıkarılan ürünün dili bağlamında dramaturgi ve estetikle ilgilidir. Kısaca kadın dahil olduğu sanatsal alanı politik ve estetik olarak değiştirir. Ağırlıklı olarak tiyatro yapan “yeraltı”nın çalışmaları bu bağlamda değerlendirilebilir. Aristotelyen bir kavram olan *katharsis* ve Brechtien bir kavram olan *gestusun* dönüşümleri bu topluluğun çalışmaları kat edilerek izlenebilir. Topluluğun kadın dilini/estetliğini öne alan *Sevirlilik Dedikodular* adlı çalışmalarında *gestusun*

toplumsal cinsiyet kurulumu üzerinden okunmasıyla *feminist gestusa* ve *katharsisin* de *feminist katharsise* dönüşümü bir arada irdelenebilir.

SAKARYA İLİ HALK EĞİTİM MERKEZLERİNDE KADININ ROLÜ VE GELENEKSEL TÜRK EL SANATLARI AÇISINDAN BİR ANKET ÇALIŞMASI

Havva ALTUĞ
Sakarya Üniversitesi

Halk Eğitimi Merkezleri, örgün eğitimin yanında veya dışında planlı, düzenli ve programlı eğitim yapan bir Yaygın Eğitim Kurumudur. Bu program doğrultusunda özellikle kırsal alanı hedefleyen ancak kentsel yaşamı da kapsayan eğitim portföyünde kadının eğitimi ön planda tutulmaktadır. Yapılan ön araştırmalarda kursiyerlerin tamamına yakınının kadın olması araştırmanın amacını oluşturmuş ve sebep-sonuç ilişkileriyle konunun nedenselliği hedef olarak benimsenmiştir.

Kadın nüfusun iş ve sanat sahibi olması, Ulusal üretime katkısı, milli kültürü tanıma, koruma ve geliştirme, sevgi, saygı ve hoşgörülülük duygularını ve özgüven geliştirme gibi pek çok amacı olan Halk Eğitim Merkezlerinden Sakarya İli Halk Eğitim Merkezinin işlerliği, eğitim ve öğretim programları, eğitici kadro profili ve kırsal bölgedeki faaliyetlerinin Geleneksel Türk El Sanatları açısından değerlendirilerek, yapılması düşünülen etkinliklerde kadının rolü incelenecektir.

Halk eğitim Merkezlerinde eğitim alan kadının toplumsal yapı içerisinde yaşadığı ayrışma ve kültürel gelişime katkılarının değerlendirileceği bu tebliğde Sakarya kadının kültürel birikimleri ve gelişimini yönlendirme yetkinliğine yer verilecektir. Ayrıca yapılan anket çalışmasıyla kadının Geleneksel Türk El Sanatlarından ne anladığı, bu alanda kendini geliştirmek için devlet, sosyal kuruluşlar ve güncel yaşamdan beklentileri, istatistiksel sonuçlarıyla tartışılacaktır.

SANAT VE KADIN

Yrd. Doç. Dr. Nilgün ŞENER
Kocaeli Üniversitesi

BİLDİRİNİN AMACI; sanat tarihinde kadın sanatçıların yeri, kadın temalı sanat yapıtları, sanatta kadın sanatçılar ve etkinlik alanı; sanatta kadın imgesi gibi konular çerçevesinde plastik sanatlar ana başlığında kadın, kadın kimliğinin sorgulanması ve sorunlarına dikkat çekilmeye çalışılacaktır.

BİLDİRİDE YÖNTEM olarak genel tarama modelinden yararlanılmıştır.

Sanatsal yaratma, insanoğlunun özgürlük duygusu, doğurgan doğaya karşı bir meydan okuması olarak tanımlanabilir. Bu, insanoğlunun evrendeki varlığını, varoluş nedenini ve yerini ifade etme yoludur başka bir ifadeyle. Tarihinin başlangıç esnasında insanoğlunun önce doğal objeleri, sonra işlediği malzemeleri kullanarak dış dünyayı değiştirebilme heyecanına kapılmış, buna yaratma heyecanı eklenmiş, bu büyümlü süreç sonsuz olanaklar yüklenme çabasına dönüştüğünde sanat dediğimiz olgu ortaya çıkmıştır.

Kadın, doğadan gelen doğurganlık özelliği içinde zaten yaratıcı bir varlıktır. Onun bu niteliği bir çeşit üretme olan sanat için yeterince vakit bulamamasına neden olmuştur çoğu zaman. Bugün sayıları giderek artan kadın sanatçıların sayısı, onların hem bu doğal özellikleri hem de toplumların getirdiği birtakım kalıplar ve baskılar yüzünden erkeklerden çok az olmuştur.

Tarih boyunca kapitalizmin koruduğu erkek egemen, babaerkil sistemler ile kapitalizmin talep ettiği bütün yapılanmanın altında ezilen kadının kimlik arayışı sanatın nasıl bir işlev kazanması gerektiği sorusunu da beraberinde getirmiştir. Kadının kimlik kazanma çabalarıyla toplum içinde etken hale gelmeye başlaması, erkeğin bakış açısının kırılması ve kadının bakış açısının erkeğinkinin yanında yer almaya başlaması sanatta da kadının etkili rol oynamasına neden olmuştur. Görsel sanatın etkin bir araç olarak kullanılması için erkek ve kadının tüm farklılıklarına rağmen bir araya gelmesi gerçek anlamda sanat yapabilmeyi anahtarıdır.

Bu çerçeve bağlamında tarih boyunca kadın, kadın sanatçı, kadın imgesi, kadının erotik nesne olarak görülme, sanat öznesi olmak, estetik, pornografik, erkek egemen dünyada kadının sanat yapma çabaları ve sorunları, kadın kimliği ve sanatsal kimlik, çağdaşlaşma, toplumsal yaşamın içinde sanatçı kadın gibi birçok konudaki bakış nedir ne olmalıdır açıklanmaya çalışılmıştır.

ÖZGÜN DOKUMA SANATINDA ÖNE ÇIKAN KADIN SANATÇILAR

Yrd. Doç. Dr. Sevim ARSLAN
Marmara Üniversitesi

Tarihin kuşkusuz en eski sanat yapıtlarından biri olan dokuma; sosyal-estetik bir olgu olarak tarif edilebilir. Dokumanın işlevsel yanı çoğu kez öne çıkmıştır. Bir sanat yapıtı olmaktan çok bir gereklilik olarak kabul edilmiştir. Günlük yaşamda kullanım nesnelere olmaktan öteye geçememesi onun bir sanat yapıtı olarak kabul görmesi sürecinin oldukça uzun soluklu olmasına neden olmuştur. Ancak günümüzde dokuma, bir sanat olduğunu kabul ettirmiştir.

Duvar halısı (tapestry) sanatı 20yy. da Jean Lurçat, Picasso, Marc Chagall, Joan Miro vb. dönemin ustalarının dokuma resim (Tapestry) eserleri ile sanat platformlarında yerini almaya başlamış ve dokumanın sanatsal özellikleri öne çıkmıştır.

Günümüzde dokumanın yüzey değil yapısal bir oluşumdur, olgusundan hareketle doğan lif sanatı (fiber art) dokuma resim sanatında atılan en önemli adımlardan biridir.

Bu sunumda ülkemizde öne çıkan Belkıs Balpınar, Suhandan Özay vb. kadın sanatçılar incelenerek dokumanın bir sanat olarak gelişim süreci anlatılacaktır.

KOZA LEVHADAN KOZA TAKIYA

Öğr. Gör. Zeynep ÇAVDAR KALELİ
Sakarya Üniversitesi

İpek koza levhalar, kızların çeyizine konan ve geleneksel özellikleri içinde barındıran, ancak günümüzde neredeyse unutulmuş maddi kültür değerlerimiz içinde yer alması gereken Türk süsleme sanatlarımızdandır.

İpek kozasından hazırlanmış kadın takıları ise; koza levhalardan yola çıkılarak yıllar sonra oluşturulmuş günümüz modern kadın süsleri arasında yer almuş, kültürel değerlerimizden sayılabilecek niteliktedir.

Kadının sosyal alandaki yerini kadını ifade ile öne çıkaran değerlerin başında gelen süs eşyaları, gene kadınlar tarafından üretilen levhadan süs objelerine dönüştürülmüş ve kadının beğenilmesi için üretilmiştir.

İşçiliği ve tasarımı çok emek isteyen zevkli bir bezeme sanandır. İpek kozaların, istenilen çiçeğin formuna getirilmesi için karton kalıplardan yararlanılmıştır. Nakış makası ile kesilerek, çiçeğin rengine boyanmak için hazırlanmış kozalar, bir ipe dizilerek, kumaş boyası ya da doğal boyar maddeler ile boyanıp kurutulmakta, daha sonra, çiçeğin formunda parçalar birbirine dikilmektedir. Oluşturulan çiçek formlarının içinde inci, kristal cam boncuklar, yakut vb. gibi değerli taşlar da kullanılmıştır.

Maddi kültür değerlerimiz, emekle oluşturulmuş estetikle birleşmiş ve günümüze zamana göre kah değişim göstererek, kah aynen korunarak gelmiştir. Geçmişte yaşanmış ve kullanılmış motif, desen ve objelerden günümüze uyarlanan pek çok eşya gibi ipek koza takılar da, gelecek nesillere beğenilmesi için sunulmuş maddi kültür değerlerimizden olacaktır.

KADINLARIN SİYASAL HAYATA KATILIMINI ARTIRMAYA YÖNELİK BİR ARAÇ OLARAK KOTA UYGULAMALARI

*Arş. Gör. Dilek MEMİŞOĞLU, Arş. Gör. Hamza Bahadır ESER, Mehmet DİNÇ
Süleyman Demirel Üniversitesi*

Toplumların genelinde kadına ve erkeğe özgü olarak tanımlanan kalıplaşmış yargılar vardır. Cinsiyete ilişkin bu kavramlaştırmalar, bireylerin bilinçli veya bilinçsiz olarak kendilerini belirli beklentilere cevap verecek şekilde şartlandırmalarına yol açmakta, bireyler üzerinde baskı oluşturmaktadır. Cinsler arası rol farkına bağlı olarak ve toplumun beklentilerine de uygun bir biçimde kadınların aile ve ev dışı yaşam için gerekli olan eğitim, girişkenlik gibi özelliklere, erkeklere oranla daha az sahip olması beklenmektedir. Bu durum ise kadınların siyasal beceri ve olanaklarının erkeklere göre daha az olduğu şeklinde yanlış yorumlamalara sebebiyet vermektedir.

Türkiye’de hala, siyasi parti organlarında yer almadan, siyasi karar alma mekanizmalarına kadar devam eden süreçte, kadınları engelleyen birçok etken bulunmaktadır. Kadınların siyasete aktif olarak katılımına engel olan bu etkenler, kadının diğer kamusal faaliyetlere katılmasına veya orada yükselmesine engel olanlardan farklı değildir. Toplumsal rollerin kadına empoze edilme biçimi, kadınların anne, eş ve eviyle ilgilenen kişi olarak tanımlayan toplumsal görüş, kadınları siyasetten uzaklaştıran sebeplerin başında gelmektedir. Kadına toplum içinde biçilen rol, sadece siyasi katılımını değil, siyasete katılımını sağlayacak toplumsal statüsünü de olumsuz etkilemektedir.

Bu bağlamda çalışmada Türkiye’de kadınların siyasal hayata katılımı, bu katılımı artırmayı sağlayabilecek bir yöntem olarak kota uygulaması ve bu yöntemin siyasal toplum içinde nasıl algılandığı ve uygulandığı sorusuna değinilecektir.

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ’NDE POLİTİK YAŞAMDA KADININ ROLÜ VE KADINLARIN SİYASETE BAKIŞ AÇILARI

Doç. Dr. Gül CELKAN, Pembe TOLUK, MA**
*Doğu Akdeniz Üniversitesi / KKTC, **University of Leicester / İngiltere*

Kıbrıs Türk kadını kurmuş olduğu derneklerle aktif olarak toplumsal yaşamda faaliyetlerine devam etmiş olmasına rağmen 1960 ortaklık Cumhuriyetiyle ilk defa seçme ve seçilme hakkını elde etmiş ve Türk Cemaat Meclisinde on yıl süreyle Kadriye Hacıbulgur ilk ve tek kadın milletvekili olarak görev yapmıştır. Temsilciler Meclisine de tek kadın üye gönderen Kıbrıs Türk toplumu bugüne kadar sadece 11 kadın milletvekilini meclise göndermeyi başarabilmiştir. Anayasada kadının hertürlü hak ve hukuku verildiği halde kadınların aktif politik yaşamda rol

almamaları veya alamamalarının sebepleri bu proje ile gün ışığına çıkarılacaktır. Kıbrıs Türk halkının belirli kesimleriyle yapılan ön çalışmalarda sıklıkla gündeme gelen konular arasında kadına biçilen rollerin, sosyal çevrenin ve kültürel baskıların oluşturduğu cam tavanın artık kırılıp kadının da siyasi arena da aktif olarak çalışması ve topluma hizmet götürebilmesi hususuydu. Aslında kişilerin siyasete baktıkları pencereden gördükleri ile gerçek anlamda politika yapmak örtüşmüyor. Bu inanışları değiştirebilmek ve kadının aktif katılımının ne gibi yararlar sağlayabileceği bilincinin yerleşmesine zemin hazırlamak bu proje sonunda çıkacak sonuçlar ışığında masaya yatırılacak ve neden-sonuç ilişkileri üzerinde durulacaktır.

Dünyada kadınların politik yaşamdaki rolleri, üstlendikleri sorumlulukları ve kadın olduklarından dolayı kendilerinden beklenen rolleri de yerine getirdikleri örneklemeleriyle paylaşıldığı takdirde inancımız KKTC'de de gerek aile içinde gerek toplum içinde daha farklı bir bakış açısı ile konuya yaklaşılabilecektir. Eğitimin rolü bu konuda yadsınamaz bir gerçektir. Ancak ön çalışmalarımızda farklı eğitim seviyelerinden gelen kadınlar ve erkekler sürekli olarak biçilmiş rollerden bahsedip cam tavanı aşma gibi bir niyet sergilememişlerdir. Tabii ki bu çok küçük bir kesimle yapılmış sohbetlerin sonucudur. Projede amaç tüm ülke genelinde şehirlerden köylere kadar tüm yerleşim birimlerinde farklı eğitim düzeyleri, ekonomik durumları, çalışma alanları olan (ki araştırmaya ev kadınları da dahil edilecektir) kadınlar üzerinde yapılacak anket çalışması sonuçları SPSS programında değerlendirilecek ve farklı demografik özelliklerle korelasyonlar kurularak kadınların bakış açıları ortaya konmaya çalışılacaktır. Kadınların böylece kendilerini neden siyasetten uzak tuttukları veya demeklerle, parti kolları ile faaliyetlerine devam ettikleri de ortaya çıkmış olacaktır. Varsaydığımız nedenlerin dışında da etkenlerin çıkması beklentimizdir.

Çalışmanın amacı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde kadınların politikada çok az bir şekile temsiliyetinin nedenleri, önlerindeki engeller; psikolojik, kültürel, sosyolojik, eğitim alanındaki engelleri ortaya çıkarmak ve bunların istihdam ve eğitim ile olan ilişkilerini irdelemektir.

Çalışmadan çıkan yararları ise, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde kadın nüfusun oluşturduğu kaynaklar atıl kalmakta ve değerlendirilememektedir. Onların katılımını sağlamak, ülke kaynaklarının boşa harcanmasına engel olmak demektir. Nüfusun kadın kesiminin hem toplumun hem de bu kesimin gelişmesi anlamına geldiği gibi günümüz rekabetçi dünyasında kendilerine haklı bir yer edinmelerini de sağlayacaktır. Kadın nüfusun katkı koymasına engel olan nedenler ortaya çıkarılıp bunların arasından kadının politik yaşamda aktif rol oynamasını sağlayacak olanların yanısıra istihdam ve eğitim alanlarında da gerekli cevapları bulup elde edilen sonuçların uygulamaya aktarılmasıyla ülke ekonomisine de katkı koyma beklentilerimiz arasındadır.

Kadın yaratıcı gücünün estetik alanda katkısının yanında destek olma yeteneği ve kapasitesi ile atıl kalması işbirliği ve kolektif çalışmaya dönük toplumsal yaşamda bir eksi durum yaratmakta, ve çalışmanın amacı bu eksiyi artıya dönüştürüp kadının sadece hizmet veren değil aynı zamanda her alanda aktif rol üstlenebilecek

kapasitede liderlik vasıflarına sahip bireyler olduğunu ve çağdaş toplumsal yaşamın gerektirdiği tüm rolleri üstlenebileceğini göstermek üzere bu çalışmayı gerçekleştirmiş bulunuyoruz. .

TÜRKİYE'DE CİNSİYETE DAYALI AYRIMCILIĞIN KADININ ÇALIŞMA VE SİYASAL YAŞAMDAKİ YERİNE ETKİSİ

*Yrd. Doç. Dr. Hatice EROL, Yrd. Doç. Dr. Abdullah ÖZDEMİR
Adnan Menderes Üniversitesi*

Cinsiyete dayalı ayrımcılık, gelişmekte olan ülkelerin önemli özelliklerinden bir tanesidir. Toplumsal hayatta kadın ile erkek arasında var olan eşitsizlik, çalışma yaşamında da kendini göstermektedir. Türkiye'de aktif nüfus içerisinde kadınlar özellikle daha nitelikli olarak düşünülen meslek grupları içerisinde kendilerine daha az yer bulabilmektedirler. Özellikle siyaset ve üst düzey yöneticilerin istihdamında genellikle erkek nüfus daha baskın rol oynamaktadır. Türk Devrimi kadın hakları konusunda evrensel standartlarda bir dönüşümü gerçekleştirmiştir. Buna rağmen günümüz Türkiye'sinde kadının toplumdaki yeri birçok Afrika ülkesinden bile geri kalmıştır. Nüfusun yarısını oluşturan kadınlar, hem çalışma yaşamında hem de parlamento da hak ettiği yeri bulamamaktadır. Bu sorunun nedeninin, 'gelenekler' olduğu iddia edilerek, kadın hakları ihlallerinin ekonomik ve kültürel gelişme arttıkça, eğitim yaygınlaştıkça çözüleceğine inanılıyor. Genel kabul gördüğü iddia edilen bu görüş kadın istihdamı incelendiğinde gerçeği yansıtmamaktadır.

Türkiye'de kadınlar çalışma yaşamında genellikle hizmetler sektörü içerisinde istihdam edilmekteler. Ekonomik ve siyasal yaşamda daha nitelikli olduğu düşünülen pozisyonlar için genelde erkek olmak aranılan nitelik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çalışmada kadının çalışma yaşamı ve siyasal yaşamdaki konumu ortaya konularak, kadını güçlendirmek suretiyle nasıl sağlıklı ve dengeli bir toplum yapısının inşasının gerektiği tartışılmaya çalışılacaktır. Bu doğrultuda kadın nüfusun eğitim durumları ortaya konularak, çalışma yaşamında kadın yöneticilerin ve siyasal yaşamda kadın milletvekillerinin temsil oranları ele alınacaktır. Bu sayede kadının çalışmamasını eğitime bağlayan görüşün gerçekliği test edilmiş olacaktır.

SIYASAL ALAN HANGI KADINI/KADINLARI TEMSİL EDİYOR?: TÜRKİYE'DE KADIN PARLAMENTERLERİN SINIFSAZ ANALİZİ

*Dr. Leyla KAHRAMAN
İnönü Üniversitesi*

Kadının siyasal alanda temsili çok farklı unsurların da etkisiyle sorunlu bir durum oluşturmaktadır. Türkiye özelinde bakıldığında daha da belirginleşen bu durum, kadınların, eksik temsil nedeniyle siyasal alanın temel aktörlerinden biri haline gelemediğini göstermektedir. Bugüne dek yapılan birçok değerlendirmeye kadınların siyasal alandaki varlıklarını genelde niceliksel açıdan konu olmuş, niteliksel değerlendirmeler eksik ya da yetersiz kalmıştır. Diğer bir deyişle, siyasal alanda yer alan kadınlar genelde cinsiyet temelinde niceliksel değerlendirmelere konu olmuş, niteliksel verilerin göz önüne alındığı değerlendirmeler yapılmamıştır. Bu durum, yapılan değerlendirmelerin de eksik ve yetersiz olmasına yol açmıştır.

Bütünsel olarak siyasal alandaki temsil sorunu incelenirken Türkiye'nin sosyal, sınıfsal ve siyasal gerçekliği birarada değerlendirilmelidir. Siyaset alanı sınıfların temsil edildiği bir düzlemdir. Dolayısıyla sınıf perspektifinden yoksun bir değerlendirme siyasal aktörleri toplumsal bağlarından soyutlayarak elde edilmiş gerçekçi olmayan sonuçlara ulaşır. Bu bağlamda sınıf analizi büyük önem taşımaktadır. Çeşitli unsurlardan hareketle yapılacak sınıf analizi Türk siyasal alanının niteliğini daha gerçekçi temellerle ortaya koyacaktır.

Bu çalışmada Türkiye'de bugüne değin seçilmiş kadın parlamenterlerin sınıf analizi yapılacaktır. Bu yapılırken farklı dönemlerde farklı öznelerce yapılan sınıf analizlerinden belirli ölçütler ışığında seçilenler, birbirini destekleyici sentezlere ulaşılarak kullanılacaktır. Bu çalışma ile zaten azınlıkta kalan kadın parlamenterlerin toplumsal alandaki kadınları temsil etme düzeyinin sınıfsal bağlamda ortaya konulması amaçlanmaktadır. Türkiye'nin siyasal alanına dahil olan kadınların sınıfsal konumu toplumsal yapısıyla örtüşmekte midir, yoksa örtüşmemekte midir? Cevabı aranan temel soru budur.

EDİRNE SİYASETİNDE KADIN

Mehmet AĞIRGAN

Kadınların ilk defa, Seçme ve Seçilme hakkını elde ettiği 1580 Sayılı Belediye Kanunu 3.4.1930 tarihinde kabul edilip 14.4.1930 günü yayınlanarak yürürlüğe girdiğini biliyoruz. Bu kanunun 24-25 ve 26. maddeleri "Kadınların Belediye Meclislerine Seçme ve Seçilme" hakkını getiriyordu. Ayrıca, 34. maddeye göre kadınların parti kayıt defterlerine kaydedilmesi yasanın amir hükmüydü.

1580 Sayılı Belediye Kanunu gereğince Eylül 1930 tarihinde yapılacak seçim tüm yurttta heyecan yaratmıştı. Kadınlar partiyeye üye olmaya başlamışlardı. Edirne'den (CHF) Cumhuriyet Halk Fırkası'na üye olan ilk kadın "Şerife Hanım"dı.

Edirne ili dahilinde bulunan Belediyelerden Keşan hariç, diğerlerinde seçimle ilgili sayımlar tamamlandığında merkezden "Edirne Belediye Meclisi Üyeliği"ne kadın olarak "Süreyya Hanım"ın seçildiği belirlendi. Böylece Süreyya Hanım Edirne Merkez'de 1930 yılı itibarıyla Belediye Meclisi'ne seçilen ilk kadın üye olarak tarihe geçti.

Belediye Meclisi Üyeliği konusu 1934 yılında Edirne Merkez'de çok daha heyecanlı geçti. Merkezden "Sevinç Leman Fuat (Koman) Hanım ile Huriye Şefik Hanım" aday oldular. Seçim sonunda Edirne Belediye Meclisi Üyesi seçildiler.

Aynı Kanunla getirilen "Vilayet Umumi Meclisi Üyeliği" için tespit edilen 12 adaydan birisi olarak "Sevinç Tunaboyu" isimli hanımın bu görevi getirildiğini görüyoruz. Hatta bu hanımın ertesi yıl Edirne Cumhuriyet Halk Fırkası Yönetim Kurulu Üyeliği'ne de seçildiğini de belirliyoruz.

1924 Anayasası'nın "Yasama Görevi" başlıklı ikinci bölümünde yer alan ; "Madde 10-Milletvekili Seçmek, yirmi iki yaşını bitiren kadın, erkek her Türk'ün hakkıdır" diyordu. Yine "Madde 11-Otuz yaşını bitiren kadın erkek her Türk Milletvekili seçilebilir." hükmünü getiriyordu. Böylece parlamenter sistemin içinde kadının yer alması, Atatürk Devrimleri'nin olgunlaşması açısından bir doruk noktası oluşturdu.

Türkiye Cumhuriyeti Büyük Millet Meclisi V.Dönem Milletvekili Genel Seçimi 8.2.1935 günü yapıldı. Türkiye genelinde 17 kadın milletvekili parlamentoya girdi. Bunlardan birisi de Edirne Milletvekili Dr.Fatma Şakir Memik Hanımdı. Daha sonra Türkiye genelinde yapılan Milletvekili ara seçiminde TBMM giren Hatice Özgener ile bu sayı 18 çıktı.

TBMM çatısı altında yapılan toplam 23. dönemlik Milletvekili Genel Seçimleri'nde Edirne'den 4 kadın Parlamentoya girebildi. Olaya Trakya bazında baktığımızda Tekirdağ'dan sadece Fethiye Özver'in (19. dönem; 20.10.1991-24.11.1995) seçildiğini ve ne yazık ki Kırklareli'den bugüne kadar hiçbir kadın Parlamenter çıkmadığını tespit ediyoruz.

EDİRNE'Lİ KADIN MİLLETVEKİLLERİ

DR. FATMA ŞAKİR MEMİK

(1.3.1935-5.8.1946)

Fatma Şakir Memik , Safranbolu'da merhum Şakir Beyle merhume Cemile hanımın kızı olarak 1903 yılında doğdu. Fatma Memik Hanım 1929 yılında İstanbul Darulfunun Tıp Fakültesi'nden mezun oldu.

Siyasi yaşamında 3 defa Edirne'den Milletvekili seçilen Fatma Şakir Hanım; V. Dönemde (1.3.1935-3.4.1939) VI. Dönemde (3.4.1939-15.12.1943) ve VII. Dönemde de (15.12.1943-5.8.1946) parlamentoda Edirne'yi temsil etti.

TÜRKAN SEÇKİN

(10.10.1965-12.10.1969)

Türkan Seçkin Taçyıldız, 4.8.1926 yılında Edirne-Lalapaşa'da doğdu. Babası Jandarma Subayı Sadık Taçyıldız'dır. Babası onu Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) ocak kongresine götürerek partiye kayıt yaptırdı. 1963 yılında Cumhuriyet Halk Partisi Kadın Kolları'na girerek oranın Başkanlığı'nu üstlendi. Edirne ili İlçe Kadın Kolları'nı örgütledi.

Edirne Milletvekili olarak 10.10.1965 tarihinde parlamentoya girdi. O dönemde "Türkiye genelinde 8 Kadın Milletvekili"nden ön seçimle kazanan tek aday kendisiydi. Diğer 7 Kadın Milletvekili kontenjan adayı olarak seçimlere girmişlerdi.

TÜRKAN ARIKAN

(24.11.1983-29.11.1987)

Aydın'da 1930 yılında doğdu. İlk, Orta ve Lise'yi çeşitli kentlerde okudu. 1968 yılında Gazetecilik Meslek Yüksek Okulu'nu bitirdi. 1969-1972 yılları arasında Amerika Oklahoma State University'de İşletmecilik master derecesi aldı. 1975 yılında İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi'nde doktorasını tamamlayarak 1980 yılında "İktisat Fakültesi Doçenti" oldu.

Türkan Arıkan TBMM 17. dönem (24.11.1983-29.11.1987) Milletvekili Genel Seçimleri'ne kontenjan adayı olarak Edirne'den katılarak Ana Vatan Partisi'nden Milletvekili oldu

ÜMRAN AKKAN

(24.12.1995-18.4.1999)

Ümran Akkan 1952 yılında İstanbul'da doğdu. Kültür Koleji'nden mezun oldu. Almanca ve İngilizce dillerini bilir. Alman Goethe Enstitüsü'ne devam etti. 1979 yılında iş hayatına atıldı.

Siyasi kariyerine Doğru Yol Partisi saflarında devam ettiren Ümran Akkan, Edirne Belediye Başkanlığı için aday olduğunu açıkladı. Edirne'de ilk defa bir kadın Belediye Başkanlığı'na aday oluyordu.

TBMM 20. dönem Erken Milletvekili Genel Seçimi 24.12.1995 günü yapıldı. Ümran Akkan yılların çabasını neticelendirip nihayet Edirne Milletvekili seçildi. 1996 yılında Türkiye Produktivite Merkezi yaptıklarını göz önüne alarak onu "1996 Yılının İş Kadını" unvanı ile ödüllendirdi.

TBMM çalışmaları yurt dışına taşarak, "Dünya İslam Ülkeleri Kadın Parlamentolar Teşkilatı" 2. Başkanlığı'na seçildi. Ümran Akkan "Kadınım, Hayret ! Meclisteyim" adıyla kitaplaştırdığı siyasi hayatını detayları ile bu eserinde anlattı.

DEĞERLENDİRME

Kadın sosyal yaşamında erkeğini bütünlediğine göre kendine has haklarında ve işlevinde de onun yanında olmalıdır. Erkeğin desteği yetmez. Kadının çabası ve onun azmi bu süreci tetikler. Ona tanrının verdiği "ANALIK" görevi insanlığın en büyük değeridir. Koruma duygusu ve sevgi, takdiri ilahinin saygın bir başıdır. O hasletlerin insanlığa mal edilmesi, kadın açısından bir nimet olsa gerektir. Bu doğal kazancını kadın, iyi ve akıllı kullanabilirse erkeğini hem yüceltir, hem de kendisine saygınlık kazandırır.

KADIN BELEDİYE BAŞKANININ SAHİP OLMASI GEREKEN ÖZELLİKLERE DAİR GENÇLERİN BEKLENTİLERİ VE CİNSİYETLERE GÖRE BU BEKLENTİLERİN KARŞILAŞTIRILMASI

*Öğr. Gör. Nilay KALELİ
Kocaeli Üniversitesi*

İnsanoğlu varolduğundan bu yana, dünyanın hemen her yerinde yaşamak ve hayatını devam ettirmek için çalışmıştır. Binlerce yıldır dünyada var olan bu çalışma, yalnızca erkeklere özgü bir faaliyet alanı değildir. Kadınlar da toplumların ve zamanın koşullarına göre değişen statülerde ekonomik yaşama aktif olarak katılmışlardır. Günümüzde hemen her ülkede kadın, ekonomik yaşamın ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Yaşanan hızlı değişimlerle, ekonomik gelişmelerini tamamlamış veya tamamlamaya çalışan ülkeler için nüfuslarının büyük bir bölümünü oluşturan kadın iş gücüne ihtiyaçları olduğu kaçınılmaz bir gerçektir. Çağımızda pek çok alanda olduğu gibi, yönetsel uygulamalarda da değişiklikler gözlenmektedir. Kadının çalışma yaşamında benimsenmesinin ötesinde, artık yönetsel pozisyonlara yerleşmeye başlaması başta toplumsal, ekonomik, kültürel ve siyasi gelişmelerin bir sonucudur.

Dünyada bilimsel, teknolojik süreçlerle birlikte, toplum genelinde sosyal ve ekonomik gelişmeler hızla değişerek gelişmektedir. Bu gelişmeler ve değişimler beraberinde insanların beklenti ve ihtiyaçlarında da sürekli olarak değişikliğe neden olmaktadır. Ülkemizde de kurulmuş olan ve kuruluş amaçları itibarıyla yukarıda bahsedilen gelişim ve değişim süreçlerini takip ederek, toplumun ve bireylerin ihtiyaç ve beklentilerine cevap vermek ve bu gelişmelerin gerçekleşmesini sağlayacak farklı konularda ancak aynı amaçları taşıyan çok fazla kurum vardır. Bu kurumlardan birisi de, belediyelerdir. Belediyeler, toplum için vardır. Toplumun menfaatine yönelik çalışmalar için ve toplumsal sorunların çözümü için, en önemli ve stratejik kurumlardır.

İnsanın olduğu her yerde yönetimden bahsedileceğine göre, Belediyelerde de yönetim ve yöneticinin özellikle Belediye Başkanının sahip olması gereken özellikler konusunda ciddi anlamda duyarlılık gösterilmesi ve bilinçli bir seçim yapılması şarttır. Bilindiği gibi, Belediye başkanı, belediye idaresinin başı ve belediye tüzel kişiliğinin temsilcisidir. Katımlı yönetimi gerektiren belediyelerde özellikle farklılıklara saygı duyan, kurum içinde iletişim kanallarını sürekli açık

tutabilen, motivasyona önem veren, kararların birlikte alındığı, sorumluluk ve yetkinin paylaşıldığı, yeni fikirlere ve gelişmelere açık, yönetme yeteneğine sahip, kentnin güvenliğini sağlama hususunda duyarlı, farklı kültürler, ırksal ve sosyal farklılıklar arasında iyi ilişkiler kurabilen ve bu yönde teşvik edici, bağımsız, üretken ve hırslı, sıkı çalışan ve enerjik olabilen bir yönetim yaklaşımına ve yöneticilere gerek vardır. İşte bu noktada kadın başkanlar ve yöneticiler, küresel, toplumsal ve insancıl duyarlılıklara önem verilen bir dünya yaratılmasında önemli rol oynayacaklardır.

21. yüzyılda işletmelerin ve yerel yönetimlerin en büyük rekabet avantajlarından biri, kadınların yeteneklerinden tam olarak yararlanmak olacaktır. Çünkü kadınlar, kadın olmanın bilinci ile kendi özelliklerini, kişisel yetenekleri ve nitelikleriyle birleştirerek, çalışma yaşamında zirveye yönelmektedirler. Dolayısıyla kadın liderler daha sevecen, duygusal, dinlemesini bilen, fedakar, sezgilerine güvenen bir yapı sergileyeceklerdir.

Bu çalışma yerel seçimlerde oy kullanmayı hakeden genç kitlenin, kadın belediye başkanında olması gereken özelliklere dair beklentilerini ve cinsiyetlere göre bu beklentiler arasında bir fark olup olmadığını ortaya koymak amacıyla taşımaktadır. Böylelikle gençlerin kadın başkanların özellikleri ile ilgili görüşleri ve tutumları hakkında bir görüş ortaya çıkmış olacaktır.

KADININ SİYASAL YAŞAMDAKİ YERİ

*Yrd. Doç. Dr. Safiye Kırlar BAROKAS, Öğr. Gör. İnci ÇAĞLAYAN
İstanbul Kültür Üniversitesi*

Atatürk düşüncesinde, Ulusal Mücadele'nin ilk başında kurulacak devletin temel yapısını belirlemiştir. Tam bağımsız Ulusal egemenliğe dayalı çağdaş bir devlet. Devletin Anayasa'sında da egemenliğin kayıtsız şartsız milletin olduğu kabul edilmiştir. Demokratik, özgürlükçü, eşitlikçi insan haklarını içeren bu devlette özellikle katılımda yani bireylerin ülkenin geleceğiyle ilgili kararlarda yer almasıdır. Atatürk kadının her konuda etkin olabilmesini istiyordu, öncelikle 17 Şubat 1926 yılında Medeni Kanunu kabul edilmesi ile kadın aile içersinde erkekle eşit konuma getirilmiş olmakta idi. Kadının siyasal yaşamda da -seçme ve seçilme hakkı-erkekle eşit konuma gelmesi için 1930 yılında belediye seçimlerinde (yerel), 1934 yılında da milletvekili seçimlerinde (genel) yer almaya hak kazandırılmıştır. Böylece Türk Kadını, batılı birçok ülke kadınının önüne geçmiştir. Başka bir deyişle Medeni Kanun'u örnek aldığımız İsviçre'den önce Türk Kadını seçme ve seçilme hakkını elde etmiştir. Çalışmada, *katılım hakkı kazanan kadın neden siyasal yaşamda yeterince yer almıyor?* ve buna bağlı olarak *siyasi karar alma mekanizmalarında daha çok kadın görmek ister misiniz?* sorularının yanıtları aranacaktır. Sormaca yöntemini içeren çalışma, 200 kişiyle gerçekleştirilecek ve yukarıdaki sorulara yanıt bulunacaktır.

DEPREMDE KADININ ÖZEL ALANDAN KAMUSAL ALANA GEÇİŞ SÜRECİ VE SİVİL TOPLUM ÖRGÜTLERİ

*Yrd. Doç. Dr. Selma KOÇ AKGÜL / Sinem Siklon
Kocaeli Üniversitesi*

Depremler “kadın kimliğini” tekrar sorgulatan, özel alan sınırları içine hapsedilerek ezilmişliğini, kamusal alanla özel alan arasında sıkışmışlığını ve eşitsizliğini meşrulaştıran kadın söylemlerine hizmet eden bir ayna olarak karşımıza çıkmaktadır.

Depremlerle aniden yıkılan duvarların açıkta bıraktığı yalıtılmış ve güvenli özel alanını ötekilerle paylaşmak zorunda kalan kadın; heterojen, eşitsiz ve özgür olmayan bir ilişkinin yaşandığı, farklı kamusal alanların birbirleriyle rekabet ettiği bir alanda tek başına kalmaktadır. Mekansal değişikliklerle birlikte kadın; toplumun kendine yüklediği geleneksel rolleriyle tanımlanmış özel alan kimliğinden sıyrılmaktadır. Aynı zamanda, kamusal alana geçişte bir “özne” olarak ne kadar var olabildiği, kimliği, çıkarları ve ihtiyaçlarını ne kadar görünür kılabildiği konusunda da sorunlarla yüzleşmektedir.

Çalışma bu düşünceye paralel; deprem sonrasında kadınların özel alandan kamusal alana geçişlerinde yaşadıkları sorunları feminist bakış açısı ile irdelenmektedir. Ayrıca; J.Habermas’ın “devletten bağımsız, sivil toplum içinde oluşmuş, vatandaşların özgür ve eşit bireyler olarak ortak problemler üzerinde tartıştığı ve çözüm aradığı bir alan” olarak tanımladığı kamusal alanda deprem sonrası yoğunluğu artan sivil toplum örgütlerinin depremlerde kadının kamusal alanda var olma sürecine etkileri tartışmaya açılmaktadır. Zira deprem sonrasında kadın erkeğe oranla daha etkin, üretken ve esnek olmakta kamusal alanda sivil toplum örgütü kurma yada üye olma girişimlerinde bulunduğu görülmektedir.

AVRUPA BİRLİĞİ BİLİM POLİTİKALARI ÇERÇEVESİNDE UZAKTAN EĞİTİM ALANINDA KADIN - HOLLANDA VE TÜRKİYE ÖRNEĞİ -

*Tulay GÖRÜ
Anadolu Üniversitesi*

Avrupa Birliği Bilim Politikaları çerçevesinde düşünüldüğünde, kadın-erkek eşitliği (toplumsal cinsiyet) politikaları (gender mainstreaming); kadınların, bilim ve teknolojide etkin olarak yer almasına sağlayacağı katkı bakımından önem oluşturmaktadır. Bilim ve teknolojinin iç içe olduğu günümüz alanlarından biri de, kuşkusuz, Uzaktan Eğitim alanıdır. Her çalışma alanında olduğu gibi, Uzaktan Eğitim’de de cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve kadın katılımının artırılması Avrupa Birliği Bilim Politikaları bağlamında önem taşımaktadır.

Bu çalışma; Avrupa Birliği Bilim Politikaları çerçevesinde, Uzaktan Eğitim alanındaki kadın katılımını artırmaya yönelik uzman görüşlerini almayı amaçlayan nitel bir durum araştırmasıdır. Bu anlamda, Türkiye’de ve Hollanda’da Uzaktan Eğitim uygulamalarını gerçekleştiren kurumlarda etkinlik gösteren kadın bilim insanları, bu çalışmanın örnekleme alanını (amaçlı örnekleme) oluşturmaktadır. Alınan görüşler, Uzaktan Eğitim ortamlarının demokratik ve kadın katılımını artırmaya yönelik bir biçimde desenlenmesine katkı sağlayacaktır. Ek olarak bu çalışma, küresel bağlamda Uzaktan Eğitim alanında yürütülecek olan çalışmalara yol gösterici bir nitelikte olacağı düşünülmektedir.

FEMİNİZM VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER

Arş. Gör. Zehra YILMAZ
Ankara Üniversitesi

Soğuk Savaş’ın sona ermesi ertesinde tartışılmaya başlanan küreselleşme teorileri ile birlikte ulus-devletin “korku” ve “tehdit” temelli bir dürtü ile koruduğu sınırlarının geçilmezliği anlayışı aşılmaya başlanmış, devlet temelli açıklamalarda bulunan ve uluslararası ilişkiler disiplinin ana eksenini oluşturan realizm ve idealizm tartışmaları tasfiye edilmeye başlanmıştır. Disipline egemen olan özellikle Realizmin monist, evrenselci, akılcı ve devlet merkezli iddialarına yönelik yapılan eleştiriler uluslararası ilişkiler disiplinin epistemolojisini zenginleştirmiş ve ekolojik sorunlar, insan hakları, kimlik, göç, bilgi ve iktidar ilişkileri ile kadın hakları gibi konular da disiplinin gündemine girmeye başlamıştır. Kadın hakları, eril politika, cinsiyet rejimi, toplumsal cinsiyet gibi daha önce uluslararası politikanın gündemine almadığı konular tartışılır hale gelmiştir.

Tüm bu gelişmeler elbette, uluslararası politikanın üretiminde ve işleyişinde belirleyici olan uluslararası örgütlerin yapısını ve politikalarını da etkilemiştir. Her bir ülkede vuku bulan kadın hareketleri ve kadın hareketlerinin ülke siyasetini dönüştürmek için gösterdiği çaba kısa zamanda uluslararası bir etki yaratmıştır. Kadın hareketinin dünyadaki yükselişine kayıtsız kalamayan uluslararası örgütler de, üyesi bulunan ülkelerde eşitlik esaslı bir cinsiyet rejimi geliştirme çabası içine girmiş, kadınları güçlendirmeyi temel politikaları içine almış ve konuya ilişkin alt birimler oluşturmuş, raporlar hazırlamıştır.

Bildiride örnekleme olarak ele alacağım üç birlik; Avrupa Birliği, Afrika Birliği ve Arap Birliği örnekleri öncelikle bize bu örgütler içinde kadınların ne oranda temsil edildiğini, aynı zamanda da bölgesel politik ve kültürel özelliklerin uluslararası örgütlerdeki kadın temsilini nasıl etkilediğini karşılaştırmalı inceleme imkânı verecektir. Diğer taraftan, yine bu örgütlerin cinsiyet rejimine ilişkin geliştirdikleri politikalar, projeler ve alınan kararlar incelenerek yine karşılaştırmalı olarak Avrupa, Afrika ve Arap örgütlerinin kadın sorununa verdiği önem ve bu önemin ne kadarını siyasete yansıtılabildikleri gösterilmeye çalışılacaktır. Özetle bildiride devletler, ulusal örgütler, hareketlerden etkilenen; fakat diğer taraftan ilişki içinde bulunduğu

tüm ülkelerde dönüştürücü etkiye sahip olan uluslararası örgütlerin, kadın hakları ve kadının temsili gibi konularda bu dönüştürücü özelliğini ne kadar etkin kullandığı karşılaştırmalı değerlendirilecektir.

4. KUVVET MEDYADA TOPUK SESLERİ (SAKARYA YEREL MEDYA ÖRNEĞİ)

Öğr. Gör. Zuhal EROL

Sakarya Üniversitesi

Giriş:

Günümüzde 4. kuvvet olarak nitelendirilen medya kavramı sadece uluslararası ya da ulusal değil yerel anlamda da büyük önem arz etmektedir

Literatüre Latince'den geçen medya kelimesini Türk Dil Kurumu iletişim ortamı, iletişim araçları olarak tanımlamaktadır. (<http://www.tdk.gov.tr>)

Her alanda olduğu gibi medyada da erkek egemen bir çalışan profili görülmekle beraber tüm dünyada kadınların her alanda sayıca hızla artıyor olması bu sektörde de kadın çalışan sayısını önemli ölçüde etkilemektedir.

Türkiye'de kadın, gerçek anlamda 1950'lerden sonra kırdan kente yönelik göçün beraberinde getirdiği kentleşme sonucunda işgücü piyasası içinde yer almaya başlamıştır. Zaman içinde kadınların işgücü piyasasındaki konumları ve çalışma biçimleri de değişime uğramıştır. (<http://www.metinberber.com>)

İletişim sektöründe kariyer yapmayı seçen kadın sayısı artmış olmakla birlikte, bunların pek azı karar alma düzeylerindeki konumlara gelmişler veya medya politikasını etkileyen yönetim kurulları ve organlarında yer almışlardır. Kamu ve özel, yerel, ulusal ve uluslararası medya örgütlerinde sıkça rastlanan toplumsal cinsiyete dayalı klişeleştirme tutumunun ortadan kaldırılmasına ilişkin başarısızlık, medyanın toplumsal cinsiyete duyarlı olmadığını kanıtlamaktadır. <http://www.ksgm.gov.tr/medya.html>

Kapsam ve Metodoloji

Çalışmada Sakarya 'daki yerel gazeteler ve radyolar ile televizyon kanallarının web siteleri içerik analizine tabi tutularak , yerel medyadaki kadın yönetici, çalışan ve köşe yazarlarının erkeklere göre sayı ve oranları ortaya konulacak ve demografik karşılaştırmaların yanı sıra ücret kıyaslaması da yapılacaktır.

STKLAR DA KADIN KOKUSU VAR... (TÜRKİYE'DEKİ STK LARDA KADIN YÖNETİCİLERE DAİR BİR İNCELEME)

Öğr. Gör. Zuhal EROL

Sakarya Üniversitesi

Giriş

Ülkemizde son yıllarda büyük ivme kazanan ve gönüllü profilinin büyük bir kısmını oluşturan gençlerin sahiplenmesiyle, hizmetleri toplumda hızla yayılan STK'lar günümüzde 4. kuvvet medyadan sonra 5. kuvvet olarak anılma yolunda hızla ilerlemektedir.

Toplumlarda demokrasinin temel taşı haline gelen adeta, "voice" (sesini duyurma) yöntemlerinin en etkili haline gelen STK lar hem demokratik sürecin hem de sivil hareketin doğal bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Amaç ve Önem

Günümüzde sıkça kullanılan ve bilgi iletişim teknolojileri sayesinde hemen herkesin sözcük dağarcığına giren sivil toplum ve sivil toplum kuruluşları kavramı farklı ülkelerde farklı anlamlara gelmektedir. Bu anlam farklarının temelinde; ülkede egemen sistemin ve buna tabi vatandaşların, demokrasi, hak ve sorumluluk kavramlarına farklı bakışı yatmaktadır.

ABD'de Public Voluntary Organizations (PVOs) olarak adlandırılan sivil toplum kuruluşları (STK) için Avrupa'da genellikle Non Governmental Organizations'ın kısaltılmışı olan (NGOs) kullanılmaktadır. Türkçeye çevrildiğinde 'Devlet (Hükümet) Dışı Örgütler' anlamına gelen bu kavram dilimizde Sivil Toplum Kuruluşu olarak yerleşmiştir.

UNESCO Encyclopaedia of Life Support Systems'de Peter Willetts'e göre, Sivil Toplum Kuruluşu veya STK'nın tanımlaması "bağımsız gönüllü insan derneklerinin süreklilik taşıyan hareket birliğinde toplum yararı için çalışmalarla, devlet dairelerine ulaşmaya çalışmaksızın, kar amacı gütmeyen veya yasalara aykırı etkinliklerde bulunmayan kuruluşlardır" şeklinde yer almıştır. (<http://www.unicef.org/turkey/gl/gl6.html>)

Sivil Toplum Kuruluşu "bulunduğu toplumun yararına çalışan, demokrasinin gelişmesine katkıda bulunan, kar amacı gütmeyen, bireylerin ortak amaç ve hedeflerine bakıldığında ise siyasal iradeyi ve yönetimi kamuoyu oluşturmak suretiyle etkileyen bir örgütlenme türüdür" şeklinde tanımlanabilmektedir. (Çağlar; 2005: 347)

Bu çalışmanın amacı, Sakarya'daki STK ların yönetici ve gönüllü profillerini çıkararak kadın çalışan ve gönüllü sayısını belirlemek ve kadınların bu sektördeki yerini irdelemektir.

Metodoloji

Bu çalışmada birinci bölümde literatür taraması yapılarak STK kavramı üzerinde durulacak ikinci bölümde yer alan uygulamada ise Sakarya Valiliği'ne kayıtlı ve resmi kuruluşu tam olan STK lar içerik analizine tabi tutularak kadın çalışan profilini yansıtan nicel ve nitel sonuçlar irdelenecektir.

MESLEKİ BİR RİSK: HEMŞİRELERİN ÇALIŞMA ALANLARINDA YAŞADIKLARI ŞİDDET

Arş. Gör. Fatma COŞAR, Yrd. Doç. Dr. Hatice YILDIZ ERYILMAZ
Marmara Üniversitesi

Giriş: İş yeri şiddeti, çalışanlar üzerinde olumsuz sonuçlara neden olmakla birlikte fiziksel, psikolojik ve sosyal kayıpları da beraberinde getirmektedir. Hemşirelik, çoğunlukla kadınlar tarafından yürütülen bir meslektir. Bu nedenle hemşireler diğer sağlık çalışanlarına oranla, işyerlerinde şiddet içeren davranışlara daha fazla maruz kalmaktadırlar.

Amaç: Bu çalışmada; hemşirelerin çalışma alanlarında karşılaştıkları şiddet davranışlarına ilişkin yapılan çalışmaların sonuçlarının incelenmesi amaçlanmıştır.

Metod: Bu araştırma bir sistematik derleme çalışmasıdır. Araştırmada 2000-2008 yılları arasında yapılan çalışmalara ulaşılması hedeflenmiştir. Taramada Pubmed, EBSCO, Sciendirect ve Ovid arama motorları kullanılmıştır. Bulunan çalışmalardan full textine ulaşılan 28 çalışma analiz edilmiştir.

Sonuçlar: Çalışmalarda hemşirelerin çoğunlukla son bir yıl içerisinde ve meslek yaşamları boyunca deneyimledikleri şiddetin sorgulandığı belirlenmiştir. Hemşirelerin en fazla şiddete uğradıkları çalışma alanlarının acil birimler, psikiatri ve yoğun bakım servislerinin olduğu görülmüştür. Şiddetin en fazla hasta ve hasta yakınları tarafından, özellikle de erkek hastalar tarafından gerçekleştirildiği, fiziksel şiddetin ilk sırada yer aldığı belirlenmiştir. Çalışma sonuçları hemşirelerin yüksek oranda şiddete maruz kaldıklarını göstermektedir. Bu da mesleki bir risk olarak şiddetin engellenmesi için yönetsel destek ve politikaların düzenlenmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

EKONOMİK ŞİDDETİN KADIN YAŞAMINA ETKİSİ

Arş. Gör. Dr. Özlem CAN GÜRKAN, Arş. Gör. MSc. Fatma COŞAR
Marmara Üniversitesi

Kadına yönelik şiddet psikolojik, ekonomik, cinsel ve fiziksel şeklinde görülebilir ve bunlar arasındaki sınırlar belirgin değildir. Kadına yönelik fiziksel ve cinsel şiddet konuları ülkemizde sıklıkla gündeme gelirken, ekonomik şiddet üzerinde çok fazla durulmamaktadır. Oysa ekonomik şiddet kadının ekonomik sorunlar yaşamasına neden olmakla birlikte kadının ihtiyaçlarını karşılayamaması, sağlık hizmetlerinden yararlanamaması gibi sorunlara yol açar.

Ekonomik şiddet uygulayan erkekler bazen evin masraflarını karşılamaz, para yönetimi konusunda kadını eleştirir ve etiketlerken (müsrif kadın, aptal kadın doğru dürüst parayı harcamayı bile bilmezsin v.s.), bazen de kadının çalışmasına izin

vermez ya da çalışıyorsa bile elinden parasını alarak kendine ekonomik olarak bağımlı hale getirir.

Kadın çalışıyorsa bile aile içi şiddete bağlı ortaya çıkabilecek psikolojik problemler nedeniyle (depresyon vb.) işsiz kalabilir ve ekonomik zorluk yaşayabilir. Şiddete maruz kalan kadınların çalışma yaşamları kalmayanlara göre daha fazla risk altındadır. Çünkü kadınlar eşlerinin izin vermemesi ya da şiddete maruz kalma sonucu ortaya çıkan fiziksel engeller nedeniyle (yaralanma, kırık vb) işlerini devamda zorlanabilirler. Bunun sonucunda da kadın işten ayrılmak ya da daha az ücretle çalışmayı kabul etmek zorunda kalabilir. Bazen de işveren kadının işine son verebilir.

Aile içi şiddetle ilgili yapılan son çalışmalar aile içi şiddete bağlı en önemli sorunun ekonomik zorluk ve iş stresi olduğunu göstermektedir. Çalıştırılmayan ya da çalışsa bile elinden parası alınan kadın nereye gideceğini, ne yapacağını bilemez durumdadır ve kendini güçsüz hissederek.

Ülkemizde önemli bir sağlık sorunu olan kadına yönelik şiddet eğitimi, iş ve gelir gibi unsurlarla önlenilebileceği düşünülebilir. Ancak bu her zaman mümkün olmayabilir. Çünkü toplumumuzda eğitimli olsun ya da olmasın birçok kadın şiddete maruz kalmaktadır. Ülkemizde kız çocuklarının eğitimine erkek çocuğunun eğitimi kadar önem verilmemektedir. Buda kız çocuklarının ileriki yaşamlarında meslek sahibi olmalarını engellemektedir. Oysaki cinsiyet ayrımcılığı uygulanmadan kız çocuklarının da eğitim, meslek ve gelir sahibi olmaları sağlanabilirse şiddete engel olabilecek ilk adım atılmış olur.

KADINA YÖNELİK ŞİDDET AÇISINDAN SIĞINMACILIK, MÜLTECİLİK VE GÖÇMENLİK

*Dr. Seher CESUR KILIÇASLAN
Hacettepe Üniversitesi*

Göçler, 1990'ların sonunda dünyayı şekillendiren iktisadi, politik ve sosyal dinamiklerin en temel öğelerinden biri olurken, 21.yüzyılda göçlerin boyutlarının daha da artacağı konusunda sosyal bilimciler arasında görüş birliği bulunmaktadır. Günümüzde dünyada 175 milyon göçmen vardır ve bu sayı sığınmacılar ile yerlerinden edilmiş kişileri de kapsamaktadır. Ancak kayıt dışı göçmenler bu sayının dışındadır. Yıllık göçmen akınlarının kayıt dışı göçmenler dahil edilerek 5-10 milyon arasında olduğu tahmin edilmektedir.

Zorunlu göçlerde, göç öncesi dönemde veya göç sürecinde aileli parçalanabilmektedir. Bu durumda birçok kadın yalnız başına, çocuklarıyla veya ailenin yaşlıları ile göç etmek zorunda kalmaktadır. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin ilgi alanına giren sığınmacılar ile yerinden edilmiş kişiler: %80'ini kadın ve çocuklar oluşturmaktadır. Yanlarında eşleri olmayan kadınlar (

sığındıkları ülkelerde sınır muhafızları, askeri personel veya kamp görevlileri tarafından, cinsel şiddete uğrayabilmektedirler.

Ailelerin tüm üyelerinin birlikte göç ettiği dönemlerde de farklı sorunlar yaşanabilmektedir. Göçlerle birlikte aileler, sosyal, ekonomik ve doğal yaşam kaynaklarından kopmakta dolayısıyla göçün ardından aileye ilişkin temel konuları değiştirecek olan çok yönlü etkiye maruz kalmaktadırlar. Ayrıca göç, göçmenlerin aile yapısını da (rol ve statü dağılımı, karar verme, eşler arası ilişkiler ve bunların fonksiyonları, çocuk ve yaşlılara bakış, akraba ve çevre ilişkileri vb. faaliyetler) etkilemektedir. Göçlerle birlikte, ailelerde, sosyal rollere ilişkin zihin karşıklığı yaygın hale gelmekte, gelenekler geçerliliğini yitirmekte, yeni, tanıdık olmayan toplumsal örgütlenme modelleri belirlemektedir. Aileler yakınlarından çok fazla kişiyi kaybetme, parasal sıkıntılar, aile içi sorunlar, yerleştikleri ülkenin dilini öğrenmede karşılaşılan güçlükler ve yeni kültürüne uyum sıkıntısı çekme nedeniyle psikolojik sorunlar yaşayabilmektedir. Bütün bu sıkıntılar da özellikle ailede kadına yönelik fiziksel şiddetin artmasına yol açabilmektedir.

AİLE İÇİ ŞİDDET: KURBAN KİM?

Öğr. Gör. Dr. Selver YILDIZ
Uludağ Üniversitesi

Araştırmanın Sorunsalı: Aile içi şiddet, hem dünyada hem de ülkemizde önemli bir toplum sağlığı sorunudur. Eğitim ve gelişmişlik düzeyi farkı olmaksızın bu sorunla karşılaşılabilir. Şiddet, hem fiziksel hem de cinsel şiddet olarak karşımıza çıkmaktadır. Şiddete maruz kalan kurban kadar, şiddete tanık olan da bu eylemden etkilenmektedir. Aile içinde şiddetin yaşanmasında çocukluk dönemi yaşantıları ve çocukluk döneminde fiziksel şiddet öyküsü önemlidir. Başka bir deyişle şiddetin kuşaktan kuşağa aktarımı söz konusudur.

Bu çalışma, 2005- 2006 yılları arasında Türkiye çapında İstanbul Üniversitesi *Hukuk* Fakültesi Ceza Hukuku ve Kriminoloji Araştırma ve Uygulama Merkezi tarafından yapılan araştırmanın bir parçasıdır. Merkez Müdürü Prof. Dr. Füsün Sokullu-Akıncı'nın sağladığı istatistiki veriler kullanılmıştır. Çalışmada, aile içi şiddetin türleri, yoğunluğu ve kim tarafından uygulandığı rakamsal olarak ortaya çıkarılarak boyutları ve etkileri saptanması amaçlanmıştır.

Yöntem: Araştırma kapsamında oluşturulan anket formu ile kurbanın sosyo-demografik ve kültürel özellikleri; failin profiline ilişkin sorularla ise, failin yaşı, eğitim düzeyi, medeni hali, kurbanı yakınlık derecesi, mesleği tespit edilmeye çalışılmıştır. Ayrıca katılımcılar arasında aile içi şiddete ilişkin tutumları ve toplum tarafından algılanışı tespit edilmeye çalışılmıştır.

Elde edilen verilerin istatistiksel olarak anlamlılık düzeyleri, çoklu karşılık getirme analizi ile değerlendirilecektir.

Araştırmanın Katkısı: Aile içi şiddete maruz kalan kurbanın mağduriyeti, etkin bir hukuk politikası sayesinde azaltılabilecektir. Ancak her ülkede yasal düzenlemeler, etkin bir şekilde yürütülememektedir. Bu nedenle aile içi şiddete ilişkin yapılan her çalışma, hem toplumsal düzeyde hem de yasal olarak katkı sağlayacaktır.

KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELEDE KADIN SİĞİNMAEVLERİ VE YAŞAM STRATEJİLERİ

*Prof. Dr. Songül SALLAN GÜL, Hande ÖZDAMAR TIĞLI, Arş. Gör. Ayşe ALİCAN
Süleyman Demirel Üniversitesi*

Ülkemizde oldukça yaygın olan, ama dillendirilmeyen kadına yönelik şiddet ya da aile/eviçi şiddet, uzun yıllar tabu olgulardan biri olmuştur. 1980'lere kadar kamu politikalarının gündemine taşınmayan aile içi şiddet olgusu sivil hareketin ve kadın aktivist grupların çabalarıyla görünür kılınmış, 2005 AB uyum politikalarının gereklilikleriyle ise yasal zorunluluk haline gelmiştir. Yaşanan ekonomik krizlerle artan yoksulluk, kadın istihdamını azaltırken, kadına yönelik şiddet ise artmıştır. Toplumsal bir sorun olan aile içi ve kadına yönelik şiddetle mücadelede devletin sorumlulukları bağlamında ise en acil ihtiyaç, şiddet gören ve risk altında olan kadınların korunmasıdır. Fiziksel, duyuşsal, cinsel ve ekonomik şiddete uğrayan kadınların, psiko-sosyal ve ekonomik sorunlarının çözülmesi ve bu süreçte varsa çocuklarıyla birlikte yatılı olarak kalabilmeleri olanağını sağlayan kadın sığınma evleri, yaklaşan yerel seçimlerle beraber farklı boyutlarıyla yeniden kamuoyunun gündeminde yer almaya başlamıştır. Ancak, ülkemizde sığınma-konukevleriyle ilgili olarak açılanların süreklilik kazanması, niteliğinin artırılması, ailelerin kadınlar ve çocuklar için güvenli yer haline getirilmesi, kadınların güçlendirilmesi, hayata tutunmalarının sağlanması ve çalışanlara toplumsal cinsiyet duyarlılığının kazandırılması gibi temel sorunlar devam etmektedir. Bu çalışmanın amacı; Türkiye'de şuanda Akdeniz bölgesinde işlevsel olan sığınma-konuk evlerinde kalan kadınların durumlarını çeşitli boyutlarıyla ele almak, özellikle hayata bakışlarını ve yaşam stratejilerini belirlemektir. Bu çalışmada kadına yönelik şiddetin geldiği boyutlar sığınma-konukevlerinde kalan kadınlar çerçevesinde nitel araştırma teknikleriyle (derinlemesine görüşme, metafor analizi, sosyal inceleme raporlarının içerik analizi) incelenecektir.

REFAH REJİMİ BAĞLAMINDA TÜRKİYE'DE BAKIM HİZMETLERİNİN TOPLUMSAL CİNSİYET PERSPEKTİFİNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ

Ashcan KALFA

Bu araştırma, Türkiye'de bakım hizmetlerinin refah rejiminin bileşenleri olan devlet, gönüllü kuruluşlar, aile ve piyasa tarafından ne ölçüde paylaşıldığına dair bir analiz sunmayı hedeflemekte ve konuyu toplumsal cinsiyet perspektifinden değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Araştırma kapsamında Avrupa genelinde bakım hizmetlerinin refah rejimi kapsamında nasıl şekillendiği genel olarak ele alındıktan sonra, Türkiye'de refah rejiminin bileşenlerine, bu bileşenlerin birbirleriyle olan ilişkilerine odaklanılacak ve refah rejimi çerçevesinde bakım hizmetlerinin nereye yerleştiği tartışılacaktır.

Türkiye'de bakım hizmetlerinin sağlanması hususunda refah rejimi bileşenleri arasında devletin sınırlı bir şekilde yer aldığı bir dengesizlik yer almaktadır. Rejimin önemli bir bileşeni olan devlet, bakım hizmetleri sağlamak konusunda yetersiz kalmış, bu anlamda sağlıklı politikalar oluşturulmamıştır. Aslında Türkiye'de çeşitli unsurlarıyla gelişmiş bir refah devleti olmaması gerçeğine paralel olarak bakım hizmetlerinin devlet tarafından yeterince sunulmadığı bir gelişim söz konusu olmuştur. Bunun yanı sıra özellikle son yıllarda dünya genelindeki eğilimlerle uyumlu olarak bakım hizmetleri sunumu, refah rejimi içerisinde daha ziyade devletin üstlenmekten çekildiği bir alan olmuştur. Bakım hizmeti, toplumsal cinsiyet rollerine uygun biçimde hane içi yükümlülüklerin önemli bir bileşeni olarak kadına atfedilmiş bir görev olmuş ve bu perspektif, hem Türkiye'de bakım hizmetleriyle ilgili izlenen politikalar üzerinde belirleyici rol oynamış, hem de bu hizmetlerin rejimin aile bileşenine aktarıldığı bir durum ortaya çıkmıştır. Devlet tarafından sunulan yaşlı, engelli ve çocuk bakımı hizmetleri yeterince gelişmemiş ve daha ziyade kadınların işgücüne katılımları şartına bağlanmak suretiyle sağlanır olmuştur. Ayrıca izlenen politikalar, daha ziyade doğum izni gibi, aile içinde halledilmesi gereken bakım hizmetlerine odaklanacak şekilde kurgulanmıştır. Bu kurgulamada da ebeveyn izninin düzenlenmemesiyle aile odaklı bakım hizmetleri cinsiyetçi bir bakış açısından sadece kadınların üzerine yüklenmiştir. Yaşlı ve çocuk bakımı gibi hizmetlerin refah rejiminin piyasa bileşenine bırakılması ve sunulan hizmetlerin pahalı ve yetersiz oluşu, kadınların bu hizmetlerden faydalanmalarını engelleyici bir rol oynamaktadır. İşyerlerinde çocuk bakım hizmetlerinin kadınlar üzerinden kurulması da, hem bu cinsiyetçi yapıyı yansıtmakta, hem de işverenlerin kadın çalışanları tercih etmemelerine sebebiyet vermektedir. Refah rejimi bileşenleri arasında devletin rolünün son derece kısıtlı bir şekilde yer almasıyla oluşan en önemli ve olumsuz sonuç, kadınların işgücüne katılım oranlarının ciddi bir şekilde düşmesidir. Bakım hizmetleriyle ilgili izlenen tüm bu politikalar ve devletin sınırlı rolü, ayrıca bu konuda ileriye yönelik ve kadınların lehine olabilecek politikaların üretilmemesi, kadınların hayatlarını zorlaştıran son derece cinsiyetçi bir bakışın ürünüdür.

Tüm bu söylenceler çerçevesinde araştırmada Türkiye'de refah rejimi bağlamında değişik bileşenlerin bakım hizmetlerini paylaşımlarıyla ilgili durum genel olarak aktarılacak ve özellikle devletçe sunulan hizmetlerdeki cinsiyet köru yaklaşıma alternatif olarak bazı çözüm önerileri sunulmaya çalışılacaktır.

SAKARYADA KADIN İSTİHDAMI VE SANAYİNİN İŞ GÜCÜ TALEPLERİ

*Cengiz UFUK, Yrd. Doç. Dr. Meryem HAYIR
Milli Eğitim Bakanlığı, Sakarya Üniversitesi*

Türkiye'de kadın iş gücünün en fazla istihdam edildiği sektör tarım sektörüdür. Kırsal kesimden kentlere göç sürecinin yaşanmasıyla köydeyken aktif durumda olan pek çok kadın, kentli olunca işsiz duruma düşmüştür. Bu durumun pek çok nedeni bulunmakla birlikte en öncmlü nedeni göç eden insanların tarımsal uğraşı dışında her hangi bir mesleklerinin olmaması yani kentin talep ettiği kalifiye iş gücü olmamalarıdır. Kalifiye olmayan yeni kentli işsiz kadın nüfusun en fazla istihdam edildiği sektör tekstil sektörüdür. Tekstil sektörünün gelişmiş olduğu illerde bu nedenle sanayide çalışanlar içerisinde kadınların oranı daha yüksektir. Sakarya ilinde tekstil sektörü yer almaktadır; fakat sanayinin genel yapısı içerisinde bu oran fazla değildir. Metal sanayi ağırlıklı olan orta ve büyük ölçekteki sanayi içerisinde kadın istihdam oranları oldukça düşüktür.

Bu çalışmada Sakarya'da kadına iş gücüne olan talep ve beklentiler ortaya konmaya çalışılacak ve buradan yola çıkarak kadın istihdamı ile ilgili neler yapılabileceği ile ilgili görüşler ortaya konulmaya çalışılacaktır.

TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİNDE KADIN HAKLARI

*Uzm. Deniz ÇÜRÜK
Yakın Doğu Üniversitesi*

Toplumumuz da yaşayan cinsiyetler arası eşitsizliğin giderilmesini sağlamak için yapılan çalışmaların önemi üzerinde durulması ve gerekliliğini savunacağız. Toplum da yaşayan cinsiyetlerden biri "Kadın" diğcri "Erkektir". Her iki cinsiyetin kanunî hakları ve birbirlerine karşı sorumlulukları vardır ve kanunlar önünde eşittirler.

Eski Tarihimizden günümüze kadar gelen "Toplumsal Sorunlarımızı İrdelemek", "Kadın Tarihini ve Evrelerini bilmek", "Kadının İnsan Haklarının nereden geldiğini açıkça gösterilmesi ve Kadın Siyasetçilerin haklarımızı neden koruyamadığı ne gibi sorunlar ile karşılaştığı üzerinde tartışmalar yapılacaktır. Türkiye de Cumhuriyet döneminde Meclisimize giren kadın sayısı potansiyeli ile günümüz Türkiye'si'nin kadın nüfus potansiyeli neredeyse erkek nüfusunun yansını geçmiş durumda, Buna göre, "Kadınlarımız siyasete atılmak da neden geç

kalmıştır”, “neden erkek milletvekilleri kadın siyasetçilerle çalışmak istememektedirler” konusunun tartışılması ile doğru açılımların anlatılması gerekecektir. Bu gibi konuların gün yüzüne çıkması için Yakın Doğu Üniversitesinde “Kadın Hakları ve sorunları” üzerine yapılan çalışmaları Üniversitemizin genç bireyleri ile ülke içinde ve Ülkede ki yasaların ne kadar işlediği hakkında anketler yapılarak ortaya çıkarmayı hedeflemekteyiz.

Toplumumuzda yaşayan cinsiyetler arası eşitsizliğin giderilmesi için, CEDAW (Kadına Karşı Cinsiyet Ayrımcılığı Sözleşmesi) konusu da anlatılarak, Kadın Sorunları üzerine yapılan Uluslararası sözleşmelerinde üzerinde durulmasının gerekliliği tartışılacaktır. Avrupa da Kadın Tarihi çıkış evrelerinin de vurgulanması günümüze kadar gelen kadın sorunlarını tam bütünüyle işlememize yardımcı olacaktır.

Yakın Doğu Üniversitesin de Hukuk Fakültesi öğrencilerine yönelik birimimiz de iki tane seçmeli dersler verilmekte hem Kadın- Erkek sorunları irdelenmekte hem de Kadın -Erkek eşitliği üzerinde yasaların neler olduğu tartışılmaktadır. Aynı zamanda Görsel film seyredilmesi de yapılarak öğrenciler ile kanunlarımız üzerinde tartışmalar yapmaktayız. Bunun sonucunda mezun olacak öğrencilerimiz tam donanımlı olarak bilgilendirilmektedir. Bu bilgileri sizlerle de paylaşmak ve anlatmak arzusu içerisindeyiz.

FEMİNİZM VE DEVLET BÜTÇESİ: TÜRKİYE’DE CİNSİYETE DUYARLI BÜTÇELEME OLASILIĞI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

*Arş. Gör. Deniz ŞAHİN
Anadolu Üniversitesi*

Feminist iktisat, iktisadi alanda kadın-erkek eşitliğini geliştirmek amacıyla, iktisat disiplininin mevcut yaklaşım ve kurumlarını tüm ayrımcı unsurlarıyla, özellikle de cinsiyetçi yapısı temelinde sorgulayan bir yaklaşımdır. Son dönemlerde dünya maliye literatüründe yer alan ve gittikçe önem kazanan cinsiyete duyarlı bütçeleme de feminist iktisadi yaklaşımın bütçe politikalarına yansımaları sonucu ortaya çıkan bir kavramdır. Dünyada ilk defa 1984 yılında Avustralya’da uygulamaya konulan ve günümüzde birçok ülkede farklı şekillerde uygulanan cinsiyete duyarlı bütçeleme, kadınların dezavantajlı konumlarının varlığını kabul ederek devlet bütçesinin cinsiyetler arası eşitsizliğin giderilmesine yönelik olarak düzenlenmesini, uygulama ve sonuçların izlenmesine olanak sağlayacak şekilde yapılandırmasını öngören bir bütçeleme anlayışıdır. Diğer bir ifade ile cinsiyete duyarlı bütçeleme devlet bütçelerinde cinsiyet eşitliğine dayalı bir kamu hizmeti analizi sunmayı garanti altına alan bir anlayıştır.

Dünyadaki gelişmelere koşut olarak Türkiye’de de cinsiyete duyarlı bütçeleme kavramına ilişkin tartışmalar olduğu, hatta bir adım öteye gidilerek bu konuda çeşitli çalışmaların yapıldığı gözlenmektedir. Bu konuda en önemli gelişmenin ise 5018

sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile Performans Esaslı Bütçeleme Sistemine (PEB) geçilmesi ile yaşandığı söylenebilir; çünkü PEB sisteminin cinsiyete duyarlı bir kamu hizmeti analizi sunma yönünde önemli bir açılım sağlamaktadır.

Bu açıklamalar ışığında bu çalışmada; öncelikle cinsiyete duyarlı bütçelemeye ilişkin kavramsal çerçeve (tanımı, gelişimi, amaçları), cinsiyetler arası eşitliği nasıl sağlayabileceği ve dünyadaki bazı uygulamalar üzerinde kısaca durulacaktır. Daha sonra cinsiyete duyarlı bütçelemeye ilişkin var olan tartışmalar, çalışmalar ve uygulamaya konulan PEB sistemi çerçevesinde Türkiye'de cinsiyete duyarlı bütçeleme olasılığı detaylı bir şekilde tartışılacaktır.

KADIN VE YOKSULLUK

Yrd. Doç. Dr. Didem GÜRSE
Yıldız Teknik Üniversitesi

Tüm dünyada kadınlar ekonomik yaşamın doğrudan içinde yer alarak veya ev içinde ailenin bakımını üstlenerek yaşamın yeniden üretilmesine katkıda buldukları halde, emekleri erkeklerle aynı düzeyde değerlendirilmemektedir. Birleşmiş Milletler tarafından hazırlanmış çeşitli raporlara göre kadınlar dünyanın işinin 2/3 ünü yapmakta, buna karşılık ücretin yüzde beşini kazanmakta ve dünya üzerindeki mülkün yüzde birinden azına sahip olabilmektedir. Mutlak yoksulluk içinde yaşayan 1,5 milyar yoksul insanın yüzde yetmişini kadınlar oluşturmaktadır. Kadınlar, kendilerini yoksulluktan koruyabilmeleri için gereken kaynaklara (sermaye, gayrimenkul, kredi imkânları gibi) ulaşamamaktadırlar. Eğitim, yoksulluktan kurtulmaları için önemli bir olanak iken, eğitime ulaşmak ve yararlanma konusunda da erkeklerin gerisindedirler. Çalışma yaşamında da çeşitli düzeylerde ayrımcılığa uğramakta, çoğunlukla düşük ücretli işlerde ve kayıt dışı sektörde istihdam edilmektedirler.

Son yıllarda çeşitli toplumsal, ekonomik nedenler gelir dağılımının bozulmasına yoksul ve zengin kesimler arasındaki uçurumların büyümesine neden olmuş, bu dönüşümler özellikle toplumların en zayıf kesimi kadın ve çocukları derinden etkilemiştir. Kadın ve kız çocuklarına karşı eşitsiz ve adaletsiz uygulamaların yaygınlığı, uygulanan neoliberal ekonomi politikaları ve küreselleşme ile tüm dünyada kadın yoksulluğu artmış ve 'yoksulluğun kadınlaşması' kavramı yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır.

Bu küresel etkenlerin yanı sıra 1980 sonrası yaşanan toplumsal, ekonomik dönüşümler ülkemizde de yoksulluğun artmasına ve özellikle kentlerde daha görünür olmasına yol açmıştır. Bu genel giriş çerçevesinde bu çalışmanın iki temel amacı bulunmaktadır. Öncelikle Türkiye'de son 20 yılın toplumsal, ekonomik, demografik dönüşümleri sonucunda ortaya çıkan yoksulluk profili ana hatları ile sunulacaktır. Yoksulluk profili sunulurken toplumsal cinsiyet perspektifi

benimsenecek ve yoksulluğun kadın ve erkekler için görünümü aktarılmaya çalışılacaktır. Çalışmanın ikinci amacı, 'yoksulluğun kadınlaşması' kavramına ilişkin literatür taraması yapmak ve kullanılan değişik tanımlarını sunmaktır. Bu tanımlar çerçevesinde son on yıl içinde Türkiye'de 'yoksulluğun kadınlaşması'ndan söz edilip edilemeyeceği sorusuna cevap aranmaya çalışılacaktır. Çalışmanın sonuç bölümünde, 'yoksulluğun kadınlaşması' ile yoksullukla mücadele politikaları arasında bağlantı kurulacak ve kadınlar arasında yoksulluk oranlarında artış söz konusu ise, bu durumun yoksullukla mücadele politikalarına nasıl yansıtılması gerektiği ele alınacaktır.

TOPLUMSAL YAŞAMDA EKONOMİK ANLAMDA KADIN GÖRSELLİĞİNİN KULLANIMI

*Yrd. Doç. Dr. Ehlinaz TORUN, Yrd. Doç. Dr. Nilgün ŞENER
Kocaeli Üniversitesi*

Günümüzde dünya nüfusunun yarısı ve iş gücünün üçte birini oluşturan kadınların toplumsal konumları her geçen gün biraz daha değişmektedir. Ancak kadınların toplumdaki yerlerinin belirlenmesinde gelenek- görenek, yasaların etkisi ve yasalardaki mevcut açıklar nedeniyle, kadınların sınırlı ve baskı altında tutuldukları için ikinci cins olarak görülmelerinin ya da öyle tanımlanmalarının önüne geçilememektedir.

Kadınların ikinci cins olarak tanımlanmaları, ezilmeleri ve baskı altına alınmaları en önemlisi de her yönden (cinsel, ruhsal, emek vs.) sömürülmesini beraberinde getirmektedir.

Bu çalışmanın amacı kadının evde, işte, yazılı ve görsel medyada, sanatta, hizmet sektöründe iş açısından konumlandırılmasında görsel obje olarak kullanılırken eşdeğer eğitim düzeyine sahip erkek ile çoğu zaman denk statüde bulunamayışının ve sömürülmesinin sebepleri irdelenmeye çalışılmıştır.

Sonuç olarak toplumsal yaşamda ekonomik kaygılar nedeniyle iş ve toplumsal çevrelerin kadının görselliğini kazanç aracı olarak kullanılmasının sebepleri ve kullanım alanları, bu alanda daha önce yapılmış olan araştırmaların incelenmesi ve kişisel gözlemlerimizin ışığı altına çözüm önerileri geliştirilmiştir.

FARKLI KÜLTÜRLER BAĞLAMINDA KADINLARIN GÜNLÜK YAŞAM PRATİKLERİ VE DEĞERLERİ: BIŞKEK'TE VAKA ANALİZLERINE DAYALI BİR DEĞERLENDİRME

Yrd. Doç. Dr. Elif Asude TUNCA

Kırgızistan – Türkiye Manas Üniversitesi

1991 yılında bağımsızlığını kazanan Kırgızistan bugün, 198.900 km² lik yüzölçümü, ve yaklaşık 5 milyonluk nüfusu ile farklı etnik yapıları bünyesinde barındırmaktadır. Bugün ülke nüfusunun %72.3'ünü Kırgız, %9'unu Rus, %14.5'ünü Özbek, %1.9'unu Tatar, %1.1'ini Uygur, %0.7'sini Kazak ve %0.5'ini Ukraynalı oluşturmaktadır. Ülkede, bu farklı etnik yapıdaki nüfus dağılımının yanısıra, çeşitli sebeplerle ülkeye gelen farklı uyruktaki kişiler de bulunmaktadır. Bu ülkeler içerisinde Türkiye ön plana çıkmaktadır.

Bugün ülkede, Türkiye'den ticari, sosyal ilişkiler çerçevesinde Kırgızistan'a gelen çok sayıda işadınının eşi, üniversite ve Türk liselerinde görev yapan kadın öğretmen ve öğretim elemanları da bulunmaktadır.

Ülke, etnik yapı çeşitliliğinin yanısıra kadın nüfusun ve kadınların ülke yaşantısındaki etkin konumu, sosyal, siyasal konulara duyarlılığı ve okur – yazar oranının yüksekliği gibi temel konularda da ön plana çıkmaktadır.

Bu çalışmada, Kırgızistan'da; aynı ekonomik, siyasi ve sosyal yapı içerisinde yaşayan, şehirleşmiş, ancak farklı kültürel yapılardan gelen, başta Kırgız olmak üzere, Rus, Ahıska Türkü ve Türkiye Türk'ü olmak üzere, eğitilmiş, şehirleşmiş, çalışan ve başkent Bişkek'te yaşayan kadınların gündelik yaşam içerisinde yerel kültürel öğelerden etkilenimleri gözlemlenecek ve bu kapsamda elde edilen sonuçlar küresel/yerel değerler bağlamında tartışılacaktır.

DİSİPLİNLERARASI YAKLAŞIMLA KADIN

Yrd. Doç. Dr. Funda KIZILER

Sakarya Üniversitesi

Bu çalışmada Osmanlı'dan günümüze Türkiye'deki kadın hareketleriyle Türk kadınının kadın hakları açısından konumu sorgulanmış ve batı kökenli bir kavram olan feminizm alt türleriyle birlikte ele alınarak, kadının günümüz dünyasındaki yerini imleyen postfeminizm kavramı incelenmiştir.

GRİ ALANLARDA YÜZMEK: FEMİNİST ETİK İLE İŞ ETİĞİ UYUMLAŞTIRILABİLİR Mİ?

Arş. Gör. İlke ORUÇ
Anadolu Üniversitesi

Kadınların, yerleşmiş erkeksi kalıplara karşı çalışma yaşamında yer almaları ve kendi ekonomik güçlerini sürdürme çabası bulunmaktadır. Kadınların ve erkeklerin birlikte çalıştığı ortamlarda, kadına yönelik ayrımcılığın beslediği birçok kaynak görmekteyiz. Bunlar toplumların yerleşmiş erkegen kültürü ve yerleşmiş toplumsal cinsiyet kalıpları temelinde, kadını çalışma hayatında mücadeleye zorlamaktadır. Bu durum, çalışma dünyasında kadını temel alan ve kadının sahip olduğu değerleri yorumlayabilecek yaklaşımları gerektirmektedir.

İş etiği, iş dünyasında geçerli olan doğru ve yanlışlardır. Bu doğru ve yanlışların toplumsal değerler temelinde farklılaşması iş etiği alanının ne siyah ne beyaz, gri bir yüzü olduğunu ortaya koymaktadır. Feminist etik yaklaşımı ise, kadın bakış açısının ve kadın değerlerinin eşitlik, adalet, hakkaniyet gibi temel ahlâki kategorilerin yeniden yorumlanmasında kullanılabileceğini savunan ahlaki yaklaşımdır. Bu yaklaşımın iş dünyasına aktarılması mümkün müdür? Erkek egemen değerlerin olduğu iş dünyasına kadın bakış açısıyla yaklaşmak mümkün müdür? Bu yaklaşım işletmelere ne gibi olanaklar sunar? Tartışmamızın temelini oluşturan bu sorular, kadınların da bulunduğu iş dünyasına hem feminist etik, hem de iş etiği yaklaşımlarını uyumlaştırıcı çabaların ortaya konmasını gerektirmektedir. Bu nedencle bu yaklaşımların kavramsal çerçeveleri ve tartışma noktaları çalışmanın odak noktasını oluşturmaktadır.

Çağımızda işletmeler açısından farklılıkların yönetimi önemli bir unsur olarak görüldüğünden, kişisel önyargıları ortadan kaldırılacak uygulamalarla, çalışma yaşamında azınlık gruplara yönelik olumsuz tutumları azaltmaya çalışılmaktadır. Çünkü örgütsel yaşamda "toplumsal cinsiyet rolleri" ile "kariyer gelişiminde cinsiyet farklılıkları", farklılıkların yönetilmesinde ve organizasyonun başarısında önemli bir belirleyici olarak görülmektedir. Buradan yola çıkarak, kadınların ahlaki değerlerinin örgüt içinde önemli bir unsur olabileceğini savunan görüşler ortaya çıkmaktadır. Bu açıklamalar ışığında bu çalışmada, feminist etiğin, iş etiği ve kurumsal sosyal sorumluluktaki temel görüşlere farklı yaklaşımlar sağlayıp sağlayamayacağı tartışılacaktır.

SINIFSALEŞİTSİZLİKLER TEMELİNDE KADININ TOPLUMSAL KONUMU

Uzm. Sosyolog Mine ERSOY

Toplumsal cinsiyet ve sınıf kavramları birbirleriyle çok yakından ve karşılıklı olarak ilişkilidirler. Sınıf kavramı, kadınların yaşamında merkezi bir öneme sahiptir. Pek çok toplumda toplumsal cinsiyet, sosyal grupları katmanlara ayıran temel bir kategoridir. Toplumsal cinsiyet ve sınıfsal eşitsizlikler açısından kadının toplumsal konumunun iki kere dezavantajlı olduğu söylenebilir.

Toplumsal cinsiyete dayalı eşitsizliklerin temeli, çalışma yaşamı ve ev işlerindeki toplumsal cinsiyete dayalı iş bölümü arasındaki karşılıklı ilişkilerde bulunmaktadır. Kadının ekonomik yaşamdaki rolü, bazı sosyal mitlerle açıklanma eğilimindedir. Çalışma kavramı ücret karşılığı çalışma ile ilişkilendirildiğinden, tam gün ev kadını olarak ev içi işler yapan kadın "çalışmıyor" şeklinde algılanmaktadır. Öte yandan çalışma hayatında aktif rol oynayan kadınların kazançları "cep harçlığı" olarak görülmekte ve kadının yaptığı iş erkeğinkine kıyasla değersizleştirilmektedir. Çalışan kadınların çalıştıkları işlerin cinsiyete dayalı ve genelde düşük ücretli, düşük statülü işler olduğu genel kabul gören olgulardır. Sanayi toplumlarında genel olarak kadınlar hem ev içinde hem ev dışında çalışmaktadırlar. Çalışma yaşamındaki konumları tali kabul edilmekte ve kapitalizmin krize girdiği dönemlerde, krizin niteliğine göre, ya yedek işgücü olarak ve çok ucuza çalıştırılmakta ya da çalışma yaşamından tamamen dışlanmakta ve yine bazı sosyal güvenlik haklarından yoksun bırakılmaktadır. Kadın olmak eşitsizlikleri de beraberinde getirmektedir.

Bu makalede, toplumsal cinsiyet ve sınıfsal eşitsizlikler temelinde kadının nasıl bir toplumsal konuma sahip olduğu ve varolan eşitsizliklerin neler olduğu, eşitsizliğin kaynakları sosyolojik kavramlar çerçevesinde ele alınarak incelenecektir.

İNGİLİZ KADINLARI VE TÜRK KADINLARI KADINLIĞI NASIL ALGILIYOR?

Öğr. Gör. Dr. Mualla YILMAZ*, Nurcan KOLAÇ*, Rana ÇAVUŞOĞLU**
*Marmara Üniversitesi, **Chartered Management Institute

GİRİŞ: Kadınların hemen tüm toplumlarda erkeğe kıyasla daha düşük konumda bulunması, özellikle yüzyılımızın ikinci yarısında, özellikle üzerinde önemle durulan bir konudur. Kadınların kadınlık konumunun günümüz koşullarında nasıl belirlendiğini anlamaya çalışmak önemlidir. Bu nedenle değişik toplumsal yapıların, kadınlara davranış alanları olarak açtığı alanların sınırlarını belirlemek ve bu sınırlar içinde kadınların ne yaptığını, hangi alanlarda söz sahibi olduklarını ve bu güçlerini nerede ve nasıl kullanabildiklerini incelemek gerekir (1,3,4).

AMAÇ: Bu araştırma İngiliz kadınları ile türk kadınlarının kadınlığı algılamalarını irdelemek amacıyla yapılmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM: Araştırmada fenomenolojik metod kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini İngiltere'nin Eastbourne kasabasında yaşayan halka açık bir parka dinlenmek amacıyla gelen 15 kadın ile İstanbul ili Kadıköy ilçesinde yaşayan halka açık bir parka dinlenmek amacıyla gelen 15 kadın randomize olarak seçilmiştir. Araştırmaya katılmayı kabul eden toplam 30 kadın araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Çalışmaya katılmayı kabul eden kadınlardan yazılı onam alınmıştır. Veriler kadınların yazdıkları kompozisyonlardan elde edilmiş olup, kompozisyonlara adlarını yazmamaları söylenmiştir. Katılımcılardan kadınlığa ilişkin tanım, duygu ve düşüncelerine yönelik bir kompozisyon yazmalarını istenmiştir. Veriler Colaizzi'nin Sürekli Karşılaştırmalı Analiz Metodu kullanılarak analiz edilmiştir. Bu amaçla araştırmacıların her biri kompozisyonları ayrı ayrı okuyarak öne çıkan konulara ilişkin ifadeler hakkında notlar almış, benzer konularda ortaya çıkan ifadeler aynı kategoride toplanarak temalar oluşturulmuştur (2).

BULGULAR VE TARTIŞMA: Kadınların % 56.7'si 32-41 yaş grubunda, % 66.7'si evli, % 70'i üniversite mezunu, % 36.7'si 2 çocuğa sahiptir. Kadınların % 36.7'si memur, % 20'si öğretmen, % 10'u ev hanımıdır. İngiliz kadınların yazdıklarından elde edilen ifadeler formüle edilerek; "Kadınlığının Farkında Olmama", "Kadın Olmak Ajımlı Olmak Demektir", "Kadın Olmak Merhametli Olmaktır", "Kadınlar Erkeklerden Farklıdır", "Kadınlık Rolünü Benimseme/Kabul", "Kadınlık Rolünü Benimsememe/Kabullenmeme", "Kadınlar Eşittir", "Kadınlar Eşit Değildir", "Kadın Olmak Güçlü Olmaktır", "Kadın Olmak Aile Yaşamını Kurmak Demektir", "Kadın Olmak Anne Olmak Demektir" olmak üzere onbir tema, Türk kadınların yazdıklarından elde edilen ifadeler formüle edilerek; "Kadın Olmak 2.Sınıf Vatandaş Demektir", "Kadın Olmak Mücadele Etmek Demektir", "Kadınlık Rolünü Benimseme/Kabul", "Kadınlık Rolünü Benimsememe/Kabullenmeme", "Kadınlar Eşittir", "Kadınlar Eşit Değildir", "Kadın Olmak Güçlü Olmaktır", "Kadın Olmak Aile Yaşamını Kurmak Demektir", "Kadın Olmak Anne Olmak Demektir" olmak üzere dokuz tema belirlenmiştir.

SONUÇLAR: Bu çalışma kadının her toplumda aynı durumda olduğunu, kadınlık algısının evrensel olduğunu göstermektedir.

KADININ DEĞİŞEN KONUMU; MODERNLEŞME TEORİSİNE ELEŞTİREL BİR YAKLAŞIM

*Yrd. Doç. Dr. Murat TEK
Mustafa Kemal Üniversitesi*

Modernleşme Teorisi genel olarak tarihsel değişimin iyi, doğru, güzel, adil vb olumlu olarak değerlendirilebilecek bir seyir izlediğine dair ilerlemeci bir tarih anlayışına sahiptir. Bu çerçevede tarihsel süreç içerisinde görülen olumsuzlukların

görece geçici bir özelliğe sahip oldukları ve modernleşme sürecine paralel olarak da söz konusu olumsuzlukların azalacağı ve zamanla ortadan kalkacağı kabulü üstü örtülü olarak varlığını hissettirir.

William Ogburn'un "kültürel gecikme tezi" bu yaklaşımın güzel bir örneğini teşkil etmektedir. Maddi kültür ve maddi olmayan kültür ayrımı üzerine inşa edilmiş olan tez; maddi kültürün görece hızlı değiştiği ve maddi olmayan kültür ile arasında bir açığın (gap) ortaya çıkacağı, zamanla da bu açığın telafi edileceği ileri sürülür.

Bu çerçevede kadının konumuna ilişkin olarak; kadınların tarihsel süreç içerisinde birçok olumsuz koşulla karşılaştığı ancak modernleşme sürecinde bu olumsuzlukların azalacağı ve zamanla ortadan kalkacağı beklentisi ve iddiası ileri sürülmektedir. Bu iddia özellikle modernleşme süreci içerisinde olan "az gelişmiş" ve "gelişmekte olan" ülkeler açısından daha da anlamlı ve belirgin bir hale bürünmektedir.

Kadınların içinde bulunduğu olumsuz koşullar bir ölçüde kabullenilip kanıksanırken, diğer yandan kadınların haklı talepleri ötelenmektedir. Kadınlar modernleşme sürecinde geleneksel eşitsizliklerin yanı sıra ekonomik alan, siyasal alan ve sosyal alanda azımsanmayacak sorunlarla yüzyüze gelmekte, yeni eşitsizlikler ve sorunlarla karşılaşmaktadırlar.

Kadınların yaşadıkları sorunların modernleşme sürecinde azalacağı ve zamanla ortadan kalkacağı beklentisinin bilimsel olmaktan uzak ve tartışmalı bir kabul ve iddia olduğu, toplumsal bir mücadele ve bilinçli bir emek olmaksızın kadınların içinde buldukları koşullarda önemli bir değişiklik olmayacağı tartışılacaktır.

SOSYALLEŞME TOPLUMSAL CİNSİYET VE DİN GEÇ ERGEN KIZLARDA DİNİ SOSYALLEŞMEYİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

*Doç. Dr. Mustafa ARSLAN
İnönü Üniversitesi*

AMAÇ

Çalışma gencl olarak, "dini toplumsallaşma", "geç ergen kızlar" ve "dini toplumsallaşma ajanları" olmak üzere üç kavramsal çatı üzerine bina edilecektir.

Çalışmanın temel amacı, demografik değişkenler ve toplumsallaşma ajanlarının geç ergen kızların dini toplumsallaşma düzeylerine etkileri, ayrıca kızların anne baba tutum ve davranışları (destek ve kontrol) ile kızların dini toplumsallaşmaları arasındaki ilişkiyi incelemektir.

Araştırmalar dini toplumsallaşma ile toplumsal cinsiyet farklılıkları arasında bir ilişkinin olduğunu göstermektedir. Ancak, Batıdaki çalışmalarda bu ilişki, daha çok

kadınların dini tutumlarının yüksek olması anlamında ülkemize göre ters yödedir. Ülkemizde gençlik üzerine yapılan araştırmalarda, genellikle bu farklılığın erkekler lehine yüksek olduğu bulunmuştur. Bu ters durum, farklı sosyo-kültürel yapı ile alakalıdır. Ülkemizde kadının sosyalleşme konusunda yaşadığı sorunlar, din konusunda daha belirgindir. Bu nedenle kadın ve dini sosyalleşme üzerinde çalışmalar yapılmasının gerekliliği ortadadır.

Dinsel davranış, öğrenilen bir davranıştır ve toplumsal etkileşim süreci içerisinde edinilir. Din, toplumsallaşma sürecinde öğrenilir. Çocuk dünyaya geldiğinde, toplumsallaşma sürecinde sosyal kişiliğini oluştururken, buna paralel olarak dinsel kimliği de oluşmaya başlar.

Toplumsal çevre ve onun sunduğu modeller kişilik üzerinde etkili olmaktadır. Özellikle kişiliğin gelişim dönemleri esnasında, kritik geçiş dönemleri ve bu esnada karşılaşılan sorunlar ve kimlik bunalımları da çevrenin sosyo-kültürel yapısı ve etkilerine göre bir şekil almaktadır. Buyurgan ve baskılı ortam, genelde sancılı geçiş dönemlerinin oluşması için uygun zemin oluşturmakta, kişilik bozuklukları vb. durumlara da yol açabilmektedir. Bu sebeple, dindarlığın şekillenmesinin çok hassas bir konu olduğu, bunun eğitiminin, “yetişilen sosyo-kültürel çevrenin kalitesi ile yakından ilişkili” olduğu hususu üzerinde durulmaktadır. Bu nedenle çalışmamızda, demografik faktörlerle sosyalleşme ajanları ile “en önemli dini sosyalleşme ajanı olarak aile”nin etkisi ele alınacaktır.

Kişilik gelişiminde “ailenin etkisi”, çocuklukta kadar güçlü olmasa da belirttiğimiz gibi ergen dönemde de devam etmektedir. Anne babanın “çocuk yetiştirme tarzı” çocuğun toplumsallaşmasını etkilemektedir. Anne babanın “demokratik ya da otoriter olmasına göre” ergen de farklı tavırlar geliştirir. Bu sebeple olumlu anne baba davranışları, ergenin gelişimi açısından çok önemlidir. Çocuk psikolojisi ve sosyolojisindeki son uygulamalı çalışmalara bakıldığında, çocuğa yönelik anne baba tavırlarını incelemek için, genelde en önemli iki merkezi değişkenin kullanıldığı görülmektedir:

- i) Benliğin, kendi tutumlarına, karşı tarafın sınırlama getirmesi olarak algılandığı bir etkileşim tarzı olan “kontrol”,
- ii) Benlik tarafından, karşı tarafın kendisi ile pozitif, duygusal bir iletişim kurma olarak algılanan “destek”.

YÖNTEM

Araştırma, ilişkisel tarama modeline göre düzenlenmiş betimsel bir araştırmadır. Çalışmanın kuramsal temelinden hareketle, probleme bağlı olarak oluşturulan ön kabulleri ölçme amaçlı “ölçekler” geliştirilmiştir.

Araştırmanın evrenini, “geç ergenlik” dönemi kızlar oluşturmaktadır. Ergenliğin sonlarına doğru gencin, kendi değer dünyasını oluşturacak ipuçlarına aşağı yukarı sahip görüldüğü ve öncekine oranla daha dengeli ve sakin bir süreçte olduğu kabul edilmektedir. Bu sebeple, araştırma örneklemi olarak 16-21 yaş arası geç ergenler seçilmiştir. Kota örnekleme yöntemi 155 kız öğrenci örnekleme dahil edilmiştir.

“Ölçme araçları” olarak, güvenilirlik ve geçerlik düzeyleri yüksek olan “dini toplumsallaşma ölçeği (Brown ve Gary)”, “anne baba davranış (kontrol ve destek) ölçekleri (Weigert ve Thomas)” ve “dindarlık etki ölçeği” kullanılmıştır.

SONUÇ

Tebliğimizde araştırmada elde edilen istatistiksel sonuçlara değinilecektir. Kızların dini sosyalleşmelerinde demografik faktörler ile sosyalleşme ajanlarının etki derecelerine bakılacaktır. Ayrıca, en temel dini toplumsallaşma ajanı olarak belirlenen aile kurumundaki anne baba tutumları ile çocuğun dini toplumsallaşması arasındaki ilişki de ele alınacaktır. Anne babanın genç kıza yönelik destekleyici ve kontrollü davranışları ile kızların dini toplumsallaşmaları arasında ilişki düzeyleri analiz edilecektir. Burada anne babanın kızlara yönelik destekleyici ya da disiplin tutumlarından hangisinin kızların dini sosyalleşmelerine olumlu etki yaptığının anlaşılmasına çalışılacaktır.

YURT DIŞI GÖÇ ORTAMINDA KADINLAR

Prof. Dr. Müzeyyen GÜLER

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi

Göç, insanların daha iyi hayat şartlarına kavuşmak üzere geçici bir süre için veya kalıcı olarak bir yerden bir yere gitmesidir. Tarih boyunca insanlar, ekonomik, politik (insan hakları ve demokratikleşme), jeopolitik (sınır bölgelerinde sığınmacı olma zorunluluğu), nüfus artışı, doğal afet, küresel ticaret vb. nedenlerle göç etmişlerdir. Bugün küreselleşen dünyada Doğu'dan Batı'ya ve Güney'den Kuzey'e doğru bir göç yolu vardır. Tüm Avrupa ülkeleri ve ABD göç almaktan zorlanmakta, sınırları aşmak isteyen göçmenlere türlü engelleyici önlemler uygulamaktadırlar.

İç veya dış göçte daha çok ekonomik nedenlerle önce erkekler yollara düşmüş, kadınlar zorunlu olarak onları izlemişlerdir. Aslında, evlilikle birlikte erkeklerin buldukları yere taşınmalarıyla, dünya üzerinde daha çok göç eden cins kadınlar olmuştur. Evlilikle birlikte kadınlar bir başka mekana taşınmanın yarattığı psikolojik ve sosyal uyum sorunları yaşamışlardır. Bugün çeşitli göç biçimlerinde erkeklerle birlikte kadınlar da yer almakta uyum sorunları yaşamaktadırlar.

Göçmen kadınların alıştıkları üretim ve yaşam biçimleri yeni mekanlarda geçerli değildir. Dış göç ortamındaki kadınların iç göç ortamındaki, büyük kentlerde gecekondulu bölgelerindeki kadınlarla benzerliği dikkat çekicidir. Kadınlar, uyum ve değişim sürecinde göç etmekte olduğu kadar istekli ve gayretli görünmemektedirler. Eğitimleri ve bilgi-beceri eksiklikleri dolayısıyla onlar sosyal yaşamdan ve çalışma hayatından geride kalmaktadırlar. Her durumda geleneklerin engellemesiyle arka plana itilmekte, uyumsuz ve suskun olmaktadır.

Yurt dışındaki kadınların araştırılması amacıyla, Avrupa ülkelerine sık sık yapılan inceleme gezilerinde, özellikle İskandinav ülkelerinde (İsvet ve Norveç) Türk göçmen kadınlar gözlenmiş, ayrıca ABD'ye, Doğu sahillerine göç etmiş geniş bir kadın grubu 2003 yılında bir yıl süreyle incelenmiştir. İki grupta da gözlem, derinlemesine mülakat, odak grup tartışması ve anket yöntemi kullanılmıştır. Bu çalışmalarda kadınların aile hayatları, eğitim durumları, çalışma ortamları, sosyal ve ekonomik yaşantılarındaki uyum ve değişim sorunları incelenmiştir.

Bu bildiride, göçle 1960 lardan sonra Avrupa ülkelerine ve 1970 lerden sonra okyanus ötesine ABD'ye, göçmen olarak giden kırsal kesim kadınlarıyla ilgili olarak 1998 yılından 2007 yılına kadar süren, çeşitli zamanlarda yapılan niteliksel ve niceliksel araştırmaların verileri sunulacaktır.

I. GİRİŞ

Türkiye'de göç, nüfusun gittikçe artması sonucunda köylerden kentlere doğru 1950'lerde başlamış, 1960'larda da yurt dışına yönelmiştir. Köylerden büyük kentlere veya kentlerden kentlere doğru olan iç göçün yanında, 1961 Anayasası'nın sağladığı haklar doğrultusunda Avrupa'nın çeşitli ülkelerine anlaşmalı olarak işçiler gönderilmiştir. 1980'li yıllardan itibaren politik nedenlerle, iç göçte kentlere zorunlu, kitlesel ve göçler yaşanmıştır(Tekin,2005:24). Öte yandan mesafe ve mekan anlayışındaki genişlemeler nedeniyle yurt dışı göçün hızı artmış, yönü değişmiştir. Türkiye için yurt dışı emek göçünün Avrupa'ya yönelik biçimi sürerken, Uzak Batı'daki ABD, kuzeydeki Rusya veya Uzak Doğu'daki Japonya bile gündeme gelmiştir (Abadan, 2002).

EV-İÇİ ALAN VE KAMUSAL ALAN ÇATIŞMASI: AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ KADIN ÖĞRETİM ÜYELERİ ÖRNEĞİYLE

*Yrd. Doç. Dr. Nesrin KULA DEMİR, Sibel KULA
Afyon Kocatepe Üniversitesi*

Kadınların çalışma hayatına girmesi sanayi devrimi ile birlikte başlamıştır. I. ve II. Dünya Savaşlarında erkeklerin cepheye gitmesiyle birlikte, bütün iş kollarında kadınlar çalışmaya başlamışlardır. Savaş sonrasında cepheden geri dönen erkeklerin, kadınları evlerine göndermesi mümkün olmamıştır. Zaten bu dönemlerde erkek sayısı azalmıştır.

Ancak, çalışma hayatına girmiş olmak kadına yeni sorunları beraberinde getirmektedir, çünkü yüzyıllardır erkeğe ait olan kamusal alanın ve iş hayatının kuralları, oyunları, rekabet tarzı kadınlar için yenidir, üstelik hala ev içi alandaki görevlerini aksatabileceğine ilişkin bilinç-altı bir suçluluk taşımaktadır. Çalışan kadının evdeki rolü değişmemekte, hafta içi ev ile iş yeri arasında mekik dokuyan kadın, hafta sonu çamaşır, ütü, yemekle, temizlik ile uğraşarak, Pazartesi günü işine

dinlenmemiş olarak gitmektedir. Üstelik ev kadınlığı ve annelik rolünü iyi oynayamadığı için kaygılanmaktadır.

Ev içi alan ve iş hayatına ilişkin çatışma çalışmanın temel sorumsalını oluşturmaktadır. Bu sorun araştırılırken Afyon Kocatepe Üniversitesi kadın öğretim üyelerine anket uygulanarak, kariyerlerinde yükselirken kadın olmanın getirdiği zorluklar, ev hayatında eş ve çocukları ile yaşadıkları sorunlar ... vb. konulardaki cevaplar SPSS programı kullanılarak analiz edilecektir.

SOSYAL YAŞAMDA VE DEĞERLERDE KADINLARA KARŞI OLUŞAN ÖN YARGI, AYRIMCILIK VE EŞİTSİZLİK

*Yrd. Doç. Dr. Neşide YILDIRIM
Sakarya Üniversitesi*

Eşitsizlik genellikle ön yargı ve ayrımcılığın bir ürünü olarak ortaya çıkmaktadır. Taraf tutma, sosyalleşme sürecinde öğrenilmiş bir değerdir. Ön yargı, birey sosyalleşme sürecine katılmaya başladığında, onun hayatında değer sistemine dönüşür.

Ön yargının amaçları davranışa yönelik karakterler olarak görülmektedir. Negatif basmakalıp duygu ve düşünceler; kadınları, etnik kökenleri, ekonomik yapıları ve çeşitli grupların üyelerini, toplumun sosyal rollerindeki katılımlardan uzak tutulmalarını, mazeret gösteren davranışa yönelik ayırt edici özellikler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Basmakalıplar; belirli grup üyelerinin daima/genellikle davranış özellikleri gösteren inançlardır. Bu nedenle mesela, toplumlarda karar verme konusunda kadınların erkeklerden daha zeki olmadığı düşüncesine yer verilmektedir (saçı uzun, aklı kısa gibi). Toplumun bazı üyeleri, özellikle erkekler, bazı değer yargıları, tutumlar, gelenek-görenekler kadınlarla ilgili olumsuz düşünce ve inanışlara sahiptirler. Genellikle bu inanışlar; toplumda varlığını sürdüren, sosyal mesafenin olmasını sağlayan, kadın erkek ayrımına hizmet eden yargılardır. Bu yargılar, özellikli (spesifik) grubun, tüm üyelerinin karakteristik yapılarını şekillendirdiği, belirli basmakalıplara dayanan, fayda taşımayan varsayımlardır.

Önyargı, değişkenlik göstermesine rağmen, paradoksal olarak, hiç kimsenin ondan bağımsız kalamadığı ve ayrımcılıkla sonuçlanabilecek psikolojik bir oluşumdur.

Kişiler; geleneksel uygulamalar dolayısıyla belirli gruptaki insanların daha az eşit katılım yetisine ve zekasına sahip olduğu şeklinde yanlış inanışlar taşıdıkları zaman, ayrımcılık ve farklı muameleler uygulayabilmekte; kadınların, yoksulların, yaşlıların ve diğer bazı grupların eşit sosyal katılım haklarını sınırlandırabilmektedirler. Bu da toplumlarda kadının erkeklerle göre daha geride kalmasına yol açmaktadır.

Herkes önyargılara sahip olmasına rağmen bütün insanlar, önyargı ve ayrımcılıktan çok zarar görmüşlerdir. Ön yargı, daha çok hâkim grup üyeleri olmayan insanlara yöneliktir. Güçlü grubun üyeleri olan bireylerin yani erkeklerin, önyargı ve ayrımcılık etkisinde kalmaları oldukça zayıftır.

Toplumsal rollerde ve politikalarda şifrelenen kabul görmüş inanış ve davranışların sonucu olarak oluşan kurumsal ayrımcılık; eylemlerin etkilerine ilgisiz kalabilen hâkim grup üyelerinin sosyal uygulamaları ile güçlendirilmektedir. Güçle birleşen bu önyargılar, hâkim grup tarafından hâkim olmayan gruplara karşı adaletsiz güç kullanımları ve baskı ile sonuçlanmakta, hâkim olmayan grubun eylemlerini sınırlamaktadır.

Bu çalışmanın amacı toplumda kadınlara karşı oluşan önyargı ve ayrımcılığın değer yargılarındaki (din, örf, adet, gelenek vb) etkilerini ortaya koymaktır. Küçük yaştan itibaren, özellikle kırsal kesimde geleneksel yapıda oluşan bu önyargılar kadınlara yönelik baskı, şiddet ve yaptırımlara dönüşmüştür. Hatta basına da sıkça intikal ettiği gibi bu yaptırımlar ölümler de sonuçlanabilmektedir. Önyargı ve ayrımcılığı oluşturan unsurların tespiti ve bunların etkenleri tartışmaya açılacaktır. Araştırma kaynak taraması, görüşme, gözlem ve değer yargılarındaki olumsuz görüş ve düşüncelere dayalı olarak sürdürülecektir.

GELİŞMİŞ VE GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELERDE KADIN OLMAK

Yrd. Doç. Dr. Nilgün ŞENER, Yrd. Doç. Dr. Ehlina TORUN
Kocaeli Üniversitesi

Bütün toplumlarda mevcut olan cinslere bakış, toplumların sosyo-kültürel ve sosyo ekonomik gelişmişliklerine göre değişiklik göstermektedir. Bu durum gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde kadına bakışı farklı kılmaktadır.

Gelişmiş ülkelerde kadın olmak, geri kalmış ve gelişmekte olan ülkelerde kadın olmaktan çok daha kolay ve prestijlidir. Oysa geri kalmış ülkelerde kadınları ilgilendiren konulardaki kararlar, genelde erkekler tarafından alınmakta kadınlara ise bu kararları uygulamak kalmaktadır.

Bu çalışmada az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerdeki kadın profilleri incelenmiş ve gelişmiş ülkelerdeki kadın profilleri ile karşılaştırma yapılmaya çalışılmıştır.

FEMİNİST KURAMDA ÖZCÜLÜK / ÖZCÜLÜK-KARŞITLIĞI TARTIŞMASI

Dr. Özge ÖZAYDIN
Doğuş Üniversitesi

"Kadın olma" konusundaki bazı betimlemeleri doğru tanımlar olarak kabul edip, bu tanımlara uygun olmadığı varsayılan durumlara müdahale etmeyi, bu durumları düzenlemeyi ve denetlemeyi meşru gören özcülük görüşü, belli bir "kadın olma" tanımından yola çıkarak toplumsal cinsiyet konusunda toplumsal eleştiri yapmanın ve siyasi hareket yaratmanın kaynağı olur. Öte yandan, özcülük, belli bir "kadın olma" tanımından yola çıktığı için, tüm kadınları tanımak ve anlamaktan ziyade, tüm kadınları bu tanıma uydurmaya çalışan, uymadığı takdirde zorlayan veya dışarıda bırakan bir anlayışa dönüşür. Sonuç olarak, özcülük, belli bir "kadın olma" tanımından yola çıkarak feminist felsefeye ve feminist harekete bir dayanak sağlıyor olsa da, yine belli bir kadın tanımından yola çıktığı için, kadınlar arasındaki farklılığı ve çeşitliliği göz ardı eden baskıcı ve dışlayıcı bir anlayışa dönüşür.

Özcülük-karşıtlık görüş ise, belli bir "kadın olma" tanımından bahsedilemeyeceğini, bazı kadınların durumlarından ve kimliklerinden yola çıkarak yapılan "yanlış evrenselleştirme"nin feminist hareketin önünde bir engel oluşturduğunu söyler. Özcülük-karşıtlığı, yalnızca toplumsal cinsiyet değil, ırk, din, etnik köken, biyolojik cinsiyet, sosyoekonomik statü vb. üzerinden yapılan ayrımları ve çeşitsizlikleri de gündeme getirir. Ancak evrensel bir "kadın olma" tanımından bahsedilemeyeceğini söyleyen özcülük-karşıtlığı, kimi zaman yanlış veya çelişkili anlamalara yol açar ve bazı tartışmalara neden olur. Temel tartışmalardan biri, "kadın olma" konusundaki betimlemelerin çokluğundan kaynaklanan aşırı öznel ya da aşırı göreci eğilimlerdir. Şöyle ki, özcülük-karşıtlığı, "kadın olma" konusundaki betimlemelerin tarihsel ve toplumsal koşullara bağlı olarak değişen çokluğunu kabul eder ve bu nedenle, "kadın olma" niteliklerinin ve bunlara bağlı pratiklerin evrensel olamayacağını ve belli bir "kadın olma" tanımından bahsedilemeyeceğini söyler. Öyleyse, "kadın olma" konusunda elimizde belli bir tanım, belli bir değerlendirme ölçütü yoktur ve kadın olmaya ya da toplumsal cinsiyete ilişkin tüm söylenenleri tam da "olduğu gibi" kabul etmemiz gerekmektedir. Dünyanın "olduğu gibi" kabul edilmesi ve sanki bizim onu kavrayışımızdan bağımsız varolmaktaymış gibi anlaşılması, aslında özcü bir tutumun içine düşmek demektir. Bunun ahlaki ve siyasi sonuçlarıysa, dünyanın geri kalanına karşı kayıtsız insanlar yaratması ve dünyayı değiştirme ve dönüştürme konusundaki girişimleri gereksiz kılmasıdır: Kayıtsızlık ve atalet... Özcülük-karşıtlığı böyle anlaşıldığı takdirde, dünyanın bir yerinde, örneğin, kadına yönelik şiddet varsa ve dünyanın o yerinde bu uygulama sorun addedilmeyip sürdürülüyorsa, yapacak bir şey yok, bu durum öylece kabul edilmeli ve yaşam devam etmeli demektir. Görüldüğü üzere, özcülük-karşıtlığının yarattığı kayıtsızlık ve atalet, feminist felsefenin ve feminist hareketin önünde bir engel oluşturmaktadır.

Bu çalışmada, feminist kuramdaki özcülük / özcülük-karşıtlığı tartışmasını genel hatlarıyla ele almaya çalışacağım. Daha çok özcülük-karşıtlığını sorunlarıyla birlikte

tartışmaya devam eden özcülük-karşıtı görüşlerle ilgileneyeğim. Bugün gelinen noktada, feminist felsefe ve feminist hareketin devamlılığı açısından büyük önem taşıyan bu tartışmada, bir öneri ya da bir çözüm sunmanın mümkün olup olmadığını sorgulayacağım.

EDİRNE SOSYAL YAŞAMINDAN ÖRNEKLEME İLE SEÇİLMİŞ BEŞ KADIN VE ÇALIŞMALARI

Özlem AĞIRGAN

Konum Edirne yaşamında etkin rol oynamış, üniversite mezunu, meslek sahibi olmuş, bu mesleği başarı ile sürdürerek meslek yaşamında "ilk"leri yakalamış çeşitli mesleklerden beş kadının, çalışmaları ile Edirne kentine katkıları.

Çeşitli iş dallarından örneklemeye ile seçtiğim kadınlarımız; doktor Saadet Yardım (Kadın Hastalıkları ve Doğum Uzman) Edirne Ana Çocuk Sağlığı Hizmetleri ve Sosyalizasyon Projesi'nde ilk görevli kurucu ve uygulayıcı doktor, Gül Ercan (İş kadını ve siyasetçi), Prof. Dr.Armağan Tuğrul (Trakya Üniversitesi İç Hastalıkları ABD Başkanı ve Hipertansiyon, Diabet ve Trioid Üniteleri Öğretim Üyesi), Endokriyoloji ve Diabet Kiliniği ile Hipertansiyon ve Trioid ünitelerini kurdu. Trakya Üniversitesi Devlet Konservatuarı Müdürlüğü yaptı. Yrd.DoçDr. Mehtap Cömert (Ressam, Dekoratör, Akademisyen ve Edirnekâri Sanatı Uzmanı) Edirnekâri üzerine bir prestij kitabı bulunan sanatçı pek çok kişisel ve toplu sergilere yurt içi ve yurt dışında katıldı. Gönül Uyanıktır (Edirne Hudut Gazetesi Sahibi, Gazeteci, Siyasetçi) Hürriyet Gazetesi Almanya Muhabirliği'nde bulundu.

İki doktor, iki iş kadını ve siyasetçi ile bir de sanatkar. Hepsinin ortak noktası Trakya'lı olmaları. Gül Ercan Alpullu doğumlu olmasına rağmen Edirne'de yaşamaktadır. Diğer kadınlarımız Edirne doğumludur. Hepsi mesleklerinde başarılı olmaları yanında Sivil Toplum Örgütleri'ndeki çalışmaları ile "Uluslar arası Katılımlı Disiplinlerarası Kadın Çalışmaları Kongresi"ne örnek teşkil edeceği kanısındayım.

Bu nedenle onları sizlere yaptıkları ve düşünceleri ile tanıtmak istiyorum.

KADININ AİLE İÇİ VE SOSYOL ROLLERİNİN DENGELENMESİ

Prof. Dr. Sami ŞENER
Sakarya Üniversitesi

Dünyada ve Türkiye'de kadın, aile içi ve sosyal rolü ile toplumda büyük ve önemli bir görev üstlenmiş bir varlıktır. Buna karşılık, tarihi süreç içerisinde; kadının bu rollerini yerine getirmesi konusunda, çeşitli zorluklar ve problemler ortaya çıkmıştır. Bu durum; kadına devlet, toplum ve erkekler tarafından verilen rolün, onun; psikolojik, sosyal, biyolojik özelliklerinin gereği gibi kavranamaması veya kadının sadece eğlence, haz ve hizmet odaklı özelliklerinin ön plana alınmasından kaynaklanmıştır.

Günümüzde; kadın üzerindeki tartışmalar, hala; belirli ön kabullerden hareket edilerek ve ona kendi dışından empoze edilen birtakım rol ve sorumluluklar yüklenilerek yapılmasından kaynaklanmakta ve kadının psikolojik varlığının ve özgün seçim tercihlerinin üzerinde birtakım kayıtlayıcı ve yönlendirici faktörlerin varlığından kaynaklanmaktadır.

Araştırmamız; kadının psikolojik ve biyolojik varlığından yola çıkılarak; toplumda, erkekler kadar söz sahibi olabilecek bir sosyal konuma erişebilmesi ile ilgili fırsat ve imkanları yakalayabilmesi ve bu arada, devredemeyeceği annelik ve eşlik rolünün en uygun ve verimli biçimde gerçekleştirilmesi ile ilgili değerlendirme ve tekliflere yer verecektir. Ayrıca; araştırma; sosyal, tarihi, psikolojik ve ekonomik şartları da göz önüne alarak; günümüz sosyal hayatında, kadının özgürlüğünü sağlamanın yanında; onun, karakter ve kişilik yapısını da etkileyecek "roller çerçevesi" belirlemeye çalışılacaktır.

KADIN KAVRAMININ ÇAĞRIŞIMSAL ALANI

Yrd. Doç. Dr. Seher ER
İstanbul Üniversitesi

Araştırmanın Amacı:

Araştırmanın amacı; kadın kavramının cinsiyet değişkenine göre çağrışimsal alanının araştırılmasıdır. Çalışmanın birinci aşamasında, kadın kavramının çağrışimsal alanı, İstanbul'da yapılan araştırmadan elde edilen cevapların değerlendirilmesi sonucunda saptanmaya çalışılacaktır. İkinci aşamada, araştırma sonucunda elde edilen sınıflandırma, sözcük çağrışımlarının çeşitli sıklıklarına göre ortaya çıkarılacaktır. Çağrışım yoluyla aralarında biçimsel ya da anlamsal bağlantılar kurulabilen sözcüklerin oluşturduğu bütüne „Çağrışimsal Alan“ denir. Örnek alım yazım, bakım arasında biçimsel, us, düşünce, kavram arasında anlamsal bağlantılar bulunduğunda her iki düzlemde de çağrışimsal alandan söz edilebilir.

Araştırmanın Kapsamı

Araştırma, İstanbul'un 25 ilçesinde gerçekleştirilecektir. Bu ilçeler şöyledir: Kartal, Küçükçekmece, Maltepe, Pendik, Sarıyer, Şişli, Ümraniye, Üsküdar, Zeytinburnu, Avcılar, Bağcılar, Bahçeliveler, Bakırköy, Eyüp, Fatih, G.O Paşa, Güngören, Kadıköy, Kağıthane, Bayrampaşa, Beşiktaş, Beykoz, Beyoğlu, Eminönü, Esenler. Alan çalışmasında kullanılan veri toplama aracı sormacadır.. Sormacada, açık uçlu soru tipi yer alacaktır.

**CİNSİYET ROLLERİNİN YÜZ YÜZE İLETİŞİM SÜRECİNE
YANSIMALARI**

Doç. Dr. Serdar KAYPAKOĞLU
Marmara Üniversitesi

Rol, toplumsal sistem içinde belirli konumdaki kişinin nasıl davranması gerektiğini belirten normlara (belirli bir grup üyelerinin doğru davranış kuralları) denir. Cinsiyet rolleri ise, erkek ya da kadının nasıl davranması gerektiğini belirleyen kültürel beklentiler olarak tanımlanabilir. Toplumsal beklentiler insanlara bu beklentilere uymaları konusunda bir baskı yaratmaktadır. Çocuk büyürken toplum da, çocuğun önüne cinsiyete uygun bir kurallar, şablonlar ya da davranış modelleri dizisi koyar. Belirli toplumsallaştırma etkenleri -özellikle aile, medya, arkadaş grupları ve okul-söz konusu bu beklentileri ve modelleri somutlaştırarak çocuğun bunları sahipleneceği ortamları hazırlar. Toplumsal modeller ya da kurallar az ya da çok içselleştirilirler.

Ebeveynler erkek çocuklarının, erkek gibi görünmeleri ve kızlarla karıştırılmamaları için, onların giyim ve saç tıraşlarına daha çok dikkat ederler. "Model almak" da geleneksel cinsiyet rollerini öğrenilmesindeki yollardan biridir. Çocuklar aynı cinsiyetten önemli kişilerin (genellikle de anne ya da babanın) davranışlarını örnek alır ve taklit ederler. Kitle iletişim araçları ve özellikle de televizyon çocukların cinsiyet rollerinin örnek alınmasında önemli bir işleve sahiptir. Çok televizyon seyreden çocuklar muhtemelen daha çok cinsiyet stereotiplerine sahip olacaklardır.

Kadınlar ve erkeklerin iletişim kurmadaki farklı davranış kalıpları aşağıdaki biçimde özetlenebilir:

1. kadınlar özel terimleri (teknik terimleri) çok daha az kullanırlar,
2. açık saçık ve küfürlü sözleri daha az kullanırlar,
3. kadınlar farklı tonlamalar, vurgulamalar kullanırlar, daha yumuşak konuşurlar,
4. erkeklerden çok daha az şaka yaparlar.

Erkeklerin konuşma özellikleri:

1. içerik esas olarak işe ilişkindir, özellikle de evin dışındaki işler söz konusudur. Faaliyetin zaman ve mekan unsurları üzerinde durulur;
2. doğrudan anlatım daha sık görülür;
3. dinleyiciden çok kendinden bahsedir, amaçlar ve planlara odaklanır. Nadiren sıkıntı, şüphe ve kişisel sınırlılıklardan bahsedilir;
4. askeri ya da spor terimleri kullanılır ve karşısındakinden de aynı şeyi bekler.

Yüz yüze iletişimdeki bu farklılıkların nedenlerine dair farklı görüşler vardır: bunlardan biri kadınlar baskı altında yaşadıklarından, iletişim biçimleri yaşam deneyimlerinden kaynaklanmaktadır. Bir başka görüş ise, kadın ve erkeklerin farklı yaradılıştan olduklarından dolayı, farklı iletişim yeteneklerine sahip oldukları biçimindedir. Kadınların değersiz dilsel unsurları kullanmalarının, toplumdaki düşük statülerinden kaynaklandığı biçiminde de görüşler vardır. Ancak iletişim sürecinde görülen farklılıkların, çoğunlukla toplumsallaşma sürecinde öğrenilen cinsiyet rollerinden kaynaklandığını söylemek daha doğru görünmektedir.

TOPLUMSAL HAYATTA CİNSİYET TEMELLİ FARKLILAŞMALAR

Yrd. Doç. Dr. Taner TATAR
İnönü Üniversitesi

Cinsiyet farklılığı doğumla gelen biyolojik bir özellik olmakla birlikte, farklılığın tutum ve davranışlarda ifadesini bulması toplumsallaşma sürecinde oluşmakta ve belirginleşmektedir. Modernleşme, cinsiyete dayalı farklılaşmayı gidermeyi esas almakla birlikte, bunun bütünüyle sağlandığı toplum görülmemektedir. Diğer toplumlarda olduğu gibi Türkiye’de de toplumsal hayatın çeşitli boyutlarında kadın-erkek tutum ve davranışları farklılık arz etmektedir. Bildirimizde Malatya evreninde Eylül-Ekim 2007 tarihlerinde, %99 güven düzeyi ve +/-5 yanılma payı ile tesadüfi örneklem yoluyla tespit edilen 658 kişi üzerinde yüz yüze uygulanan anketle elde etmiş olduğumuz veriler yorumlanmaya çalışılacaktır. Yorumlar yapılırken SPSS istatistik programı vasıtasıyla elde edilen dağılım grafiklerine, bağımsız değişken olarak cinsiyet ve onunla birlikte ikinci değişkenler de hesaba katılarak çıkarılan çapraz ilişki tablolarına ve bu ilişkileri test etmek üzere istatistikî (t testi ve ki kare) analizlere müracaat edilecektir. Ayrıca yorumlarda daha önce yapılmış araştırmalar ve teorik değerlendirmeler de karşılaştırma yapma üzere kullanılacaktır.

KADIN BAKIŞ AÇISIYLA EVLİLİK: AİLE SOSYOLOJİSİ AÇISINDAN BİR DEĞERLENDİRME

Yrd. Doç. Dr. Yelda SEVİM, Burcu GEZER
Fırat Üniversitesi

Bu araştırmada, Elazığ Valiliği Anne-Baba Okulu Projesi'ne katılan 1015 evli kadının evlilikle ilgili görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda kadınların yaşları, eğitim durumları, doğum yerleri, meslekleri, aylık gelir düzeyleri, aile tipleri, evlenme türleri, kaçınıcı evlilikleri olduğu, evlilik yaşları, eşleriyle tanışma şekilleri, eşlerini seçmelerindeki en önemli etken, evliliğin en çok niçin önemli olduğuyla ilgili düşünceleri, eşleriyle yaşadıkları en önemli problem grubu, eşlerinin hoşlanmadıkları davranışları olması durumunda gösterdikleri tepki, eşleriyle aileleri arasında anlaşmazlıklar yaşanması durumunda gösterdikleri tepki, eşleriyle anlaşmazlık yaşamaları durumunda gösterdikleri tepki, boşanmaya neden olabilecek en önemli sorun hakkındaki düşünceleri ve kaç çocuk sahibi oldukları belirlenmiş; evlilikte din ve mezhep, yaş farkı, eşin tahsil durumu, eşin mesleği ve kariyeri, eşin maddi olanaklara sahip olması konularının önemli olup olmadığı, çocuklarının yetiştirilme tarzı konusunda eşleriyle aynı fikirleri paylaşıp paylaşmadıkları, eşleriyle ortak ilgi alanlarına sahip olup olmadıkları, kadınların çalışmasının aile hayatında güçlükler yaşanmasına neden olduğu, erkeğin ailenin reisi olduğu konuları ile ilgili görüşleri tespit edilmiştir. Veri toplama aracı olarak anket formu uygulanmıştır. Toplanan anket formlarındaki veriler öncelikli olarak bilgisayar ortamına aktarılmış, daha sonra da bu verilerin dağılımı "SPSS 10.0 for Windows" adlı istatistik programı kullanılmak suretiyle analiz edilmiştir.

Elde edilen bulgular şöyle özetlenebilir: Kadınların % 47,1'inin 26-35 yaş aralığında olduğu, % 42,1'inin ilkökul mezunu olduğu, % 42,2'sinin köyde doğmuş olduğu, % 82,9'unun ev hanımı olduğu, % 49,9'unun aylık gelir düzeylerinin 0-500 YTL aralığında olduğu, % 77,6'sının aile tipinin çekirdek aile olduğu, % 56,7'sinin evlenme türünün görücü usulü evlenme olduğu, % 95,6'sının birinci evlilikleri olduğu, % 45,1'inin 17-20 yaş aralığında evlenmiş olduğu, % 66,5'inin eşleriyle görücü usulü, aileler akrabalar aracılığıyla tanışmış olduğu, % 26,7'sinin eşlerini seçmelerindeki en önemli etkenin eşlerinin dürüstlüğü olduğu, % 77,4'ünün evliliğin en çok sevgi için önemli olduğu görüşünü savunduğu, % 24,6'sının eşleriyle yaşadıkları en önemli problem grubunun yanlış anlamalar, iletişim problemleri olduğu, % 53,7'sinin eşlerinin hoşlanmadıkları davranışları olması durumunda birbir görüşerek düzeltmeye çalıştıkları, % 50,1'inin eşleriyle aileleri arasında anlaşmazlık yaşanması durumunda eşlerini ikna etmeye çalıştıkları, % 56,7'sinin eşleriyle anlaşmazlık yaşanması durumunda sessiz kaldıkları, % 57,2'sinini boşanmaya neden olabilecek en önemli sorunun aldatma olduğunu ifade ettiği, % 46,8'inin 2 çocuk sahibi olduğu, % 55,6'sının evlilikte din ve mezhebin önemli olduğu görüşüne tamamen katıldığı, % 27,6'sının evlilikte yaş farkının önemli olduğu, erkeğin kadından büyük olması gerektiği görüşüne tamamen katıldığı, % 30,3'ünün evlilikte eşin tahsil durumunun önemli olduğu görüşüne tamamen katıldığı, % 33,1'inin evlilikte eşin mesleği ve kariyerinin önemli olduğu görüşüne

tamamen katıldığı, % 36,4'ünün evlilikte eşin maddi olanaklara sahip olmasının önemli olduğu görüşüne tamamen katıldığı, % 42'sinin çocuklarının yetiştirilme tarzı konusunda eşleriyle aynı fikirleri paylaştıkları görüşüne tamamen katıldığı, % 27,6'sının eşleriyle ortak ilgi alanlarına sahip olmadıkları görüşüne kısmen katıldığı, %26,8'inin kadınların çalışmasının aile hayatında güçlükler yaşanmasına neden olduğu görüşüne kısmen katıldığı, % 28,9'unun erkeğin evin reisi olduğu görüşüne kısmen katıldığı belirlenmiştir.

SAKARYA ÜNİVERSİTESİNDEKİ BAYAN AKADEMİSYENLERİN KÜRESELLEŞMEYE BAKIŞI

Yrd. Doç. Dr. Zerrin KARAKUZULU
Sakarya Üniversitesi

Bu çalışma ile, çağımızın en önemli kavramlarından biri haline gelen küreselleşmenin kültürel yapı ve günlük hayat üzerinde meydana getirdiği değişikliklerin, bayan akademisyenler tarafından nasıl algılandığı ve değerlendirildiği ortaya konulmaya çalışılacaktır. Araştırmada daha ziyade, ekonomi, siyaset, medya, sanat, dil ve geleneksel halk kültürü gibi, kültürel yapı ve günlük hayat üzerinde belirleyiciliği olan öğeler sorgulanacaktır.

Bu bağlamda örneklem grubu olarak seçilen ve toplumun entelektüel birikimi yüksek, eğitilmiş bayan elemanlarından oluşan akademisyenlerin bu değişim sürecine ilgileri, bakış açıları ve bu doğrultudaki değerlendirmeleri göz önüne alınarak toplumda bayanların küreselleşmeyi algılayış biçimleri değerlendirilmeye çalışılacaktır.

TÖRE CİNAYETLERİ BAĞLAMINDA KADIN

*Yrd. Doç. Dr. Işıl ALTUN
Kocaeli Üniversitesi*

Töre, bir toplulukta benimsenmiş, yerleşmiş davranış biçimlerinin, ortaklaşa alışkanlıklarının, tutulan yolların bütünüdür. Töre, ait olduğu toplumun fertlerinin mutlu, huzurlu yaşaması için yüzyıllardan beri kullanılagelen yazısız hukuk düzenidir. Toplumun sosyal ve kültürel bütünlüğü için de önemli bir sosyal normdur.

Cinayet bir kimsenin başka bir kimseyi bilerek veya bilmeyerek öldürmesi eylemidir.

Töre bir toplumun düzenini sağlayan olumlu-müsbet bir kavramken; cinayet, her şartta olumsuz-menfi bir kavramdır.

Bu bildiride töre cinayetlerinin nesnesi olan kadın, töre ve cinayet kavramlarıyla ilgili olarak ele alınacak ve kavramsal bir yanlışlığa halkbiliminin yöntemleri bağlamında yaklaşılacaktır.

TÜRKİYE'DE KADINLARDA İNTİHAR VE CİNAYET SONUCU ÖLÜMLER: COĞRAFİ DAĞILIŞI VE YILLARA GÖRE DEĞİŞİMİ (1998-2006)

*Yrd. Doç. Dr. Semra GÜNAY
Anadolu Üniversitesi*

Ölüm nedenlerinden kaza yaralanmaları, cinayet ve intiharlar dış, süregelen hastalıklar ise iç etkenler olarak kabul edilmektedir. Dış etkenler sonucu ölüm riskinin arttığı coğrafi alanlarda, durumun kontrol altına alınması ve ölüm oranlarını azaltmak için çeşitli önlemlerin belirlenmesi halk sağlığı hizmetlerinin hedefleri arasında yer almaktadır. Bu nedenle dünyada dış ölüm etkenlerine ilişkin ölüm oranı atlasları hazırlanmaktadır.

Resmi kayıtlardan elde edilen ölüm verileri, coğrafi alanlara göre yaş düzeltme işlemi yapılarak standartlaştırılmaktadır. Standartlaştırılan veriler 100.000 kişiye düşen ölüm oranları şeklinde haritalarda görselleştirilmektedir.

Türkiye'de dış ölüm etkenleri, belli başlı 14 ölüm nedeni arasında %3'lük orana sahiptir. Bu oranın %2'sini erkekler, %1'ini kadınlar oluşturmaktadır. Cinsiyete göre incelendiğinde; erkeklerin ölüm nedenleri içerisinde dış etkenlerin oranı %3.6, kadınlarda ise %2.3'tür.

Bu bildiride kadınlarda dış nedenlere bağlı olarak görülen ölümlerin illere ve yaş gruplarına göre dağılışı ile yıllar bazında değişimi ele alınmaktadır.

MOTHERHOOD AND EARLY CHILDHOOD EDUCATION: WHO PAYS, WHO BENEFITS.

*Abosede Oluranti Gbenga-Akinbiola
Osun State Polytechnic, Iree / Nigeria*

In present day Nigeria, the importance and value of early childhood education has been much touted among parents and educators. A lot has been written about the benefits of early childhood education and very many mothers are often made to feel guilty if they don't enroll their children in the pre-school and early primary. However, the current situation with regards to the practice of early childhood education has taken a new dimension. This is especially noticeable in urban areas among the working class mothers. The pace of urban life and the failure of municipal services has exerted so much pressure on working mothers, that early childhood education has come to be seen as a form of surrogate parenting very often as a result, from distance, from work, inadequate transportation system, long hours and late closing. Children as young as 1 ½ years are enrolled in pre-school. The researcher therefore seeks to investigate the beneficial impact of early childhood education on mothers and children as it is practiced in Nigeria within the context of who really benefits and who ultimately pays.

Attempts would be made to have focus group discussion with working mothers and children who have attended pre -school as well as present day attendants of pre -school.

STATUS OF RURAL WOMEN IN THE WESTERN PUNJAB: PRE AND POST-BRITISH PERIOD

*Akhtar Hussain Sandhu
International Islamic University / Pakistan*

Punjab had been a feeding and martial land to the Indian Subcontinent throughout the history. Its fertile and cultural diversity attracted many invaders from Central Asia, Arabia, France, and Britain. It provided the best soldiers to the allied forces in the two world wars. This land had to experience many territorial cuts from 1901 to onward and finally in 1947 divided into two parts, East Punjab (India) and West Punjab (Pakistan). The largest migration, killing and displacement took place which are still be undertaken by the researchers of the world.

The Punjab during the British era was divided naturally into urban and rural areas. Over 90 per cent of the Punjabi people were living in the villages without facilities of life. Moreover, under traditions and cultural norms, the women were facing numerous problems. Life was very hard for the people who buried sometimes their

girls and sometimes the women themselves accepted cremation with her dead husband.

The local culture infected by religion created a complex situation, which ultimately transmuted into communalism. The British introduced revolutionary reforms and eliminated many cultural vices, which in fact were inhuman. The locals welcomed such reforms and felt relief after experiencing an unremitting chain of fight, plundering, and disorder. The educational system of the ruling British provided the girls of middle class and poor an opportunity to join schools and then colleges, which proved blessing for the depressed and poverty-ridden classes. The British left in August 1947 leaving comparatively better form of government and institutions. However, after 1947, the pace of women development could not be improved because of the corruption and dishonest political culture in Pakistan. On the other hand, the women continued their struggle for the betterment of the women. Such struggle can be divided into two:

1. Self-support
2. External support

The support of first category is a struggle by the people concerned on their own while the external support came from the society such as civil society organizations or government. The first category has been going well while the second factor remained very weak because of dishonest and corrupt hands. The culture had been also a stumbling element in pushing the women in the ocean of problems. Through this paper, I would like to focus on the problems of the women in the rural Punjab of Pakistan.

THE PSYCHOSOCIAL PROFILE OF MUSLIM ARAB WOMEN LIVING IN POLYGAMOUS AND MONOGAMOUS MARRIAGES

*Prof. Dr. Alean Al-Krenawi
Ben-Gurion University of the Negev / Israel*

This study examining the psychosocial profile of Muslim Arab Women living in polygamous and monogamous marriages found that women in polygamous marriages reported lower levels of self-esteem and higher levels of somatization, depression, anxiety, hostility and paranoid ideation than women in monogamous marriages. In addition, the polygamous women reported more problematic family functioning, less marital satisfaction and more problematic mother-child relationships than their monogamous counterparts. The sample consisted of 315 Arab women, 156 from polygamous families and 159 from monogamous families. The respondents completed the Self-Esteem scale (SE), The Brief Symptom Inventory (BSI), The McMaster Family Assessment Device (FAD), The Enrich questionnaire and The Index of Parental Attitudes. The polygamous family structure,

along with the accompanying economic difficulties widespread in our sample, apparently constitutes a substantial contribution to the polygamous household's impaired family functioning. The implications for intervention are discussed.

GENDER AND TECHNOLOGIES: INDIVIDUAL AND FIRM LEVEL EVIDENCE FROM SPAIN

*Ana GARGALLO-CASTEL, Luisa ESTEBAN-SALVADOR, Javier PÉREZ-SANZ
University of Zaragoza / Spain*

The main objective of this paper is to analyse the impact of gender in adopting and using new information and communication technologies (ICT) in Spain. It is widely accepted that men tend to be the first to use new technologies and to gain significant benefits from doing so, both at home and work. However, more studies about gender and women's skill in using new technologies such as computer system are needed. We show that percentage of ICT users is higher among men. Moreover, women also present lower frequency of ICT use. Differences appear mainly in the lower levels of education, which indicate that education level is one of the major factors that influence access and usage of ICT in general. Finally, at firm level we review the importance of changes in gender roles, increasing participation of women in the labour force and the impact of ICT use on economic performance.

PERCEIVED CAUSES OF GENDER IMBALANCE IN ENROLMENT IN ENGINEERING COURSES AMONG UNDERGRADUATE STUDENTS OF OBAFEMI AWOLOWO UNIVERSITY, ILE-IFE

*Dr. Bonke Adepeju ADEPEGBA
Obafemi Awolowo University / Nigeria*

This study examined the factors associated with gender imbalance in enrolment in engineering courses as perceived by the students of Obafemi Awolowo University, Ile-Ife. A sample of 500 engineering was randomly selected from all the students (3146) in the Faculty of Technology and Science. An instrument titled "perceived Causes of Gender Imbalance in Enrolment in Engineering Courses Questionnaire" (PCGIUEQ) was used to elicit information from the students. The instrument had a reliability co-efficient of 0.83. From admission records of students it was observed that there were more male (2676) than female (9470) engineering students in the University. The results of data analysis revealed that there were many factors associated with gender imbalance in enrolment in engineering courses in the University as perceived by the students. These include : lack of science background

by girls (81.47%), men's dominance of the field (93.4%) and lack of proper counseling (85.4%).

Q.E.D (THINGS AS THEY ARE): A SEARCH FOR IDENTITY THROUGH LESBIANISM

Assist. Prof. Dr. Bülent C. TANRITANIR
Yüzüncü Yıl Üniversitesi

When we consider the Lesbian Feminism which started in the 1970s and early 1980s we can see that this movement only questions the position of lesbians and women in society. This movement associated with the emergence of queer theory. While scrutinizing her works, it is obvious that she handles Feminism and Lesbianism separately and differently from each other. Stein offers two different courses of feminism to her reader; the first one is a general understanding about feminism that declares the women rights and the second, which is more important to us, a private and unconventional one-lesbianism. Some feminists have devoted their critical attention especially to the literature written by Stein. "Because rereading her works may serve for the Lesbian Theory on the grounds that creating an identity; for, Lesbian Feminist Criticism accepts the differences among women not just the differences between women and men" (Zimmerman 17)

In this paper it is argued that Gertrude Stein uses language to develop a lesbian identity which is taken into account seriously in the Lesbian Feminism. So she developed her own language to utter her sense of being, a language of codes in *Q.E.D (Things as They Are)*.

FREE PROFESSIONAL AND ACADEMIC NETWORKING SITE IN CONFLICT RESOLUTION, PEACE STUDIES, HUMAN RIGHTS, INTERNATIONAL DEVELOPMENT, GENDER, CIVIL SOCIETY DEVELOPMENT, AND MORE

Dr. Craig ZELIZER
Georgetown University

This is an invitation to join Peace and Collaborative Development Network (<http://internationalpeaceandconflict.org>), an online initiative to bring together professionals, academics and students involved in Conflict Resolution, Human Rights, International Development, Democratization, Social Entrepreneurship and related fields.

The network fosters interaction between individuals and organizations around the world and currently has over 4600 members. The site is a terrific networking tool where you can find local and international partners and practitioners, share resources, read guides to careers, scholarships, internships, funding, and IT resources in the field, and exchange best practices. Discussion topics and personal blogs can be posted. The site also has a video section where members can access and view videos related to the field.

Becoming a member is fast, easy and free. Please, take a minute to visit and explore the network.

WOMEN'S ENTREPRENEURSHIP IN TURKEY: IS IT AN EFFECTIVE INSTRUMENT TO COMBAT WITH FEMALE UNEMPLOYMENT?

Feyhan Evitan CANBAY

By being a state party to the UN Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women in 1985 and, after undersigning the Beijing Declaration and Action Platform adopted by the 4th World Women's Conference (Beijing) Turkey has committed to ensuring gender equality in line with both these documents and other instruments adopted by the UN and also to reflecting the gender based perspective in all of its policies and programme. With the accession negotiations conducted by Turkey with the EU to become a full member, Turkey has also committed to ensuring the legislation in accordance with the *acquis*, which requires gender mainstreaming to be a fundamental principle in social and economic policies.

In this context, combating with female unemployment becomes one of the priority task for Turkey. Although many instruments have been adopted to increase female employment in the country, the statistics show that there is still an important gap between the female labour force participation's rate in Turkey when compared with the average of EU. Turkey by having a rate of 24,8% is far behind the average of EU -25 , which is 62%. Besides, it is also much less than the Lisbon Criteria's target in 2010 which is 60%.

Since the beginning of 1990s, there has been an increase in women's entrepreneurship support activities as an instrument to combat with female unemployment in Turkey. Public administrations, NGOs and especially the international organizations, mainly EU, supported many projects on the women entrepreneurship and more specifically encouraged women to become entrepreneur not only for employment purposes but also for making them acquire a certain degree of economic independence. It is widely accepted that women can step out of unemployment and poverty through their own initiatives in starting business. However, with the unstable economic and political environments in Turkey, it is not so easy for women to start and sustain such "own-initiative" businesses. Meanwhile they have also some obstacles before them due to patriarchal socio-cultural values.

The aim of this paper is to discuss the pros and cons of the women entrepreneurship activities in Turkey in terms of the results obtained by the projects. The author intends simply to draw a picture of the women entrepreneurship support activities in Turkey and the efficiency of this instrument to combat the female unemployment.

AN ASSESSMENT OF THE TEACHING OF ENTREPRENEURSHIP EDUCATION TO FEMALE UNDERGRADUATES IN A NIGERIAN UNIVERSITY

*Fayomi Abimbola Olugbenga
Obafemi Awolowo University / Nigeria*

The study examines the teaching of Entrepreneurship Education (E.E) to female undergraduates in a Nigerian University. The objectives of the study is to appraise the capacity and performance of the E.E programme in the delivery of the set objectives towards meeting the needs of the female undergraduates and prepare them for the realities of post graduation work experiences. The programme was appraised in the context of the curriculum, quality of the teaching staff and the delivery methodology employed by the facilitating institution. The study was conducted in Obafemi Awolowo University located in the ancient town of Ile-Ife of Southwestern Nigeria.

The study sample were all the teaching staff and 250 students of the EE programme selected through systematic random procedure. The study revealed a direct relationship between the academic background, entrepreneurial experience and teaching effectiveness of the facilitating lecturers. The study further identify mentoring and the exposure of students to real life entrepreneurial situation as gaps in the EE curriculum which must be addressed for the programme to achieve its set objectives.

ACCEPTANCE AND INTEGRATION OF STUDENTS WITH MIGRATION BACKGROUND: THE EXAMPLE OF THE UPPER PALATINATE AREA

*Assist. Prof. Dr. Gabrielle M. MURRY, Chi-Kobi C. MURRY
University of Applied Sciences Amberg-Weiden*

The paper provides information about the status quo of the acceptance and integration of students with migration background / foreign students into the institutions of higher learning in the Upper Palatinate Area of Bavaria, Germany. While insights into the experiences of minority groups and their level of acculturation are sought, the article includes detailed indicators for integration of ethnic / racial minorities and is taking a detailed look at gender differences within

the minority group acceptance. Finally, a brief discussion of potential tools to enhance interethnic / intercultural collaboration at the universities, integration of ethnic / racial minorities, and increased acceptance towards each other is presented.

WOMEN IN THE VIRTUAL WORLD: SHARING POWER AND VOICE THROUGH CYBER-FEMINIST PEDAGOGY

Assoc. Prof. Dr. Gulsun KURUBACAK
Anadolu University

The Virtual World can provide the digital women with an interactive milieu for problem solving, critical thinking, and personalized/group discussion, multimedia presentation of global resources, connectivity, and visualization of social aspects of discussion and communication. In this contest, these digital women can respond to images and create visual self-representations through Cyber-Feminist pedagogy to share power and voice in the Virtual World.

This is a qualitative praxis research, and aims to scrutinize how the digital women can empower their self-expressions, identities and critique of their learning culture as well as investigate the complex ways that power, oppression, and resistance work in learning culture. This paper, also intend to present revolutionary ideas and come up with new and innovative ideas which may foster distance education and generate a shared sense of community where all parties provide equal opportunities in higher education. This paper will engage participants in thought-provoking conversation on ways that both males and females, feminist and non-feminist scholars, analyze their perceptions and experiences of networked learning, and show a diversity of voices through Cyber-Feminist pedagogy.

THE CROSSCULTURAL IMPLICATIONS OF WEB 2.0-BASED E-BOOKS: BUILDING SOCIAL NETWORKING FOR WOMEN IN HIGHER EDUCATION

Assoc. Prof. Dr. Gulsun KURUBACAK
Anadolu University

The main purpose of this paper is to discuss the crosscultural implications to create an e-book for women through Web 2.0. Besides, the design strategies and principles of the e-book via new communication technologies is discussed to generate a theoretical framework that provides authentic examples and experiences for probing social justice activisms. The author hopes that the e-book for women can be able to focus on the diverse resources, multicultural experiences, and egalitarian opportunities that open women minds and broaden their perspectives. Furthermore,

discussing the main features of the crosscultural implications of multiliteracies can construct a very powerful paradigm shift to establish public interests encompassing the reflections of every aspect of social justice activism with the enthusiasms, ideologies and persuasions as well as judgments. Finally, this chapter aims to explore what the evidence and truth mean for understanding Progressive Communications (PCs) through critical pedagogy to create an e-book for women through Web 2.0.

WOMEN ENTREPRENEURSHIP AND MICRO CREDIT APPLICATIONS IN TURKEY

*Assist. Prof. Dr. İlhan EGE
Nevşehir University*

The growth and presence of women entrepreneurs in SMEs is increasingly important in the global economy. Statistics show that the numbers of women business owners rose during the last decade in nearly every OECD country. In the United States more than 7.9 million women-owned businesses add more than \$250 billion to the US economy and provide more than 11 million jobs.

In many developing countries non-government organization's provided micro credit to poor people and they deals with poverty reduction. In Turkey non-governmental organizations made micro credit projects such as Development Foundation of Turkey (TKV), Foundation for the Support of Women's Work (KEDV) and The Foundation for Waste Reduction. Turkey's first micro credit enterprises is Maya Enterprise. KEDV was established Maya Enterprise for Microfinance in June 2002. Maya gives micro credit to low income women for established micro businesses. Firstly it gives micro credit to womens in Kocaeli.

Turkey Grameen Microcredit Project (TGMP) was started in 2003 in Diyarbakır by Governor of Diyarbakır, Turkish Foundation for Waste Reduction (TISVA) and Grameen Bank Foundation. But Prof.Dr. Aziz Akgül, who president of TISVA, and two senior Grameen Bank staff were managed this project. TGMP was started in Diyarbakır because this city is a relatively poor and poverty is very high in this city. TGMP is applied the same model of Grameen Bank model.

The aim of this study is to analyzing micro credit role in women entrepreneurship. Women earn an income through micro credit loans, and become empowered women's social and economic position in society. Also this women's empowerment can reduces the poverty.

GENDER AND COOPERATIVE DEVELOPMENT: EVIDENCE FROM SPAIN

Javier Pérez-Sanz, Ana Gargallo-Castel, Luisa Esteban-Salvador

University of Zaragoza / Spain

The main objective of this paper is to analyse representation and participation of women on the corporate board of the cooperatives from a Spanish province. Organizations of Social Economy, and more specifically cooperatives, act as engines of the Social Corporate Responsibility (RSC). Values included in the "Cooperative principles" as equality, equity, democracy and social justice offer opportunities between genders. The empirical evidence reveals important differences between labour and management participation of men and women inside the sector of the Social Economy. Bearing in mind how relations among members of cooperatives promote the economic and social values, our research analyses relations between representation of woman and structure of cooperative performance. Moreover, taking into consideration the role of cooperatives agents of development in the territory where they are located, we also review how this representation influences and contributes to the progress and advance of the cooperatives.

DIE DARSTELLUNG DER FRAU ALS DAS FREMDE IN DER LITERATUR AM BEISPIEL VON ORHAN KEMALS ROMAN "EL KIZI"

*Prof. Dr. Kadriye Öztürk
Anadolu Üniversitesi*

Ich möchte in dieser Arbeit darauf eingehen, wie die Frau im Roman "El Kızı" von Orhan Kemal dargestellt wird. Die Stellung der Frau in der Gesellschaft und die Darstellung der Frau in der Literatur sind die geschlechtsbezogenen und kulturwissenschaftlich zu untersuchenden Themen. Die Frau ist meistens ein Problem hinsichtlich ihrer Existenz als Ehefrau, Schwiegertochter oder auch nur als Frau in der Gesellschaft, der Grund dieser Problematik liegt meistens in der Betrachtung der Frau als das Fremde, dessen Ziele, Geheimnisse, Eigenschaften und auch Laster und Tugende man nicht weiss. In den Romanen innerhalb der Literaturwissenschaft werden auch die Frauen und ihre Stellung in der Gesellschaft problematisiert. Im Roman von dem türkischen Autor Orhan Kemal mit dem Titel "El Kızı" wird auf ein Problem in der türkischen Gesellschaft eingegangen, dieses Problem bezieht sich auf die Wahrnehmung der jungen, neu verheirateten und in das Haus des Ehemanns akzeptierten Frau, die manchmal mit ihren allen Eigenschaften akzeptiert, manchmal ignoriert, manchmal stark kritisiert und meistens ausgeworfen wird. Der Streit in der Familie stammt von dem Konflikt zwischen der Schwiegermutter und der neu Verheirateten und wegen der Verhalten dieser Frau, wegen der Glaube an der Zerstörung der Ehre der Familie, die in de

türkischen Gesellschaft einen enormen Platz hat. In den Zeitungen lesen wir jeden Tag, dass die neu verheiratete Frau von der Schwiegermutter geschlagen wird, oder dass sie unter strenger Kontrolle gehalten wird. In dem zu untersuchenden Roman von Orhan Kemal wird die Schwiegertochter immer ignoriert, geringgeschätzt und in der Familie als das Fremde behandelt, so dass sie eines Tages diese Lage nicht mehr aushalten kann und verschwindet, bis der Sohn sie als eine tote Frau erkennt. Ich möchte das Problem in die Hand nehmen, warum diese Frau in der Familie des Ehemannes als das Fremde behandelt wird, ob dafür soziologische, psychologische oder auch kulturwissenschaftliche Problematisierungen und Problemlösungen gibt und wie diese Lage in der Literatur erscheint.

NURSING MOTHERS AND EDUCATIONAL DEVELOPMENT IN NIGERIA: A CASE STUDY OF THE CHALLENGES AND THE WAY FORWARD AT OSUN STATE POLYTECHNIC, IREE.

Lara Olofin OLUFUNMILAYO
Osun State Polytechnic, Iree / Nigeria

With the current advocacy for women's empowerment and gender equality, the issue of women educational development is vital. Nigeria, as a developing country is not an exception in the area of women striving to attain a recognisable degree in national development, and one of the ways by which this could be achieved is through women's educational development. According to Olomolaiye in Kolawole {2006} "Women in Nigeria are slowly and increasingly demanding access to skills and information that will empower them to actively and effectively participate in local issues". In Nigerian institutions of learning today, in an attempt to get themselves empowered, nursing mothers in spite of the demands of motherhood, deem it fit to improve themselves educationally to be useful to the society and move the nation forward. This paper therefore intends to examine the challenges faced by nursing mothers in an attempt to have access to tertiary education. It also wants to recommend ways for survival in the face of challenges.

EXPLORING THE DIFFERENCES BETWEEN MALE AND FEMALE ENTREPRENEURS IN THE SERVICE SECTOR

María Luisa ESTEBAN-SALVADOR, Ana GARGALLO-CASTEL, Francisco Javier PÉREZ-SANZ
University of Zaragoza / Spain

This paper reports on a study of how women entrepreneurs differ to men in the service industry. The study drew on a representative sample of Spanish Small and Medium Enterprises (SMEs) from the service industry in the province of Teruel to

advance our understanding about the characteristics of companies owned by women in this sector. The aim of this study is to describe inequalities in economic indicators and to investigate the different perspectives on female entrepreneurship practice. At the same time, this research seeks to identify the approaches carried out in implementing equal employment opportunity in the service industry in a poor area in Spain and the connections between these approaches and participation of women in this sector. Our research has important theoretical and practical implications about inequalities between women and men.

RETRAINING AND RETOOLING OF FEMALE FORMAL SCHOOL TEACHERS THROUGH THE PART-TIME DEGREE PROGRAMME: AN ANALYSES OF THE NIGERIAN EXPERIENCE

Mojisola V. BADEKALE
Osun State Polytechnic, Iree /Nigeria

Retraining and retooling is a way of improving professional development to meet up with the technological challenges and changes. This serves as a means of fulfilling personal goals and aspirations. The training of teachers in Nigeria is not a new thing, it started almost as far back as the commencement of formal education. However, at that time unlike now, there were opportunities provided by employers for capacity-building, retooling and retraining of teacher through paid study leaves and leave of absence, in service training and other forms of motivation. Nowadays with the scarcity of jobs and the financial insufficiency, government no longer grants many of these inducements and many female teachers do not want to risk their employment and means of livelihood through unpaid study leaves or resignation. It now became extremely difficult for these female teachers to update their knowledge and skills. This is why the part-time degree programme has been widely accepted and embraced as a saving measure for these teachers who otherwise would not have been able to enrol for courses and update their knowledge, skills, competence and status while on the job. The study therefore seeks to analyse the structure, programme, acceptance and impact of two part time degree programme in Osun State within the context of the realities of these female teachers. Osun State Colleges of Education, Ilesa and Ila Orangun were used as case studies.

DIE FRAUENPOLITIK DER EU UND DER TÜRKEI: EIN VERGLEICH

Dr. Naciye YILDIZ
İnönü Üniversitesi

Die Frauenpolitik der Europäischen Union basiert sich auf Gleichstellung von Frauen und Männern auf freiem Arbeitsmarkt. Als eine ökonomische Einigung hat sie immer das Ziel gehabt, gleicher Zugang zur Arbeitsmarkt für jede Arbeitskraft zu

schaffen. In diesem Zusammenhang werden die Frauen in der Europäische Union (EU) immer nicht als Fraue, sondern als geschlechtslose Arbeitskraft gesehen. Als norm gilt arbeitender, maennlicher Bürger. Die Frauen müssen sich an diesem Mannbürger anpassen. Das gleiche Model gilt auch in der Türkei.

1996 hat die Kommission Gender Mainstreaming (GM) als zentrales Element der Frauenpolitik in der EU bestimmt. Seitdem muss das Instrument Gender Mainstreaming in der EU in jedem Bereich und auf allen Ebenen als ein massgebendes Kriterium für Geschlechtergleichstellung in Betracht gezogen werden. Also müssen nicht nur Gesetze sondern auch Institutionen so reformiert werden, dass in ihnen die Gleichstellung von Frauen und Maenner realisiert werden kann. Mit anderen Worten müssen auch Maenner sich veraendern, um die Geschlechtergleichstellung zu schaffen.

Das Konzept Gender Mainstreaming wird unter Frauen in der EU aus vieler Hinsicht diskutiert. In der Türkei ist es als Heilmittel angenommen. Im Land wurden neue Institutionen für Gleichstellung eingerichtet und neue Gesetze erlassen. Aber das Konzept, dessen Umsetzung und Resultat wird nicht in Frage gestellt. Es wird einfach als beste Lösung für die Realisierung der Gleichstellung akzeptiert. Aus diesem Grund ist das Ziel dieses Artikels eine Auseinandersetzung mit Gender Mainsreaming und der Umsetzung des Konzepts in der Türkei.

In dem Artikel wird zuerst ein historischer Blick auf die Gleichstellungspolitik und Gender Mainstreaming in der EU geworfen, danach auf verschiedene Ansichten und Diskussionen über Gender Mainstreaming eingegangen und anschliessend Gender Mainstreaming und dessen Umsetzung in der Türkei behandelt werden. Das Thema wird an Hand der deutschen und türkischen Literatur und Gesetzen diskutiert.

IMAGINARY SELF: VIRTUAL WOMEN PERSONAE IN SECOND LIFE

*Nil GOKSEL CANBEK, Assoc. Prof. Dr. Gulsun KURUBACAK
Anadolu University*

The new era of communication requires digital communities in where interactive social media can be formed by the collective efforts of learners who constantly interact with one another. These media created for the purpose of starting interactive communications and building immense communal milieus not only motivate their learner/users to be part of a social networking, but give these digital citizens a chance to reborn in their second imaginary selves as well. Among these illusions of space, Second Life (SL) is one of the very best known virtual lands, and enables online personae called avatars to live out and experience a second life in where there is no burden of location, distance or limitations of time. Apart from its radical facilities, SL can also be an analysis to find out the reasons for desires, hopes and dreams to experience the other self which tempt feminine personhood to reshape itself. For some, SL symbolizes a utopian world- the place where the femininity is

free from the restrictions of social, political and societal norms built upon obedience, devotion and even classification. To non-users this place can be a weird fad; however, to tech-savvy virtual feminine personae, SL might connote the limitless freedom of creating *fused identities*.

In this context, this paper will elucidate and highlight how conservative, suppressed or geek woman identities in *real life* can turn into free spirited three-dimensional avatars desperately willing to lose ties to real life. How and why these digitally living- pictorial women characters embody themselves? What are the driving forces for these altered egos to create their ideal selves on changing their docile bodies into winged creatures with stiletto heels?

DOPPELTE PERSPEKTIVE BEI EMINE SEVGI ÖZDAMAR

Yrd. Doç. Dr. Nurhan ULUÇ
Sakarya Üniversitesi

Die Emigrantenliteratur war in den 80er Jahren in Deutschland nicht sehr bekannt. Als einige in Deutschland lebende Autoren sämtliche Werke geschrieben und veröffentlicht hatten, gewannen diese Werke, die im Rahmen der Emigrantenliteratur von türkischen Autoren und Autorinnen in deutscher Sprache geschrieben worden sind, an Bedeutung. Durch diese Werke ist die zeitgenössische deutsche Literatur reichhaltiger geworden und sie haben dieser internationalen Literatur eine neue Dimension verschafft. Viele von diesen Autoren und Autorinnen gehören heutzutage sowohl in der Türkei als auch in Deutschland zu den meist gelesenen. Eine dieser Autorinnen ist Emine Sevgi Özdamar. Sie ist eine der wenigen türkischen Autorinnen in Deutschland, die auf Deutsch schreiben und gleichzeitig zu den führenden Schriftstellern dieses Landes gehören.

Im Rahmen dieses Beitrags mit dem Namen "Doppelte Perspektive bei Emine Sevgi Özdamar,, soll die türkische Autorin Özdamar mit ihrem Roman "Seltsame Sterne starren zur Erde,, analysiert werden. Der Roman erzählt von einer jungen Frau, die in den 70er Jahren in einem Theater in Ost-Berlin arbeitet, aber in West-Berlin wohnt und so zwischen Ost- West Berlin pendelt. Dies ermöglicht der Autorin eine doppelte Perspektive der Ereignisse des Romans. Es soll einerseits in dem Beitrag darauf eingegangen werden, wie die Autorin die Situationen, die Lebensumstände, die Probleme ihrer Zeit zeigte. Andererseits soll dargestellt werden, wie Özdamar in ihren Werken die Frauengestalten auftreten lässt und welche Eigenschaften sie ihnen gibt.

**FEMALE PRINCIPALS' LEADERSHIP ROLES IN CREATING A NEW
GENERATION OF NIGERIAN SECONDARY SCHOOLS FOR
TOMORROW'S STUDENTS**

O.B. AKINOLA

Obafemi Awolowo University / Osun, Nigeria

Transforming Nigerian education and creating a new generation of secondary schools for tomorrow's students especially the girl child pattern in models will require effective leadership of female principals. The objective of this paper is to identify the leadership responsibilities of female secondary school principals to create a gender balanced new Nigerian Secondary school in a bid to prepare tomorrow's female leaders. To achieve this purpose, this study takes a rear view of the administration and management of the secondary schools with particular reference to the roles of female principals as models for the girl child. The paper therefore advocates for training and retraining of female secondary school principals to foster their effective leadership premised on the "New Principle" of helping, guiding and directing students especially the girl child.

The paper also underscore the need to thin down the wide gap between the female principals and the female secondary students for effective mentoring, thus promoting interpersonal development supporting the ability of young females to develop relationships with others in order to deal with a rapidly changing world.

**"CHANGING LIVES FOR BETTER"
UTILIZING ADULT AND COMMUNITY EDUCATION FOR WOMEN
EMPOWERMENT IN NIGERIA**

Olusola Joshua AKANDE

Obafemi Awolowo University / Nigeria.

This study argues that illiteracy, poverty, neglect, family and societal discrimination, apathy and lack of basic survival skills have for long time been identified as depleting factors against women socio-economic and cultural empowerment in Nigeria., to eradicate these social scourges, some programme such as Better Life Programme and Family Support Programme aimed at changing lives better for women were established. This study aims at examining the adult and community education components of these programmes. This is with the view to underscore the prospects of utilizing adult and community education to enhance women socio-cultural and economic empowerments in Nigeria.

BALANCING THE EQUATION: ENHANCING WOMEN'S ACCESS AND VISIBILITY IN TERTIARY EDUCATION LEADERSHIP IN NIGERIA

Assoc. Prof. Dr. Oluyemisi Oluremi Obilade, Assoc. Prof. Dr. Modupe Adeola Adelabu

Obafemi Awolowo University / Nigeria

The invisibility of women in decision making positions in higher educational institutions, especially in highly patriarchal communities of Africa, such as Nigeria, has been a major issue of concern and research for years. A 2002 Situation Analysis Report from the Obafemi Awolowo University, one of the oldest and biggest government owned universities in Nigeria, best illustrates the situation. For example in the University Senate (the highest academic decision making body), men outnumbered women by a ratio of 19:1 and there were no female Deans in all the 13 Faculties in the University. Consequent upon the reality exposed by these statistics and reaching back to the traditional African values of communal cooperation for development, an experiment in mutual cooperation and mentoring to enhance academic women's access to leadership positions was undertaken by a group of women in academia within the university. The research spanning six years, cut across academic disciplines, status and age. A combination of qualitative and quantitative research methodologies was used and the outcomes were analysed based on previously set research objectives. At the end of the experiment, 90% of the women in the group had been promoted to the next professional level and 50% had been elected, promoted to or appointed to decision-making positions in the institutions. The initial group had transformed to become the nucleus of four more women mutual cooperative assistance groups, now renamed 'Women For Women'.

MY BODY, MY SEXUALITY: EXPLORING EMERGING FORMS OF GENDER BASED VIOLENCE IN A NIGERIAN UNIVERSITY

Assoc. Prof. Dr. Oluyemisi Oluremi Obilade, Adewale Tinuade Olubunmi Obafemi Awolowo University / Nigeria

Within the African patriarchal society, the concepts of sex and sexuality are hardly part of public discourse, rather, these concepts are mystified, and interrogated with masculine ethos. Thus, several unwritten social-cultural standards guide how sex, gender, and sexuality interrogate and subsequently guide gender identities and gender role relations, including sexual exchanges across gender groups. The African patriarchal system is not only permissive, but allows men to culturally derive pleasure and satisfaction from sexual intercourse, while this remains a taboo for women (an underlining reason for the widespread of gender-based violence in the continent). With this background, this paper explores intimate partner relationship among undergraduate students in a Nigerian University. The paper examines how female undergraduates perceive their sexuality, and the context of sexual satisfaction

across gender groups, as both male and female students operate and relate within a male-centric socio-cultural environment. The paper identifies gender-based violence within the Nigerian university system as a backlash of the perceived socio-culturally ordained sexual superiorities and privileges granted the male in a male-centric society. Using both qualitative and quantitative research methods, the study critically examines a number of gender-based violence in one of the Universities, as case studies. Study findings show that with the exposure of women to new knowledge and standards provided by the university environment, they now resist socio-cultural factors which pre-dispose them to gender-based violence, while they

WOMEN'S PARTICIPATION IN SCIENCE AND TECHNOLOGY IN NIGERIA

*Omonye Olufunke OLASANMI
Obafemi Awolowo University /Nigeria*

This study looked into the participation of women in Science and Technology (S & T). In Nigeria, women are not in the higher echelons of scientific research institutions. This under-representation of women is found in virtually every part of the world. This problem clearly results into gender compromise and waste of professional resources.

The study therefore seeks to find out what prevents women from engaging in S & T and how their chances could be better enhanced.

Data was collected through the use of questionnaires administered to 40 female academics in S & T. The result was analysed with simple percentages and descriptive statistics. The findings discovered several reasons including culture, family issues, intimidation, and early education of the girl-child as reasons for lack of women's participation in S & T.

DIFFERENTIAL ITEM FUNCTIONING IN SCIENCE SUBTEST OF THE SSISSPT

*Assist. Prof. Dr. Ozlem YESİM OZBEK
Gaziosmanpaşa University*

Validation can be thought of as hypothesizing a certain construct as a potential source of plausible explanations of scores on a particular test. However, recognizing or foreseeing other constructs as potential sources of these explanations of scores on the test and investigating the tenability of these alternative hypotheses are invaluable part of the validation process. Recently, Differential Item Functioning (DIF) analysis has been suggested as a promising method for the validity investigation to study

construct relevant as well as irrelevant sources (Roussos & Stout, 1996; Walker & Beretvas, 2001). DIF occurs when people who have the same ability level but from different groups have different probability of correct response

The Roussos and Stout (1996) DIF analysis framework based on the multidimensional model for DIF (Shealy & Stout, 1993) was applied to science subtests individually to confirm construct equivalence of the Secondary School Institutions Student Selection and Placement Test (SSISSPT) across gender and forms. This framework is based on the assumption that DIF is a multidimensionality problem and by properly identifying the underlying dimensionality structure DIF can be predicted, explained and even prevented. Therefore, it was hoped this framework would produce better understanding of gender differences occurring in SSISSPT by systematically identifying the DIF items and studying the sources of DIF. Empirical evidence for the causes of differential performance of groups contributes to the body of literature in the area of test equity of SSISSPT, because it provides empirical findings of causes of DIF and helps to generalize previous DIF findings using Turkish data. In general, the empirical findings from this study support the construct validity of SSISSPT. Further research that supports the findings of this study could reduce the ambiguity in interpreting SSISSPT results for different groups.

THE EFFECT OF EDUCATION ON WOMEN'S ENTREPRENEURSHIP AND DEVELOPMENT: A STUDY IN A NIGERIAN TOWN

*Simeon-Fayomi Bolanle Clara
Obafemi Awolowo University / Nigeria.*

The study examines the ways in which education have driven the financial sustainability and integrated community development among women entrepreneurs in a Nigerian town. Succinctly, the study investigates the extent to which education have facilitated the economic, social and political empowerment of the women. The study was carried out in Ile-Ife, a university town in Osun state of South Western Nigeria. One hundred women entrepreneurs were selected for interview using systematic random sampling technique. Data were analysed using descriptive statistical procedure. The study revealed that there is a direct relationship between education and economic development, political empowerment and leadership development of women entrepreneurs in the study area.

WORK STYLE INFLUENCE ON THE DOMESTIC ROLES OF THE FEMALE ACADEMIC STAFF IN A NIGERIAN UNIVERSITY.

*Sherifat Omolola ADESUNKANMI
Obafemi Awolowo University / Nigeria*

This study assessed the influence of the academic working patterns on the domestic roles fulfillments of female academic staffs in the Obafemi Awolowo University. The work-style of the female academics includes routine lectures, examination matters, research and involvement in community development duties. These academic duties could conflict with the expected domestic roles of an African mother, wife and daughter in the community.

The study therefore seeks to identify the effect of these conflicting issues, on the domestic responsibilities of female academics and proffers solutions. The study data were collected through the use of questionnaires and in-depth interview from 70 female academic staff. The analysis was done with simple statistical techniques using frequency and percentages.

The findings shows that there are visible conflicting issues that has affected the home front of female academic

EMPOWERING NIGERIAN WOMEN IN THE 21ST CENTURY THROUGH CONSCIENTIZATION LITERACY MODEL

*S.N OSUJI (PhD)
Obafemi Awolowo University / Nigeria.*

It is a known fact that in the Third World including Nigeria, illiteracy rates among women are higher than those of their male counterparts. Generally, literacy is defined as the skill of reading, writing and computation of figures. This definition lacks any information on the way literacy activities could be carried out to be instruments of change and therefore transform the mental and psychological orientations of the learner towards attainment of liberation, fullness and raising critical consciousness. To make literacy attainment worthy and humanizing, should require the facilitator and the learners together going through the stages of pre-literacy, literacy and post-literacy. This paper presents conscientization literacy model as a necessary instrument for transformation, and empowerment of women in Nigeria in the 21st century.

THE IMPORTANCE OF LIBRARY AND INFORMATION RESOURCES ON WOMEN'S EDUCATION IN NIGERIA.

Tinuade Olubunmi ADEWALE
Obafemi Awolowo University / Nigeria.

Women and girls' education in Nigeria has attracted international attention since the inception of African Girls' Education Initiative (AGEI) sponsored by United Nations Children Education Fund (UNICEF) to which some selected African countries including six target states in Nigeria are signatories. The national literacy rate for females in Nigeria is only 56% compared to 76% for males and in the six target states under UNICEF/African Girls' Education Initiatives, the female literacy, enrolment and achievement rates are much lower. The inadequate implementation of 1981 National Policy on Education reportedly led to rapid population growth, insufficient political will, a long period of undemocratic governance and poor management of scarce resources that had all constituted negative factors against national literacy rates for women in Nigeria. This paper outlines the role of libraries and information centers in creating educative and informative awareness for women in both urban and rural Nigeria. Factors militating against female literacy in Nigeria such as early marriage and teenage pregnancy, poverty, cultural biases, gender biases in content, teaching and learning processes are fully discussed in the paper. Unavailability and inadequate gender-sensitive library facilities, resources, services and operating hours were identified in the paper as the major problems that handicap the easy access for females to library and information resources in Nigeria.

REPUBLICAN WOMANHOOD AND MOTHERHOOD IN TURKEY AND AMERICA IN THE WAKE OF INDUSTRIALIZATION AND THE REPUBLICAN PERIOD

Tuba GÖNEL

In this paper, I intend to compare the diversity of female experiences that took place in the 18th century America and during the modernization period in Turkey. Following the industrialization period, a huge diversity of female experiences eventuated. While middle-class women were to stay in their secure place at home and properly control it, working-class women were driven out of their homes for the sake of earning a living. Fed up with the conventional expectations and the moral superiority which didn't carry them to the higher ranks in the socio-economic structure, women decided to invest in female capacity, and transform their indirect contribution to society to a direct and influential form of participation. Similar to the experiences of American women in the wake of industrialization, because of the changes caused by the Republican Period and the modernization movement in Turkey following independence, Turkish women were driven from the home and expected to defend

modernization--which required female participation and visibility in both the private (social) and public (economic) spheres. Modernization, however, was not altogether acceptable to such a new democratic society like post-World War I Turkey, still accustomed to conventional, patriarchal principles which kept women at home, insulating them from moral contamination and other corrosive effects associated with the male world of business and politics.

BREAKING THE GLASS CEILING..!

Dr. Uzma Qureshi*, Seema Arif**

*University of Management & Technology, ** University of Central Punjab

It is true that women are coming up strong and their social and organizational positioning is getting better each day, but still women are marginalized, underpaid, less recognized and less important element of the society. Gender discrimination is a phenomenon observed round the globe, but in traditional societies like Pakistan it may have monstrous effect in the professional lives of women. Women are offered much less leadership roles than they may qualify. The reasons can be numerous, economic, cultural, socio-psychological or political, but in the end it is not only the women who suffer but organizations are also at loss as they can't make the right use of the intellectual and social capital they are endowed with. Inequitable treatment of women develops a lot of ill feelings that may lead to poor perception of the psychological contract and burnout instead of their flourishing into hardcore professionals. It is difficult to change the society, but it is important that women must develop some positive thinking that would help them not only to sustain in professional life but to progress steadily. This qualitative study aims to identify key values and traits that helped women reach at the top that may help and guide the women struggling in their careers towards better decision making. The study comprise of report developed after interpretive analysis of the in-depth interviews done with present and ex-faculty deans and administrators about their professional experiences relating to gender discrimination.

LAND OWNERSHIP AND THE CHALLENGE OF FOOD SECURITY AMONG WOMEN IN OZALLA COMMUNITY, EDO STATE, NIGERIA

*Tunde Charles IRUONAGBE
Covenant University / Nigeria*

The plight of the Nigerian woman in terms of her developmental and economic opportunities is often circumscribed by gender discrimination. They have continued to suffer the disadvantages of an unequal household division of labour, barriers to ownership of land and other property, discriminatory inheritance practices which are

grounded in deep-rooted customary practices that are justified by ingrained presumptions about the role and status of women vis-à-vis men. Using Ozalla Community, Edo State, Nigeria, this paper examines the gender dimensions of the land question as a principal economic resource that attracts constant disputes, with particular reference to women's right of access to land and the need for ownership of land, so as to enhance their level of food production and living standard. This is imperative, because, in this community, a woman's right to use land is pegged on marriage. If she is abandoned, divorced or becomes widowed, she may likely lose her right to the land that has been her source of survival. It is a patrilineal community with a gerontocratic style of rulership, which is seen as retrogressive with little room for change. A combination of methods was used in the study. They include survey method to generate quantitative data and the use of in-depth interviews and focus group discussions for the qualitative data.

MENOPOZ DÖNEMİ SORUNLARINA YÖNELİK KADINLARIN TAMAMLAYICI TEDAVİ YÖNTEMLERİNİ KULLANIMI *Literatür İncelemesi*

Ayden ÇOBAN*, Yrd. Doç. Dr. Yurdanur DEMİR**
*Celal Bayar Üniversitesi, ** Abant İzzet Baysal Üniversitesi

GİRİŞ: Menopoz döneminde kadınlarda birçok fiziksel değişiklikler ile birlikte yaşam kalitesini düşüren önemli psikolojik değişiklikler de görülmektedir. Genel olarak bakıldığında; menopozal dönemde kalp-damar hastalıkları, osteoporoz ve uyku problemleri artmakta, cinsel fonksiyonlar psikolojik ve fiziksel değişikliklere bağlı olarak azalmakta, cilt değişiklikleri, mental fonksiyonlarda bozulma ve ateş basması, terleme, çarpıntı gibi yaşam kalitesini azaltan yakınmalar ortaya çıkmaktadır. Bu dönemde oluşan bütün bu fiziksel ve psikolojik değişikliklerin azaltılması için en iyi yöntem olan hormon replasmanı tedavisi önerilmektedir. Ancak son zamanlarda konu ile ilgili yapılan çalışmalar, hormon tedavisinin kalp hastalıkları üzerinde koruyucu etkisinin olmadığına ve meme kanseri riskini arttırdığına ilişkin yeni bulgular ortaya koymuş ve bu sonuçlar kadınlarda hormon tedavisi ile ilgili kuşku ve bir takım korkuların oluşmasına yol açarak, tamamlayıcı yöntemlere olan ilgisinin artmasında önemli bir rol oynamıştır.

Tamamlayıcı tedavilerin, menopozda meydana gelen bu yakınmalara karşı kadınlara psikolojik ve fizyolojik olarak terapötik etki sağladığı düşünüldüğünde, bu yöntemlere ilişkin kanıt olabilecek bilimsel araştırma sonuçlarının azlığı ve kadınların bu konu ile ilgili bilgilere magazin dergileri, ilgili kitaplar hatta kitapçıklar, medya ve internet aracılığıyla ulaşabildiği görülmektedir. Oysa tamamlayıcı tedavilerin bilinçsizce, reçetesiz ve sağlık çalışanlarının kontrolü dışında kullanımı çeşitli komplikasyonlara dolayısıyla ilaç etkileşimlerine neden olabilir ve kullanıcılara ciddi zararlar verebilir. Bu bağlamda, menopoz dönemindeki yakınmalara yönelik kadınların bu yöntemleri ne kadar ve nasıl kullandığının bilinmesi ve yan etkileri konusunda bilgilendirilmelerine gereksinim vardır.

AMAÇ: Bu bildiride, menopozal dönemde yaşanan sorunların giderilmesinde tamamlayıcı yöntemlerin kullanımı ve etkisine ilişkin literatürün incelenmesi amaçlanmıştır.

GEREÇ ve YÖNTEM: Bu amaçla, 2000-2007 yılları arasında MEDLINE, PubMed, PsychINFO ve Cochrane Library database veri tabanında yer alan yurtdışı makaleler; "complementary and alternative therapies", "menopause", "menopausal symptoms", "herbal therapy", "dietary supplements for menopausal symptoms", "menopausal symptoms in women" anahtar sözcükleri çeşitli kombinasyonlarda girilerek taranmış ve tam metin elektronik dergileri de kapsayan süreli yayınlar üzerinden bilimsel kanıt düzeyi yüksek olan randomize-kontrollü deneysel çalışmalar literatür taraması yapılarak incelenmiştir. Ülkemizde konu ile ilgili yapılan çalışmalar ise; aynı anahtar sözcüklerle, ULAKBİM Türk Tıp Veri

Tabanı, Türk Medline ve YÖK Tez Tarama gibi ulusal veri tabanlarında taranmıştır. Her iki incelemede de tam metne ulaşılamayan yayınlar değerlendirme dışı bırakılmıştır. Taranan çalışma sonuçları Uluslar arası Alternatif ve Tamamlayıcı Tıp Merkezi (National Institutes of Health Center for Complementary and Alternative Medicine) tarafından belirlenen tamamlayıcı tedaviler kategorisi göz önünde bulundurularak, *biyolojik temelli yöntemler* (bitkisel, fitoterapi, diyet, vitamin ve mineral alımı vb.), *davranışsal yöntemler* (meditasyon, relaksasyon teknikleri, egzersiz vb.), *enerji-manipülatif yöntemler* (refleksoloji, teröpatik dokunma, masaj, reiki vb.) ve *diğer alternatif medikal sistemler* (akupunktur, Chinese medicine, avurdevic, homeopati vb) olmak üzere 4 kategoride incelenmiştir.

BULGULAR: Yapılan tarama sonucunda belirtilen veri tabanlarında 2000-2007 yılları arasında konu ile ilgili tam metnine ulaşılabilen 168 araştırma makalesi değerlendirmeye alınmıştır. Bu çalışmaların içinden randomize-kontrollü olan 46 çalışma incelenmiştir. İncelenen 46 çalışmanın 32'sinde biyolojik temelli yöntemlerin, 4'ünde davranışsal yöntemlerin, 2'sinde enerji-manipülatif yöntemler, 8'inde ise diğer alternatif medikal yöntemlerin incelendiği görülmektedir. Ülkemizde ise konu ile ilgili 1 araştırma ve bir yüksek lisans tezi elde edilmiştir.

Menopozal dönemde yaşanan sorunların giderilmesinde kadınların tamamlayıcı yöntemlerin etkisine ilişkin çalışma sonuçları genel olarak incelendiğinde; yurtdışı çalışmaların çoğunlukta olduğu ve ülkemizde bu konunun çok fazla incelenmediği gözlenmiştir. Menopozal dönemdeki kadınların şikayetlerini azaltmada en çok kullandıkları tamamlayıcı yöntemlerin; vitaminler (D, E, B₆, B₁₂ vitaminleri, folik asit, magnezyum vb.), egzersiz, yüksek lif, düşük yağ içerikli diyetler ve özellikle soya ürünlerinin alımı, bitkisel östrojenler ve bitkisel progesteron, homeopati, akupunktur, refleksoloji, relaksasyon ve masaj olduğu belirlenmiştir.

SONUÇ: Menopoz dönemindeki yakınmaları yaşayan kadınlar arasında sıklıkla tamamlayıcı yöntemlerin kullanıldığı görülmektedir. Bu açıdan bakıldığında, sağlık profesyonellerinin menopoz dönemini yaşayan kadınları tamamlayıcı tedaviler konusunda bilinçlendirmede etkin görev almalarının sağlanması kaçınılmazdır. Bunun yanında, kadınların kullandıkları tamamlayıcı yöntemlerin, sürdürmekte olduğu medikal tedavilerini etkileme durumlarının da yeni çalışmalarla araştırılması önemlidir. Bu doğrultuda, konuya ilişkin tamamlayıcı yöntemlerin yararlarına ve olası yan etkilerine ilişkin gelecek çalışmalarda kanıt düzeyi yüksek olan büyük örneklemelerde daha fazla randomize-kontrollü çalışmalara ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.

KÜLTÜR İNKILABI İÇERİSİNDE KADIN HAKLARININ DÜNÜ VE BUGÜNÜ

Okt. Betül YAZGAN
Sakarya Üniversitesi

Cumhuriyetin kurulduğu ilk yıllardan itibaren kadın hakları, çağdaş dünyayla bütünleşme çabaları ve kültürel değişim içerisinde çok önemli bir boyut oluşturmuştur. Kadınlara pek çok alanda haklar verilir iken, o dönemin en gelişmiş dünya standartları temel alınmıştır. Ne var ki, kadınlar bu haklarını pek kolay kullanamamışlar, gelenek, ekonomi, din gibi unsurların engeline takılmışlardır. Cumhuriyet döneminin ilk yıllarında kadın hakları konusunda çok hızlı ilerlemeler kaydedilmesine rağmen, daha sonraki dönemlerde bu hızlı ilerleyiş yerini rehavete bırakmış, dünyada kadın-erkek eşitliği alanında meydana gelen değişiklikler yeterince takip edilememiştir. Bugün Türkiye'nin içinde bulunduğu durum çağdaş ölçütlerle yeniden değerlendirilmelidir.

THE DIVORCE RATE OF THE FEMALE POPULATION IN ROMANIA

Costela IORDACHE
The University Of Craiova

Demographic phenomenon that affects the familial balance of the society and the evolution of the legitimate fertility, the divorce rate of the women in Romania has recorded low values. In appreciation of the divorce rate level it can not be omitted the restrictive legislation concerning the dissolution of the marriage remained in force until the year 1993. The sudden increase of the value of this demographic phenomenon in the next year, appears as a accidentally factor, determined, mainly, by the change of the legislation in the domain. Also, it should be envisaged the large number of the applications for divorce, older, but resolved only in 1994, due to the simplification of the formalities of the marriage dissolution. In the transition period, the divorce rate of female was between 1.29 and 1.78 ‰. No report between the number of the divorces and the number of marriages do not indicate a trend of change in time of the intensity of the phenomenon. However, compared to 1990, in 2006, the divorce rates increased at all the age groups. The study presents, also, the analyze of the divorce rate of the female population by length of the marriage and by age groups of the spouses. Even if the evolution of the divorce rate hasn't registered significant changes in the last two decades, the detailed analyses of the phenomenon reveals trends which prefigured changes in the next period; these result from the joint action of the nuptial characteristics in the recent years, the simplification of the formalities of marriage dissolution and the descent evolution of the birth rate.

DEMOGRAPHIC RISKS AMONG THE FEMALE POPULATION IN ROMANIA

Costela IORDACHE
The University Of Craiova

Starting from the definition of demographic risk as a dangerous social phenomenon for a people and for society as a whole, this article aims the presentation of the most significant and quantified risks for female population : the unemployment, the criminality, the accidents and the collective conflicts of work. The study emphasizes some very sensitive indicators in the assessment of the risks such as : the index of feminization specific for the age groups of 15-59 years and over 60 years, and also the index of economic dependence. If in the case of natural risks, the forecasts have a very relative character, the demographics ones can be avoided, can be kept under control, their preventing can be possible.

KADIN VE MEDENİ HUKUKTAKİ DÜZENLEMELER

Yrd. Doç. Dr. Esin SAYIN
Adnan Menderes Üniveristesi

Cumhuriyetin kuruluş yıllarından itibaren kadınlara seçme ve seçilme hakkı verilmiştir. Diğer ülkelerde kadınlar bu hakları sonradan elde edebilmişlerdir bazı ülkelerdeki kadınların ise halen böyle bir hakkı yoktur. Bu yüzden ülkemizdeki kadınlar kendi haklarının bilincinde ve bu hakların savunucuları olmalıdır.

Günümüze kadar kadının iş yaşamındaki önemi gün geçtikçe daha çok önem kazanmaktadır. Kadın çalışanların artması ve eğitim seviyesinin yükselmesi önemli bir göstergedir.

Kadın hakları konusunda, medeni hukukta da evlilik ve boşanma için ayrı değişimler olmuştur. Bu değişimler ayrıntılı olarak incelenecektir.

Bu çalışmada Ankara'da boşanan kadınlarının durumları, boşanma nedenleri, kadının boşanma sonucu kazandığı haklar ve yapılan düzenlemeler fokus grup çalışmasıyla incelenecektir.

KIRGIZİSTAN'DA TELEVİZYON ANA HABER BÜLTENLERİNDE HABER ÖZNESİ OLARAK KADIN

*Prof. Dr. Huriye KURUOĞLU, Arş. Gör. Anara BİRİSMANOVA
Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, KIRGIZİSTAN*

Amaç

Günümüzde televizyon insanların hayatında önemli bir yer işgal etmektedir. Toplumun çekirdeği olarak görülen ailenin parçası haline gelen ve bireyin mahrem alanına girmiş olan televizyon, gerçeği yeniden inşa edebilme gücüne sahiptir. Bu nedenle televizyon sadece toplumsal olaylara ayna tutmayıp gerçeği 'kendi algılayış biçimi' ile süzgeçten geçirerek sunmaktadır. Bu durum gerçekliği sunduğu iddia edilen haber programlarında da görülür. Çünkü televizyonun gerçekliği algılamasında sosyo-ekonomik, politik ve ideolojik faktörlerin yanında kültürel faktör de yer almaktadır. Kültürel faktörlerden biri de toplumun hassas konularından olan toplumsal cinsiyet sorunsalıdır. Dolayısıyla ataerkil toplum değerlerini benimseyen Kırgız kültüründe toplumun kültürel değerlerini biçimlendirmede önemli rol oynayan ve toplumun cinsiyet düzenini yapılandırmada etkili olan televizyonun cinsiyet sorunsalını nasıl yansıttığı ve kadının ana haber bültenlerinde nasıl temsi edildiği büyük önem taşımaktadır.

Kapsam

Bu bağlamda Kırgızistan'daki televizyon ana haber bültenlerinde kadının hangi oranda ve biçimde yer aldığı incelenmeye çalışılacaktır. Bu amaçla, 2009 yılının ilk aylarında, KTR devlet kanalı, kamusal yayın yapan ELTR ve özel televizyon kanalı olarak bilinen 5. Kanal olmak üzere üç TV kanalının ana haber bülteni, kadının toplam haber bülteni süresi içinde hangi oranda ve hangi kimlikler içinde yer aldığı ve nasıl sunulduğu içerik çözümlemesi yöntemi kullanılarak incelenecektir. Burada ortaya çıkarılmak istenen, gerçek hayat ile televizyonun inşa ettiği gerçeklik arasındaki farkı açığa çıkarmak ve televizyonun kadına hangi rol ve kimlikleri atfederek sunduğunu ortaya koymaktır.

Sonuç

Bu bölümde ise elde edilen bulgulara dayanılarak televizyonun cinsiyet açısından toplumsal çeşitliliği yansıtmayı yansıtmadığı ve bunun toplumsal değer-yargılara etkisi üzerinde durulacaktır. Ayrıca varsa eğer, toplumdaki gerçeklerle ayrıksı duran tablonun düzeltilmesi için farklı çözümler önerileri sunulacaktır.

ÜRİNER İNKONTİNANSI OLAN 60 YAŞ ÜZERİNDEKİ BİREYLERDE YAŞAM KALİTESİ

*Nimet KILIÇ, Gülergün DÜZGÜN, Yrd. Doç. Dr. Zeynep GÜNEŞ, Sibel ŞEKER
Adnan Menderes Üniversitesi*

Çalışmamız üriner inkontinansı olan 60 yaş üzerindeki bireylerin yaşam kalitesini incelemek amacıyla yapılmıştır.

Çalışmamız 2006 yılı ile 2007 yılının ilk altı ayında Aydın Merkezine Bağlı 9 sağlık ocağı bölgesinde yapıldı. 2005 yılı sağlık müdürlüğü kayıtlarına göre Aydın merkezine bağlı 9 sağlık ocağı bölgesinde yaşayan 60 yaş üzeri 17.193 kişi bulunmaktadır. Olayın görülüş sıklığı dikkate alınarak, formül yardımıyla gerekli örneklem büyüklüğü 316 olarak saptandı ve çalışmaya 318 kişinin katılımı sağlandı. **318 kişiden 76 sında (% 4.2) üriner inkontinans olduğu saptandı ve çalışmaya üriner inkontinansı olan bireylerle devam edildi.**

Araştırmanın yapılabilmesi için Aydın valiliğinden izin alınmıştır. Araştırmanın kapsamı hakkında yaşlılara açıklama yapıldı, gönüllü olanlar çalışmaya katılmıştır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak anket formu ve Özerdoğan tarafından geçerlik ve güvenilirliği yapılan "üriner inkontinans yaşam kalitesi ölçeği" kullanıldı. Üriner inkontinansın varlığını belirlemek için bireylere ne kadar sıklıkla idrar kaçırdıkları soruldu. Bu soruya olumlu yanıt verenler ve sıklığı ayda bir defadan daha fazla olanlar, "üriner inkontinans" olarak kabul edilip, bu kişilerin "üriner inkontinans yaşam kalitesi ölçeği"ni doldurmaları sağlandı. Araştırmanın verileri SPSS 11.0 programında t, Mann-Whitney U Testi ve Kruskal-Wallis analizi ile değerlendirilmiştir.

Bulgular: üriner inkontinansı olan 76 yaşlıdan 38'inin 60-69 yaş arasında olduğu, 36'sının okuryazar olmadığı, 66'sının kadın olduğu belirlenmiştir. Üriner inkontinansı etkileyen faktörler açısından incelendiğinde üriner inkontinansı olan yaşlılardan sadece 5'inin çay içmediği, buna karşın 76 yaşlıdan 31'inin gazlı içecek tükettiği, 47'sinin kahve içtiği belirlenmiştir. Üriner inkontinans yaşam kalitesi ölçeğinden aldıkları puan ortalaması yönünden karşılaştırıldığında kadınların ortalama ölçek puanının erkeklerle oranla belirli oranda düşük olduğu ve aradaki farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur.

SANATIN NESNESİNDEN İMGENİN YARATICISINA SANAT TARİHİNDE KADIN OLGUSU

Arş. Gör. Nur ARAL, Öğr. Gör. Ayça TUFAN
Yıldız Teknik Üniversitesi

Linda Nochlin'in 1971 yılında yayınladığı ünlü makalesi "Neden Hiç Büyük Kadın Sanatçı Yok?" ile ortaya atılan 'Sanat tarihinde kadının yeri nedir?' Sorusu son kırk yılda giderek başkalaşan dünya toplumlarının farklı perspektiflerde ele alıp değerlendirdiği ve sorguladığı bir unsura dönüşmüştür. 1960'ların sonlarından itibaren ise tarihten piyasasına sanatın tüm temsil alanlarında kadın olgusu bağlamında ciddi bir başkalaşım yaşanmış ve bu başkalaşımın etkileri de gözle görülür hale gelmiştir.

20. yüzyılın sonlarına gelinceye değin erkek egemen kültürün yarattığı toplumsal düzen ve bu düzene bağlı olarak işleyen sanat pratiği içinde kadınların tarih boyunca hep ikincil bırakıldığı, hatta yok sayıldığı, sanat ve yaratı söz konusu olduğunda bir obje olmaktan öteye gidemediği bir düzen birliğinden söz etmek yanlış olmayacaktır. Kadını sanatın sadece nesnesi olmaktan sıyrarak onu bir yaratıcı ve eser sahibi olarak tanımlamak kadın sanatının özgül farklılığını ve kadının yaratma gücünü ortaya koymak ancak 70'lerin feminist eleştirisi ve feminist sanat tarihi metodolojileri ile mümkün olmuştur. Özellikle son otuz yılda kadın ve kadın eserleri üzerine yazın alanında yapılan önemli bilimsel çalışmalar göstermiştir ki kadınlar yüzyıllardır görsel sanat üretiminde çok önemli bir rol üstlenmişlerdir. Yine aynı çalışmalar göstermektedir ki ilkçağdan günümüze kadar pek çok kadın sanatçı tıpkı erkek sanatçılar gibi üretmiş olmalarına rağmen tarihsel dokümantasyonun dışında tutulmuşlar ve görmezden gelinmişlerdir. Bu sorunsalın kaynağı ise kuşkusuz ki sanat ve sanatçı gibi tanımlamaları üreten ve yüzyıllar boyu varlık gösteren koşullar ve toplumsal değişkenlerdir.

Günümüzde pek çok değişkene bağlı olarak düzen ve koşulların farklılaşması her alanda olduğu gibi kadınların sanat alanı içindeki konumunu da farklı bir düzleme taşımış, kadınların sanat pratiği içinde eskisine oranla daha çok öne çıkmasına ve yadsınamaz olmasına sebep olmuştur. Bugün sanatsal bağlamda incelendiğinde görülen şudur ki kadın olgusu bir resmin, heykelin ya da fotoğrafın sadece modeli ya da konusu olmanın çok ötesine geçmiş, bir başka deyişle kadın artık, üreten olarak özne olma konumuna taşınmıştır.

Bu bildiriye, kadının sanat tarihi çerçevesinde nesneden özneye geçiş süreci içerisindeki konumu, sanat yapıtları üzerinden tartışılarak günümüz sanatında kadının yeri, geçmişten günümüze kadın bedenine karşı değişen bakış açısı irdelenecektir. Diğer bir deyişle gözardı edilen, ikincil bırakılan ve nesne olan kadından, nesne üreticisi ve kendine biçilen rolden sıyrılmış kadının geçirdiği süreç ve evreleri ele alınacaktır.

MENOPOZUN PSİKOSOSYOL VE KÜLTÜREL YÖNÜ

Nursen BOLSOY*, Yrd. Doç. Dr. Yurdanur DEMİR**

*Celal Bayar Üniversitesi

**Abant İzzet Baysal Üniversitesi

GİRİŞ: Üreme çağı ile senilite arasında klimakterium denen dönemden bir kesit olan menopoz, bir kadının kalıcı olarak adetten kesilmesi ve yumurtalık fonksiyonlarının sona ermesi ile karakterize bir durumdur. Menopoz bir kadını yaşamında, menarşla birlikte görülen en önemli dönemlerden biridir. Genelde 45-55 yaşları arasında ortaya çıkan bu dönem, kadınları pek çok yönden etkileyecek hormonal değişimin yanı sıra, doğurganlığın ve gençliğin yitimi düşüncesi ile ruhsal ve sosyal sorunlara neden olabilecek önemli bir sorun kaynağıdır.

Teknolojik gelişmeler, insanın yaşam kalitesini ve beklenen yaşam süresini artırırken yaşlı nüfusu da artırmaktadır. Dolayısıyla, dünyada yaşlı nüfusun artması ile inopoz sonrası dönem giderek uzamakta ve bu dönemde yaşanan biyo-psiko sosyal sorunlar önem kazanmaktadır. Bununla birlikte, menopozun anlamı bireyin kişilik yapısına, eğitim düzeyine, sürdürdüğü yaşam biçimine, anne olup olmamasına ve geleceğe dönük tasarılarına göre değişebilir. Konu ile ilgili yapılan çalışmalarda, hormonal dengesizliğe bağlı olarak kadınların %85-90 vazomotor instabilitenin yaygın semptomu olan sıcak basması ve gece terlemesi bununla birlikte anksiyete, gerginlik, emosyonel labilite, depresyon, baş dönmesi, uykusuzluk, libido kaybı gibi birçok belirtinin gözlemlendiği, özgüven kaybı ve yaşamdan zevk almada azalma yaşadıkları belirlenmiştir. Menopozdaki psikolojik yakınmalarda ve menopozal depresyonda, biyolojik ve psikolojik etkenlerin yanında kuşkusuz kültürel, toplumsal, ailesel etkenler de söz konusudur. Aile yapısı, anne rolü, çocuklarla ilişki, sosyal etkinliklerde ve çevrenin algısındaki değişiklikler, geleceğe ilişkin yatırım ve rollerdeki değişiklikler ruh sağlığı üzerinde fizyolojik belirtilerden daha fazla rol oynamaktadır. Emeklilik, sosyal geri çekilme, çocukların evlenip aileden ayrılmaları gibi etmenler de menopozda depresyon gelişiminde dikkate alınması gereken önemli durumlardır.

SONUÇ: Bu doğrultuda, menopozda yaşanan sorunlarla ilgili olarak hasta biyopsikosozyal bir bütünlük içinde ele alınmalı ve uygulanacak tedavi yöntemlerinin etkinliği yakından izlenmelidir.

Bu bildiriye menopoz kavramı biyolojik, psikolojik ve sosyal boyutları ile değerlendirilmiş ve bu döneme yönelik profesyonel yaklaşımlar gözden geçirilmiştir.

SAKARYA'DA BİR SAĞLIK KURULUŞUNA BAŞVURAN GEBELERİN EĞİTİM VE ÇALIŞMA DURUMLARI

Yrd. Doç. Dr. Olcay SEMİZ, Yrd. Doç. Dr. Cefariye SÖZERI, Öğr. Gör. Reyhan CEVAHİR, Öğr. Gör. Sevil ŞAHİN
Sakarya Üniversitesi

Amaç: Bir toplumun eğitim düzeyi belirlemek amacıyla ortalama, öğrenim süresi, okuryazarlık oranı ve okullaşma oranları gibi ölçütlerle belirlenmektedir. Sakarya Kadın Doğum ve Çocuk Bakımevi doğum servine başvuran doğurganlık yaşındaki kadınların eğitim-öğrenim düzeyini ve çalışma durumlarını belirlemek amacıyla yapıldı.

Gereç-yöntem: Tanımlayıcı olarak planlanan bu çalışma; Sakarya İl Sağlık Müdürlüğü'nden yazılı izin alınarak, Sakarya Kadın Doğum ve Çocuk Bakımevi'nde 2006-2007 yıllarında gerçekleştirildi. Çalışma evrenini doğum servisine başvuran ve çalışmaya katılmayı kabul eden 1065 gebe oluşturdu. Araştırma verileri, araştırmacılar tarafından geliştirilen anket formu ile elde edildi. Toplanan veriler yüzdeler olarak değerlendirildi.

Bulgular: Olguların %9'u 15-20 yaş, %70.6'sı 21-35 yaş ve %20.4'ü 36 yaş ve üzerindedir. Gebelerin %4.4'ü okur-yazar olmadığını beyan ederken, %65.8'i ilkokul, %11.4'ü ortaokul, %15,6'sı lise, %2.8'i üniversite mezunu olduğunu bildirmiştir. Ayrıca %7.1'i çalışırken, %92.9'u herhangi bir ücretli işte çalışmamaktadır.

Sonuç ve Öneriler: Vakaların çoğunluğu 21-35 yaş grubunda ve ilkokul mezunudur. Sakarya'da genel nüfusun %91'i okur-yazar iken, çalışma grubumuzun %95.6'sının okur-yazar olması kadınlarımız adına sevindirici bir bulgudur. Ancak çalışan kadınların sayısı Türkiye ortalamasının altındadır. Toplumların ilçerleşmesinde ailenin ve toplumun temel yapı taşlarından olan kadınların, iyi eğitim alması ve iş hayatına katılması en önemli etkenlerden biridir. Gerek ilimizde gerekse ülkemizde kadınların daha üst düzeyde eğitim almaları ve toplum hayatına üreten birey olarak katılmaları için, resmi ve özel kurum/kuruluşların konuya daha fazla önem vermeleri gerekmektedir.

HEMŞİRELİK MESLEĞİ VE TOPLUMSAL CİNSİYET

Salime TARIHÇI DELİCE
Ankara Üniversitesi

Mesleğin tarihsel, toplumsal koşulları ile günlük tıp uygulamasında mesleğin sergilediği görünümünün toplumsal cinsiyet kavramını merkeze alarak çözümlenmesidir. Toplumsal cinsiyet rollerin gücünün ortaya çıkarılması, binlerce

hemşirenin sosyal ve sınıfsal konumuna cinsiyetin etkisinin bilinmesi toplumsal yapının yeniden üretilmesinin yollarından birinin kısmen çözümlenmesi anlamına gelmektedir. Bu makalede, Türkiye'de toplumsal cinsiyet rollerinin belirgin olarak izlendiği bir meslek olan hemşirelik, bu rollerin etkilediği ve biçimlendirdiği bir alan olarak ele alınmıştır. Öncelikle mesleğin gelişimi hakkında tarihsel bilgiler verilmiş; ardından derinlemesine görüşmeler ve odak grup görüşmeleri yoluyla elde edilen veriler sunulmuştur. Buna göre, karışık cins olarak erkeğin mesleğe girmesinin yaratacağı etkinin olumlu olabileceği gencler kanıdır. Ortak hizmet üreten olarak kadın doktorlarla güzellik üzerinden rekabet yaşandığı, statü ve sınıf farkından kaynaklı ayrıcalıklar nedeniyle kadın doktorların daha güzel algılandığı gösterilmiştir.

SEKSENLERDEN BUGÜNE TÜRK RESİM SANATINDA İKİ KADIN SANATÇI: GÜLSÜN KARAMUSTAFA, NUR KOÇAK

*Yrd. Doç. Sevil SAYGI
Marmara Üniversitesi*

Türkiye'de toplumsal açıdan çalkantıların yaşandığı 1980'ler, Türk Resim Sanatında da kırılmaların olduğu bir dönemi işaret eder. Seksenler, aynı zamanda kadın sanatçıların, önceki dönemlere göre sanat ortamında varlığını daha fazla hissettirdiği bir dönem olmuştur. Bu dönemden başlayarak Türk sanatında etkin bir rol üstlenen kadın sanatçılar, bugün uluslararası çağdaş sanat ortamındaki sergilerde sıklıkla yer almaktadır.

Seksenlerden açılımla ele aldığım bu çalışmada; Gülsün Karamustafa ve Nur Koçak'ı seçme nedenlerimden biri, öncelikle sanatçı olarak ikisinin de bu dönemde etkin bir rol üstlenmesi ve getirdiği yeni açılımlar. Bir diğer neden ise, iki sanatçının da kadın sanatçı olarak çalışmalarında kadın konusunu ele alış biçimlerindeki farklılıklardır.

Resimden nesne kullanımına, enstalasyondan filme uzanan bir çalışma çeşitliliğine sahip olan Gülsün Karamustafa'nın kendi sanat yaşamı içerisinde de kırılmalar yaşadığı bir dönemdir seksenler. Yapıtları bugün birçok ülkede müzelerin koleksiyonunda yer alan, çağdaş sanatın önemli isimlerinden olan **Karamustafa**, çalışmalarında sadece estetik sorunlarla ilgilenmemiş, özellikle göç, kimlik, bellek ve toplumsal aidiyet konularına odaklanmıştır.

1980'lerde Türkiye'de çağdaş sanata açılım getiren sanatçılardan bir başkası ise Nur Koçak'tır. Koçak, 1974 yılından başlayan ve 1987 yılına kadar devam ettiği "Fetiş Nesnelere", "Nesne Kadınlar" ve 1989-2000 yılları arasında "Vitrinler" serisi adını verdiği çalışmalarıyla, kadının cinsel haz nesnesine dönüştürülmesinin ve kadının kimliksizleştirilme sorunlarına eleştirel bir bakış açısıyla yaklaşmıştır.

1980 sonrası Türk sanatına yeni açılımlar getiren iki sanatçıdan bakışla ele alınan bu çalışmanın sonucunda, günümüzde hem nitelik olarak, hem nicelik olarak kadın sanatçıların dünyada ve ülkemizde giderek etkinleştiği ve sanat dünyasında önemli bir yere sahip olduğunu söylenebilir.

KADIN HAKLARI

Yrd. Doç. Dr. Şengül ÇELİK
Fatih Üniversitesi

Kadın çalışmalarında belirlenmiş hedeflere ulaşmak için kadın hakları, ya da kadının özgürleştirilmesi hareketlerinin toplum tarafından desteklenmesini sağlamak gerekmektedir. Toplumun kadının özgürleştirilmesi hareketine uzak durmasının arkasında kadınıla ilgili hak ve özgürlük arayışlarının kendi kültürümüzle olan bağının daha acık bir şekilde ortaya konulma ihtiyacından kaynaklanmaktadır. Kadın hakları konusu insanlık tarihi kadar eski bir geçmişe sahip olduğu için tarihsel anlamda bunu sanayi devrimine bağlamak kadının genel anlamda haklarından çok işçi sıfatıyla sahip olması gereken haklarına vurgu yapmaktadır. Ancak kadın hakları kadının toplumdaki saygın yerinin korunması çerçevesinde onu bir işçi olmaktan çok bir birey olarak algılandığında sağlanabilecektir. Kadının birey olarak algılanması onun bir anne, es, ya da kız olarak algılanmasından daha önce gelmelidir.

MEME KANSERİ TANISI ALMIŞ KADINLARIN HASTALIK SÜRESİNCE YAŞADIKLARI DENEYİMLER

Literatür İncelemesi

Arş. Gör. Şükran ÖZKAHRAMAN*, Yrd. Doç. Dr. Yurdanur DEMİR**,
Yrd. Doç. Dr. Dilek AYGİN***

*Ege Üniversitesi, **Abant İzzet Baysal Üniversitesi, ***Sakarya Üniversitesi

GİRİŞ: Meme kanseri, kadın sağlığını tehdit eden ve vücutta birtakım değişikliklere neden olan önemli hastalıklarından birisidir. Dünyada meme kanseri görülme oranı giderek artmakta olup, ülkemizde de mevcut verilere göre kadınlar arasında görülen kanserler içinde %24.1 ile ilk sırada yer almaktadır. Kadını hekime götüren ilk semptom ile başlayan meme kanseri, tanı ve tedavi süreci, tanıya bağlı korkular ve belirsizlikleri, bağımsızlığını, beden bütünlüğünün, fizyolojik durumun, çalışma yeteneğinin, sevilen ve önemsenen bir birey olmanın kaybı düşüncesini de beraberinde getirmesi nedeniyle biyo-psiko-sosyal bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Konu ile ilgili yapılan çalışmalarda da, meme kanseri tanı ve tedavi sürecinin kadınlara getirdiği farklı yükler nedeni ile korku, anksiyete, depresyon, belirsizlik, çaresizlik gibi duygusal sıkıntılar, fiziksel kayıplar, aile, iş ve sosyal

rollerde meydana gelen değişimleri deneyimledikleri bildirilmektedir. Bunların yanı sıra kanserde uygulanan yoğun ve uzun süreli tedaviler ve bu tedavilerin ciddi yan etkileri de kadınların günlük yaşam fonksiyonlarını olumsuz olarak etkilemektedir. Bu doğrultuda, meme kanserinin kadınların yaşamında meydana getirdiği psikososyal sorunlar ile aile dinamiklerindeki değişimler ve bu durumun yaşam kalitesi üzerine etkilerinin belirlenmesi önemlidir. Dolayısıyla, yaşanan bu sorunlara yönelik sağlık profesyonelleri tarafından uygulanacak destekleyici girişimlerin, kadınların yaşadıkları sorunları azaltmada veya ortadan kaldırmada dolayısıyla yaşam kalitesini arttırmada yararlı olabilir.

AMAÇ: Bu bildiri de, meme kanseri tanısı almış kadınların hastalık süresince yaşadıkları deneyimlere ilişkin literatürün incelenmesi amaçlanmıştır.

GEREÇ ve YÖNTEM: Bu amaçla, 2003-2007 yılları arasında PubMed veri tabanında yer alan makaleler; *"breast cancer experience"*, *"breast cancer"*, *"women with breast cancer"*, anahtar sözcükleri çeşitli kombinasyonlarda girilerek taranmış ve tam metin elektronik dergileri de kapsayan süreli yayınlar üzerinden literatür taraması yapılarak incelenmiştir. Tam metne ulaşamayan yayınlar değerlendirme dışı bırakılmıştır. Taranan çalışma sonuçları; psikolojik sorunlar (*depresyon, umutsuzluk, anksiyete, ölüm korkusu vb.*), beden imajı ve benlik algısı, cinsellikle ilgili sorunlar, fiziksel uyum sorunları (*uykusuzluk ağrı, yorgunluk, bulantı, kasma vb.*), aile dinamikleri ve sosyal yaşamla ilgili sorunlar (*iletişim ve etkileşimde azalma, izolasyon ve sosyal destek azlığı ve ekonomik sorunlar vb.*) olarak başlıklar halinde incelenmiştir.

BULGULAR: Yapılan tarama sonucunda 2003-2007 yılları arasında konu ile ilgili tam metnine ulaşılabilen 18 araştırma makalesi değerlendirmeye alınmıştır. Bu çalışmaların içinden 4 çalışmanın tam metnine ulaşamadığından geriye kalan 14 çalışma incelenmiştir. Meme kanserli kadınların yaşadıkları deneyimleri inceleyen bu çalışmaların 8'inin kalitatif, 6'sının ise kantitatif (tanımlayıcı) desenle yapılmış çalışmalar olduğu belirlenmiştir.

SONUÇ: Sonuç olarak, meme kanserli kadınların hastalığın tedavi öncesinde, tedavi sürecinde ve tedavi sonrasında günlük yaşam fonksiyonlarını olumsuz olarak etkileyen deneyimler yaşadıkları belirlenmiş olup, özellikle duygusal ve sosyal alanda daha fazla desteğe ihtiyaçları oldukları saptanmıştır. Genel olarak bakıldığında, bu sorunların aile, cinsellik, sosyal ilişkiler ve iş yaşamı gibi alanlarda yoğunlaştığı görülmüştür. Bu doğrultuda, kadınların yaşadığı bu sorunların bireysel özelliklerden etkilendiği göz önünde bulundurularak, sağlık profesyonellerinin kadınların psikososyal gereksinimlerini değerlendirmeleri ve bu konuda danışmanlık vermeleri, gerek duygusal gerekse sosyal destek sağlamaya odaklanan profesyonel girişimlerde bulunmaları yararlı olacaktır. Bununla birlikte konu ile ilgili daha fazla bilimsel çalışmaya ihtiyaç olduğu düşünölmektedir.

KADINLARIN SERVİKAL KANSERİN ERKEN TANISINA YÖNELİK TUTUMLARININ BELİRLENMESİ

Yrd. Doç. Dr. Yurdanur DEMİR*, Dilek ÖZMEN**, Aynur ÇETİNKAYA**, Arş. Gör. Şükran ÖZKAHRAMAN***

*Abant İzzet Baysal Üniversitesi, **Celal Bayar Üniversitesi ***Ege Üniversitesi

Kadınların doğurganlık çağı sorunlarından biri olan servikal kanser, tüm dünyada kadınlarda görülen kanserlere bağlı ölümler içinde ikinci sırada yer alır. Kadınların üreme sistemlerinde görülen kanserlerin %50'sinin servikal kanser nodeniyle olduğu bildirilmektedir. Servikal kanser, erken tanı yaklaşımının çok başarılı olduğu başlıca kanser türlerindedir. Pap smear testi servikal kanserin erken tanısı bakımından çok basit ve duyarlılık-seçicilik yönünden de oldukça başarılı bir yöntemdir. Pap smear testi ile periyodik kontrol ve taramaların yapıldığı ülkelerde, kadınların servikal kanserlerden ölüm oranının azaldığı belirtilmektedir. Buna karşın, erken tanı bu kadar önemli olan pap smear testini yaptıran kadın sayısı tüm dünyada ve ülkemizde istenilen düzeyde değildir. Sağlıkla ilgili davranışların geliştirilmesi ve değiştirilmesinde tutum değişikliği büyük etkidir. Sağlık davranışlarıyla ilgili tüm kuramlar, nitelikli bir değişikliğin oluşmasında tutumların rolünü özellikle vurgulamaktadır. Sağlık davranışları ile ilgili inanç ve tutumlar tanımlanabilirse, tutumlarda değişiklik oluşturabilmek mümkün olabilecektir

Kadın sağlığının önemli konularından biri olan ve erken tanı ile tedavi şansı çok yüksek olan servikal kanser ile ilgili tutumların saptanması ile bu konudaki olumsuz tutumların değiştirilmesi mümkün olabilir.

AMAC: Bu araştırma, kadınların servikal kanser konusundaki tutumlarını belirlemek amacıyla yapılmıştır.

METOD: Tanımlayıcı tipte olan çalışmanın örneklemini Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi Kliniklerinde hasta refakatçisi olan ya da ziyaretçi olarak gelen gönüllü olarak katılmayı kabul eden 174 kadın (n=174) oluşturmuştur. Veriler, Eylül-Kasım 2008 tarihleri arasında, kadınların sosyo-demografik özelliklerini içeren soru formu (22 soruluk) ve Özmen (2004) tarafından geliştirilen "Servikal Kanserin Erken Tanısına Yönelik Tutum Ölçeği" (30 madde ve 4 alt boyut) kullanılarak toplanmıştır. Araştırmanın yürütülebilmesi için ilgili kurumdan gerekli yazılı izin ile çalışmanın uygulanması sırasında katılımcılardan sözel izin alınmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde, sayı-yüzde dağılımları, Student t testi, Mann Whitney U testi kullanılmıştır.

BULGULAR: Araştırma kapsamına alınan kadınların yaş ortalamasının 36.59 ±9.77 olduğu, %86.8'inin evli, %33.3'ünün ilkökul mezunu, %62.6'sının ev hanımı, %76.4'ünün çocuk sahibi olduğu ve %93.1'inin sosyal güvencesinin bulunduğu belirlenmiştir. Kadınların çoğunluğu (%53.4) gelirinin giderine eşit olduğunu ifade etmişlerdir. "Servikal Kanserin Erken Tanısına Yönelik Tutum Ölçeği" toplam puan ortalaması 110.50±13.61 (Min:81.00- Maks:143.00) olarak bulunmuştur. Yapılan tek değişkenli analizlerde; 35 yaş ve altında olan, evli olan,

pap smear testini duyan, rahim ağzı kanseri ve pap smear testi konusunda eğitim aldığını ifade eden, pap smear testi yaptıran ve rahim ağzı kanseri olmaktan korktuğunu ifade eden kadınların, "Servikal Kanserin Erken Tanısına Yönelik Tutum Ölçeği" toplam puan ortalaması diğerlerine göre, istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur ($p<0.05$). "Servikal Kanserin Erken Tanısına Yönelik Tutum Ölçeği" maddeleri değerlendirildiğinde ise; kadınların %87.4'ü "sağlık kuruluşları rahim ağzı kanseri erken tanısı için muayene davet ederse giderim" maddesine, %75.9'u "rahim ağzı kanseri erken tanısı için muayene ücretsiz olsa hiç düşünmem yaptırım" maddesine katıldığını ifade etmişlerdir. Yine dikkat çekici olarak, kadınların %61.5'i "rahim ağzı kanseri erken tanısı için muayene olacağı doktorun kadın olmasını tercih ederim" maddesine katıldıklarını belirtmişlerdir.

SONUÇ: Bu sonuçlar doğrultusunda; genç yaş grubundaki evliler ve rahim ağzı kanseri pap smear testi konusunda bilgili olan kadınların servikal kanserin erken tanısına yönelik tutumlarının olumlu olduğu; verilecek eğitimler ve tarama testi konusunda, bu duyarlı grubun yanında ileri yaşta, dul, boşanmış kadınların göz ardı edilmemesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Ayrıca kadınların büyük çoğunluğunun tarama için sağlık kuruluşuna davet edildiğinde, ücretsiz olduğunda erken tanıya olumlu baktıkları söylenebilir. Araştırmanın sonuçları, son zamanlarda uygulamaya konulan KETEM (Kanser Erken Teşhis Merkezi) çalışmalarına bu konuda yol gösterici olabilir.

KİM DAHA GÖNÜLLÜ; ERKEKLER Mİ KADINLAR MI ? STK'LARDA KADIN VE ERKEK GÖNÜLLÜLER ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA (TÜRKİYE EĞİTİM GÖNÜLLÜLERİ VAKFI ÖRNEĞİ)

*Öğr. Gör. Zuhal EROL, Öğr. Gör. Demet ÖRGÜT
Sakarya Üniversitesi*

Günümüzde toplumsal yaşamın önemli unsurlarından biri haline gelen, Türkiye'de "devlet ve siyaset üstü güçler" olarak kabul gördüğünde, geniş kesimin sempatisini kazanan STK lar demokratik toplumun olmazsa olmaz unsurlarıdır. Ülkemizde eğitimden sağlığa, gençlikten çocuk ve kadın hakları hareketine kadar pek çok alanda STK kurulmuş, ilk yıllarda şüphyle bakılan oluşumların gerçekten toplum odaklı olduğunun anlaşılmasıyla toplumda bir STK kültürü oluşmuştur.

Demokratik toplumun en önemli mihenk taşlarından biri olan STK lar, ülkemizde; Avrupa Birliği'ne giriş sürecinde atağa kalkmış, "kendim için değil toplum için" sloganıyla bir araya gelen duyarlı ve sorumlu kurucu, profesyonel yöneticiler ve gönüllülerin çalışmalarıyla toplumda sosyal sorumluluk anlayışının da yerleşmesinde etkili olmuştur.

Sivil Toplum Kuruluşu "*bulunduğu toplumun yararına çalışan, demokrasinin gelişmesine katkıda bulunan, kar amacı gütmeyen bireylerin ortak amaç ve*

hedeflerine bakıldığında ise siyasi iradeyi ve yönetimi kamuoyu oluşturmak suretiyle etkileyen bir örgütlenme türüdür " şeklinde tanımlanabilmektedir. (Çağlar, 2005: 347)

STK ların baş aktörleri, gönüllülük kavramı ile toplumun ve devletin karşısına çıkabilmiş, "topluma hizmet" sloganı ve inancıyla sıradan insanlardan ayrılmışlardır. STK'ların oluşumu ve devamlılığında gönüllüler ve gönüllülük kavramı temel dinamiklerdir. Sivil Toplum Hareketi 'ndeki sivil kavramı , devletle ilişkisi olmayan , devletten aynı ya da nakdi yardım beklemeyen, bulunduğu platformda kendi için değil diğer insanlar ve toplum için bir şeyler yapmak isteyen "diğerkam " bireyleri kapsamaktadır. Dünyada ve ülkemizde STK lar, varlıklarını ve toplumdaki etkin duruşlarını bunu sağlayan baş aktörlere yani gönüllülere borçludur.

Gönüllülük, iç huzuruyla, baskı olmaksızın kabul etme olarak tanımlanıyor Türk Dil Kurumu'nca (<http://www.tdk.org.tr/>).

STK larda gönüllülük ise sosyal sorumluluk anlayışıyla, bireylerin sahip oldukları becerileri kendileri için çıkar sağlamadan ve beklemeden toplum için kullanmalarıdır. Bu yetenek kimi zaman beceri kimi zaman tecrübe kimi zaman da bilgi olarak çıkar karşımıza. Gönüllülerin topluma bağışladıkları en büyük değer ise zamandır.

Dünyada önce yerel anlamda çeşitli alanlarda birlik ve beraberlik sağlayarak , kamuoyunda bir çoğunluk ve yaptırma sahip olmak amacıyla ortaya çıkan STK lar , günümüzde siyasi otorite ve ulus-devletlerin göz ardı edemeyeceği ve geniş kitlelerce kabul görmüş bir toplum hareketi haline gelmiştir. STK ların dezavantajı gibi görülen, hiçbir kanun ya da yaptırma tabi olmayan "gönüllülük" esası aslında kavramın gizli gücünü oluşturmaktadır. Özellikle gönüllülük esasına dayanması sebebiyle Avrupa Birliği'ne giriş sürecinde de ülkemizde teşvik edilen STK lar, toplumun ihtiyacı olan ve devletçe yeterince karşılanamayan , sağlık, eğitim, kültür ve sosyal güvenlik alanlarında topluma ve ülkeye ilave girdiler sağlamayı amaçlamaktadır. (Örgüt, 2006 :312)

STK'larda yer alan aktif yurttaşlar, siyasi partilerin demokratikleşmesinden yönetimin şeffaflaşmasına, insan haklarından yasal reformların takipçiliğine kadar pek çok konuda doğrudan etkinlik gösterir .(Kaya; <http://www.sosyalhizmetuzmani.org/kamusalhizmetler.htm>)

Amaç ve Önem

Tarihin ilk çağlarından beri kadın erkek eşitliği , hangi, tarafın daha üstün olduğu sorusu kuramlara, şiirlere, tiyatro oyunlarına, araştırmalara konu olmuştur. Acaba ülkemizde STK ve gönüllülük deyince kim daha üstündür? Kadınlar mı erkekler mi ?

Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı (1995) ülkemizde eğitim alanında hizmet veren önemli STK lardan biridir. 1995 yılında kurulan ve hedef kitlesi eğitim ihtiyacı olan 7 -16 yaş grubundaki çocuk ve gençlerden oluşan TEGV, bugün 33 ilde, 11

Poster Bildiriler

Eğitim Parkı, 58 Öğrenim Birimi ve 17 Ateşböceği Gezici Öğrenim Birimi ile etkinliklerine devam etmektedir. (<http://www.tegv.org/>)

Bu çalışmada birinci bölümde literatür taramasının ardından , STK ve gönüllülük kavramları üzerinde durularak, ikinci bölümde yer alan uygulamada ise Türkiye Eğitim Gönüllüleri'nde gönüllülere yönelik araştırma sonuçları ve analizler ortaya konulacaktır.

Katılımcı Listesi

KATILIMCI LİSTESİ

Adı - Soyadı	Unvanı	Kurumu	E-posta Adresi
Abdullah ÖZDEMİR	Yrd. Doç. Dr.	Adnan Menderes Üniversitesi	aozdemir@adu.edu.tr
Aboşede Olunusti Gbeaga-Akinbiola		Osun State Polytechnic, Iree	
Ahmet ÇİFTÇİ	Prof. Dr.	Gazi Üniversitesi	aciftci@gazi.edu.tr
Ahu SAMAV UĞURSOY	Arş. Gör.	Kadir Has Üniversitesi	augursoy@khas.edu.tr
Akhtar Hussain SANDHU		International Islamic University	akhtar_sandhu@gmail.com
Akif İNANCI	Prof. Dr.	Marmara Üniversitesi	
Alâeddin MEHMEDOĞLU	Prof. Dr.	Sakarya Üniversitesi	alaeddin@sakarya.edu.tr
Alean AL-KRENAWI	Prof. Dr.	Ben-Gurion University	alean@exchange.bgu.ac.il
Alev DEMİRKESEN	Öğr. Gör.	Sakarya Üniversitesi	alevd@sakarya.edu.tr
Amna Mahmood SANDHU	Assist. Prof. Dr.	International Islamic University	smahmood@hec.gov.pk
Ana Gargallo CASTEL		University of Zaragoza	gargallo@unizar.es
Anara BİRİSMANOVA	Arş. Gör.	Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi	abirismanova@yahoo.com
Arife CENGİZ YILMAZ	Uz. Sosyolog	Adnan Menderes Üniversitesi	arifecengiz80@hotmail.com
Arzuhan Doğan YALÇINDAĞ		TUSİAD Başkanı	
Aslı KOTAMAN	Arş. Gör. Dr.	Kadir Has Üniversitesi	kotaman@khas.edu.tr
Aslıcan Kalfa			aslicankalfa@gmail.com
Aslıhan Doğan TOPÇU			aslibandt@erciyes.edu.tr
Asuman AĞAÇSAPAN	Prof. Dr.	Anadolu Üniversitesi	agacsap@anadolu.edu.tr
Ayça ÇEVİKELİ	Öğr. Gör.	Kırklareli Üniversitesi	aycacevikelli@trakya.edu.tr
Ayça TUFAN	Öğr. Gör.	Yıldız Teknik Üniversitesi	aycatufan@gmail.com
Aydan ÖZSOY	Yrd. Doç. Dr.	Gazi Üniversitesi	aydanozsoy@yahoo.com
Ayden ÇOBAN		Abant İzzet Baysal Üniversitesi	
Aylin Dikmen ÖZARSLAN	Yrd. Doç. Dr.	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi	aylindikmen@hotmail.com
Aynur ÇETİNKAYA		Celal Bayar Üniversitesi	
Aynur ÇEVİK		Sakarya Üniversitesi	
Ayşe AKKURT	Öğr. Gör.	Gaziosmanpaşa Üniversitesi	aakkurt@gop.edu.tr
Ayşe ALICAN	Arş. Gör.	Süleyman Demirel Üniversitesi	aysalican@hotmail.com
Ayşe DERİCİOĞULLARI ERGÜN	Öğr. Gör.	Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	ayderi@hotmail.com
Ayşe ÖZDEMİR KIZILKAN	Arş. Gör.	Süleyman Demirel Üniversitesi	aozdemir@fef.sdu.edu.tr
Aysel SARIKAYA			ayselsarikaya@yahoo.com.tr
Ayşen KARAKOÇ		Sakarya Üniversitesi	karakoc@sakarya.edu.tr
Ayşin ŞİŞMAN	Öğr. Gör.	Uşak Üniversitesi	

Katılımcı Listesi

Ayla AKIN	Arş. Gör.	Sakarya Üniversitesi	akin@sakarya.edu.tr
Aytekin İŞMAN	Prof. Dr.	Sakarya Üniversitesi	isman@sakarya.edu.tr
Ayvaz MORKOÇ	Dr.	Celal Bayar Üniversitesi	ayvazmorkoc@gmail.com
Başar ÇOLAK	Doç. Dr.	Kocaeli Üniversitesi	
Bekir Sıtkı CEBECİ	Prof. Dr.	GATA Haydarpaşa Eğitim Hastanesi	
Bekir ZENGİN	Yrd. Doç. Dr.	Cumhuriyet Üniversitesi	zengin@cumhuriyet.edu.tr
Berna KAYA OKAN	Yrd. Doç. Dr.	Çankırı Karatekin Üniversitesi	kaya_okan@yahoo.com
Berna TURGUT	Öğr. Gör.	Balıkesir Üniversitesi	bernaturgut72@hotmail.com
Betul YAZGAN	Okt.	Sakarya Üniversitesi	byazgan@sakarya.edu.tr
Bihter KARAGÖZ	Öğr. Gör.	İstanbul Aydın Üniversitesi	
Bilge KONAŞOĞLU	Öğr. Gör.	İstanbul Arel Üniversitesi	bilgekonasoglu@hotmail.com
Binnaz BAYTEKİN	Prof. Dr.	Sakarya Üniversitesi	baytekin@sakarya.edu.tr
Bonke ADEPEJU ADEPEGBA	Dr.	Obafemi Awolowo University	omotoso@oauife.edu.ng
Bulent C. TANRITANIR	Yrd. Doç. Dr.	Yüzüncü Yıl Üniversitesi	bctanritanir@gmail.com
Burcu GEZER		Fırat Üniversitesi	
Burcu KARABULUT	Arş. Gör.	Uşak Üniversitesi	
Burcu MANOP	Arş. Gör.	Süleyman Demirel Üniversitesi	burcumnp@iihf.sdu.edu.tr
Burcu PELVANOĞLU	Arş. Gör.	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi	burcu.pelvanoglu@gmail.com
Çağın ZORT		Doğu Akdeniz Üniversitesi	c_zort@windowslive.com
Çağla ÜNLÜTURK ULUTAŞ	Arş. Gör.	Ankara Üniversitesi	caglau@gmail.com
Çağlar ÖZDEMİR	Arş. Gör.	Gazi Üniversitesi	
Cavidan PAMUKÇU		Anadolu Üniversitesi	cpamukcu@anadolu.edu.tr
Cefariye ULUDAĞ SEZERİ	Yrd. Doç. Dr.	Sakarya Üniversitesi	culudag@sakarya.edu.tr
Cem ERGÜN	Arş. Gör.	Süleyman Demirel Üniversitesi	tusawi@hotmail.com
Cengiz UFUK		Milli Eğitim Bakanlığı	
Çetin BAYTEKİN	Yrd. Doç. Dr.	Sakarya Üniversitesi	cetinb@sakarya.edu.tr
Çetin Murat HAZAR	Dr.	Gazi Üniversitesi	cetinmurat2002@yahoo.com
Çetin YILDIRIMAKIN	Av.	Türk Kalp Vakfı	
Chi – Kobi C MURRY		University of Applied Sciences Amberg-Weiden	
Çiğdem KAYA	Arş. Gör.	İstanbul Teknik Üniversitesi	kayac@itu.edu.tr
Çiğdem MERCANLIOĞLU	Yrd. Doç. Dr.	Beykent Üniversitesi	cigdemm@beykent.edu.tr
Çiğdem SEZER		Yazar	
Conference ALERTS...			alerts@conferencealerts.com
Costela IORDACHE		The University Of Craiova	costelaiordache@yahoo.com
Craig ZELIZER	Dr.	Georgetown University	cz52@georgetown.edu

Katılımcı Listesi

Dastan URMAT			nazodastan@rambler.ru
Demet ÖRGÖT	Öğr. Gör.	Sakarya Üniversitesi	
Deniz ÇÖRÜK	Uzm.	Yakın Doğu Üniversitesi	deniz74coruk@hotmail.com
Deniz KONT		Dokuz Eylül Üniversitesi	
Deniz SAHİN	Arş. Gör.	Anadolu Üniversitesi	denizsahin@anadolu.edu.tr
Deniz SAYTNER	Dr.	Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	
Deniz ÜLKE ARIBOĞAN	Prof. Dr.	Bahçeşehir Üniversitesi	
Didar BÜYÜKER İŞLER	Arş. Gör. Dr.	Süleyman Demirel Üniversitesi	didar@iibf.sdu.edu.tr
Didem GÜRSES	Yrd. Doç. Dr.	Yıldız Teknik Üniversitesi	didem.gurses@gmail.com
Dilek AYGİN	Yrd. Doç. Dr.	Sakarya Üniversitesi	daygin@sakarya.edu.tr
Dilek GÜRKAN	Dr.	Gazi Üniversitesi	dgurkan@gazi.edu.tr
Dilek MEMİSOĞLU	Arş. Gör.	Süleyman Demirel Üniversitesi	dmemisoglu@yahoo.com
Dilek MURAT	Arş. Gör.	Uludağ Üniversitesi	dilekm@uludag.edu.tr
Dilek NAM		Sakarya Üniversitesi	namdilek@gmail.com
Dilek ÖZMEN		Celal Bayar Üniversitesi	
Düriye KOZLU	Arş. Gör.	Marmara Üniversitesi	duriyekozlu@gmail.com
Duygu AKTAŞ		Sakarya Üniversitesi	daktas@sakarya.edu.tr
Duygu KIZILDAĞ	Arş. Gör.	Afyon Kocatepe Üniversitesi	dkizildag@aku.edu.tr
E. Özlem ÖZÇATAL	Arş. Gör.	Ankara Üniversitesi	ozlem_elf@mynet.com
Ebru KARATAS	Arş. Gör.	Uşak Üniversitesi	ebru.karatas@usak.edu.tr
Ebru YENİMAN YILDIRIM	Öğr. Gör.	Uludağ Üniversitesi	
Ehlinaz TORUN	Yrd. Doç. Dr.	Kocaeli Üniversitesi	ehlinaz.torun@kocaeli.edu.tr
Ejder KARDEŞOĞLU	Doç. Dr.	GATA Haydarpaşa Eğitim Hastanesi	
Ekrem Ersin CESUR	Öğr. Gör.	İstanbul Aydın Üniversitesi	ekremcesur@aydin.edu.tr
Elif Asude TUNCA	Yrd. Doç. Dr.	Kırgızistan – Türkiye Manas Üniversitesi	elif.tunca@manas.kg
Elif Sanem GÜLEÇ	Arş. Gör.	Yıldız Teknik Üniversitesi	elifsanem@gmail.com
Elif SARI			elif_elysm@hotmail.com
Emel DEMİRGEN	Öğr. Gör.	Sakarya Üniversitesi	emeld@sakarya.edu.tr
Emel KOÇ			emelkoc20@yahoo.com
Emine AKYÜZ	Prof. Dr.	Ankara Üniversitesi	emineakyuz@yahoo.com
Emine ERSÖZ			emineawaka@gmail.com
Emine Gözde ÖZGÜREL		Ankara Üniversitesi	gozdeozgurel@gmail.com
Emine NAS	Yrd. Doç. Dr.	Selçuk Üniversitesi	enas@selcuk.edu.tr
Emine NAYMAN ÇETİNKOL		Ege Üniversitesi	
Emine Şule ERTÜRK	Okt.	Sakarya Üniversitesi	erturk@sakarya.edu.tr

Katılımcı Listesi

Engin YILDIRIM	Prof. Dr.	Sakarya Üniversitesi	yildirim@sakarya.edu.tr
Engin YILMAZ	Doç. Dr.	Sakarya Üniversitesi	eyilmaz@sakarya.edu.tr
Erendiz ATASU	Prof. Dr.	Yazar	
Erhan CANKAL	Yrd. Doç. Dr.	Sakarya Üniversitesi	ecankal@sakarya.edu.tr
Eser TIRYAKI	Arş. Gör.	Yıldız Teknik Üniversitesi	eserti@gmail.com
Esin SAYIN	Yrd. Doç. Dr.	Adnan Menderes Üniversitesi	sayinesin@gmail.com
Esra ÖNER			esraoner@fatih.edu.tr
Eylem BEYAZIT			eylembeyazit@mynet.com
Fatih ŞİMŞEK	Okt.	Sakarya Üniversitesi	fsimsek@sakarya.edu.tr
Fatma COŞAR	Arş. Gör.	Marmara Üniversitesi	anatomi@hotmail.com
Fatma ETİ ASLAN	Prof. Dr.	Marmara Üniversitesi	fatmaetiaslan@gmail.com
Fatma FIDAN	Yrd. Doç. Dr.	Sakarya Üniversitesi	ffidan@sakarya.edu.tr
Fatma Nur İPLİK	Öğr. Gör. Dr.	Çukurova Üniversitesi	nuriplik@cu.edu.tr
Fatma TÜLAY KIZILOĞLU	Prof. Dr.	Sakarya Üniversitesi	tkiziloglu@sakarya.edu.tr
Fayomi Abimbola Olugbenga		Obafemi Awolowo University	gbola202000@yahoo.com
Ferit Tuzcuoğlu	Yrd. Doç. Dr.	Sakarya Üniversitesi	tuzcuoglu@sakarya.edu.tr
Fesun KOŞMAK	Yrd. Doç. Dr.	Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	fesuna@yahoo.com
Feyhan Evitan CANBAY			feyhanevitan@yahoo.com
Feyza AK AKYOL	Yrd. Doç. Dr.	Galatasaray Üniversitesi	feyzak@gau.edu.tr
Feyzan GÖHER	Yrd. Doç. Dr.	Niğde Üniversitesi	feyzan_goher@yahoo.com
Filiz ERDEMİR	Arş. Gör.	Gazi Üniversitesi	ferdemir@gazi.edu.tr
Filiz Ersel TUZUNER	Prof. Dr.	Türk Kalp Vakfı	
Firdevs GÜMÜŞOĞLU	Yrd. Doç. Dr.	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi	firdevs.gumusoglu@gmail.com
Funda KIZILER	Yrd. Doç. Dr.	Sakarya Üniversitesi	fkiziler@yahoo.de
Funda Rana ÖZBEY ADAÇAY	Yrd. Doç. Dr.	Anadolu Üniversitesi	frozbey@anadolu.edu.tr
Funda SİVRİKAYA ŞERİFOĞLU	Prof. Dr.	Düzce Üniversitesi	fundaserifoglu@düzce.edu.tr
Fusun SOKULLU	Prof. Dr.	İstanbul Üniversitesi	
Gabriele M. MURRY	Assist. Prof. Dr.	University of Applied Sciences Amberg-Weiden	g.murry@haw-aw.de
Gaye TOPA		Anadolu Üniversitesi	gtopa@anadolu.edu.tr
Gizem AKALP	Öğr. Gör.	Uludağ Üniversitesi	
Gölcün ÖZKUL	Arş. Gör.	Süleyman Demirel Üniversitesi	gozkul@iibf.sdu.edu.tr
Gül CELKAN	Prof. Dr.	Doğu Akdeniz Üniversitesi	gul.celkan@emu.edu.tr
Gül ERBAY ASLITÜRK	Öğr. Gör.	Adnan Menderes Üniversitesi	erbayrose@hotmail.com
Gülşay BEDİR	Yrd. Doç. Dr.	Gaziosmanpaşa Üniversitesi	gbedir@mail.gop.edu.tr
Gülcan IŞIK	Arş. Gör. Dr.	Gazi Üniversitesi	gulcan_73@mynet.com

Katılımcı Listesi

Gölden Gözlem KÜÇÜK ARAT	Arş Gör.	Süleyman Demirel Üniversitesi	ggarat@sdu.edu.tr
Gölgün Düzgün		Adnan Menderes Üniversitesi	
Gölgün DURAT	Yrd. Doç. Dr.		
Gülhan DEMİRİZ	Yrd. Doç. Dr.	Adnan Menderes Üniversitesi	gdemiriz@adu.edu.tr
Gulizar ALTUN	Yrd. Doç. Dr.	Selçuk Üniversitesi	galtun@selcuk.edu.tr
Gülsemin HAZER	Yrd. Doç. Dr.	Sakarya Üniversitesi	ghazer@sakarya.edu.tr
Gülşen ÇETİN		Uludağ Üniversitesi	glsn_ctn@mynet.com
Gülşen DEMİR	Prof. Dr.	Adnan Menderes Üniversitesi	mustafdemir@ttmail.com
Gülşen GERŞİL			gulsen.gersil@bayar.edu.tr
Gülşen TEZCAN	Yrd. Doç. Dr.	Gaziosmanpaşa Üniversitesi	gulsenitezcan@yahoo.com.tr
Gülseren İLDEŞ	Yrd. Doç. Dr.	Sakarya Üniversitesi	gildes@sakarya.edu.tr
Gulsun KURUBACAK	Doç. Dr.	Anadolu Üniversitesi	gkurubac@anadolu.edu.tr
Gülten HERGÜNER			
H. Hande DUYMUŞ	Arş. Gör.	Pamukkale Üniversitesi	hhanded@hotmail.com
Hakan ALTUN	Dr.		satilay@yahoo.com
Hale BİRİCİKOĞLU	Arş. Gör.	Sakarya Üniversitesi	haleu@sakarya.edu.tr
Haluk SELVİ	Doç. Dr.	Sakarya Üniversitesi	
Harma Bahadır ESER	Arş. Gör.	Süleyman Demirel	
Handan ÇAĞLAYAN	Dr.	Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası -Eğitim Sen	caagliyanhandan@yahoo.com
Hande ÖZDAMAR TIĞLI		Süleyman Demirel Üniversitesi	hande_ozdamar@yahoo.com
Hanife GÜZ	Doç. Dr.	Gazi Üniversitesi	hanife@gazi.edu.tr
Hasan AKAY	Prof. Dr.	Sakarya Üniversitesi	hakay@sakarya.edu.tr
Hasan BOYNUKARA	Prof. Dr.	Yüzüncü Yıl Üniversitesi	bhasan02@yahoo.com
Hatice BAL YILMAZ	Yrd. Doç. Dr.	Ege Üniversitesi	hatice_bal_yilmaz@ege.edu.tr
Hatice EROL	Yrd. Doç. Dr.	Adnan Menderes Üniversitesi	haticeerol@adu.edu.tr
Hatice Nur ERKİZAN	Doç. Dr.	Muğla Üniversitesi	hnerkizan@yahoo.com
Hatice Selen TEKİN	Doç. Dr.	Sakarya Üniversitesi	hselen@sakarya.edu.tr
Havva ALTUĞ		Sakarya Üniversitesi	
Havva SERT	Arş. Gör.	Sakarya Üniversitesi	hyaman@sakarya.edu.tr
Hayriye KOÇ BAŞARA	Doç. Dr.	Sakarya Üniversitesi	hbasara@sakarya.edu.tr
Hülya AKSAKAL KAYMAKCI	Dr.	Sakarya Fen Lisesi	hulyakaymakci@gmail.com
Hülya ARGUNŞAH	Prof. Dr.	Erciyes Üniversitesi	hulya@erciyes.edu.tr
Hülya DOĞAN	Arş. Gör.	Hacettepe Üniversitesi	hulyadogan@hotmail.com
Hülya YENGİN	Prof. Dr.	Kocaeli Üniversitesi	hyengin@kou.edu.tr
Hürriye KURUOĞLU	Prof. Dr.	Kırgızistan - Türkiye Manas Üniversitesi	huriye.kuruoglu@ege.edu.tr

Katılımcı Listesi

Hüsnüye CANBAY TATAR	Doç. Dr.	İnönü Üniversitesi	ttatar@inonu.edu.tr
I. BAKIR ARABACI			bakirarabaci@hotmail.com
İffet HACİEYUĞLU		Kent Konseyi Kadın Meclisi	
İlhan EGE	Yrd. Doç. Dr.	Neşehir Üniversitesi	ilhanege2005@hotmail.com
İlkay SAVCI	Doç. Dr.	Ankara Üniversitesi	savci@politics.ankara.edu.tr
İlke ORUÇ	Arş. Gör.	Anadolu Üniversitesi	ioruc@anadolu.edu.tr
İlyas ÖZTÜRK	Prof. Dr.	Sakarya Üniversitesi	ozturk@sakarya.edu.tr
İnci ÇAĞLAYAN	Öğr. Gör.	İstanbul Kültür Üniversitesi	incicaglayan@iku.edu.tr
İşıl ALTUN	Yrd. Doç. Dr.	Kocaeli Üniversitesi	isil@kocaeli.edu.tr
Javier PEREZ SANZ		University of Zaragoza	
Joshua Olusola AKANDE		Obafemi Awolowo University	jsokande@yahoo.co.uk
Julian BONDY	Assoc. Prof.	RMIT University	Julian.bondy@rmit.edu.au
Kadriye GÜNGÖR	Sağlık Memuru	Sakarya Eğitim ve Araştırma Hastanesi	gungork5m@hotmail.com
Kadriye ÖZTÜRK	Prof. Dr.	Anadolu Üniversitesi	kozurk@anadolu.edu.tr
Kaliypa T. Salıyeva	Doç. Dr.	Kırgızistan - Türkiye Manas Üniversitesi	Kaliya65@mail.ru
Kazım YILDIRIM	Yrd. Doç. Dr.	Sakarya Üniversitesi	kyildirim@sakarya.edu.tr
Kemal Cem BAYKAL	Uzman	Gazi Üniversitesi	k_cem_baykal@yahoo.com
Kürşat ÖZDAŞLI	Yrd. Doç. Dr.	Süleyman Demirel Üniversitesi	kursad@iibf.sdu.edu.tr
Kuvvet LORDOĞLU	Prof. Dr.	Marmara Üniversitesi	klordoglu@marmara.edu.tr
Lara Olfin Olifunmilayo		Osun State Polytechnic, Iree	
Leyla ÇAKICI GERÇEK	Yrd. Doç. Dr.	Zonguldak Karaelmas Üniversitesi	alyelus@yahoo.com
Leyla KAHRAMAN	Dr.	İnönü Üniversitesi	lkahraman@inonu.edu.tr
Makbule Evrim GÜLSÜNLER	Arş. Gör. Dr.	Selçuk Üniversitesi	ecik@selcuk.edu.tr
María Luisa ESTEBAN SALVADOR	Assoc. Prof.	University of Zaragoza	luisaes@unizar.es
Martin HULTMAN			marhu@tema.liu.se
Mehmet AĞIRGAN			info@ozanagaci.com
Mehmet ALPARGU	Prof. Dr.	Sakarya Üniversitesi	malpargu@sakarya.edu.tr
Mehmet DİNÇ		Süleyman Demirel	
Mehmet DURMAN	Prof. Dr.	Sakarya Üniversitesi	durman@sakarya.edu.tr
Mehmet Emin CENKER	Yrd. Doç. Dr.	Trakya Üniversitesi	mehmetemincenker@trakya.edu.tr
Mehmet FİDAN	Yrd. Doç. Dr.	Selçuk Üniversitesi	fidan@selcuk.edu.tr
Mehmet KUÇUKBAŞ	Op. Dr.		
M. Mehdi ERGÜZEL	Prof. Dr.	Sakarya Üniversitesi	merguzel@sakarya.edu.tr
Melda YAMAN ÖZTÜRK			meldaya2000@yahoo.com
Meltem ONAY	Doç. Dr.	Celal Bayar Üniversitesi	meltemonay@gmail.com

Katılımcı Listesi

Meryem HAYIR	Yrd. Doç. Dr.	Sakarya Üniversitesi	mbayir@sakarya.edu.tr
Mine ERSOY	Uz. Sosyolog	TSK Reh. ve Bkm. Mrk.	mine_35290@yahoo.com
Mine TAN	Prof. Dr.	Ankara Üniversitesi	minetan1@yahoo.com
Modupe Adeola Adelabu	Assoc. Prof. Dr.	Obafemi Awolowo University	
Mojisola V. BADEKALE		Osun State Polytechnic, Iree	
Mualla YILMAZ	Öğr. Gör. Dr.	Marmara Üniversitesi	mualley69@gmail.com
Mubarrem ÇETİN	Dr.	Gazi Üniversitesi	
Muharrem GÜNEŞ			muharremgunes@mynet.com
Muharrem TOSUN	Doç. Dr.	Sakarya Üniversitesi	mtosun@sakarya.edu.tr
Muhsin HALIS	Prof. Dr.	Sakarya Üniversitesi	mhalis@sakarya.edu.tr
Mükerrem Bedizel AYDIN	Yrd. Doç. Dr.	Sakarya Üniversitesi	baydin@sakarya.edu.tr
Murat ÇAKMAKÇI			muratcakmaci@trakya.edu.tr
Murat TEK	Yrd. Doç. Dr.	Mustafa Kemal Üniversitesi	muratek23@gmail.com
Murat TÜTÜNCÜ	Prof. Dr.	Sakarya Üniversitesi	tutuncu@sakarya.edu.tr
Musa TAŞDELEN	Prof. Dr.	Sakarya Üniversitesi	tasdelen@sakarya.edu.tr
Mustafa ARSLAN	Doç. Dr.	İnönü Üniversitesi	mu_arslan@hotmail.com
Mustafa AYTAÇ	Prof. Dr.	Uludağ Üniversitesi	
Mustafa BAKAN	Dr.	Hittit Üniversitesi	mustafabakan@hitit.edu.tr
Mustafa GENÇ	Öğr. Gör.	Sakarya Üniversitesi	genc@sakarya.edu.tr
Mustafa ORÇAN	Yrd. Doç. Dr.	Kırıkkale Üniversitesi	mustafiorcan@yahoo.com
Mustafa ÖZBİLGİN	Prof. Dr.	University of East Anglia	mustafa@ozbilgin.net
Mustafa YILMAN	Prof. Dr.	Dokuz Eylül Üniversitesi	mustafa.yilman@deu.edu.tr
Muzaffer ELMAS	Prof. Dr.	Sakarya Üniversitesi	elmas@sakarya.edu.tr
Muzeyyen GÜLER	Prof. Dr.	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi	muzeyyengu@yahoo.com
Naciye YILDIZ	Dr.	Dicle Üniversitesi	naciyeyildiz@dicle.edu.tr
Nafî FİLİZ		Sakarya Üniversitesi	nfiliz@sakarya.edu.tr
Naile SULEYMANOVA	Yrd. Doç. Dr.	Azerbaycan Milli İlimler Akademisi	dr_naile@yahoo.com
Nazan ARSLANEL			mnarslanel@mail.gop.edu.tr
Nazan BİLİGEL	Prof. Dr.	Uludağ Üniversitesi	
Nazan EGE			nazanege2008@gmail.com
Nazmiye ÖZGÜÇ	Prof. Dr.	İstanbul Üniversitesi	nazmiye@istanbul.edu.tr
Nebahat ÖZERDOĞAN	Yrd. Doç. Dr.	Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	nozerdogan@ogu.edu.tr
Necati SIRMACI	Prof. Dr.	Türk Kalp Vakfı	
Nedime KÖŞGEROĞLU	Doç. Dr.	Eskişehir Büyükşehir Belediyesi	nkosgeroglu@gmail.com
Nedime ŞANLI	Yrd. Doç. Dr.	Gazi Üniversitesi	nsanli@gazi.edu.tr

Katılımcı Listesi

Nermin ABADAN UNAT	Prof. Dr.	Boğaziçi Üniversitesi	unata@boun.edu.tr
Nermin OLGUN	Prof. Dr.	Marmara Üniversitesi	nolgun@marmara.edu.tr
Nesrin ERDOĞAN	Arş. Gör.	Sakarya Üniversitesi	nerdogan@sakarya.edu.tr
Neşide YILDIRIM	Yrd. Doç. Dr.	Sakarya Üniversitesi	nyildirim@sakarya.edu.tr
Nesrin KULA DEMİR	Yrd. Doç. Dr.	Afyon Kocatepe Üniversitesi	kulanesrin@gmail.com
Nil Göksel CANBEK	Okt.	Anadolu Üniversitesi	ngoksel@anadolu.edu.tr
Nilay KALFELİ	Öğr. Gör.	Kocaeli Üniversitesi	nilaykaleli@yahoo.co.uk
Nilgün BİLGE	Prof. Dr.	Sakarya Üniversitesi	nbilge@sakarya.edu.tr
Nilgün ŞENER	Yrd. Doç. Dr.	Kocaeli Üniversitesi	nilgunesencr72@gmail.com
Niğfer NEGİZ	Yrd. Doç. Dr.	Süleyman Demirel Üniversitesi	nilufer@iibf.sdu.edu.tr
Niğfer SERHAN		Eskişehir Büyükşehir Belediyesi	
Nimet ÇUBUKÇU		Devlet Bakanı	
Nimet KILIÇ		Adnan Menderes Üniversitesi	
Nur ARAL	Arş. Gör.	Yıldız Teknik Üniversitesi	nurara@gmail.com
Nur Leman GÖZ	Arş. Gör.	Uşak Üniversitesi	
Nuran BAYRAM	Doç. Dr.	Uludağ Üniversitesi	
Nuran KOMURCU	Prof. Dr.	Marmara Üniversitesi	
Nuran ÖZYER	Prof. Dr.	Hacettepe Üniversitesi	ozyer@hacettepe.edu.tr
Nurcan KOLAÇ		Marmara Üniversitesi	
Nurgül KESER	Prof. Dr.	Sakarya Üniversitesi	nkeser@sakarya.edu.tr
Nurhan ULUÇ	Yrd. Doç. Dr.	Sakarya Üniversitesi	nhayirdi@sakarya.edu.tr
Nursen BOLSOY		Celal Bayar Üniversitesi	
Nurullah ÇETİN	Prof. Dr.	Ankara Üniversitesi	Nurullah.Cetin@humanity.ank
Nurzat ŞAYKIEVA	Öğr. Gör.	Kırgızistan - Türkiye Manas Üniversitesi	nurzat.saykieva@manas.kg
O. B. AKINOLA		Obafemi Awolowo University	
Oğuz BAŞOL		Uludağ Üniversitesi	
Olcay SEMİZ	Yrd. Doç. Dr.	Sakarya Üniversitesi	osemiz@sakarya.edu.tr
Oluyemi OBILADE	Assoc. Prof. Dr.	Obafemi Awolowo University	oobilade@yahoo.com
Omoye Olufunke OLASANMI		Obafemi Awolowo University	neyeolasanmi@yahoo.com
Oral KAYA		ORKA Danışmanlık	oralkaya@gmail.com
Orhan ALTUĞ	Öğr. Gör.	Sakarya Üniversitesi	oaltug@sakarya.edu.tr
Osman ATAY	Yrd. Doç. Dr.	Adıyaman Üniversitesi	osmanatay44@hotmail.com
Özay ORAL	Prof. Dr.	Sakarya Üniversitesi	ozayoral@sakarya.edu.tr
Özge ÖZAYDIN	Dr.	Doğuş Üniversitesi	ozaydin.ozge@gmail.com
Ozgur HASANCEBI			ozgurhasancebi@hotmail.com

Katılımcı Listesi

Özlem AĞIRGAN			info@ozanagaci.com
Özlem CAN GÜRKAN	Arş. Gör. Dr.	Marmara Üniversitesi	ozlemcan@marmara.edu.tr
Özlem DEMİREL DÖNMEZ			ocemirel@inonu.edu.tr
Özlem İŞİK		Muğla Üniversitesi	ozlem114@hotmail.com
Özlem POLAT ATAN	Dr.	Boğaziçi Üniversitesi	ozlem.atan@boun.edu.tr
Özlem Yeşim OZBEK	Yrd. Doç. Dr.	Gaziosmanpaşa Üniversitesi	ozlem.ozbek@gmail.com
Öznur İŞÇİ	Yrd. Doç. Dr.	Muğla Üniversitesi	oznur.isci@mu.edu.tr
Pembe TOLUK		University of Leicester	PEMBETOLUK@HOTMAIL.CO.UK
Perihan TAŞ			perihants@yahoo.com
Pınar PAZARLI	Yrd. Doç. Dr.	Sakarya Üniversitesi	ppazarli@sakarya.edu.tr
Pınar Seden MERAL	Arş. Gör. Dr.	Kadir Has Üniversitesi	pseden@khas.edu.tr
Pınar YAZGAN	Arş. Gör.	Sakarya Üniversitesi	pyazgan@gmail.com
Ramazan KAPLAN	Prof. Dr.	Bartın Üniversitesi Rektörü	kaplan@humanity.ankara.edu.tr
Rana ÇAVUŞOĞLU		Chartered Management Institute	
Rana ÖZEN KUTANİS	Doç. Dr.	Sakarya Üniversitesi	rkutanis@sakarya.edu.tr
Recai COŞKUN	Prof. Dr.	Sakarya Üniversitesi	coskun@sakarya.edu.tr
Remzi Aİ.TUNİŞİK	Prof. Dr.	Sakarya Üniversitesi	altunr@sakarya.edu.tr
Reyhan CEVAHİR	Öğr. Gör.	Sakarya Üniversitesi	revahir@sakarya.edu.tr
Rıza GÜVEN	Prof. Dr.	Sakarya Üniversitesi	rguven@sakarya.edu.tr
S.N. Osuji	Dr.	Obafemi Awolowo University / Nigeria	
Safinaz YILDIZ	Prof. Dr.	İstanbul Üniversitesi	
Safiye Kırlar BARAKOS	Yrd. Doç. Dr.	İstanbul Kültür Üniversitesi	s.kirlar@iku.edu.tr
Salime TARİHÇİ		Ankara Üniversitesi	taribcis@yahoo.com
Sami ŞENER	Prof. Dr.	Sakarya Üniversitesi	seners@sakarya.edu.tr
Samson OLAIFA			mcblnkb@yahoo.com
Şebnem ATAKAN			sebnematakan1@yahoo.com.tr
Seema ARIF		University of Central Punjab	drarif00@yahoo.com
Seher CESUR KILIÇASLAN	Dr.	Hacettepe Üniversitesi	sherk@hacettepe.edu.tr
Seher ER	Yrd. Doç. Dr.	İstanbul Üniversitesi	erseher@istanbul.edu.tr
Selcen VODINALI	Öğr. Gör.	Sakarya Üniversitesi	socalan@sakarya.edu.tr
Selda İLGOZ	Öğr. Gör.	Kocaeli Üniversitesi	seldailgoz@gmail.com
Selma KOÇ	Yrd. Doç. Dr.	Kocaeli Üniversitesi	selma.koc@kocaeli.edu.tr
Selver YILDIZ	Öğr. Gör. Dr.	Uludağ Üniversitesi	syildiz@uludag.edu.tr
Sema KUĞUOĞLU	Prof. Dr.	Marmara Üniversitesi	skuguoglu@marmara.edu.tr
Semra GÜNAY	Yrd. Doç. Dr.	Anadolu Üniversitesi	semragunay@anadolu.edu.tr

Katılımcı Listesi

Senem YAVUZASLAN		Niğde Üniversitesi	
Şengül ÇELİK	Yrd. Doç. Dr.	Fatih Üniversitesi	scelik@fatih.edu.tr
Seniye GEYİKÇİ		Manisa Belediyesi	seniyeortem@gmail.com
Şenol YAPRAK	Yrd. Doç. Dr.	Afyon Kocatepe Üniversitesi	yaprak@aku.edu.tr
Serap PALAZ	Doç. Dr.	Balıkesir Üniversitesi	serappalaz@yahoo.com
Serdar KAYPAKOĞLU	Doç. Dr.	Marmara Üniversitesi	serdarkaypakoglu@marmara.edu.tr
Serhan CEVRİOĞLU	Doç. Dr.		
Serhat DEMİREL			
Şerife DOĞAN	Prof. Dr.	Hacettepe Üniversitesi	sdogan@hacettepe.edu.tr
Serpil ABALI	Öğr. Gör.	Koç Üniversitesi	sabali@ku.edu.tr
Serpil AYTAÇ	Prof. Dr.	Uludağ Üniversitesi	saytac@uludag.edu.tr
Serpil SANCAR	Prof. Dr.	Ankara Üniversitesi	Serpil.Sancar@politics.ankara.edu.tr
Setenay ÖNER		Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	
Sevil ŞAHİN	Öğr. Gör.	Sakarya Üniversitesi	ssahin@sakarya.edu.tr
Sevil SAYGI	Yrd. Doç. Dr.	Marmara Üniversitesi	saygi_sevil@yahoo.com
Sevim ARSLAN	Yrd. Doç. Dr.	Marmara Üniversitesi	sevimsar@gmail.com
Sevim CAN	Dr.	Millî Eğitim Bakanlığı	sevimcn@gmail.com
Sevim ÖZTÜRK	Yrd. Doç. Dr.	İnönü Üniversitesi	sozturk@inonu.edu.tr
Sevin ALTINKAYNAK	Prof. Dr.	Sakarya Üniversitesi	saltinkaynak@sakarya.edu.tr
Sevinç ÜÇGÜL	Doç. Dr.	Erciyes Üniversitesi	uchgul@yahoo.com
Sevinç KABUKÇIK	Arş. Gör.	Sakarya Üniversitesi	skabukcik@sakarya.edu.tr
Seyyare DUMAN	Doç. Dr.	Anadolu Üniversitesi	sduman@anadolu.edu.tr
Sezen KONUKLAR		Sakarya Büyükşehir Belediyesi	kemkonseyi@hotmail.com
Sherifat Omolola ADESUNKANMI		Obafemi Awolowo University	sherifahomolola@yahoo.co.uk
Sibel ÇINAR OĞUZ	Öğr. Gör.	Çukurova Üniversitesi	cinars@cu.edu.tr
Sibel KULA		Afyon Kocatepe Üniversitesi	sibelkula2001@yahoo.com
Sibel Şeker		Adnan Menderes Üniversitesi	
Simeon-Fayomi Bolanle Cisse		Obafemi Awolowo University	gbola202000@yahoo.com
Sinem SIKLON		Kocaeli Üniversitesi	sinem_siklon@gmail.com
Sirel GÖLÖNÜ	Yrd. Doç. Dr.	Gazi Üniversitesi	sirel@gazi.edu.tr
Songül SALLAN GÜL	Prof. Dr.	Süleyman Demirel Üniversitesi	sagul@fef.sdu.edu.tr
Steward HARIŞON			stewardhan@yahoo.com
Şuayyip ÇALIŞ	Öğr. Gör.	Sakarya Üniversitesi	scalis@sakarya.edu.tr
Şukran ÖZKAHRAMAN	Arş. Gör.	Ege Üniversitesi	sulcran@hemsirelik.ege.edu.tr
Şukran SEVİMLİ	Yrd. Doç. Dr.	Yüzüncü Yıl Üniversitesi	sevimli.sulcran@gmail.com

Katılımcı Listesi

T. Volkan YÜZER	Doç. Dr.	Anadolu Üniversitesi	vyuzer@anadolu.edu.tr
Tacetin ÖZKARAMAN		Taraklı Belediye Başkanı	
Tamilla SAFAROVA		Uludağ Üniversitesi	tamilla-83@mail.ru
Taner TATAR	Yrd. Doç. Dr.	İnönü Üniversitesi	ttatar@inonu.edu.tr
Tayfun YÜCEL	Prof. Dr.	Sakarya Üniversitesi	tyucel@sakarya.edu.tr
Tevhide YAĞAN		Sakarya Türk Kadınlar Birliği	tkbsakarya@hotmail.com
Tinuade Olubunmi ADEWALE		Obafemi Awolowo University	dotunike@yahoo.com
Topçugül NARMAMATOVA	Arş. Gör.	Kırgızistan - Türkiye Manas Üniversitesi	tamu_26@hotmail.com
Tuba GÖNEL	Öğretmen		tubagonel@hotmail.com
Tuğba GÜLEN	Öğr. Gör.	Hitit Üniversitesi	tugbagulen@hotmail.com
Tuğba ÖZEL	Öğr. Gör.	İstanbul Aydın Üniversitesi	ozeltugba@gmail.com
Tülay AKKOYUN			tulayakkoyun@hotmail.com
Tulay DEMİRALAY	Uzm.	Trakya Üniversitesi	tulaydemiralay@trakya.edu.tr
Tülay GÖRÜ		Anadolu Üniversitesi	tgoru@anadolu.edu.tr
Tülay TEKİN YILMAZ	Arş. Gör.	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi	ttekinyilmaz@yahoo.com
Tülin ÇORUHLU	Yrd. Doç. Dr.	Sakarya Üniversitesi	tooruhlu@sakarya.edu.tr
Tunde Charles IRUONAGBE		Covenant University	charlesiruonagbe@yahoo.com
Türkan ERDEM		Selçuk Üniversitesi	
Turker EROĞLU	Yrd. Doç. Dr.	Sakarya Üniversitesi	teroglu@sakarya.edu.tr
Ufuk TANERİ	Prof. Dr.	Doğu Akdeniz Üniversitesi Rektörü	ufuk.taneri@gmail.com
Ülke KARABACAK	Yrd. Doç. Dr.	Marmara Üniversitesi	ukarabacak@marmara.edu.tr
Ülke Aysel OGUZHAN RÖREKÇİ	Arş. Gör.	Gazi Üniversitesi	oguzhan@gazi.edu.tr
Ümit EKİN	Yrd. Doç. Dr.	Sakarya Üniversitesi	uekin@sakarya.edu.tr
Umut Sanem ÇİTÇİ	Arş. Gör.	Sakarya Üniversitesi	umutcs@sakarya.edu.tr
Ünal AYRANCI	Doç. Dr.	Eskişehir İl Sağlık Müdürlüğü	
Ünsal UMDU TOPSAKAL	Yrd. Doç. Dr.	Sakarya Üniversitesi	utopsakal@sakarya.edu.tr
Uzma Qureshi	Dr.	University of Management & Technology	uzmaqureshi@yahoo.com
V. Ertan YILMAZ	Arş. Gör.	Gazi Üniversitesi	vertanyilmaz@yahoo.com
Vimaljit KAUR			kaurvimaljit@gmail.com
Wale OSUNBA			waleismy2002@yahoo.com
Y. Gurhan TOPÇU	Yrd. Doç. Dr.	Fırcıyes Üniversitesi	gurhent@gmail.com
Yakup ERTURK	Prof. Dr.	Orta Doğu Teknik Üniversitesi	erturk@metu.edu.tr
Yakup ÇELİK	Doç. Dr.	Başkent Üniversitesi	ycelik@baskent.edu.tr
Yasemin ERTEK MORKOÇ	Dr.	Celal Bayar Üniversitesi	yaseminmorkoc@gmail.com
Yasemin TUNA			yatuna@hotmail.com

Katılımcı Listesi

Yelda SEVİM	Yrd. Doç. Dr.	Fırat Üniversitesi	ysevim@firat.edu.tr
Yıldız ECEVİT	Prof. Dr.	Orta Doğu Teknik Üniversitesi	eevity@metu.edu.tr
Yonca ALTINDAL			yoncaltindal@yahoo.com
Yonca GÜROL	Doç. Dr.	Yıldız Teknik Üniversitesi	gurol@yildiz.edu.tr
Yüksel METİN	Yrd. Doç. Dr.	Süleyman Demirel Üniversitesi	ymetin@iibf.sdu.edu.tr
Yurdanur DEMİR	Yrd. Doç. Dr.	Abant İzzet Baysal Üniversitesi	nurdem35@gmail.com
Zafer DEMİR	Doç. Dr.	Sakarya Üniversitesi	zdemir@sakarya.edu.tr
Zehra YILMAZ	Araştırma Gör.	Ankara Üniversitesi	zehra80@yahoo.com
Zerrin KARAKUZULU	Yrd. Doç. Dr.	Sakarya Üniversitesi	zkarakuzulu@sakarya.edu.tr
Zeynep ÇAVDAR KALELİ	Öğr. Gör.	Sakarya Üniversitesi	zeynepc@sakarya.edu.tr
Zeynep Fidan KOÇAK	Prof. Dr.	Muğla Üniversitesi	zkocak@mu.edu.tr
Zeynep GÜNEŞ	Yrd. Doç. Dr.	Adnan Menderes Üniversitesi	zgunes@adu.edu.tr
Zuhal EROL	Öğr. Gör.	Sakarya Üniversitesi	zerol@sakarya.edu.tr
Zuhal Yonca ODABAS	Araştırma Gör.	Ankara Üniversitesi	yoncaodabas@yahoo.com

ULUSLARARASI KADIN ÇALIŞMA

3

3